Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

N:o 1.

Prenumerationspris:
1: 26, postarvodet inberäknadt.

Lösnummer 5 öre.

Stockholm d. 20 Maj.

Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890.

Adress:
Red. af När o. Fjärran.
Stockholm,

1890.

Sommarens glädje.

Se nu är sommar'n här,
Så klarblå himlen är
Och herlig solen ifrån fästet strålar.
Nytt lif har allting fått,
Såväl i stort som smått,
Och allt i guld och gröna färger prålar.

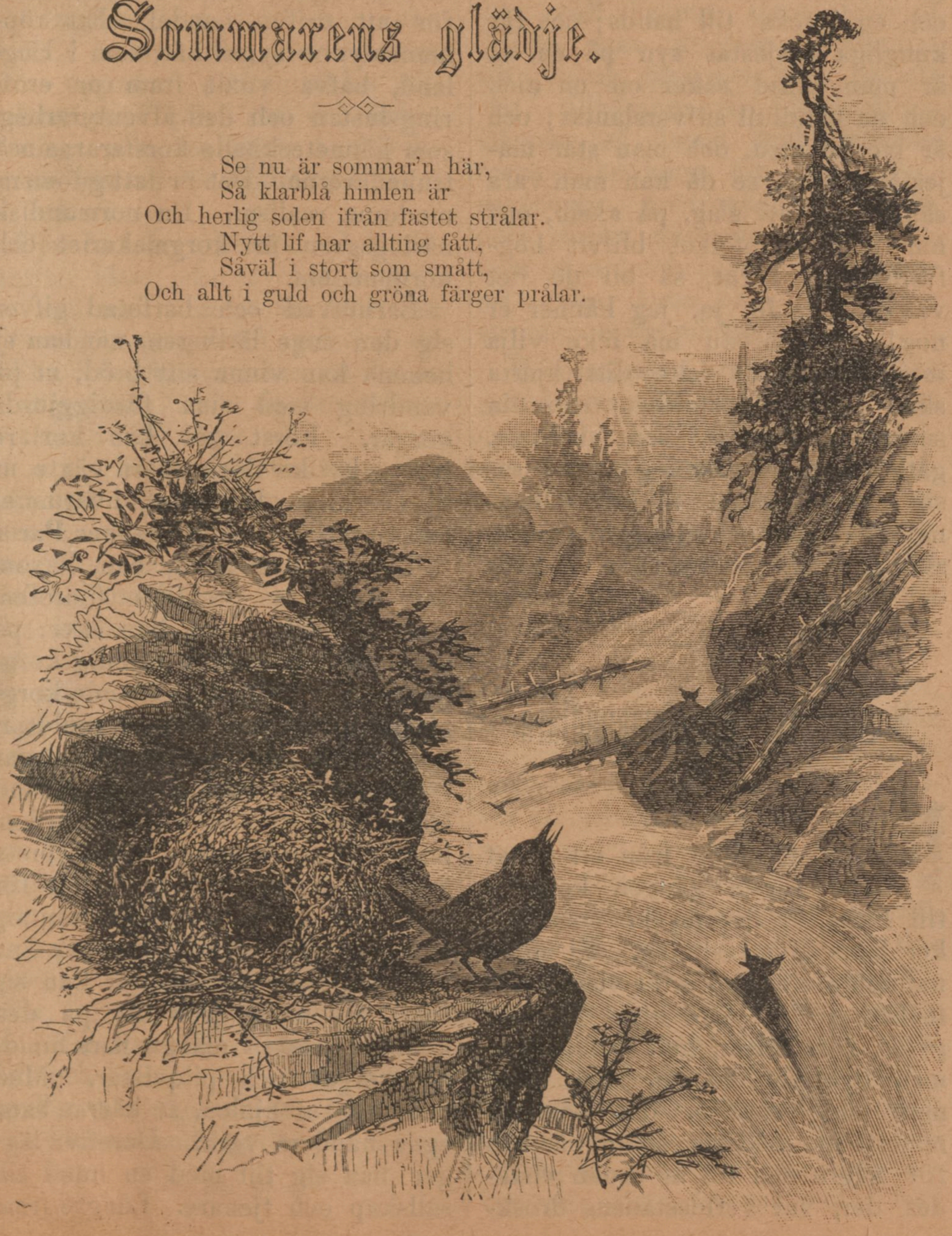

Ack se dig blott omkring
Uti små blommors ring,
Hur knoppen strålar utaf pur förtjusning.
De legat vintern lång
Och suckat uti tvång
Och väntat uppå bättre dagars ljusning.

Så kom en stråle varm,
Från solens heta barm
Och väckte jorden i sin långa dvala.
Från telningen så späd
Till skogens högsta träd
Allt, allt om sommar'ns sköna under tala.

Allt andas lif och fröjd,
I luft, i dal, på höjd
Man hör ett eko utaf ljufva toner.
Ty foglars jubelsång
Genljuder dagen lång
Liksom en genklang ifrån högre zoner.

Ned till den gröna strand
Man kosan styr ibland
Och skådar ut på hafvets lugna spegel.
Så långt som ögat når,
Ses master blott och rår
Och se'n en sky af vackra hvita segel.

Hur skönt, hur skönt ändå
Att ute vistas få
Och smekas utaf ljumma sommarvindar;
Du hemmets bleka ros,
Ur hyddan styr din kos,
Och helsan blomstra skall på bleka kinden.

Till skogs, till skogs min vän
Är lösen nu igen,
Man kan ej trifvas uti qvafva salar.
O, hvilket ljuft behag,
Att uppå sommarns dag
Få ströfva kring bland fält och berg och dalar.

S. i H.

Karl XII:s bröllopssång.

Af Otto von Schantz.

(Ur Förr och Nu).

»Du skall nog få sanna mina ord, Nils, att vår käre, älskade Anders, vår ende son, gått sta' och tagit värfning, allt för ditt prat om dina stora bedrifter under salig kungens tid — den Gud gifve, att vi hade åter!» yttrade mor Karin, sedan hon en lång stund med oroliga och forskande blickar sett ut genom fönstret.

»Visserligen,» svarade korporal Nils, »var den der store kungen en god krigare; och sedan han väl fått bugt på sin granne, den der dansken, som Gud tyckes ha utsett till vår ständiga förargelse, så vardt kung Karl XI en god fader för landet ... Men, då vår Herre nu fann tiden inne att hädankalla honom, ehuru han var i sin fulla mannakraft, så tycks han i vår unge konung ha gifvit oss en värdig efterträdare.»

»Ja, såsom du ser saken an, du, som tycker att krig och örlog är det bästa ... Men icke hade kungen fått namn af landets fader, om han fört krig, i stället för att hålla fred, sedan han fick makt med dansken ... Nu håller den här, som ju är bara barnet, och som Gud gifvit lycka i sina vapen mot dansken, på med att rusta till krig mot moskoviten ... Ack, du skall få se, att här varder bara krig och elände af!»

»Vår prost, käre Karin, säger ju ofta, att här på jorden är bara kif och strid ... Jag har utkämpat mången batalj, jag, fast icke alla varit uppfylda med krutrök och svärdshugg,» genmälde Nils, i det han betraktade sin kära hälft med ett komiskt allvar; »dessutom,» tillade han, »ska' väl pojken taga sig något före. Han är nu fullt arbetsför, och måste taga sig syssla såsom dräng ... lika godt då, om han tager värfning som knekt.»

»Ja, om det vore fred! Men se nu ha vi krig, och man ska' gå här hemma i en ständig själsångest för hans lifhank och lemmar!» klagade gumman, i det att hon förde förklädessnibben upp till ögonen.

»Åh, se på mej, har jag mistat armar och ben, jag?... och jag vet mången till mig, som icke farit värre, fast de varit med i leken. Och för öfrigt, är det väl icke hela verlden, att mista lif och lem. Mista vi det förra, så äro vi ifrån alla jordiska bekymmer, och händer oss det senare hjelper oss nog Gud; det synes granneligen på mången lemmalyten krigare, som lefver ett rätt lugnt lif, nöjd med sin lott.»

»Men ser du, Nils, ingen tös vill ha honom, om så skulle hända!»

»Så du sladdrar, Karin!... Jo, ser du, just då vilja de ha en. Du må ängslas hur du vill för vår Anders, att han tager värfning, så kan du likvisst icke neka till, att I kvinfolk äro tokiga i allt hvad som är knekt. Det smakar allt, att gå i kyrkan eller besöka marknaden vid sin fästmans eller gubbes sida, om han är klädd som kunglig majestäts soldat; och har han lemnat en benstump eller en armpipa på något slagfält, se då blir det än yttermera befängt med högfärden, ty då ska' alla koksa på en; höga befälet tar en gemen stackare i hand, och har alltid ett godt ord och en 'hacka' till hands; och får kungliga majestät syn på en, så är man alltid säker om en nick och en handfull silfverslantar; och är lyckan med, och man står majestätet nära, se då kan man vara säker om ett slag, på axeln, och har icke kvinfolket blifvit högfärdstokigt förut, så bli de det väl då!... Jo, jo, jag känner er nog!... Och du må icke vilja inbilla mig, att icke ditt hjerta skall svälla af stolthet, trots din sorg, om Anders, som du tror, gått och tagit värfning samt visar sig i soldatrocken ... Min välsignelse har han, och min gamla pamp ska' han få, och nu råde Gud för det kommande!» (Forts.)

Normandisk gårdfarihandlare.

Af L.

När en främling från ett annat land första gången kommer till Paris, är der mycket som väcker hans öfverraskning. Ej minst undrande står han inför vissa företeelser i det yttre lifvet på dess gator, företeelser, helt vanliga der, men nya för honom. Det som mest slog shahen, det persiska majestätet, med förvåning, när han för några och tio år sedan vistades der, var verldsstadens droskkuskar, på hvilkas konstfärdighet att sköta tömmarna den österländske potentaten aldrig kunde se sig mätt. Många, vana vid de europeiska storstadsförhållanden, hafva vi hört synnerligen fästa sig vid de tjenstvillige skoputsarne, hvilka stå på pass i hvarje gathörn; andra hafva sin förnöjelse af publiken framför tidningskioskerna, andra åter af lifvet på kaffeerna. En figur, som på gatorna i Paris väl ej ses så ofta som skoputsarne, men hvilken, när han mötes, gerna drager med sig främlingens blick och tillvinner sig hans småleende, är korgsäljaren. Skoputsaren är merendels från provinsen Savojen, korgsäljaren från provinsen Normandi. Bägge draga ut från hembygden, liksom vår allmoge i Dalarne och Småland, för att söka bröd för dagen och en sparpenning för framtiden.

Från Normandie, der nordiska vikingar en gång grundlade ett rike och hvarifrån de snart böjde England under sitt ok, utvandrar den fattigare befolkningen, mest för att drifva handel. Ett köpmannalynne synes här, som i England, hafva vuxit fram ur eröfringslustan och den äfventyrarhåg, som kännetecknade korsfararna och trubadurerna. Det är fattigdomens moderna realism. En normandisk näringsgren är korgmakeriet och korghandeln.

Barhufvad och barfotad gifver sig den unge lärlingen, när han ej hemma kan vinna sitt bröd, ut på vandring med sina färdiggjorda korgar. Först gör han kortare turer, hvilka dock snart växte ut till verkliga långresor, hvarunder han naturligtvis ofta besöker Paris.

Till en början bär han, liksom den bekante grekiska filosofen, med sig allt hvad han äger: på hufvudet bär han en formlig korgbuske, från hvilken svällande korgklasar hänga ned på hans skuldror, korgar bär han på armarna, korgar i förskinnet, korgar i korsband öfver bröstet; sjelf är han fordon, bod och handelsman. Hans första ärelystnad är — ett par skor för helgdagarna. Sedan köper han sig en åsna till bärare och har han väl fått en åsna, skaffar han sig snart en kärra, för att på den kunna forsla så många flera bundtar korgar och pilqvistar. Med undantag af hjulen, är kärran hans egna händers verk. Derefter lägger han sig till med en hund till sällskap och tjenare. Längre fram

i tiden, om allt går väl, köper han sig en koja i sin hembygd, der han tillbringar vintern under korgarbete; men vid löfsprickningen begifver han sig åter ut.

På någon undangömd gata i Paris, i skuggan af popplar och lummiga rosenhäckar, kan man en sommardag få se honom arbeta med verklig konstnärsifver på sina korgar; åsnan sofver bredvid den frånspända kärran, och under denna sträcker sig hans hund, med nosen på framtassarna, men fram på qvällen kan man kanske få se hans lykta lysa på landsvägen till Brest.

Liksom den franske arbetaren i allmänhet, förer korgsäljaren ett arbetsamt och nyktert lif: sällan ser man honom sätta foten inom en krogdörr. Men för öfrigt har han icke en arbetares regelbundna vanor, ty han kan icke stanna länge qvar på samma ställe.

Han gifter sig sent, kanske med en halmfläterska från sin hembygd. Då kan han också köpa en familjvagn, sådan kringresande skådespelare i Frankrike och England och zigenarband hos oss ännu bruka. I denna vagn ser han sina barn uppväxa och utbildas till konstnärer i pil-, säf- och halmflätning, och der lefver han lyckligare kanske än gubben Noak i sin ark.

Den franske arbetaren på landsbygden läser icke mycket, kanske till och med mindre än arbetaren i Sverige, och ännu mindre än dylika kringflyttare; mer tänka de intelligenta — och de äro många — bland de förra med stolthet på sitt yrke och sträfva efter förmåga att höja det, att varda uppfinnare, så kan också den normandiske korghandlaren, när allt gått honom väl i hand och han icke behöfver mer sörja för dagligt bröd, en vacker dag taga ut ett patent, till exempel på ett nytt slags stolar. Blifven rik och aktad, kanhända egare af korgbodar i flera städer, upphör han dock icke med sitt kringflackande, om han också nu mera blott reser som handelsombud för egen firma. Endast undantagsvis gifver han sina barn hvad vi kalla en vårdad uppfostran, ty franska allmogen ser helst, att barnen så långt möjligt är, hålla fast vid fäderneärfda seder och bruk, och man har ej mycket att säga derom, då dessa äro öfvervägande goda. SV. F. J.

Muhammedanerna i Afrika.

Det fins en gammal muhamedansk spådom från det 14:de århundradet, som lyder så: »När de kristna blifva herrar öfver hela den afrikanska kusten, då skall »tidens herre» komma, återupprätta, riket för Islam och grunda dess verldsherravälde». Nästan öfverallt på Afrikas kuster hafva de kristna nu slagit sig ned, och derför tro muhamedanerna, att uppfyllelsen af nämda förutsägelse skall inträda. Deras förhoppning att östra Sudans mahdi, hvilken i begynnelsen kämpade så framgångsrikt mot engelsmännen och egyptierna, skulle vara den väntade store räddaren, strandade visserligen vid hans död, men muhamedanerna hoppas ännu på en ny frälsare, och burna af detta hopp framtränga de mer och mer i Afrika.

Muhamedanismen beherrskar redan, som bekant, stora delar af Afrika, men de tränga ständigt allt vidare fram och söka på sitt sätt tillkämpa sig herraväldet. Bärarne af denna muhamedanismens utbredning äro de *muhamedanska brödraskapen,* hvilka dels direkt missionera, dels uppelda sina trosbröders omvändelsenit. Om dessa skola här några närmare upplysningar meddelas.

Brödraskapen äro i grunden lika gamla som sjelfva Islam. Deras uppgift är i likhet med de katolska munkordnarnes att genom delvis mycket stränga religiösa öfningar och sträng tukt nå en synnerlig grad af fromhet. Bröderna äro med hvarandra förenade genom stränga ömsesidiga förpligtelser, och de bevisa hvarandra en obegränsad kärlek och hängifvenhet. Hvad en broder eger tillhör hela brödraskapet. För att underhålla medvetandet om enhet föranstaltas af ordnarnes öfverhufvuden vid regelbundet återkommande tider gemensamma fromma öfningar, af hvilka det gemensamma framsägandet af ordens bönespråk är den förnämsta. Detta språk tjenar äfven ofta såsom ett tecken, genom hvilket bröderna igenkänna hvarandra, i det den ene säger begynnelseorden och den andre fortsätter. Vanligen utgöra redan klädedrägten, bruket af bestämda tecken och sättet, hvarpå bönen förrättas och rosenkransen bäres, brödernas kännetecken.

Antalet af de brödraskap, hvilka tid efter annan uppstått, belöper sig till omkring 100.

Några hafva åter blifvit upplösta, vanligen på grund af det motstånd, som dessa ordnar hafva fått erfara från presterskapets sida. De mest betydande af dem, hvilka förekomma i Afrika, äro Kaderia, Schadelia, Tidschania, Rahmania, Tajibia och Snussia.

Bland dessa intager *Tidschania,* (stiftad år 1780) en neutral, för att icke säga vänlig ställning till kristendomen, hvilken ledt till en blodig strid mellan denna orden och Abd-el-Kader. Dessa medlemmar äro lätt igenkänliga på sin rosenkrans. Deras ordensformler, hvilka de måste i sina böner upprepa hundra gånger hvarje morgon, middag och afton, äro: »Gud är nådig», »Gud förlåte mig», »det fins ingen Gud utom Gud», »Gud utbreder sin nåd och frälsning öfver vår herre Muhamed, som har öppnat hvad som var tillslutet, bragt den föregående utvecklingen till afslutning och grundat rätten.

Den stora och synnerligen inflytelserika orden *Kaderia* intager äfven en vänlig ställning till kristendomen, och särskildt visade dess stiftare, det stora muhamedanska helgonet, Sidi Abd-el-Kader (i 11:e århundradet) stor förkärlek för de kristna. Denna ordens hufvudsäte är Bagdad. Man igenkänner dess medlemmar på deras ställning under bönen; de sitta med benen i kors, med handen öppen och fingrarna lagda öfver knäna. Deras bönespråk, som de skola upprepa 5 gånger om dagen, hvarje gång 164 gånger, är formeln om Guds enhet: »det fins ingen Gud utom Gud».

I motsets till de nu nämda brödraskapen är orden *Schadelia* mycket fiendtlig mot kristendomen. Inom densamma herrskar öfver hufvudtaget en revolutionär ande, i det dess medlemmar endast visa lydnad mot ordens egna styresmän. Under bönen sitta dess medlemmar med korslagda ben med hufvudet mellan knäna och med tillslutna ögon. De upprepa hundra gånger: »Jag beder Gud om förlåtelse», hundra gånger: »Den gudomliga nåden hvilar öfver profeten», och tusen gånger (?): »Det fins ingen Gud utom Gud».

Den för kristendomen farligaste

orden är *Snussia*. Den är den mest lifskraftiga och bäst organiserade af dem alla. Sitt namn har den fått från en muhamed ben Ali ben es Snussi, som år 1835 uppträdde som ordensstiftare i Mekka. Då han der blef förföljd på grund af sin lära, vände han sig till den nordafrikanska kusten, och då man äfven der förföljde honom, förlade han sin vistelseort till den otillgängliga oasen Dischерbub, i forntiden känd som Jupiter Ammons oas. Från denna plats lyckades Snussi att betydligt främja sin sak. Hans anhängare utbredde sig öfver hela Nordafrika och Sudan, och der uppstod den ena religionsskolan efter den andra, hvilken ställde sig i ordens tjenst. Snussis son, som ännu lefver, har gifvit orden ännu större inflytande, och flera andra ordnar hafva samlat sig omkring honom. Hans makt har derigenom tillväxt inom hela den muhamedanska verlden, och man kan sanningsenligt påstå, att han är mäktigare än sultanen i Konstantinopel. Hos många gäller han för att vara den utlofvade mahdi, hvilken föreställning han naturligtvis bemödar sig att underhålla.

Fröken på Hellerup.

Folksägen från Halland af H. H—g.

På Hellerups gård i Ljungby socken bodde för långliga tider tillbaka ett herrskap, som hade en dotter, hvilken af alla älskades för sitt väna och milda sinnelag. En månljus sommarnatt, när hon längre än vanligt låg vaken, såg hon dörren öppnas och en liten tomte, klädd i grå tröja och röd mössa, steg tyst in i rummet och tassade fram till hennes säng.

»Ni skall ej blifva rädd, nådig fröken!» sade han och såg henne vänligt i ögonen. »Jag är här för att bedja er om en tjenst, som ni säkert inte skall neka mig.»

»Gerna vill jag hjelpa er, om jag kan,» sade fröken, som började hemta sig från sin förskräckelse.

»O, det kan ni väl,» sade tomten. »Jag och de mina ha i många år bott i köket, under der vattentunnan står. Hon är gammal och otät, så att vi jämt plågas af takdropp, och på köpet spilla pigorna vatten, så att vi aldrig ha torrt i vårt bo.»

»Jag lofvar att låta flytta den i morgon,» svarade fröken, hvarpå tomten gjorde en djup bugning och försvann.

Följande dagen flyttades tunnan på frökens befallning till ett annat ställe, och tomtens tacksamhet blef snart uppenbar: aldrig brändes gröten, aldrig slogs en talrik sönder, och om pigorna hade »ottgöra», väcktes de på gifvet klockslag.

Någon tid derefter stod tomten en natt åter vid frökens säng.

»Jag ville bedja er,» sade han, »att hedra mitt hus och stå fadder åt min nyfödda dotter.» Fröken klädde sig skyndsamt och följde sin okände ledsagare, hvilken förde henne genom en mängd gångar och rum, som hon visste aldrig fans i huset och stannade slutligen i köket. Här döptes den lilla på vanligt sätt efter kristligt bruk. När fröken skulle gå, bad tomten henne hålla upp förklädet och mottaga en faddergåfva. Ehuru det, som tomten gaf henne, såg ut som hyfvelspånor, visade hon sig mycket tacksam och fördes genom de slingrande gångarna tillbaka till sitt rum. När tomten skulle taga afsked, sade han:

»Om vi än en gång skulle råkas — och det göra vi nog — så kom väl ihåg att icke skratta åt mig och de mina. Vi värdera er för er godhet; men skrattar ni åt oss, så återse vi hvarandra aldrig mer.»

När tomten gått, kastade fröken hans gåfva i spisen och lade sig att sofva. Men följande morgon, när pigan skulle göra upp eld, lågo i spisen smycken af det klaraste guld och af ett så konstrikt arbete, att ingen sett deras make.

Några år derefter skulle fröken stå brud och bröllop firas med prakt och ståt. I flera veckor rustades det i kök och handkamrar; men så fort det blef tyst om qvällarna, hördes under golfvet ett sakta slammer, snarlikt det, som rådde i köket om dagarna. Omsider var den högtidliga dagen inne. Smyckad i krans och krona, infördes bruden i salen, der gästerna voro samlade. Under vigseln kom hon att kasta sina blickar åt spiseln i salshörnet och såg huru tomtarna der voro samlade till en likadan fest. Bruden var hennes guddotter, brudgummen en liten tomte, och allt tillgick på samma sätt som i bröllopssalen. Ingen af bröllopsgästerna såg hvad som tilldrog sig i deras närhet; endast att bruden hade sina ögon fästa på spiseln, det märkte de. Frampå qvällen, när hon åter betraktade den sällsamma bröllopsfesten, såg hon en af tomtarne, som passade upp, stupa omkull öfver en enrisqvist. Glömsk af de råd, hon fått, utbrast hon i ett hjertligt skratt; i samma ögonblick var synen försvunnen, och från den stunden har aldrig någon tomte låtit se sig på Hellerup.

SV. F. J.

Strödda tankar.

Vänskapen har lyckan till beskyddare; gömmer hon sig, springer oftast också vänskapen sin väg.

* * *

Den gudfruktige och flitige arbetaren bygger sig i sitt hjerta en hydda, der förnöjsamhet är en daglig gäst, der lugnet bor, der glädjen trifves och der lyckan gerna hvilar.

* * *

Lyckan ligger ej i guld och silfver, ej i ryckte och ära, ej i makt och välde, utan i ett nöjdt och fridfullt sinne.

F. o. N.

Anmälan.

Då nu tidskriften **När och Fjärran** utsändes till allmänheten, sker detta icke för att fylla en lucka i tidningspressen, utan endast lemna en sund, intressant och nyttig läsning, så att hvarje samhällsklass kan få en underhållande stund.

Tidskriften kommer företrädesvis att innehålla historiska uppsatser samt smärre noveller m. m. af sådan beskaffenhet, att äfven den mest religiösa kan hafva nöje deraf.

Tidskriftens pris till årets slut är blott **En kr. 6 öre** (20 öre porto), då derjemte följer hela **Nya Testamentet** med **Psaltaren,** innehållande 82 st. väl utförda planscher och illustrationer i stort format såsom premie.

Obs.! Med nästa nummer följer Nya Testamentet och Psaltaren.

Prenumerera å närmaste postanstalt enligt Poststyrelsens cirkulär n:r 19 af den 28 april, hvarom vederbörande posttjensteman torde göras uppmärksam.

Stockholm i maj 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 2. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 28 Maj. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm David Bagaresgata 3. | 1890.

Hvalrossfångst i Norra Ishafvet.

(Ur Djurriket.)

Det vigtigaste fångstdjuret i Norra Ishafvet har under de senaste femtio åren varit hvalrossen, men äfven denna håller nu på att bli utrotad. Han träffas nu mera sällan om sommaren vid vestkusten af Novaja Semlja söder om Matotschkin Schar. Men i Kariska porten, vid Novaja Semljas ostkust och på vissa ställen i Kariska hafvet kan man ännu erhålla en riklig fångst. Tidigare på året skall hvalrossen äfven träffas bland drifisen på vestkusten och söder ut mot mynningen af Petschora, ehuru antalet af de djur, som fångas af samojederna vid Chabarova, tyckes vara ytterligt ringa. Deremot sågo holländarne vid de första resorna hit ett betydligt antal af detta sällskapliga djur. Ej heller då förekommo

dock hvalrossen härstädes i sådan mängd som vid samma tid på Spetsbergen och Beeren, Eiland, hvilka tydligen utgjort deras hufvudhemvist.

Under Stephen Bennet's fjerde resa till Beeren Eiland år 1606 dödades derstädes 700 till 800 hvalrossar på sex timmar och år 1608 nära 1,000 på sju timmar. De på stränderna qvarlemnade kropparna lockade isbjörnar dit i sådan mängd, att t. ex. år 1609 närmare 50 sådana dödades af manskapet från ett enda fartyg. På ett ställe såg man 18 isbjörnar på en gång. En norsk skeppare kunde ännu under en öfvervintring på Beeren Eiland 1824—25 döda 677 hvalrossar. Men då Tobiesen öfvervintrade derstädes 1865—66, fångade han endast en hvalross, och de båda gånger, jag varit i land på ön, har jag der ej sett en enda. Förr träffade fångstmännen nästan hvarje år under senhösten, då drifisen försvunnit, »hvalross på land», d. v. s. flockar af flera hundra hvalrossar, som krupit upp på någon låg, jämn sandstrand, för att der nästan orörliga tillbringa dagar och veckor. Under denna hvilotid tyckas de flesta vara försänkta i djup sömn, dock ej alla, ty — enligt enstämmig utsago af alla fångstmän, med hvilka jag talat härom — hålla några vakt för att varna kamraterna, när fara är å färde. Om nödig försigtighet iakttogs, d. v. s. om man närmade sig stranden, der djuren voro samlade, vid frånlandsvind och med lansstygn dödade först dem, som lågo närmast vattnet, kunde man sedan utan svårighet. slagta de öfriga, hvilka genom sina dödade kamraters kroppar hindrades att nå hafvet. Numera inträffar ett dylikt tillfälle till fångst ytterst sällan, och det finnes berömda hvalrossnät, på hvilka man fordom hvarje år träffat hundratals djur, men i hvilkas granskap man nu ej ser ett enda.

Afven i hafvet finnas ställen, der hvalrossen företrädesvis uppehåller sig, och som derför af fångstmännen betecknas såsom hvalrossbankar. Orsaken, hvarför hvalrossarna uppehålla sig på dessa ställen, är helt säkert den, att de der finna en riklig föda, hvilken ej, såsom uppgifvits, består af tång, utan af åtskilliga å hafvets botten lefvande musslor, hufvudsakligast Mya truncata och Saxicava rugosa. Dessas köttiga delar befrias, innan de nedsväljas, så utmärkt väl ifrån skalet och rengöras så fullständigt, att innehållet i magsäcken ser ut som en anrättning af omsorgsfullt skalade ostron. Vid födans insamlande torde hvalrossen använda sina långa betar för att uppgräfva de djupt i leran dolda musslorna och maskarna.

När hvalrossaxen blifvit mycket gammal, simmar han för sig sjelf som en enstöring, men eljest hålla sig djur af samma ålder och kön tillsammans i stora flockar. Ungen följer länge sin moder och skyddas af henne med synbar ömhet och starkt framträdande moderskärlek. Hennes första omsorg, då hon är förföljd, är derför att rädda ungen, äfven om detta måste ske med offer af eget lif. En hvalrosshona med unge är nästan alltid förlorad, om de upptäckas från en fångstbåt. Huru ifrigt hon än med stötar och knuffar söker draga ungen undan eller vilseleda förföljarne genom att dyka ned med honom under framlabben, upphinnes, hon dock oftast och dödas. En dylik jagt är i sanning grym, men fångstmannen känner i sitt yrke ingen skonsamhet.

Hvalrossarne, isynnerhet gamla enstaka hannar, sofva och hvila om hösten, då drifisen försvunnit, äfven i vattnet, med hufvudet än öfver ytan, än under densamma och med så starkt uppblåsta lungor, att kroppen hålles flytande med en del af ryggen uppskjutande öfver vattnet. Det senare sättet att sofva är väl möjligt endast så lång tid i sender, som djuret kan hålla andan, men detta lär vara ganska länge. Om en fångstbåt möter en på detta sätt sofvande hvalross, så väckes denne först med ett ljudligt »törn upp», innan han harpuneras, »för att han ej i skrämseln skall hugga hål i båten med sina betar». Hvalrossen sjunker och går förlorad, om han dödas genom ett skott, medan han befinner sig i vattnet, eller om man skjuter honom medan han ligger på ett isstycke, men utan att döda honom så ögonblickligt, att han ej under de sista dödsryckningarna kan kasta sig i vattnet. Han fångas derför nästan uteslutande med harpun eller lans.

Harpunen utgöres af en på ytterSidan skarpt slipad, med hulling försedd stor och stark jernkrok, löst fäst vid harpunstången, men fastbunden vid ena ändan af en tio famnar lång, smäcker lina, ofta af hvalrosshud. Med andra ändan är linan fäst i båten, uti hvars främre del hon är omsorgsfullt upplagd i en redig bugt. Fem till tio sådana med harpuner försedda linor finnas i hvarje fångstbåt. När fångstmännen se en hvalrossflock, antingen på ett driftisstycke eller i vattnet, söka de att tyst och mot vinden komma ett af djuren tillräckligt nära för att kunna harpunera det. Lyckas detta, dyker hvalrossen först ned och söker sedan simma undan allt hvad han förmår. Men han är med linan spänd för båten och måste derför släpa denna med sig. Kamraterna simma till, nyfikna att få reda på orsaken till larmet. En ny hvalross spännes för med en harpun, och så går det undan för undan, tills alla harpunerna äro använda. Båten drages nu, oaktadt roddarne spjerna emot med årorna, framåt med brinnande fart, men utan någon egentlig fara, så länge alla djuren draga åt samma håll. Om ett af dem söker taga en annan väg än olyckskamraterna, måste dess lina afskäras, eljest kantrar båten. När hvalrossarne blifvit utmattade af ansträngning och blodförlust, börjar man hala in linorna. Det ena djuret efter det andra drages till båtens förstäf och får der vanligen först med flata lansen ett slag i hufvudet och, då det vänder sig för att värja sig häremot, ett lansstygn i hjertat. Sedan bakladdningsgevär börjat begagnas af fångstmännen, föredraga de ofta att döda den harpunerade hvalrossen med en kula i stället för att «lansa» honom. Att deremot skjuta på en ej harpunerad hvalross betraktade fångstmännen förr såsom ett oförlåtligt lättsinne, emedan djuret på detta sätt oftast sårades eller dödades utan något gagn.

Hvalrossen fångas för hudens, späckets och tranens skull. Värdet af en fullvuxen hvalross beräknades i Tromsö vid uppgörelsen mellan redarne och fångstmännen 1868 till 80 kronor, men sjönk 1871 till endast 48 kronor. Köttet är groft och tranigt och spisas af fångstmännen endast i nödfall. Af egen erfarenhet kan jag dock intyga, att dess jämförelsevis lilla tunga är ganska välsmakande. Af eskimåerna och tschuktscherna betraktas köttet som en läckerhet.

(A. E. Nordenskiöld.)

Karl XII:s bröllopssång.

Af Otto von Schantz.

(Ur Förr och Nu).

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Karin hade intet annat svar till hands på Nils' yttrande än en tung suck, hvarefter båda stillatigande fortsatte med sina göromål, hon med att spinna och han med att fläta korgar, tills dörren slutligen öppnades och Anders manhaftigt trädde in i stugan, bärande en rock med gula uppslag och ett par gula skinnbyxor på ena armen, och under den andra en messingsskodd hatt samt ett par höga ryttarstöflar.

»Nå, hvad ser jag?» utbrast mor Karin, i det hon släppte både nystan och spinnstol . . . »har icke pojken verkligen gått och gjort sig och oss olyckliga!»

»Hur så, kära mor? frågade Anders, synbarligt öfverraskad af modrens utrop.

»Hur så? . . . och detta frågar du? . . . Hvad betyda då dessa kläder, om icke, att du blifvit soldat?»

»Jo men, har jag så!» svarade Anders, i det han nickade, liksom triumferande öfver, att en sådan lycka händt honom, »och det skall ni väl icke taga så illa vid er, mor! Jag tycker, att jag intet annat val haft, och att det var efter er önskan».

»Efter min önskan! . . . Efter fars ja, som är en blodtörstig gammal knekt . . . men det vet den gode guden, att jag knapt om något bedt så ifrigt i mina böner, som att du icke måtte bli soldat, ty då vore det ock jemt slut med mitt lugn . . . och nu *är* det ock slut dermed, tack vare fars braskande prat om äran att draga i fält för kungen, och glädjen att hamra på moskoviter och danskar med svenska klingor . . . Nog hade det varit bättre, att som Blom i Ekeby gå i brudstol med en rar tös, än att gå i fält och viga sig åt en säker död», utbrast mor Karin, i det hon åter förde förklädessnibben öfver sina ögon. Nils — som allt sedan sonens inträde i stugan setat tyst, med blicken mekaniskt fästad på sitt halfgjorda arbete, hvilket han, liksom omedvetet, småningom plockade sönder — tog nu till ordet, sedan Karin fått lätta sitt sinne med hvad hon hade på hjertat,

»Se så, Anders, tag du icke illa vid dig . . . Det är naturligt, att Karin, som kvinna och mor, skall känna behof att klaga och gråta öfver skilsmässan från dig, sin ende käre gosse . . . Det är så, ser du, att fast jag är en gammal blodtörstig knekt, som mor nyss yttrade, så öfverfölls äfven jag af en viss beklämdhet, när jag såg och hörde, att allt var afgjordt, fastän jag redan anade, att du skulle låta taga dig till knekt, när jag fick höra att luckorna skulle fyllas i de regementen, som skola ut med kungen . . . Gud gifve den gossen lycka!» bifogade Nils, i det han lyfte på sin slitna ryttarehatt. »Men», fortsatte han vidare, i det han reste sig upp, »det går nog öfver . . . jag mins nog, kära Karin, när jag följde gamle herr Hierta . . . Gud fröjde den hedersgubbens själ! . . . när han drog ut med Vestgöta ryttare till salig kungens tjenst, hur du då lipade och anfäktade dig, och trodde att jag aldrig skulle komma åter och hålla bröllopp med dig. Men din fruktan var onödig, jag kom åter lika hel, som jag gaf mig åstad, och fick mig denna jordlapp och korporalsrang till på köpet. Ah, jag mins granneligen, hur du yfde dig icke så litet, när du gick med mig till kyrkan för att vigas . . . Och så går det med dig, Anders . . . Elsa i Högbyn blir dig nog trogen; och kommer du åter med ära och anseende, såsom din far gjorde, och Elsa förgätit dig, så vill jag icke vara en hederlig ryttare från gamle herr Hiertas dagar, om det icke skall stå dig till buds att fritt välja bland bygdens tärnor. — Och tag nu fram bibeln, käre Anders, och se till att du kan leta fram ett stycke, hvarmed du kan lugna dina gamla föräldrars hjertan».

Anders efterkom sin faders önskan. Mor Karin satte sig med en tung suck till bordet. När sonen slutat läsningen, såg hon något lugnare ut, och Nils yttrade:

»Se så, mor, du skall få se, att det går nu, som när jag drog ut, och du ängslades lika mycket för mig, som nu för pojken der . . . Du lugnade dig, väntade med kristligt tålamod, och då jag kom åter, sken du lika snutfager och rosenröd som förut. Se så, mor, låt oss nu vara glada, och hit med en stånka öl, att dricka kungens skål!» (Forts.)

Ett jätteträd som hotell.

Det märkligaste hotell i verlden finnes utan tvifvel i Kalifornien mellan Santa Cruz och San José. Der har nämligen en driftig yankee ombildat en grupp *Sequoja gigantea* till ett hotell. I ett ihåligt jätteträd, som mäter 60—70 fot i omkrets, har han inrättat en gäststuga. En liten, med täta slingerväxter försedd trädgård, som befinner sig rundt om trädet, tjenar till matsal och konversationsrum. En del kringstående ihåliga jätteträd af något mindre dimensioner än det nämda äro inrättade till sofrum med dertill hörande möblemang af sängar, kommoder, klädskåp, speglar m. m. I ett mera afsides stående jätteträd har tjenstepersonalen sin lokal.

Ett sällsamt mästarprof

Som bekant var Napoleon I mycket misstänksam, och hans hemliga polis trodde sig icke böra uraktlåta några försigtighetsmått för att möta möjliga vedervärdigheter, isynnerhet på resor i eröfrade provinser. Före en resa till Belgien, hvarest, som Napoleon noga visste, den herskande stämningen var mycket upprörd, lät han tillkalla en stålarbetare och frågade honom, om han väl vore i stånd att förfärdiga en pansarskjorta, som icke kunde skadas af något slags vapen. Svaret utföll jakande, och mannen fick i uppdrag att göra en dylik pansarskjorta. — På bestämd dag aflemnades den af mästaren sjelf, en ännu ung man, till kejsaren personligen, såsom denne hade befalt.

Napoleon undersökte en stund mycket noga det verkligen utmärkta arbetet; derpå vände han sig plötsligt till mästaren och sade: »Tag på er pansarskjortan; jag vill se huru den sitter.»

Mästaren lydde. Men med förskräckelse märkte han, att kejsaren tog en pistol i handen.

»Vi vilja se,» sade Napoleon kallblodigt, om denna pansarskjorta också håller profvet, såsom ni har lofvat.»

Stum af skräck lyder den stackars karlen. Kejsaren träder nå-

gra steg tillbaka, sigtar på mannens bröst och trycker af.

Kulan studsade tillbaka och föll matt i ett hörn af rummet. Skjortan var oskadad.

»Vänd er om!» befaller kejsaren härpå, fattar en andra pistol och skjuter ännu en gång.

Kulan träffar ryggen, men hade lika så liten verkan. — Den stackars mästaren trodde nu saken vara afgjord och andades lättare. Men han misstog sig. Napoleon väpnar sig nu med ett jagtgevär och upprepar sina prof på mannens mage och skuldror.

Pansarskjortan var äfven nu oskadad och skyddade fullständigt sin förfärdigare.

»Jag är nöjd med er. Ni har hållit ord,» sade Napoleon vid mycket godt lynne. »Huru mycket begär ni för ert arbete?»

Mästaren nämde darrande en summa af 18,000 francs.

»Bah! det är för litet!» svarade kejsaren, »gå till stormarskalken och låt betala er 36,000 francs. Ni har ganska bra bestått ert mästarprof.»

I känslan af att ega en så förträfflig pansarskjorta, kunde Napoleon sedan fälla sitt bekanta yttrande: »Den kula, som skall träffa mig, är ännu icke gjuten!»

F. o. N.

Något att tänka på.

Skönhet och kvickhet kan förvärfva oss beundrare, men endast godhet kan skaffa oss sanna vänner.

* * *

Försök aldrig två saker på en gång; ty den ena kommer att hindra den andra.

* * *

Det största af alla fel är att anse sig för felfri.

* * *

Upprepa aldrig bland främmande hvad du hört bland vänner.

* * *

Att göra intet är att göra ondt.

* * *

I arbetet ligger glädjens ankare, lyckans frö och den lugna framtidens grundval.

* * *

Hämden är den enda skuld, som ej bör betalas.

Friskt mod!

Bygg ej på lyckan, det är lösa sanden;
Men på ihärdighetens klippa bygg!
Låt glädtigt sinne räcka mödan handen
Så kan för framgången du vara trygg.
Fäll aldrig modet! Modlöst sinne mördar
All kraft, och lemnar dig blott klena skördar.

Hvart sorgmoln flyr för glädjens friska fläktar —
Och om ej motgång eller nöd och brist
Ditt glada lynnes jämnvigt rubba mäktar,
Blir du din lyckas öfverman till sist.
Friskt mod! Håll ut! var seg som gamla eken;
Och då skall ödet tröttna först vid leken.

Friskt mod! Framåt liksom kung Karl vid Bender!
Strid oförskräckt så som det höfs en man!
Man får bereda sig på rifna händer,
När man vill plocka rosor, nå välan!
Men när man brutit rosen, och man sedan
Dess vällukt andats in — hvem känner svedan?

Du ser förhoppning på förhoppning ramla,
Men det kan hjelpas lika lätt som fort.
Bygg nya du, i stället för de gamla;
Och ramla de, bygg nya immerfort.
Och tänk dig jämt, att hvar sekund som skrider
Är blott ett fjät framåt mot bättre tider.

Allt har en öfvergång. Ur moln och dimma
Skall solens stråle bryta fram till slut.
Och uppå sorgens följer glädjens timma,
Och lugn på stormen, när han brusat ut.
Friskt mod, alltså! Hur än du dig beskärmar,
Tro ej att lyckan dertör förr sig närmar.

L. F.

Anmälan.

Då nu tidskriften **När och Fjärran** utsändes till allmänheten, sker detta icke för att fylla en lucka i tidningspressen, utan endast lemna en sund, intressant och nyttig läsning, så att hvarje samhällsklass kan få en underhållande stund.

Tidskriften kommer företrädesvis att innehålla historiska uppsatser samt smärre noveller m. m. af sådan beskaffenhet, att äfven den mest religiösa kan hafva nöje deraf.

Tidskriftens pris till årets slut är blott **En kr. 6 öre** (20 öre porto), då derjemte följer hela **Nya Testamentet** med **Psaltaren,** innehållande 82 st. väl utförda planscher och illustrationer i stort format såsom premie.

Tidskriften utkommer 1 gång i veckan.

Prenumerera å närmaste postanstalt enligt Poststyrelsens cirkulär n:r 19 af den 28 april, hvarom vederbörande posttjensteman torde göras uppmärksam.

Stockholm i maj 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Fina permar

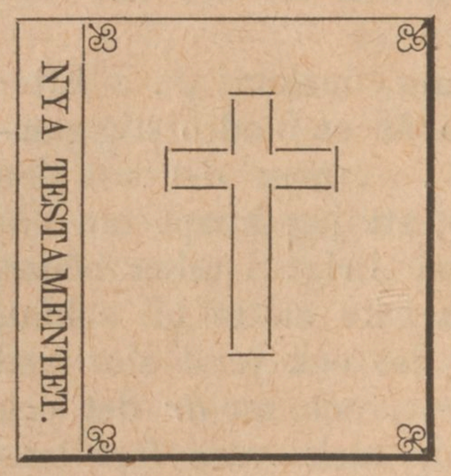

af klot med pressningar i guld finnes nu för våra prenumeranter att tillgå genom att till Expeditionen af När o. Fjärran insända 1: 10 i 10-öres spar- eller frimärken.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. **gratis** på så sätt, att om postkvitto å minst 10 ex. insändes så erhålles 1: 26, 20 ex. 2: 52 o. s. v.

Enär bihanget, Nya Testamentet och Psaltaren, icke längre får medfölja detta nr af tidskriften När och Fjärran, så ha vi måst trycka om det samma.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

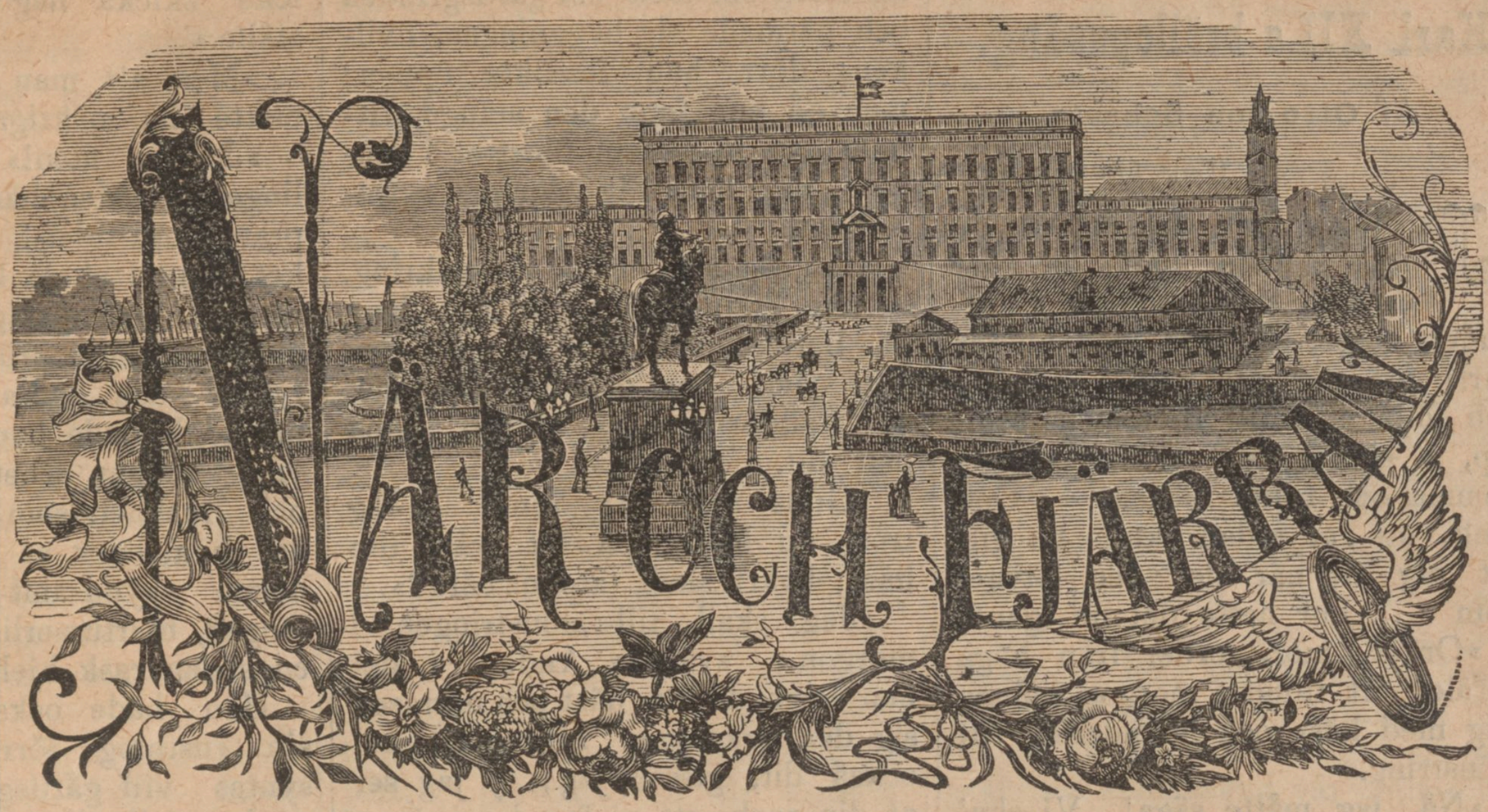

Veckotidning för hemmet.

N:o 3.	Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre.	Stockholm d. 4 Juni. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890.	Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3.	1890.

Sammanringning.

Af J. Th. Jacobsson.

Sabbatsklockans toner klinga
I den stilla morgonstund,
Himlens foglar gladt sig svinga
Öfver grönklädd äng och lund.
Malmen med sin klara tunga
Och små foglar alla sjunga:

Kom, o kom! Kom, o kom!
Det är sammanringning.

Öfverallt ses unga, gamla
Tåga upp till Herrens hus,
Der till bön de sig församla
Under bön och orgelbrus.
Kanske du kan sången tyda?
Jag har hört att den skall lyda:
Kom, o kom! Kom, o kom!
Det är sammanringning.

Men till koret ser man vandra
Fram ett lyckligt brudepar;
Löften ge de två hvarandra —
Hör de allvarsfulla svar.
Se, hur röda guldet blänker!
Det är ringen, som han skänker
Åt sin brud, inför Gud.
Det är — sammanringning.

Svenska Imanuelskyrkan i Chicago.

Vid den stora branden i Chicago den 9 Oktober 1871 nedbrann äfven de dervarande svenskarnes största och vackraste kyrka, Imanuelskyrkan, som endast två år förut blifvit färdig. Genom församlingsmedlemmarnes enärgiska ansträngningar samt understödde från det gamla hemlandet, lyckades det dem efter den korta tiden af 4 år, att åter få den färdig. Med stora högtidligheter invigdes den 4 april 1875 den nyuppförda kyrkan, som bär samma namn som sin föregångare, och äfven till utseendet liknar densamma. Vi lemna här en afbildning af kyrkan, hvilken

säkerligen skall vara af intresse ej blott för den af våra läsare, som i Chicago ega anförvandter och vänner, utan äfven för alla, som med deltagande följa den svensk-lutherska kyrkans verksamhet bland våra landsmän i Amerika.

Kyrkan är till så väl det yttre som inre enkel, men på samma gång hållen i en smakfull stil.

Många bland våra landsmän har der fått höra sanningens och fridens budskap utgå och mången kommer ännu att finna vägen till detta tempel för att åhöra detsamma.

Må fridens bud
från Herren Gud
till våra landsmän spridas ut;
att vi en gång,
en segersång
uppstämma få till slut.

Karl XII.s bröllopssång.

Af Otto von Schantz.

(Forts. från föreg. n:r)

»Ja, jag säger det, att om du icke hade haft de der dumma knektgrillerna i hufvudet, gosse, så hade inga hinder varit för dig att vara i ordning och följa med till Blommens bröllop, i stället för att nu stanna hemma och rykta hästen! — Och tänk, att far redan skulle ha gifvit sig af, när det der otyget kom . . . hur hette det nu igen?»

»Order, mor, order från höga befälet, att tidigt i morgon infinna mig med häst och mundering till mönstring.»

»Nå, jag måtte säga! Vi ska' väl dit och se på dig, gosse. Men hade nu far varit hemma, så hade han kunnat hjälpa dig med hästen, och du hunnit vara i ordning.»

»Kommer väl efter, kära mor!» svarade Anders, ifrigt sysselsatt med att feja sin fars gamla värja, för att göra den så blank som möjligt till den stundande mönstringen.

»Men du får icke vara med om brudfärden och om vigseln; du får icke se den bästa stassen, stackars Anders! Jo, jo, när man skall lyda kunglig kronan, så får man icke alltid vara sin egen herre! — Håhå, jaja! att du också skulle bli knekt! — Jag går nu! skynda dig efter, så fort du kan, Anders lille!»

Mor Karin hade kämpat en strid mellan tvänne önskningar, den ena att hafva sin son med sig till bröllopsgården och sålunda få njuta af den glädje, hennes modershjerta säkert skulle få erfara, då hon, gående vid Anders sida, skulle se hvilken uppståndelse hennes ståtlige son skulle komma att göra, och den andra att icke försumma vigseln, hvilket hon aldrig skulle kunnat förlåta sig. Det sistnämda begäret hade segrat, och hon stultade nu i väg, sedan hon likväl uppmanat sonen att icke onödigtvis sinka bort tiden.

Anders, i hvilkens håg bröllopsfesten äfven lekte, skyndade sig, så fort han kunde, och sedan han fått alla sina persedlar i ordning, hastade han till stallet för att rykta sin häst.

Medan han sysselsatte sig i stallet kom en ryttare i starkt traf fram till Nils stuga. Han steg af, band sin häst vid gårdsgrinden och närmade sig byggningen, hvilkens dörr han försökte öppna; men då han fann den stängd, tittade han in genom fönstret i stugan, der han såg Anders ryttaredrägt.

Han såg sig småleende omkring, ty den ryttaredrägt han såg ligga på bordet, var likadan med den han sjelf bar, och då han fick se stalldörren stå öppen, gick han dit.

»Guds fred här inne! — Jag tror du håller på att rykta din häst; hvart skall färden bära?»

»Jag skall till mönstringen i morgon,» svarade Anders, i det han lemnade sin häst och närmade sig den nykomne. »Du skall väl också dit, gissar jag; ty jag ser af din rock, att vi äro kamrater,» fortsatte han, räckande handen åt främlingen.

»Och goda kamrater, hoppas jag,» tillade främlingen, gifvande Anders ett kraftigt handslag. »Men hvarför ansar du redan om din häst?»

«Jo ser du, jag skall på bröllop, och der tör det dröja länge nog, så att det troligen varder lagom för mig att derifrån gifva mig åstad till mönstringen.»

»Det är således till bröllop allt det goda folket far, som jag mött? Då lär du allt få lof att skynda dig, ty jag mötte alldeles nyss prostfar.»

»Ack, kamrat, icke lär jag hinna till brudfärden!»

»Men om jag hjelper dig?» frågade främlingen, i det han nickade åt Anders med ett godt skratt.

»Åh, om du skulle vilja det — om du skulle vilja rykta min häst? Men det är kanske för mycket begärdt?»

»Åh nej, oss emellan, så . . . Men om jag gör det, vill du då göra mig en tjenst tillbaka?»

»Om jag kan det, så har du mitt löfte på förhand.»

»Vill du taga mig med dig till bröllopsfesten?»

»Det vill jag visst, det! Du varder nog en välkommen gäst. Men,» fullföljde Anders, i det han tog sin nye kamrat i närmare skärskådande, »du ser mig ut att vara fasligt ung. Fans det då ingen mognare man än du, att rida för rusthållet?»

»Nej,» svarade Anders blifvande kamrat, i det han småskrattande skakade sitt ljuslockiga hufvud, »jag måste ut; jag kunde icke skicka någon annan i mitt ställe.»

»Men att man antog dig! Du måtte ha mäktiga förespråkare?»

»Jo, jo, men!» svarade främlingen. »Men här stå vi ju och prata bort tiden! Raskt till verket, om vi skola hinna att komma med till bröllopståget! Skynda dig att rusta dig i ordning, medan jag ryktar och sadlar hästen;» och härvid började han genast sitt frivilligt åtagna arbete med en vana och raskhet, som tillvann honom en bifallsnick af Anders, hvarpå denne skyndsamt gick ned till stugan, hjertinnerligen belåten med en sådan rask hjelpare.

Han hade också knapt slutat sin rustning förr än främlingen syntes vid gårdsgrinden, ledande Anders fullsadlade häst, som med en munter gnäggning besvarade den välkomsthelsning främlingens häst sände honom.

(Forts.)

Vid återkomsten till landet.

Var mig helsad, barndomsvän, natur!
Fågeln lik, som sluppit ur sin bur,
Sedan vintern om han varit fången,
Höjer sig min fria själ i sången.
O, hur ljuft, att ostörd sjunga få.
När blott berg och dal och sjö hör på!

Bästa vän, jag glömde aldrig dig!
Ofta när mitt öde förde mig
In i praktens öfverfylda salar.
Der man smickrar, ljuger och förtalar,
Ville, mot all härligheten då,
Jag en luftfläck ur ditt tempel få.

Längesen mitt öga tröttnat se
Stadens hus, de »hvita grifterne».
Tomma hjertan några herbergera.
Och *förmultnade* nog många flera;
Svepta in i dårskap, lyx och flärd
Och tillhörande mest . . . »folk af verld«.

Än jag är ej trött vid lifvets strid,
Det förvända blott jag ledsnat vid —
Jag vill blifva barn till själ och sinne,
Jaga hvarje skugga ur mitt minne;
Evigt gäller gudasanningen:
»Blott *som barn* vi undfå himmelen».

På min sång ger skogen återsvar:
Bifall nog jag i hans echo har,
Gunst och guld jag icke eftertraktar,
Pris vid gatuhörnen jag föraktar —
O, hur ljuft att ostörd sjunga få.
När blott berg och dal och sjö hör på!

Anna A.

Underjordiska salar.

Af N. B.

Utom den naturliga bro, som — två hundra sextio fot högt — sväfvar mellan två på sextiosex fots afstånd från hvarandra stående klippväggar å ömse sidor om Ceder-Creek, har staten Virginien, Nord-Amerika, också i närheten af Shenandoah mellan Harpers' Ferry och Newmarket, att uppvisa en storartad droppstensgrotta, hvilken såsom märkvärdighet täflar med Adelsbergergrottan i Österrike, men i storlek vida öfverträffar denna.

Denna grotta upptäcktes af en händelse i Augusti 1878. Arbetare, som voro sysselsatta med väganläggning bland traktens med små-kog klädda kullar, stötte på några klippblock, och bakom dessa upptäckte de en nedåt ledande gång, som vid närmare undersökning befans föra ned till en stor, förut okänd grotta.

Grotten, som vanligen kallas *Luraygrottan*, har så mycket som möjligt gjorts för besökande tillgänglig. Det är en droppstensgrotta af första rang. På en konstgjord stentrappa kommer man dit ned; åt alla håll hafva vägar blifvit uppröjda: stegar eller lösa plankor, lagda öfver ojämn mark och afgrunder, eller till och med ordentligt byggda broar jämna för den besökande hans väg.

För en vandring genom alla gallerierna med deras sidogångar behöfver man sex dagar; men så är också i denna underjord hopad en hel verld af underverk, som vi här måste afstå från att beskrifva, men med hvilken vi dock vilja låta våra läsare göra en flygtig bekantskap.

Öfverallt träffar blicken groteska former: der reser sig — ett hundra tjugofem fot i höjden — Washington pelaren med egendomligt refflad yta och tjugosex fot i omkrets; längs väggarna löpa droppstensbildningar i form af jättesköldpaddor. Gångarna hafva fått sina särskilda upptäckares namn. Här finnas korridorer, gemak, domer, nischer, afgrunder och der emellan vackra vattenbehållare. Den så kallade Silfversjön är klar som kristall och omåttligt djup; framför mynningen af en annan gång står, i en undangömd vattengöl, det lutande tornet, en droppstensobelisk, under hvilkens tyngd grunden delvis vikit undan; liksom Pisas bekanta torn erbjuder äfven detta en något ängslande anblick.

Grottan eger och en bottenvåning, dit man nedgår på en stege. Öfver Gyttjesjön färdas man antingen med båt eller på en bro. I senare fallet går man genom gångar, hvaröfver hvälfver sig andra grottor, hvilkas golf likväl på sina ställen nedstörtat och nu delvis spärra vägen.

Underbara växter sticker fram, liksom rötterna i en fruktträdgård, och i närheten framstörtar ett vattenfall — af sten; just som vattnet strömmat ned från höjden, tyckes det hafva stelnat. Smäckra pelare, prydda med de underligaste sirater, uppbära väldiga klippblock. Vid slutet af bron kommer man genom ett ståtligt hvalf in på Fisktorget, så kalladt på grund af de sällsamma bildningar af de mest skiftande fiskformer, med hvilka dess väggar klädt sig.

Klättrar man upp på en kulle, ungefär femtiotre fot högt öfver Gytjesjön, så är man i grottans varmaste del, med en temperatur af omkring aderton grader, medan grottan i öfrigt vanligen håller endast femton grader. Luften är öfverallt frisk och sund; här och der kännes drag, men vanligtvis är det lugnt och stilla — blott vattnets droppande åstadkommer ett svagt sjungande ljud.

Plötsligt gapar en afgrund för vandrarens fot. Det är Dödsdalen. På dess botten upptäckes vid facklornas sken ett menniskoskelett, till hälften inbäddadt i droppsten. Hur det kommit dit, är ännu en gåta.

Vägen går vidare till de tre sjöarna och många underbart prydda, vidsträckta salar. Äfven här finnes ett så kalladt förstenadt vattenfall, och detta består af mjölkhvit droppsten. En källa i dess närhet tyckes vilja bjuda på en dryck klart, rent och välsmakande vatten, men skarpa klippspetsar omgärda henne; öfver dess halfva yta ligger, lik ett istäcke, ett tunnt, kristalliseradt kalklager.

Kejsarkällan har betydligt omfång. Hon är omkring trettiotre fot lång och tjugo fot bred och befinner sig i en sällsam grotta, som omgifves af bruna pelare, mellan hvilka mjölkhvita kaskader tyckas forsa fram; men allt är äfven här blott försteningar, denna gång af skimrande alabaster. Öfverallt mellan dem och hvart man än blickar, hänga de mest sällsamma droppstensformer.

Så kommer man in i Elfvornas och Tomtarnes gille. Golfvet utgöres af krita, och taket är af kalk och höjer sig endast fyra till sex fot öfver det förra, men man har, för att bekvämt kunna passera, huggit ett slags löpgrafvar. Det är en utomordentligt vidsträckt rymd: omkring sex hundra sexton fot i bredd, utan att taket uppbäres af något slags pelare eller stöd. På andra sidan har man Plutons afgrund, fem hundra tjugoåtta fot lång och fyrtio fot bred och icke mindre än sjuttiotre fot djup. Också här ådrager sig en praktfull stenkaskad vår uppmärksamhet.

Mellan uråldriga och förvittrade pelare, hvilka uppskjuta ur marken, liksom skorstenar efter af eld härjade hus, kommer man till Balkongen, ett utsprång öfver den stora afgrunden och hvarifrån man kan öfverskåda en lång, vacker sal, det så kallade Elyseum. Balkongens drapperi har ett synnerligen fint utseende: stenen liknar dyrbara förhängen med sina små nyckfulla veck, brunröda strimmor och skära genomskinlighet; en klang som af glas uppstår, då man rör vid det. Dylika stenbildningar träffar man äfven annanstädes, såsom i Adelsbergergrottan.

En jättepelare af stolaktiv (mer än trettiotre fot lång) ligger kullfallen och sönderbruten vid vägen. Ganska tydligt skönjer man att här, liksom på flera andra ställen, vattnet en gång i tiden haft fritt spel. Mellan de vattennötta stenarne hafva dock andra bildningar uppstått, liksom hade naturen sjelf velat förbättra och fullkomna sitt verk.

Vi få icke glömma Orgeln, bygd i bästa ordning, tyckes det, att ett hundra sextio gula, större och mindre pipor. Det egendomligaste med den är, att man kan spela derpå. Slår man nämligen på de olika stolaktiteterna, så gifva dessa från sig klocklika toner, hvilka ofta harmoniera med hvarandra. Man kan med skäl säga, att det är en orgel med »styf touche».

Till och med menniskolika städer möta vårt öga, med ett ord: man befinner sig i ett fé ike, der naturen tyckes hafva öfverlemnat sig åt den nyckfullaste fantasi. Pelare, domer och minareter resa

sig mellan oformliga jätteblock och vid sidan af smärta och luftiga torn; än ser man en tempellik bygnad, än skjuter en jätteknif med rakhvass egg i höjden, än nedhänger från taken liksom hotande pikar och hvassa svärd.

Det mest storartade, grottan har att framvisa, är kanske en dubbelpelare, bestående af en sextio fot lång, nedhängande stalaktit och en trettiotre fot från marken uppskjutande stalagmit, hvilka med sina spetsar hopvuxit till ett.

Har man arbetat sig fram mellan jättestora klippor och sagolika skepnader, står man slutligen i en paviljong, försedd med trägolf; det hela är en grotta af ett hundra fots genomskärning med flera sidorum, starkt påminnande om en balsal. Julen 1878 var der också verkligen anordnad en högtidsbal af invånarne i Luray och dess omnejd. Sedermera hafva de företagsamma amerikanerna anordnat konserter och andra offentliga lustbarheter i denna grotta af nära tre svenska mils utsträckning, alltid under tillopp af talrika menniskoskaror.

I dessa ljudrika pelarsalar måste musiken haft en förtrollande verkan, och trolsk måste ljusets lek också hafva förefallit i dessa beundransvärdt skiftande pelarrader och droppstenshvalf.

SV. F. J.

Synålar och knappnålar.

Många kanhända till och med flertalet af de personer, som göra ett flitigt bruk af synålen och dagligen använda knappnålar, ana ej, eller tänka ej ett ögonblick på huru mycket arbete som fordras, för att tillverka dessa små nyttiga föremål. Hvarje synål går t. ex. genom 120 arbetares händer, innan hon blir färdig, och om en person skulle förfärdiga blott en enda knappnål, så behöfde han dertill sju och en half timme. Genom arbetets fördelning går tillverkningen emellertid så mycket fortare, att det billiga priset deraf blifver en följd. En arbetare slipar t. ex. 16,000 knappnålar på dagen, en annan påsätter hufvudena på lika många, en tredje sorterar dem, en fjerde uppsticker dem på papperet, och så blifva de alla på en gång färdiga. Man gör äfven knappnålar helt och hållet med maskiner. En mr. Wright har uppfunnit en sådan, hvilken, om den vore i fullt arbete, skulle kunna fylla Englands hela behof af knappnålar, beräknadt till 16,000,000 om dagen.

De bästa synålar tillverkas i England; de voro der emellertid okända ända till drottning Elisabeths tid då de blefvo införda, troligen från Spanien, emedan de i början kallades spanska synålar. De synålar, som före denna tid användes i nordliga och mellersta Europa voro, liksom knappnålarne af ben, buxbom eller någon gång af silfver.

Synålar förfärdigas, som man vet, af fin ståltråd. Denna klippes i bitar af fem till sex tums längd, hvilka rullas mellan tvenne jernskifvor, för att blifva räta, klippas ånyo så långa som synålarna äro ämnade att blifva, samt slipas på en stor slipsten, för att blifva runda och hvassa. Derefter afplattas nålen med en liten hammare, ett hål slås medelst en stålstamp och den lilla rännan hvari nålsögat sitter, uppdrages med ett särskildt dertill bestämdt verktyg. Nu måste nålarna åter igen rätas, härdas genom rödglödgning och rätas för tredje gången. Derpå skuras de blanka. Detta tillgår så, att de bundtvis inläggas i ett stycke tyg med något smärgel och såpa emellan hvarje lager. Alltsammans hopbindes sedan och lägges i en maskin, ej olik en vanlig mangel, som skjutes fram och åter lik en sådan. Dermed fortsättes i två eller tre dagar, hvarefter synålarna äro blanka och färdiga att inläggas i de små paketer, hvari de i handeln förekomma. De bästa synålarna slipas och poleras dock ännu en gång på en särskild slipsten.

Af denna hastiga och ofullständiga öfversigt framgår dock att arbetet för en enda sådan småsak. som en synål, är vida större och mera invecklad, än vi måhända föreställa oss, och detta är troligen fallet med ej allenast synålar och knappnålar, utan med många andra alldagliga och såsom nödvändiga ansedda saker, på hvilkas sammansättring eller tillverkning vi ej slösa ens en enda tanke, men som kanhända gifver bröd åt millioner menniskor.

Något att tänka på.

En falsk vän är som skuggan: När solen skiner, kan man ej bli af med honom, men mulnar himlen, är han försvunnen.

* * *

Det är lättare att finna villfarelser än sanning, ty den förra ligger på ytan, men den senare ligger nere på djupet. Få hafva nog tålamod att söka, tlil dess de finna dem. Dem som söker han finner.

* * *

Ju större svårigheter man kan öfvervinna, desto större blir äran derför. En dugtig lots vinner ett berömdt namn genom storm och oväder.

Anmälan.

Då nu tidskriften **När och Fjärran** utsändes till allmänheten, sker detta icke för att fylla en lucka i tidningspressen, utan endast lemna en sund, intressant och nyttig läsning så att hvarje samhällsklass kan få en underhållande stund.

Tidskriftén kommer företrädesvis att innehålla historiska uppsatser samt smärre noveller m. m. af sådan beskaffenhet, att äfven den mest religiösa kan hafva nöje deraf.

Tidskriftens pris till årets slut är blott **En kr. 6 öre** (20 öre porto), då derjemte följer hela **Nya Testamentet med Psaltaren,** innehållande 82 st. väl utförda planscher och illustrationer i stort format såsom premie.

Tidskriften utkommer 1 gång i veckan.

Prenumerera å närmaste postanstalt enligt Poststyrelsens cirkulär n:r 19 af den 28 april, hvarom vederbörande posttjensteman torde göras uppmärksam.

Stockholm i maj 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Fina permar

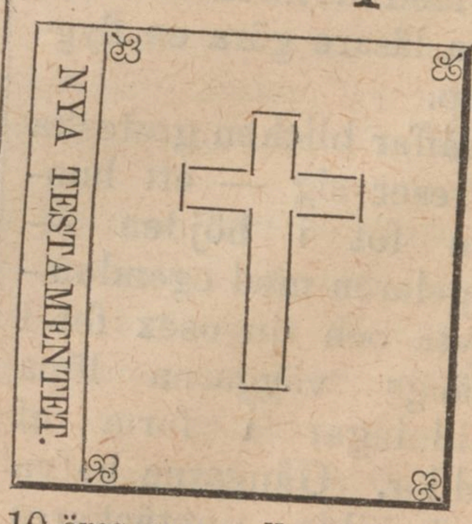

af klot med pressningar i guld finnes nu för våra prenumeranter att tillgå genom att till Expeditionen af När o. Fjärran insända 1: 10 i 10-öres spar- eller frimärken.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. **gratis** på så sätt, att om postkvitto å minst 10 ex. insändes så erhålles 1: 26, 20 ex. 2: 52 o. s. v.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 4.	Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre.	Stockholm d. 11 Juni. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890.	Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3	1890.

Den djerfve luftseglaren **Kapten Rolla.**

Den bild som vi denna gång vilja lämna våra ärade läsare, är den, i blomman af sin ålder, så sorgligt omkomne luftseglaren, hvarom hela den svenska pressen lagt sin stora sympati i dagen.

Enligt det å ryska konsulatet förvarade prestbetyget, var hans namn **Viktor Vladimir Rolla**, rysk adelsman och son till Vladimir Vladimirowitz; Rolla var född den 5 juli 1870 i Minsk. Han hade varit elev hos luftseglaren Charles Leroux, som omkom vid en nedstigning i Revals hamn och ingick efter dennes död kompaniskap med luftseglareenkan, madame Richard, som inköpte ballongen.

Ballongen som bar namnet »Ecler», var mycket olik alla andra som i Sverige förekommit. Den saknade gondol, men i dess ställe fans en stol, hvarpå luftseglaren befann sig, som jemte en massa tåg och linor var förenad med sjelfva ballongen. Ballongens vigt var 160 kilo. Vid sidan af densamma hängde en fallskärm genom hvilken luftseglaren anträder sin nedstigning. Fallskärmens fästande vid ballongen på sådant sätt, att den lätt kan lossas, är naturligtvis en af de svårigheter med hvilka en luftseglare har att kämpa. Nämda skärm var stor, som ett vanligt beväringstält, vägde 80 kilo, och måste kunna

ryckas loss i samma ögonblick luftseglaren kastar sig öfver från ballongen i de tåg, som hänga ned från fallskärmen. Utan fallskärm är det omöjligt att företaga någon nedstigning.

Kapten Rolla företog en resa till Stockholm i hopp om att kunna vinna så mycket penningar, att han sjelf skulle kunna existera samt att äfven hjelpa sin moder, som tros vara i fattiga omständigheter.

Efter 2:ne förut företagna uppstigningar från Mosebacke etablissement — den första egde rum den 15 maj och den andra den 18 maj — skulle nu den

sista seglatsen

ega rum pingstdagen den 25 maj, men i anseende till det då rådande ovädret blef den inställd i afbidan på en gynsammare väderlek. Uppstigandet företogs nu i stället torsdagen den 29 maj, en dag, som icke heller var sådan, att rekommendera för en luftseglare, ty himmeln var betäckt med tjocka moln, som än samlade sig och än skingrades, och barometern visade tydligt nog på **ostadigt** i väderleken. Det hade tillkännagifvits genom affischer och annonser, att den skulle företagas — den sista färden — och kunde således icke inställas, emedan man derigenom skulle narra en publik på fiera tusen menniskor, som strömmat till från alla håll och kanter af hufvudstaden för att åse densamma; Rolla var i behof af penningar för sin existens, och tanken på att lindra sin moders tunga börda, bidrogo till en icke så ringa del i hans beslutsamma färd.

Ballongen var kl. 8 fyld med gas samt väntande på sin följeslagare, kapten Rolla, som nu också var beredd att medfölja. Med en korkgjördel omkring lifvet samt iklädd sin blåa uniform gaf han sig upp i tågverket. På poliskommissarien S. fråga, hvar han skulle komma ned, pekade Rolla utåt Mälaren i nordvestlig riktning och uttryckte dervid den önskan, att en ångslup måtte sändas åt det hållet. Gjord uppmärksam på, att molnen

gingo i nordvest, svarade ynglingen »de der molnen går jag öfver.»

Sex man voro anställda för att biträda vid uppstigningen, men som deras krafter voro otillräckliga, vidtalades några andra personer att fatta i nätet och sålunda reglera ballongens höjande från marken. Kapten Rolla gjorde ett tecken att de skulle släppa sina tag; men genom, att en icke släppte samtidigt med de andra gick den icke upp så jemnt som beräknadt var utan ballongen gjorde en knyck, så att fallskärmen föll ned till marken.

Om det var genom den förorsakade knycken som fallskärmen lossnade eller om den hake (karbinhake), som fasthöll densamma vid ballongen, egde för liten bärkraft detta lämna vi derhän, men vid de undersökningar som vidtagits tydes det senare vara orsaken.

Då skärmen kommit ned på marken, fattade en af de närvarande i denna för att nedhala ballongen. När Rolla märkte detta, snodde han af sig träringen och sparkade skyndsamt hela bihanget från sin stol, som ballongen genom fallskärmens skiljande blef lättare, så steg den med en svindlande fart, upp i de högre regionerna.

Med sin uniformsmössa i handen svingade han sitt afsked till den bestörtande menniskomassan som åsåg hans sista färd och som med förvåning greps öfver det inträffade ödet. Länge voro allas blickar fästade vid honom tills han försvann för deras åsyn

bland molnen.

Hvilka smärtor och kval han der utstod har ingen bevitnat, men säkerligen voro de stora. Hvilka tankar, som der kommo för honom vet ingen, men nog rörde sig dessa om hemmet, der han lemnat sin moder och om de vänner han öfverallt förstod sig på att vinna, och att detta var hans sista färd, hvarigenom han icke skulle komma i tillfälle, att mer se och trycka deras händer, som han lärt att älska här, detta var nog hans fulla öfvertygelse.

Olika rykten

voro snart i omlopp, att han skulle slagit ned, än i Upsala och än i Södertelje, ja de gingo så långt i sina påståenden, att han med all säkerhet slagit ned vid verldens ände — Trosa. Än sades, att han hade kommit lyckligt och väl ned, blott litet utmattad, samt att han skulle visa sig på sin uppstigningsplats, Mosebacke, dagen efter den sista färden, d. v. s. d. 30 maj; än sades att han krossats i nedstigandet.

Alla dessa osanna rykten gjorde mycket till, att sätta hela hufvudstaden, ja, snart sagt, hela landet i en stark spänning. Alla ville de veta den djerfve luftseglarens öden. Men de stodo ej så snart att finna.

Uppsökandet.

Då inga säkra underrättelser om Rolla erhållits på fredagsförmiddagen, utsände redaktionen af Dagens Nyheter på en för tillfället hyrd bogserångare, en af sina referenter, för att söka efter den försvunne. Snart förspordes, att ballongen strax efter kl. 9 varit synlig från en veranda vid Skägga udde, och trodde åskådarne sig märka, att någon rörde sig i tågverket. Kl. half 10 observerades ballongen vid Mariedal, då den syntes sänka sig ned på Foglarön eller i vattnet mellan öarne.

Vi gåfvo oss i väg i anvisad riktning, säger tidningens referent, fortfarande prejande hvart enda synligt segel. Allas uppgifter pekade åt samma håll, mot Ljusterölandet och öarne i dess närhet. Som kaptenen ej längre hade säker landkänning gingo vi till Vadholma för att medtaga en roddbåt, med hvilken vi landat vid bryggan och i de talrika villorna spanat efter underrättelser om den försvunne samt voro i begrepp att afgå med roddbåten på släp och en ung fiskargosse som vägvisare, kommer en man springande från en af villorna, medförande underrättelsen om, att kapten Rolla är

funnen, men — död.

En fiskare hade upptäckt honom en fjerdedels mil från Ålön, flytande med hufvudet och fötterna nere i vattnet men med bålen uppburen af korkgördeln. Sedan fiskaren fört honom i land och alla försök att återkalla lifvet varit fruktlösa, bars han in i ett skjul eller en så kallad skötbod, der han förvarades tills närmare underrättelser skulle komma om hans afhämtande.

Expeditionen fortsatte sin färd till Ålön, som ligger ungefär 5 1/2 mil från Stockholm hvarest han återfans i den bod, der fiskaren lagt honom, liggande utsträckt, med hufvudet tillbakakastadt, armarne hårdt krökta och händerna krampaktigt knutna. Ansigtet var lugnt, det hade bibehållit sitt käcka, djerfva uttryck, ja, till och med ansigtets friska färg hade döden lemnat kvar. Läpparne voro hårdt sammanpressade.

Den sorgliga bördan var snart tagen ombord, och hemfärden anträddes för full maskin; flaggan som hissades på half stång tillkännagaf för alla som de passerade, resultatet af resan.

Vid framkomsten till hufvudstaden, höll båten på att tagas med storm af de tusentals menniskor, som hade samlats för att få se honom.

Till Karolinska institutet fördes han nu, för att undergå en obduktion, som skulle ge någon klarhet om, huruvida han dödt i luften eller genom drunkning. Obduktionen visade tydligt, att han dödt genom kväfning i vattnet, hvadan hans räddning varit säker om ett par båtar blifvit utskickade i skärgården.

På bår.

Under den korta tid han hvilade i bårhuset, var han ständigt besökt af många tusen personer, deribland kvinnor voro de flesta. Han kallades icke för roskull, för kvinnornas gunstling, ty genom det deltagande och den sympati som dessa visade för honom var det en verklighet. Iklädd sin uniform, som han bar på sig vid sin sista färd, låg han nu som ett afbrutet blomster öfverhöljd af blommor.

Till grafven.

Den 5 juni, jemt 8 dagar efter hans olyckliga uppstigning, blef hans stofthydda förd till sitt sista hvilorum, till grafvens ljufva sköte, att hvila ut efter sin mödosamma kamp för tillvaron.

I det lilla likrummet hvilade på en svart katafalk den gula ekkistan med kapten Rollas lik. Vid kistan sysslade den dödes kompanjon, madame Richard, iklädd en lång, grå kappa och en eldröd klädning.

Påspikandet af kransarne började. Högst upp på locket vid hufvudet låg ett kors af syréuer med inskriften »från deltagande ungdom», derefter ett kors af röda rosor och konvaljer, omgifvet af tvänne palmblad med inskriften »från djupt deltagande män och kvinnor i Stockholm» och dereefter de praktfulla kransarne från artisterna och direktionerna vid de olika varietéteatrarna, den i all sin enkelhet vackra lagerkransen från »La société française», en större florbehängd krans från redaktionssekreteraren i Dagens Nyheter, hr Viktor Sjöberg, en väldig krans af skogsblommor och syréner »från arbetarne vid A. B. S.» m. fl.

Kl. 10 anlände ryska pastorn med sina biträden samt ryska generalkonsuln och öfriga vid ryska konsulatet anställde tjenstemän till bårhuset.

Pastorn iförde sig sin ornat och jordfästningen tog sin början. På den dödes bröst lades en kolorerad bild af Frälsaren, vid hufvudet brann ett tjockt vaxljus och smala vaxljus utdelades till de närvarande. Och medan viraken från rökelsekaret steg upp i tunga skyar och blandade sig med den starka doften från alla dessa tusentals blommor, ljöd sången från presten och och hans bägge assistenter entonigt och klagande.

Efter begrafningsceremoniens slut framträdde de närvarande medlemmarne af den ryska församlingen och kysste vördnadsfullt Frälsarens bild.

Kistan fördes derefter till den utanför väntande likvagnen, som snart, liksom förut kistan, öfverhöljdes med blommor och kransar.

Likvagnen satte sig i gång strax före kl. 11, åtföljd af de i processionen deltagande vagnarna, uppgående till ett antal af 50 stycken. I den första vagnen åkte det ryska konsulatet, derefter kommo artisterna vid de olika variététeatrarna, samt slutligen ett stort antal enskilda.

Der processionen drog fram voro gatorna så packade af människor att det var med stor möda att komma fram. Icke på länge har så stora och väldiga folkmassor varit i rörelse. Utefter hela vägen kan man med all säkerhet anslå deras antal till 50 à 60,000 personer.

Vid processionens framkomst till kyrkogården, som liknade en ocean af menniskohufvuden, bars kistan jemte alla kransar och blommor till grafven der den omedelbart nedsattes. På dennes rand steg den ryska församlingens pastor upp, iklädd sin gredelina sidenkåpa. Folket skockas kring grafven, alla hufvuden blottas, och nu ljuder i den obrutna tystnaden en bön för den aflidne på ryska språket — halft talad, och halft sjungen — och allt emellanåt falla prestens båda medhjelpare in med några sångord af en egendomlig, vemodig klang.

Tre skoflar mull på kistan. Så räcker presten skofveln till ryska generalkonsuln och såväl denne som en stor del af de öfriga närvarande gå upp till grafven och kasta sand dit ned, medan en dubbelkvartett stämmer upp »Intæger vitæ», som följes af »Snabba äro lifvets stunder», och sist af »Sof i ro».

Så var denna högtidliga begrafning afslutad, lemnande ett minne efter sig, som icke så snart, knappast någonsin, kommer att glömmas.

Höga äreställen kunna liknas vid solstrålar, som lägga i dagen de tings egenskaper och fel, på hvilka de falla, och som aldrig träffa ett ogräsfrö, utan att befordra dess växt.

Vännerna.

Vänner, som med enig tunga,
När din lyckas sol än ler,
Högt ditt lof, din ära sjunga,
Men, som när hon sjunker ner,
Spårlöst i en blick försvinna —
Sådana skall lätt du finna.

Vänner utan tro och heder,
Som med hyckleri och list,
Hala ord och falska eder
Dårande dig, lyckas sist
Ditt förtroende att vinna,
Sådana skall lätt du finna.

Parasiter, som, när faten
Ryka på ditt rika bord,
Rosa dig och — sluka maten,
Men, som, utan minsta ord,
Med din gästfrihet försvinna —
Såd'na skall du lättast finna.

Men en vän, i alla öden
Lika öm och kärleksfull;
Och som älskar dig i döden
Endast för din egen skull —
Sådan vän är värd att vinna...
Men — **hvar** vill du honom finna?

L. F.

Karl XII:s bröllopssång.

Af **Otto von Schantz.**

(Fortsättning fr. föreg. nr.)

Snart sutto de unga ryttarne i sadeln. En egendomlig kontrast mellan de båda krigarne röjde sig genast vid första påseendet. Anders, högväxt och groflemmad, med ett vackert, ehuru solbrändt och genom träget arbete i den fria luften något väderbitna ansigte, hvars markerade drag gåfvo honom utseende af att vara äldre, än han verkligen var. Den andre åter syntes vara betydligt yngre än Anders; till växten öfver medelmåttan, tycktes han något för smärt och gänglig för att vara stark. Hans ansigte strålade af ungdom och hälsa, och ehuru den något stora och klumpiga näsan och den tunna öfverläppen icke voro egnade att skänka detta ansigte något utseende af skönhet, gåfvo likvisst den öppna, lifliga blicken och de skalkaktiga groparne i kinderna deråt ett oemotståndligt behag, på samma gång den höga pannan och den utskjutande underläppen talade om kraft och trots.

»Tack för hjelpen, kamrat, och säg mig nu hvad du hette?» sporde Anders, i det han och hans kamrat trafvade raskt åstad till bröllopsgården.

»Jag heter Frisk — och du?»

»Anders Nilson! Men du är ingen vestgöte, det hör jag på ditt uttal. Ditt rusthåll hör således icke till vårt län, och vi varda således icke regementskamrater».

»Svårligen lära vi komma på samma regemente . . . Ser du, jag har följt med kungen hit till Vestergötland».

»Är kungen här?» utropade Anders, i det han häftigt ryckte till sig tyglarne, så att han nästan satte hästen på bakbenen.

»Se så! hvarför varder du så bestört deröfver?“ frågade Frisk, halft skrattande.

»Jo, det var mer än någon vet af, ser du. Ingen här har den minsta aning om, att kungen är oss så nära, och jag vardt litet häpen att så snart få se vår unge herre!»

»Tror du då, att han är mycket svår att se på?»

»Åh nej, men en vet väl respekten för majestätet, vet jag — och så kommer han ju så godt som alldeles nyss från en stor bragd, som gör honom ännu mer glorvördig», förklarade Anders.

»Då tycker du bestämdt, att jag också är mycket glorvördig, som var med om landsstigningen vid Humlebäck?» frågade den unge Frisk, i det han saktade sin häst, som hade hunnit något framom Anders.

»Har du?» utropade Anders med oförställd öfverraskning. »Du skulle då således hört kulorna hvina?»

»Har så gjort kamrat», svarade den andre.

“Du är mig en styfvare pojke, än jag trodde!“ utbrast Anders med mycket mer högaktning, än han hittills visat främlingen.

“Åh! tro mig du, att när det gäller, så är jag icke pojke längre — men se der ha vi ju bröllopsskaran!“

“Den viker just af på vägen till kyrkan. Vi kommo lagom att deltaga i färden“, förklarade Anders, i det han sporrade sin häst.

Främlingen gjorde det samma, och snart hunno de upp bröllopsskaran, till hvilken de slöto sig, följande tätt bakom en tvåspänd vagn, från hvilkens baksäte en ung flicka med lifliga hälsningar välkomnade Anders, som med icke mindre ifver återgaf hennes hälsning, tydligen ådagaläggande för främlingen, att bröllopsståten ingalunda var den enda orsak, som dref Anders att påskynda färden till bröllopet.

Många voro de hufvuden, som i bröllopsskaran vändes mot de unga ryttarne, många de undrande blickar, som betraktade den okände soldaten, hvilken med sina stora, gråblåa ögon forskande öfverforo den brokiga skaran. Många voro ock de hufvuden, som lutade sig tätt intill hvarandra; och den unge soldaten behöfde icke mycken skarpsinnighet för att begripa, att samtalet gälde honom. Men tåget fortsatte dock oafbrutet sin färd till kyrkbacken, der man hastigt öfverlemnade hästar och åkdon åt drängarne, hvarpå skaran skyndsamt ordnade sig, för att under orgelns toner intåga i templet, der vigseln, enligt öfligt bruk, snart tog sin början. Det var först efter denna högtidliga akt, som nyfikenheten fick tillfredsställas, och våra unga krigare voro också knapt utkomna på kyrkvallen, förr än man trängdes omkring dem. Brudgummen, som var icke litet stolt öfver, att i hans följe hade funnits två af dagens hjeltar, var den förste som skyndade fram till Anders.

»Tack, Anders, för att du infann dig på mitt och Elins bröllop och tog med dig en af dina nya kamrater. Säg mig nu hans namn, att jag också får välkomna honom», yttrade han, i det han gaf Anders ett kraftigt handslag.

»Han heter Frisk», upplyste Anders, i det att han förde fram sin nye vän, »och det må du tro, att han gör oss alla en stor heder, ty han har varit med vår unge konung vid hans landsstigning hos dansken».

»Hå, den gossen vill jag gifva ett ärligt svenskt handslag», hördes Nils djupa stämma ropa. Och herr Hiertas f. d. ryttare trängde sig fram till den unge Frisk, som han fattade i båda händerna, och blickade upp i hans ungdomsfriska ansigte. »Ja, se så ska' det vara! höra kulor och svärdshugg hvina, innan skägget hunnit växa så långt, att det kan svedas af kanonelden!»

»Du är sjelf en gammal knekt, ser jag», svarade Frisk, i det han skakade den gamles hand.

»Jo, du, något ditåt! Jag var med gamle herr Hierta, när han nappa kung Karl i rocken vid Lund, när kungen i sitt oförvägna mod höll på att rusa midt in bland rödrockarne».

»Såå», yttrade Frisk, i det att han lade handen på soldatens

axel, »du har således tjenat under salig kungen?»

»Säkert, min gosse, och det af hjertans lust. Det är min heder, att jag som en redig svensk har fört min värja för kung och land! Men jag skulle bra gerna vilja se hans unge son, som redan gjort ett så vackert lärospån».

»Det torde snart du kunna få, ty kungen är kommen hit till bygden . . . Han ämnar sjelf i morgon mönstra rekryterna!

»Kungen är i bygden!» hördes nu flere röster utropa, och det vardt ett högljudt larm och trängsel omkring Frisk; ty nyfikenheten hade hos litet hvar nu tagit öfverhand, så att bröllopsmarskalkarne, hvilka skulle ordna tåget, hade svårt att vinna gehör. Bröllopsskaran vardt likväl omsider ordnad; men som Nils var allt för road af ämnet, och icke ville låta tillfället gå sig ur händerna, att få höra talas om hvilka de unga hjeltar voro, som efterträdt en Ascheberg, Dahlberg, Helmfeldt och Hierta, så lånade Nils en häst och lemnade dess egare plats bredvid mor Karin, medan han sjelf, styf och sadelfast, såsom det anstod en af gamle herr Hiertas ryttare, red upp vid sidan af den unge Frisk, som med berömvärdt tålamod lånade sin uppmärksamhet åt fadren, medan hans blickar följde minspelet mellan — Anders och den vackra bondflickan i vagnen framför dem. Dessa miner och blickar mellan Anders och flickan, tyktes antyda, att ett innerligt godt förhållande rådde mellan dem, och detta förhållande syntes vår unge Frisk följa med mycket deltagande.

(Forts.)

En hund som delar sitt bröd med ett barn.

Dalarne uti Högskottlands bergstrakter bebos hufvudsakligen af herdar. Betesplatserna äro emellertid så vidsträckta, att herden ofta nog icke förmår att öfverse sin vidt kringspridda hjord. Han vandrar af denna orsak för hvarje dag utmed gränserna af betesplatsen för att, med tillhjelp af sin vallhund, uppfånga de kreatur, hvilka möjligen kommit vilse från den öfriga hjorden. Vid en sådan vandring hade en herde tagit med sig sin lilla gosse, endast tre år gammal. Sedan de nästan kringvandrat betesplatsen, lemnade herden den lille gossen vid foten af en brant klippa med uppmaning att icke röra sig ur fläcken, samt började derpå klättra uppåt berget, för att bättre öfverse den spridda hjorden. Knappt hade emellertid herden hunnit uppstiga till spetsen, förr än hela nejden plötsligen insveptes i en så kallad skotsk dimma (regntjocka). Den bekymrade fadren trefvade sig så skyndsamt som möjligt utför berget, för att uppsöka sitt barn — men i sin oro och i följd af dimman förfelade han helt och hållet den rätta vägen. Efter att flera timmar hafva irrat omkring i ödemarken och förgäfves sökt på heden, inbröt natten öfver den olycklige. Han vandrade det oaktadt halft vansinnig allt vidare, till dess han slutligen, utan att sjelf veta huru, befann sig vid ingången af sin ensliga koja. Att vidare söka, midt under höstnattens mörker och dimma, ansågs gagnlöst, och den stackars fadren måste således mot sin vilja afvakta morgonen. Följande dag, så tidigt som möjligt, skyndade han sig i förening med flera grannar att genomsöka nejden — men förgäfves! Dagen derpå förnyades efterforskningarne, lika fåfängt. Då emellertid den olycklige fadren med förtviflan i hjertat återkom den andra dagens afton till sin stuga, berättade honom en gammal trogen tjenarinna: att hans vallhund på förmiddagen, likasom äfven dagen förut, varit hemma endast några sekunder för att hemta sitt hafrebröd, samt derpå i fyrsprång aflägsnat sig. Denna berättelse förekom den förståndige herden ganska märklig, också följde han dagen derpå sin hund i spåren.

Djuret förde honom till ett vattenfall. Stället var ödsligt och hemskt: på ömse sidor instängdt mellan höga klippor, hvilka upptill i bågform slöto sig tillsamman. Längst efter en af stenflisor öfvertäckt, brant bergsluttning skyndade sig hunden ned uti en klipphåla, hvars ingång låg ungefär i jemnhöjd med det brusande vattenfallet. Endast långsamt och med största möda kunde herden följa det trogna djuret efter. Slutligen stod han inuti klipphålan — och vildt klappade nu hans hjerta af tacksamhet och förvåning! På marken satt hans ljuslockige son förtärande det grofva hafrebröd hunden medfört, och sittande på bakbenen, med sitt lurfviga hufvud i jemnhöjd med gossens, tycktes det trogna djuret fröjda sig öfver sitt fosterbarns aptit.

Troligtvis hade gossen, då fadren så länge uteblef, vandrat framåt till randen af brådstupan samt derpå rullat ned i hålan; fruktan för det närbelägna vattenfallet och skrämseln efter nedrullandet hade sedan i fördjupningen qvarhållit barnet. Vägledd af sin instinkt och sitt fina väderkorn, hade hunden spårat gossen samt i trenne dygn dag och natt troget postat hos det vilsekomna barne'; icke aflägsnande sig längre tid, än som behöfdes, för att i fyrsprång skynda till herdens koja, hemta hafrebrödet, samt derpå genast åter skynda tillbaka, att uti hålan med gossen dela sin enkla måltid!

Frågor och svar.

Hvem är vis? Den som gerna låter sig undervisas.

Hvem är mäktig? Den som kan beherrska sig sjelf.

Hvem är rik? Den som är nöjd med sin lott.

Hvem är aktad? Den som har aktning för andra.

Anmälan.

På tidskriften **När och Fjärran** kan fortfarande prenumereras å alla postkontor med blott **En kr. 6 öre** (20 öre porto), då derjemte följer hela **Nya Testamentet** med **Psaltaren,** innehållande 82 st. väl utförda planscher och illustrationer i stort format såsom premie.

Prenumerera å närmaste postanstalt enligt Poststyrelsens cirkulär n:r 19 af den 28 april, hvarom vederbörande posttjensteman torde göras uppmärksam.

Obs.! *Vi tillråda en hvar som ämna prenumerera, att ofördröjligen göra detsamma emedan Poststyrelsen ämnar höja portot för bilagan.*

Stockholm i maj 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. **gratis** på så sätt, att om postkvitto å minst 10 ex. insändes så erhålles 1: 26, 20 ex. 2: 52 o. s. v.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

När och Fjärran

Veckotidning för hemmet.

N:o 5.	Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre.	Stockholm d. 18 Juni. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890.	Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3.	1890.

Räfven.

(Ur Djurriket.)

Räfven är ostridligt det listigaste rofdjur, som finnes i Sverge; då han tillika är begåfvad med god aptit och förekommer i större antal än de andra större rofdjuren, så gör han mycken skada. Han är derför illa liden af både landtmannen och jägaren. Den förre ser i honom en farlig fiende till höns och gåsungar, stundom äfven till lamungar; den senare vet, att han är skogens mest förslagne stråtröfvare, som är i rörelse nätterna igenom, stundom sökande rof och ofta finnande det, samt att rik tillgång på räf och rik tillgång på nyttigt vildbråd, hare, orre, rapphöns m. m., äro oförenliga element. Få räfvarne husera fritt, så blir det, om icke rent hus, åtminstone vida tommare och ödsligare än jägaren önskar.

Men om ock räfven är ett skadedjur, en ogerningsman, som med skäl förföljes af den enskilde, och hvars förföljande uppmuntras både af

staten och kommunerna, så får man dock förbise, att äfven han gör sin nytta. I naturens stora hushållning har allt sin anvisade plats och verksamhet: intet lefvande är absolut skadligt. Denna sanning gäller äfven om räfven, men med den utsträckningen, att hans nytta är ganska betydlig, och då hans skuldregister är stort, så vore det obilligt att ej ihågkomma hans meriter. Han är nämligen en råttjägare af första ordningen.

Hvarje jordbrukare vet, hvilken skada råttor och möss göra. Denna skada, ständigt af betydenhet, blir somliga år så stor, att råttorna kunna anses nära nog som en landsplåga. Det är under de torra åren som dessa små skadedjur föröka sig mest. Jag har i Skåne upplefvat ett sådant år, då man ej kunde gå ett steg på fälten utan att se skogsmössen vimla omkring sig. De klängde upp på sädesstänglarne, beto af axen och åto upp kornen; sedan säden blifvit inbergad, drogo de sig isynnerhet till bokskogarna, hvarest de togo brorslotten af ollonen samt afgnagde eller kringgnagde de unga bokplantorna, så att dessa dogo ut. Under sådana förhållanden gör räfven god nytta, emedan ingen kan så som han bortplocka mössen, och han gör då föga skada på nyttigt villebråd. Hans bord är då så dukadt — med råttor, att han ej behöfver se sig om efter andra födoämnen. Vore jagten i detta fall fullt rationelt ordnad, så skonade man hvarje räf under en torr sommar. I Tyskland har man gjort den erfarenheten, att mössen öfvermåttan tilltagit i antal allestädes, der räfvarne blifvit strängt förföljda.

Räfven är i sjelfva verket en vida bättre jägare efter fältmössen än katten. Har den senare fått vana att stryka kring ute i marken, så lurar han hufvudsakligen på nyttigt vildbråd, såsom harungar, rapphönsungar m. m., och blir ingenting annat än ett ganska skadligt rofdjur.

Räfven håller sig för det mesta stilla om dagen. Han väljer till hviloplats ett högt beläget ställe, en sten eller dylikt, som vetter åt solsidan, ty han tycker om att värma sig. Han intager då samma ställning som hunden, så att han håller nosen under svansen. Han blir dock lätt uppskrämd och är då icke sen att taga till fötter och stryker omkring, litet emellan stannande och lyssnande, om någon fara möjligen skulle vara å färde.

Såsom en allmän iakttagelse må anmärkas, att han ständigt ådagalägger största försigtighet, dels för att ej sjelf bli öfverraskad af en öfverlägsen fiende, dels för att kunna begagna hvarje tillfälle att bemäktiga sig ett rof. Naturen har för detta ändamål väl utrustat honom. Han har alla yttre sinnen i fullkomlighet: god syn, fin näsa och isynnerhet stark hörsel.

Sina boningar förstår han sig väl på att inreda genom sina underjordiska labyrinter. De äro vanligen indelade i flera rum med många ut- och ingångar för att bättre kunna vilseleda sina fiender samt att bättre kunna fly då en sådan upptäckt honom i hans undangömda gömsle.

Vi ha med detta nummer lämnat en afbildning af räfven, då han är på väg till sin familj med en af bondens bästa ankor, samt å hans bostad för öfrigt.

(H. G.)

När ett fattighjon dör.

I unket kyffe uppå fattighuset,
der ligger gubben hopkrympt i sin vrå,
och dämpadt faller genom gröna rutor
Guds klara solljus ifrån himmel blå.

Af plågor är han bunden vid sitt läger,
så har han legat fyra långa år
och tåligt lärt sig lida och försaka
och gömma undan smärtan mången tår.

Han eger ingen vän i vida verlden,
för alla är han endast till besvär,
och fattigfogden jemrar sig beständigt:
»om socknen ändå vore kvitt den der!»

Så låter det... den gamle känner visan,
har hört med eget öra den en gång,
och nattens timmar blefvo evigheter,
och dagen den blef honom dubbelt lång.

Visst skönjer han som i ett dimmigt fjerran
en lycklig tid, som flyktat längese'n;
men ännu mera bittert då det kännes
att sola sig uti dess återsken.

Dock... ändtligen tycks stunden vara inne,
som lisa skänka skall åt kropp och själ;
han känner hur det kyler öfver hjessan,
och tackar himlen, som vill honom väl.

Och darrande han knäpper sina händer
och lyssnar än om han hör hjertat slå,
han ber sin bön och längtar till den moder,
som en gång lärde honom bedja så.

Han slumrar in, och grånadt hufvud sjunker
än djupare i fuktig bädd af strå —
för lite hvar det blir en dubbel lättnad;
snart skräpar han ej mera i sin vrå!

J. T.

Karl XII:s bröllopssång.

Af Otto von Schantz.

(Fortsättning fr. föreg. nr.)

Knapt voro gästerna införda i bröllopshuset, och en läskande dryck i stora stånkor kringburen, förr än spelmännen togo sina instrument, och så väl unga som gamla ordnade sig par om par, brudgummen med sin brud, Anders med den vackra bondflickan, med hvilken han under färden till och från kyrkan utbytte så förtroliga ögonkast. Frisk tog sjelfva mor Karin, som icke nog kunde tacka den unge soldaten för hans tjenstaktighet mot Anders, och inom en handvändning var bröllopsfolket uppe på golfvet i en allmän polka.

»Ni följer er son med oroliga blickar och tysta suckar, mor Karin! Är det något, som oroar er?» frågade Frisk vänligt, i det han efter polkans slut slog sig ned hos gumman.

»Ack, min unge herre — ty att ni är en herremans son, det ser jag nog — det torde vara anledning nog till sorg för en mor att tänka sig, att inom kort få se sin ende son draga ut i krig. Er mor grät nog bittra tårar, tänker jag, när ni gick ut i danska fejden?»

»Min mor är död,» genmälde Frisk vemodsfullt. »Den enda moder jag nu eger, är den gemensamma för oss alla, fäderneslandet; och denna dyra moder skulle gråta blodigare tårar, än ni kan frampressa, mor Karin, om er Anders och jag icke visste att göra vår pligt!»

»Kan så vara! Och ingen skall häller kunna säga, det jag nu, sedan Anders väl en gång blifvit knekt, sökt hindra honom draga bort,» svarade mor Karin, i det att hon såg bort till sin Anders, som stod vid motsatta ändan af salen, inbegripen i ett förtroligt samtal med den unga bondflickan.

»Det tyckes, som om en annan oro sysselsätter ert sinne, mor Karin?» fullföljde Frisk, i det han uppfångade den oroliga blick, hvarmed hon betraktade de unga tu.

»Måtte väl det, Frisk,» svarade gumman, som fattat ett odeladt förtroende för den unge knekten. »Kriget röfvar äfven bort en annan af mina förhoppningar. Se dit bort! Vi skola kanske på länge icke få höra af Anders —

och då kommer en annan och tar bort henne; ty hennes far skall göra allt för att få henne bortgift med en annan. Han är så högmodig, ser ni Frisk, så att han icke ville gifva sin dotter åt den, som rider för hans rusthåll,» förklarade gumman med en tung suck.

»Anders skall således sitta upp för hennes faders gård?»

»Ja, han skall så.»

»Är det hennes far, som nu står bredvid dem?»

»Ja, det är hennes far.»

Lemnande mor Karin med en förtrolig nick, gick Frisk öfver till Anders och slog honom på axeln.

»Se så, Anders, jag har länge väntat på, att du skulle föreställa mig din trolofvade; men som du icke tyckes vilja brådska dermed, så kommer jag nu sjelf för att lyckönska eder.»

De unga tu voro icke litet förlägna öfver Frisks yttrande, så mycket mera, som han sade detta temligen högt, så att flere bland de kringstående hörde hvad han sade; bland dessa Elsas far, som stod alldeles invid dem. Han vände sig om och såg missbelåten upp på den unge ryttaren, samt sade: »Du misstager dig grufligt, min unge vän, om du tror, att det råder något annat än barndomsvänskap mellan Elsa och Anders.»

»Åh, då behöfde de icke stå der med blossande kinder och förlägna blickar!» utbrast Frisk, i det att han med ett skämtsamt småleende pekade på Anders och den vackra Elsa.

»Var lugn du, att så är; ty de veta ganska väl, att de aldrig med mitt samtycke skola få hvarandra,» svarade bonden med en afgörande ton.

»Och hvarför icke det?» frågade Frisk, som tycktes hafva gjort sig till de ungas målsman. »Rusthållarens dotter och en ryttare vore ju ett passande par?»

»Vist icke!» utbrast rusthållaren vresigt. »Jag ger icke min dotter åt någon annan än åt den, som har egen gård och grund. För öfrigt tycker jag, att du alldeles obehöfligt blandar dig i andras angelägenheter.»

»Jag håller af Anders, och derför vill jag lägga ett godt ord för honom. Dessutom tror jag, att så väl brudfolket, som alla gästerna här, skulle tycka att glädjen skulle vara ännu mera festlig, om Anders och Elsas trolofning vorde erkänd,» fullföljde Frisk, i det han vände sig till de omkringstående.

»Ja, ja,» hördes nu från alla håll, och sjelfva brudgummen utropade, i det han tog den handfallna Elsa i famn: »Nog tycker jag, att det skulle vara hjertans roligt. Kära Elsa, bjud till att öfvertala din far!»

»Omöjligt!» hviskade Elsa, sönderkrossande en tår, som smugit sig fram i ögonvrån.

»Gud välsigne er!» mumlade mor Karin, i det hon närmade sig Frisk och vidrörde hans arm; »men ni bjuder fåfängt till!»

»Se så, fader Hanson!» yttrade i sin ordning Nils, i det han slog rusthållaren på axeln, »låt ditt högmod falla, och gif Elsa åt min raske pojke!»

»Ni ä' galna allihop! och icke minst han der borta!» utropade rusthållaren, pekande på Frisk.

»Få se innan kvällen, hvem af oss, som varit galnast!» genmälde Frisk, i det han, med en lindrig dragning på öfverläppen, sände rusthållaren en skarp blick. Men snart återtog han sitt skämtsamma lynne, och seende att en viss förstämning nu syntes rådande bland gästerna, yttrade han vänd till brudgummen: »Gif mig en bägare, så skall jag sjunga för er en bröllopsvisa».

»Derför ska' I ha hjertligt tack, Frisk!» svarade brudgummen, i det han gaf ryttaren ett kraftigt handslag.

Bruden sjelf skyndade att, under en kruserlig nigning, gifva honom en stånka öl, hvarpå vår unge knekt med munter röst föredrog följande hälsningssång till brudparet:

God afton, vackra brudepar!
God afton, brudens mor och far!
Förlåt att jag så dristig är,
Och kommer till besvär!

Att sitta här uti en vrå,
En pipa tobak för mig få
Och så en stånka öl dernäst,
Så mår jag allra bäst —

Nyss på ett bröllop, der jag var
I gästabud för några dar,
Brudfolket såg mig onda ut.
De skänkte mig med krut.

Det var mång tusen der till gäst,
En del till fot, en del till häst,
Och dryckeskärlen voro all
Af idel blank metall.

Manskapet drack hvar annan till,
Och ingen såg jag sitta still.
Den ena drack med ifrigt mod;
Den andra låg i blod.

Men här är nöje, här är fröjd;
Vid skänken sitter jag förnöjd,
Och ser en ung och täcker brud
I ståtlig brudeskrud.

.

Brudgummen är en hurtig man,
Brudtärnorna de gå ock an.
Helt visst min skål är blifven tom,
Brudparets skål drick om!

(Forts.)

Mod och smak.

Det är en erkänd sanning, att alla moder äro vackra — så länge de räcka. Allas vår moder Eva, eller någon annan lika aktningsvärd fru i den grå forntiden, har redan förklarat detta vara hennes bestämda öfvertygelse. Huru skulle vi då kunna bestrida dem? och likväl . . . hvad tyckes om dessa höga hufvudbonader, som bilda ett slags torn framtill och hvarifrån nedhänga åt ömse sidor långa band eller spetsar, sammanförda ungefär i höjd med axelbladen, och der hopfästade med en bandros eller blombukett?

Ser det ej underligt ut, och till hvilka obehag kan ej detta sätt att pryda sig gifva anledning? För de unga är allting vackert; för de gamle, eller, för att begagna ett artigare uttryck, de äldre fruntimren, vore det lämpligare att göra en och annan afvikelse ifrån det för ögonblicket rådande modet.

I början af vintern var ett stort sällskap församladt i ett hus på —gatan. Man firade en födelsedag, slägten var talrik, och mycken munterhet rådde bland unga och gamla. Flora, husets adertonåriga dotter har en smakfull coiffure, som nyligen kommit från Paris. Det var en blandning af liljor och rosenknoppar, ännu daggbestänkta, och de tycktes mig vara sammanhållna af något som liknade spindelväf. Tvenne långa kvistar föllo nedåt ryggen, der de förenade sig under den lättaste röda bandros. Det hela var luftigt och vackert, men när man såg det ifrån nacken föreföll det som om meningen varit att lägga tömmar på en sylfid. Denna hufvudbonad gaf anledning till samtal om stället hvarifrån den hade kommit, man kunde ej bli ense om bästa väg att resa dit, och det befans nödvändigt att hämta en järnvägskarta. En ung löjtnant erbjöd sig att i biblioteket uppsöka den, Flora trodde sig bättre veta hvar den var till finnandes, och bägge begåfvo sig i

full fart utaf. Just då martissonen märkte att den unga flickan i hastighet skulle öfverträffa honom, sträckte han ut handen för att hejda henne, fick tag i den fladdrande bandrosen, och innan Flora hann ropa till, sväfvade hela granlåten i luften, och den unga flickan stod der med sitt vackra bruna hår böljande omkring axlarne. Högljudda skrattsalfvor skallade från alla håll, den unge mannen såg litet förlägen ut och Flora fick bannor för det hon ej gifvit sig tid att fästa sitt hår stadigare. Hon och jag gingo tillsammans in i jungfruburen, och snart var oredan afhjelpt. Men hade förut den vackra hufvudbonaden blifvit beundrad, så blef nu det präktiga håret berömdt, och mer än en ung flicka önskade få veta hvad slags pomada som nyttjades af Flora, ty den måste befordra hårväxten. Hon smålog och rekommenderade: Fleurs d'amandier, hos Bégat.

Någon tid efter den glada familjefesten, var åter ett betydligt antal gäster församladt i samma hus. Nu uppträdde ett längre fruntimmer med alldeles enahanda slag af coiffure, som Flora haft, den afton då den blef henne så hastigt beröfvad. Denna gången voro evighetsblommor och penséer sammanflätade, tillika med svarta spetsar. Det var tydligt: ett sorgflor öfver minnen från ungdomen. Alldeles som de strömmar af regn, hvilka falla om hösten, betyda tårar öfver den sommar som flytt. Ja här härjade också hösten; jag vågar ej påstå att vinterns snö redan fallit i de lockar som stucko fram under blommorna; men långt borta måtte den ej varit, ty jag kände en och annan rysning, och mitt hufvud blef tungt. Och jag är en riktig barometer, alldeles som fru Lenngrens grefvinna. Den långa damen vände sig nu om, och se: i nacken hängde tvenne spetsar, hoptagna med en bukett »förgätmig-ej». Jag stirrade litet häpen på denna sammanställning, då Flora småskrattande närmade sig, bad mig se på något annat, till exempel ett album med gravyrer, tryckte ned mig i en ländstol och gick bort. Jag höll en bok i hand, såg öfver den alltjemt på blommorna och spetsarna, då dessa på en gång fastnade på en utstående arm från en bronskandelaber, och helt säkert hade den långa damen fått röna salig Absalons öde, såvida ej det hela hade lossnat och — — — af blommor och lockar syntes icke ett spår mera, utan kal som min hand var hennes hjessa!

»Så förskräckligt!» var jag färdig att utbrista, då Flora hviskade i mitt öra: »Vak upp, söta tant, och rör sig litet. Jag märker tydligt att tant drömt något riktigt obyggligt.» Jag såg först på den långa, som stod der oskadd, utan aning om hvad jag trott mig skåda, och tog sedan Floras arm, för att i hennes sällskap få vakna till ett muntrare lif bland de unga.

"Brudtallen" i Hycklinge.

Svensk folksägen.

I forna tider fans i Hycklinge socken en ansedd odalman, hvilkens fagra dotter lofvat en ung krigare sin tro. De ungas kärlek blef snart störd derigenom att fästmannen kallades ut i krig. Vid afskedet följde den unga bruden sin brudgum å väg, och just vid det ställe, der furan nu står, förnyade de sina trohetslöften. Den bortdragande satte i fråga möjligheten, att hon skulle glömma honom för någon annan rikare och bättre. I sin ifver att bedyra honom sin trogna, osvikliga kärlek, utropade hon då: »Om jag sviker dig, vill jag aldrig med lifvet komma utför backen, som går här utför.» Tröstad af hennes trohjertade blick och varma försäkran om trohet, slet sig brudgummen ur sin gråtande bruds armar och ilade bort.

Den sörjande flickan stod kvar på kullens topp, för att så länge som möjligt se den älskade. Inom sig gjorde hon ännu ett trohetslöfte och vände med tunga steg mot hemmet.

Åren gingo om. Kriget tog slut, men skön Annas brudgum kom ej tillbaka; alla spaningar, som gjordes om honom bland de återvända krigarne, voro förgäfves. Ingen hade sett honom falla i sista drabbningen, men ej häller hade man sett honom bland de lefvande återvända. Alla gåfvo honom dock det vitsord, att han varit en tapper och oförskräckt krigare.

Anna sörjde, ty hon ansåg sin Ivar död. Innan ännu ett år förgått, stod hon dock tillreds — dertill öfvertalad af föräldrarne — att träda i äktenskap med en rik odalbonde. Blek och tankfull satt den vackra bruden på sin gångare och hörde ej det glada sorlet af sin brudskara, som red till kyrkan. Då de kommo till det ställe, der Anna gifvit sin första fästman ett så högtidligt löfte, ihågkom hon detta. En rysning genombäfvade henne. Hennes häst, kännande sig ej längre tyglad, snafvade och föll just på samma ställe, der löftet gafs. Till allas bestörtning var den vackra bruden liflös, då man skyndade till för att hjelpa henne att stiga upp. — En ung fura, med samma bildning *), som nedan beskrifves, utgjorde sedan igenkänningstecknet för platsen, der den sorgliga händelsen timade.

Någon tid efter Annas död återkom Ivar, som blifvit tagen i fiendtlig fångenskap, men ändtligen funnit utväg att rymma, och genom tusen faror och mödor sökte sig väg till hemmet och den älskade bruden, som han ej mera fann bland de lefvandes antal. Då han fann henne död, kunde han icke öfverlefva henne. Ö. C.

*) Utmed allmänna landsvägen, som går genom Hycklinge socken, växer en märkvärdig fura, hvilkens bildning är ganska egen. Stammen delar sig ett stycke från roten i tvänne stammar, som åter igen förenas i en, delar sig åter i två, och förenas i en, samt slutar med en vacker krona. Denna fura kallas »brudtallen» och är föremål för ofvanstående sägen.

Anmälan.

På tidskriften **När och Fjärran** kan fortfarande prenumereras å alla postkontor med blott **En kr. 6 öre** (20 öre porto), då derjemte följer hela **Nya Testamentet** med **Psaltaren,** innehållande 82 st. väl utförda planscher och illustrationer i stort format såsom premie.

Prenumerera å närmaste postanstalt enligt Poststyrelsens cirkulär n:r 19 af den 28 april, hvarom vederbörande posttjensteman torde göras uppmärksam.

Obs.! *Vi tillråda en hvar som ämna prenumerera, att ofördröjligen göra detsamma emedan Poststyrelsen ämnar höja portot för bilagan.*

Stockholm i maj 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Prenumeration
emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 6. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 25 Juni. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm David Bagaresgata 3. | 1890.

Johan Ludvig Runeberg.

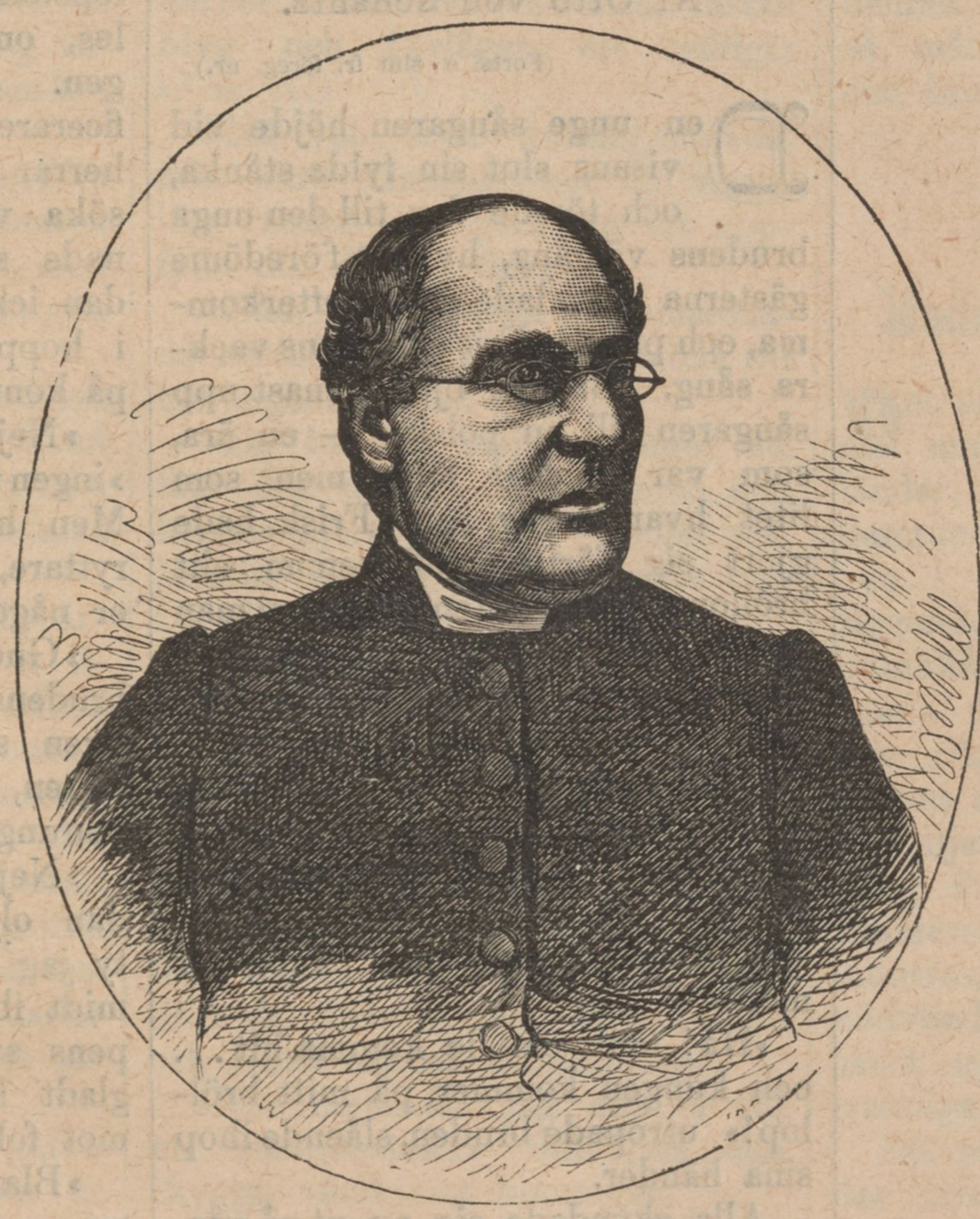

Hvem känner ej denne mäktige sångarkung, Finlands ädlaste son. Hvarhelst »ärans och hjeltarnes språk» är förstådt, äfven annorstädes, der hans sköna skapelser blifvit öfversatta på främmande språk, och hvarhelst det sköna, det ädla, det hjeltedigra skattas, der är Johan Ludvig Runeberg känd, aktad och älskad.

Hans biografi kan i korthet återgifvas som följer: Han blef född den 5 februari 1804 i Jakobstad, der fadern var sjökapten; studerade i Åbo; blef magister 1830 och samma år eloquentiæ docens i Helsingfors; utnämdes 1837 till lektor i poesi och vältalighet vid gymnasiet i Borgå, der han 1842 blef lektor i grekiska språket; fick 1844 titel af professor, lämnade sedan sin lärareplats och slog sig till ro på ett landtställe i Finland. Han har uppträdt hufvudsakligen som episk skald i sina större dikter: *Elgskyttarne*, *Hanna*, *Nadeschda*, *Julkvällen*, *Kung Fjalar*, *Fänrik Ståls Sägner* (en poetisk framställning af hjeltarne i 1808 års finska krig) samt smärre berättelser och poesier. Han skref äfven de dramatiska dikterna: *Kan ej* och *Kungarne på Salamis*. Åren 1832—36 redigerade han »Helsingfors Morgonblad».

Runeberg var en stor skald och har intagit hedersrummet bland nordens sångare, som gör honom platsen stridig. Med hvad rätt innehar han den? Vågar han mäta sig med de stora, som tid efter annan herskat inom diktens verld? Ja, väl, och han behöfver icke frukta utgången. Han var ej en Tegnér, det är sant, ej denne väldige ande, som med sin nordiska hjeltekraft, sitt lysande snille och sin glänsande kvickhet förvånade verlden, ej en Kellgren eller Leopold eller Lidner eller Atterbom eller Malmström hvilka alla nämnas med ära och äro älskade af hela nordens folk — han var ingen af dem, och dock var han dem alla. Han egde Tegnérs snille och hjeltekraft, Kellgrens behag, Leopolds skarpsinne och kvickhet, Lidners känsla och lifliga fantasi, Blomsterskaldens naturkärlek och hänförelse samt Malmströms stilla och ljufliga ande. Se der hemligheten af hans storhet. Han sjöng ej blott om hjeltar och försvunna tiders herrlighet, om den ära som vinnes i blodig slagtning, och den gloria, som kringstrålar hjeltar och martyrer; ej blott om naturen och dess skönhet, om det eviga och dess under, om menniskan och hennes timliga angelägen-

heter, om ära och anseende, om trohet och falskhet, om kärlek och vänskap; ej blott passioneradt och vildt, ej blott snillrikt och kvickt, lärdt och prydligt, ett blott simpelt och oansenligt — han sjöng om allt och på alla sätt.

Vi lämna med detta n:r en bild jemte en kort biografi af den store finska skalden tillika med ett af hans första poetiska dikter, som han i en pantlek hvari han deltog, blef af damerna dömd att skrifva derför att det kom till deras vetskap om, att han skref vers i hemlighet. En af domarinnorna dömde honom att skrifva en sång till solen. Han förklarade sig villig att undergå straffet, men anhöll om anstånd, hvilket han äfven fick, hvarpå det äskade poemet blef synligt i först utkommande nummer af Åbo stads tidning. Vi tillåta oss att efter den nämnda källan här meddela det:

Till solen.

Du dagens öga,
Som fjerran skickar
De ljusa, höga,
De lugna blickar.
Dig helsar fången,
Vid stoftet sluten,
Dig egnas sången,
Fast skuggbegjuten.

Omkring dig tåga
De verldar kalla,
Men vid din låga
De ljusna alla.
I Eden röjdes
Din rena flamma,
Och nyss den höjdes
Ännu den samma.

Hvem såg den handen,
Dit upp dig ställde?
Hvem tände branden
Och gaf dig välde?
Och hvem skall vaka
I jordens dalar,
Då du tillbaka
Ditt lån betalar?

En gåta höljer
Ditt ödes bana,
Men ljuset följer
Din herskarfana;
Och hvart det flöder,
Ett hjerta tändes,
En blomma glöder.

Och marmorsalar
Och halmtäckt hydda
Och berg och dalar
Stå guldbeprydda.
Hell dig, hvad minne
Du återväcker,
Åt sorgset sinne
Hvad fröjd du väcker!

Hur mången timma
Med dig jag lekte,
Då huldt din strimma
Min vagga smekte!
Med oskuldsvarmen
Mitt bröst du närde,
Du ynglingsbarmen
Att älska lärde.

Hur skön du grydde
När dag begyntes,
Och, förr'n du flydde,
Hur vänlig syntes
Din stråle smäka
Min flickas hufva,
Och ytterst leka
Med menlös dufva!

Så gladt förtrogen
Du dröjde sällan
Från tysta skogen,
Från rena källan.
Ack, bort de vikit,
De fröjder rika;
Allt allt har svikit,
Blott du är lika.

Ditt sken på kullen
Än lika varar,
Då tunga mullen
Mitt stoft förvarar;
Du än skall tömma
De gyllne pilar
Uppå den gömma,
Der blek jag hvilar.

Karl XII:s bröllopssång.

Af Otto von Schantz.

(Forts. o. slut fr. föreg. nr.)

Den unge sångaren höjde vid visans slut sin fylda stånka, och tömde den till den unga brudens välgång, hvilket föredöme gästerna skyndade sig att efterkomma, och prisade Frisk för hans vackra sång. Bruden bjöd genast upp sångaren till en polska — en ära, som var mycket stor, men som litet hvar ansåg, att Frisk hade gjort sig förtjent af genom sitt bröllopskväde. Men bäst som man var i färd med att svänga om i ringen, kom brudens far inspringande från gården och ropade:

»Håll upp, go' vänner, och kom ut på gården! Hit komma så granna herrar, på lika granna hästar, att jag nästan är säker på, att sjelfve vår unge herr kung är med!»

»Hå! tänk om de komma hit... och kungen kommer på mitt bröllop!» utropade bruden, slående ihop sina händer.

Alla skyndade sig nu ut på gården för att få se på de förnäma gästerna.

En i praktfulla drägter utsirad ryttarskara syntes verkligen galoppera vägen framåt och svängde snart in på gård-planen, helsad af de manlige åskådarne med blottade hufvuden, och af kvinnorna med täta och djupa nigningar, hvilka underdånighetsbetygelser förnämligast syntes gälla den, som red i spetsen och som alla antogo vara konungen. Denne ryttare var något kort till växten, men af ett ytterst behagligt och intelligent utseende. Hans vackra och snillrika ansigte strålade af ungdom och hälsa, och ur de stora klarblå ögonen lyste mod och glädje.

»God dag, god vänner!» hälsade han med välljudande stämma den bugande menigheten, i det han lätt lyfte på hatten. »Hvad försiggår här för fest?»

»Med förlof», svarade Nils, som, van att umgås med 'höga befälet', tycktes vara den ende, som icke alldeles förlorat fattningen, öfver det ståtliga besöket; »här hålles bröllop, med ers majestäts tillåtelse! Ty att ni är vår unge konung, det tro vi litet hvar».

»Ni hör mina herrar!» yttrade den unge kavaljeren med ett klingande skratt, vänd till sina ledsagare; »man tar mig för sjelfva majestätet! Nej, mina vänner», fortsatte han vidare, vänd till bröllopsfolket, »I misstagen er alldeles, om I tron, att jag är konungen. Jag är blott en af hans officerare, som i sällskap med dessa herrar begifvit mig ut för att uppsöka vår unge monark, som lemnade staden tidigt i dag, och sedan icke afhörts. Vi redo hit upp, i hopp att här få någon spaning på konungen?»

»Nej, nådig herre», svarade Nils, »ingen af oss vet något derom! Men här finnes en af konungens ryttare, som måhända kan gifva er något besked».

»Gud hjelpe oss väl!» utropade brudens far med en oro, som tydligen stod att läsa på många ansigten, »det måtte väl aldrig händt konungen någon olycka!»

»Nej, Gud vare lofvad! en sådan olycka har icke händt oss; ty jag ser konungen stå helbregda midt ibland er!» utropade nu truppens anförare, i det han, med ett gladt leende, sträckte ut handen mot folkmassan.

»Bland oss!» ropade alla i korus, och till deras utomordentliga bestörtning sågo de huru alla de förnäme herrarne blottade sina hufvuden och bugade sig ned mot sadelknappen för ryttaren Frisk, som trädde fram till den officer, som talat, samt räckte honom sin hand med en vänlig nick.

»Skam er grefve Stenbock, som

stört min glädje här som okänd gäst! Men», tillade han derpå, »en konung får icke offra många stunder åt den verkliga, okonstlade glädjen. Ja, godt folk!» fullföljde den, som kallat sig Frisk, vänd mot de församlade bröllopsgästerna, »jag är verkligen eder konung, och jag tackar er för den stund af oskrymtad glädje, jag fått smaka bland er. Jag går nu ett vidtutseende krigs okända öden till mötes, och det torde kanske dröja länge nog, innan jag åter igen får vistas bland mitt folk. Derför skall ock denna bröllopsfest blifva mig ett kärt minne!»

»Konungen!» utropade menigheten i en långdragen dämpad hvisknings och med synbar rörelse.

»Förlåt mig, herr konung!» utropade Nils, i det han kastade sig för konungens fötter, »att jag varit så närgången och efterhängsen!»

»Stig upp, min vän! En af min faders gamle bussar behöfver icke ligga och kräla i stoftet. Stig upp och skaffa hit min häst!»

»Men jag!» utropade i sin ordning Anders, i det han böjde ett knä för konungen, «skall jag våga bedja om nåd, som låtit min konung rykta min häst?»

»Ja, hvad tycker ni väl, grefve Måns Bock, att den här gynnaren låtit mig rykta sin egen häst, med hvilken han skall visa sig i morgon för att af mig mönstras?»

»Ah, det var mig än skälmsk kamrat. Men, ers majestät, hvad förbrytelse har jag då gjort, som icke fick vara med i detta muntra äfventyr?»

»Det låg någonting för mig särdeles retande i att få gifva er litet att tänka på min kære Måns Bock, när ni fann att er konung försvunnit. Men du, min gosse», fortsatte konungen vidare, i det han tog Anders vid örat: »du skall allt få till straff för din grofva förbrytelse, att stanna hemma ännu fjorton dagar! hör hit fader Hanson, jag har några ord att tala vid dig och din dotter».

De tätt hopade åskådarne gåfvo rum och lemnade vägen öppen för Hanson, hvilken med en viss bäfvan hittills hållit sig bakom menigheten, men nu på konungens befallning framträdde med skälfvande knän, samt ledande sin icke stort modigare dotter, hvilken aldrig i sin tid drömt om, att hon skulle komma att stå ansigte mot ansigte med en konung.

»Nå väl, Hanson, vill du ännu förneka Anders och din Elsa att få ega kvarandra?»

»Ers majestät! Hon . . . hon är mitt enda barn», kunde Hanson med möda framhviska, i det han halfdöd af ångest tummade sin hufvudbonad.

»Säg snarare, att du är en högfärdig bonde, som tycker, att en ryttare är en för simpel måg! Men jag skall säga dig, att jag är af annan tanke, samt tycker, att sonen till en af min faders raska bussar är fullgod nog åt dig», genmälde konungen med skarp ton.

»Ack, ers majestät», dristade Hansen att yttra, »jag har redan utsett en annan man åt dotter min».

»Hör du, min flicka», sade konungen vänd till Elsa, »säg mig uppriktigt, om du verkligen håller af Anders och vill hafva honom till man?»

Måhända skulle konungen på en annan fråga haft svårt att få ett svar från den förbryllade Elsa; men kärleken är påpasslig, när det är fråga om dess räddning, och derför framhviskade Elsa, fastän blyg och förlägen, ett tydligt: »Ack ja!»

»Nå väl», sade konungen, »då, min kære Hanson, har du ingenting annat att göra, än att uppfylla din dotters önskan».

»Nåd, ers majestät!» framstönade rusthållaren, i det han sjönk till konungens fötter.

»Du har att välja, antingen att låta din dotter få till man den hennes hjerta vill ega — eller ock, befaller jag dig att sjelf sitta upp för ditt rusthåll».

»Ack, jag arme man! Nej förskona mig derifrån, ers nåd! . . . Elsa, mitt kära barn, . . . tag . . . tag då Anders . . . du vill väl icke se din far släpas ut i kriget!» skrek Hanson, hvilken konungens hotelse tycktes hafva nästan skrämt från vettet; och han vardt icke tillfreds, förr än han lagt Anders och Elsas händer tillsammans.

»Ers majestät; jag slipper väl nu rusttjensten?» fullföljde han skyggt, vänd mot konungen.

»Det lofvar jag dig! Och se här, Nils, du gamle buss, någonting för dig, som kanske uppväger Hansons rusthåll».

Konungen gaf gamle herr Hiertas ryttare en fyld börs och svingade sig derpå upp i sadeln. »Dig, Anders, gifver jag fjorton dagar att gifta dig på, derefter uppsöker du ditt regemente! — Farväl nu, go' vänner, bedjen Gud om lycka för mig och fäderneslandet i den stundande fejden! — Konungen nickade gladt åt de församlade, och svängde derpå om sin häst.

Men nu bröt jublet löst. Förtjusningen öfver att konungen visat sig bland dem, och bifallet öfver hans handling mot Anders och Elsa, skaffade sig luft i dånande hurrarop; och så länge den unge, hurtige konungen och hans följeslagare kunde se bröllopsfolket stodo alla kvar, hviftande med hattar och dukar. Så länge konungen kunde skönjas, stod mor Karin ännu med välsignande, utsträckta händer; Anders och Elsa hand i hand samt gubben Nils med blottadt hufvud och ett »*Gud bevare konungen!*» på sina darrande läppar.

Det första som bruden gjorde, sedan hon icke längre kunde se konungen, var att skynda in och sorgfälligt undanläsa den stånka, hvarur konungen druckit, när han sjöng bröllopsvisan för henne. Detta minne fans länge i behåll inom hennes slägt, tills det, i likhet med så många andra minnen, med tiden krossades i spillror.

Moderna tiggarmunkar.

Det säges visserligen att tiggarmunkar finnas blott i katolska länder, men det händer dock understundom att en och annan, äfven i vårt land tager på sig en tiggandes skepelse (likväl utan munkkåpa), och går ut att hopsamla de smulor som falla ifrån den rikes bord. Ibland är det endast fråga om att få några konsertbiljetter väl betalda, en annan gång är det ett lotteri på fruntimmersarbeten, som måste uppmuntras, slutligen kan det vara nödvändigt att genom sammanskott upphjelpa en hygglig karls trassliga affärer.

Ett par välvilliga tiggande bröder infunno sig en dag hos en gammal krigsman, känd för sina egenheter. Den ene af de bedjande, en fintlig karl, framstälde i bevekande ordalag den nöd som hotade en stor possessionat, hvilken lefvat friskt undan och skänkte sin borgen till hvem som begärde den.

Generalen försäkrade att han

ömmade blott för tre slag af behöfvande: norrlänningarna, de döfstumma och de okotligt sjuka. Nu kommer det an på, mina herrar, om karlen kan hänföras till någon af dessa kategorier. Är han bosatt i Norrland, eller född derstädes?

— Nej, herr general, han är född och bosatt ungefär midt i riket.

— Hör således ej till första klassen. Men kanske han kunde ha godt utaf att komma in i tysta skolan?

— Omöjligt, försäkrade tiggarmunken skrattande, han är pratsam och lustig, dansar gerna, en riktigt präktig karl.

— Ja, ifall han då icke är obotligt sjuk, så ger jag honom så många som flyger och far, yttrade nu den gamle krigaren, och snodde sina grå mustascher.

— Den frågan torde icke bli svår att afgöra, inföll den klippske tiggaren. Mannen är frisk och sund, derom vittnar hans frodiga utseende, men han lider dock af ett ondt, för hvilket ingen bot finnes.

— Nå, säg ut! Hvad fattas honom då?

— Jo, han har den olyckan att icke kunna hushålla, och att ganska säkert aldrig kunna lära det.

— Det var nitton! Värsta sjukdom utaf alla! Jag vet det jag, som fått hjelpa en stackare till bror.

Jag tror nästan att generalen skref på.

Friheten.

(Efter franskan.)

Friheten måste hafva många behag; ty äfven de, som i det offentliga strida deremot af högmod eller partiintressen egna åt henne i hemlighet en lika så varm dyrkan, som hennes upprigtigaste vänner. Verkliga orsaken dertill är, att hela verlden älskar friheten och vill njuta henne; men hvar och en älskar den på sitt sätt, De som med den blindaste ifver försöka att beröfva andra densamma, äro icke de minst anspråksfulla att fordra den för egen räkning.

Den enda skilnaden är, att en del önska friheten för *alla*, såsom ett gemensamt godt; andra begära den för sig sjelfva, såsom ett enskildt *privilegium*.

Friheten liknar skönheten. Hon är omgifven af tillbedjare, ljumma, kalla, artiga, förtrogna, misstänksamma och tyranniska. Plågad af de svartsjuka, illa betjenad af de egenkära, uppoffrad af de ärelystna, som äro otacksamma, och blottställd af de fanatiska, har hon stundom sett sig utsatt för större faror genom sina försvarares ytterligheter än genom sina fienders vrede.

Man kan såra friheten, men icke döda henne. Hon domnar icke, flyr stundom undan, men hon vaknar och återkommer alltid. Hennes eld lefver under askan, när man tror den vara släckt. Då den synes kväfd för förståndet, andas den dock med friska drag i djupet af hjertat. Man vill vanligtvis bekämpa henne med fördomarnes bräckliga vapen, henne, som är försvarad af sanningens makt. Äfven händer det, att i de ögonblick, då man inbillar sig hafva störtat henne, påminner hennes triumf de oförståndiga motståndarne att hon är odödlig.

Då envåldsherskarnes tjenare uppretas af det minsta knot eller den lindrigaste opposition: Hvad vilja de? *Frihet.* Nemligen den friheten, att styra efter sitt behag, att rikta sig och sina familjer på folkets bekostnad, att belöna eller straffa allt efter sina nycker.

Då intoleransen bannlyser och förföljer människor samt låter dem försmäkta i fängelserna, hvad är väl det förnämsta syftemålet, om icke *frihet*, att utan medtäflan befalla och regera jorden *i himlens namn*, att utan fruktan öka sina rikedomar och sin makt, att utan motsägelse få sina meningar erkända som sanningar.

Då demokratien förvillar sig och urartar till anarki, hvad eftersträfvar den? *Frihet*, att bemäktiga sig antingen en del af den egendom, hvartill lagen ej gifvit henne rätt, eller den myndighet, som ej bör utöfvas utan garantier och insigter.

Aristokratien syftar endast efter makt, för att ega *frihet* att emellan ett färre antal personer kunna skifta äreställen, embeten och det välstånd, som bör tillhöra det allmänna.

Monarken söker icke att blifva despot af annan orsak än att få njuta *friheten*, att utan motstånd kunna tillfredsställa alla sina önskningar och säga: »*Staten, det är jag.*»

Och om vi slutligen stanna vid dem, hvilka sakna förstånd och kunskaper, hvilka öfver allt bilda ett talrikt parti, som fördöma upplysningen, så skola vi finna, att det sker blott för att vinna *frihet* att kunna erhålla embeten utan kunskaper och äreställen utan förtjenst.

Det gifves andra som pryda sig med titeln *hederligt folk.* Vi hafva allt för god tro att vilja bestrida dem den; men de å sin sida äro mindre höfliga, ty de taga sig den temligen dristiga *friheten* att endast unna detta namn åt sig sjelfva och sina vänner.

Hvad beträffar de så kallade rojalisterna, så vilja de med all kraft tillkämpa sig *friheten* att herrska utan medtäflare, att göra skada utan hinder; att med vanheder stämpla hvarje ärlig man, hvarje patriotisk handling. Det är att *taga sig många friheter.* Vi kunna gerna unna dem dessa. Vi skola endast förbehålla *oss friheten*, att le åt deras fordringar, att beklaga deras förbindelse; att drifva dem tillbaka inom deras ruttna förskansningar, och att tvinga dem, genom *allmänna tänkesättets makt*, att begripa; det *en nation är starkare än ett parti.* Slutligen skola vi förmå dem, att, likasom vi, njuta af *den sanna friheten, som är känslan af att handla* **rätt** *och kunna fordra* **rättvisa.**

En musikalisk bädd.

En mekanikus i Böhmen har uppfunnit en slags hvilställning, som tyckes föra slumraren till sjelfva Elyseiska fälten.

Den är så konstruerad, att man genom en osynlig mekanism, då någon tyngd lägges på bädden, får en mild sakta klingande aria af Auber spelad, hvilken fortfar så länge att äfven den mest sömnlöse måste gifva vika.

Vid hufvudet är en klocka, hvilkens handtag ställes på den timma, då den sofvande vill stiga upp. När denna tid är inne, spelar bädden en marsch af Spontini med trummor och symbaler, hvaraf bullret skulle kunna väcka till och med en sjusofvare.

Annonsen i n:r 3 af denna tidning om permar till Nya Testamentet torde observeras.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 7. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 2 Juli. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Humlegården och Kongl. Biblioteket.

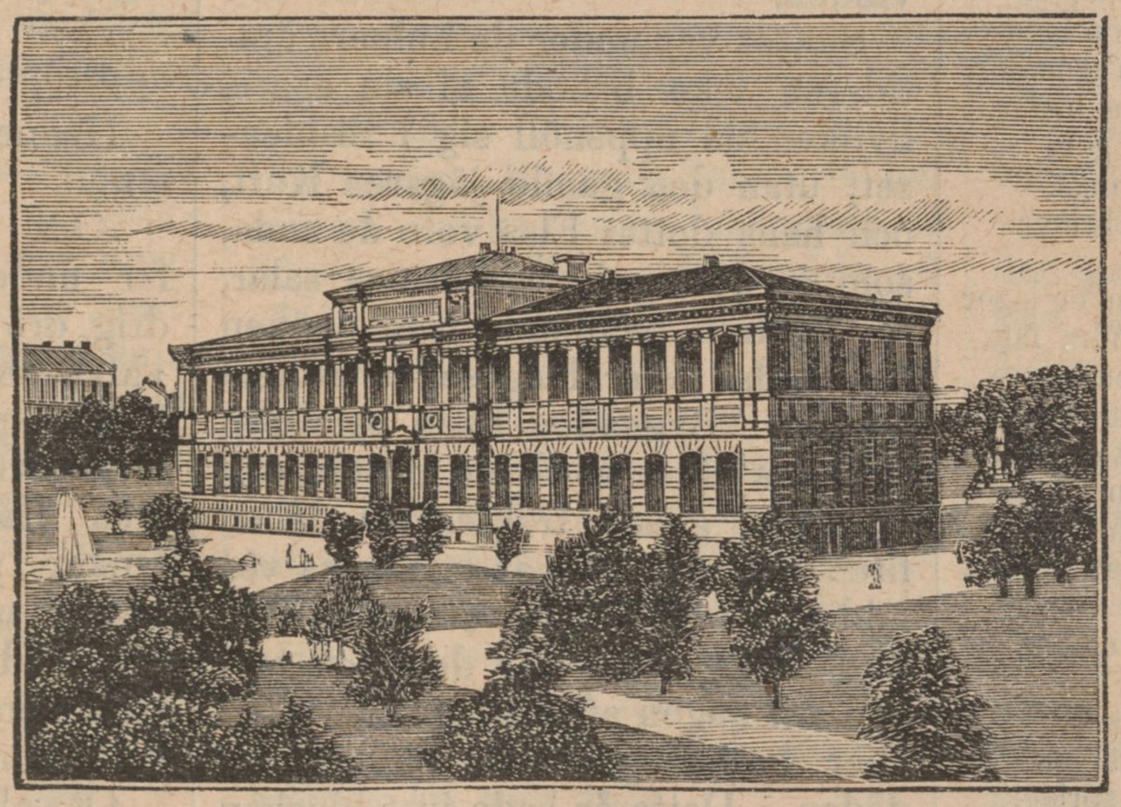

Anledningen till namnet Humlegården, det ställe der kgl. Biblioteket numera är inrymdt i en derför uppförd byggnad, antages af äldre historieskrifvare varit den, att konung Gustaf II Adolf skall omkring år 1619 på denna trakt af dåvarande Kungsladugårdens egor låtit anlägga en humlegård, dervid trädgårdsmästaren vid kongl. maj:ts trädgårdar, som tillika var bildsnidare och borde lära trädgårdsdrängarne bildhuggeri, skulle hafva uppsigt.

Sedan Ladugårdslandet den 28 febr. 1639 blifvit doneradt till Stockholms stad, utvidgades och förbättrades neml. denna humle- och trädgårdsanläggning till en lustgård, och började då planteringen af alléerna, hvarest ännu en del gamla lindar finnas kvar från denna tid.

Carl XI:s gemål, drottning Ulrika Eleonora, besökte ofta under den varma årstiden Humlegården, och skall derstädes hafva låtit uppbygga ett lusthus, som anses hafva varit på den plats, hvarest den såkallade Rotundan sedermera blef förlagd och der nu Linnés staty står.

Efter enkedrottningens död och intill år 1760 blef likväl anläggningen mindre väl vårdad. Kostnaden för dess underhåll ansågs nämligen för dryg och motsvarade ej inkomsten eller nyttan af lägenheten, hvarföre, på Rikets Ständers tillstyrkan, Humlegården 1762 blef utarrenderad till konung Adolf Fredrik mot en arrendeafgift af 1,600 Daler S:mt. Detta varade dock ej längre än till 1765, då arrendet upphörde; och ifrån denna tid under några påföljande år ställes trädgården under öfverståthållarens disposition, och han redovisade för dess afkastning.

År 1787 upplåts Humlegården åt underståthållaren Liljensparre, vid hvars död 1814 en enkefru Svensson blef genom köp innehafvare af Liljensparres arfvingars rätt. Den 1 april 1822 blef Humlegården öppnad till allmän promenad för Stockholms invånare, och det derstädes växande gräs anslogs till artilleriets hästar.

Numera visar sig Humlegården i ett helt annat skick än då. De gamla byggnaderna äro borttagna; potatislanden och kåltäpporna hafva fått lemna plats åt prydliga gräsplaner. På kostnaden ser man icke längre utan endast på det prydliga. Humlegården utgör numera en verklig prydnad för Stockholm. Platsen har en vidd af 25 tunnland, till största delen slät och jemn, och är blott i den norra delen något upphöjd, och i nordöstra hörnet reser sig en kulle, den s. k. Floras kulle. De gamla murarne rundt omkring platsen äro borttagna, och i södra delen reser sig den ståtliga byggnad, hvaraf vi här ofvan meddela en afbildning, och hvari det kungliga Biblioteket inrymmes.

Allt som i Sverge tryckes, såväl tidningar som böcker, skall här förvaras med ett exemplar af hvarje. Således kommer t. ex. äfven denna tidning

att här förvaras till evärdeliga tider.

Det är norr om denna bygnad, midt i Humlegården, som statyen af »Blomsterkonungen» Linné fått sin plats, prydligt omgifven af prunkande blomsterrabatter, på hvilka icke sparas hvarken möda eller kostnad. Linné står der »som en kung i sitt rike». Såsom varande mera tidsenligt kallas ock hela denna anläggning numera för Linné-parken. Läget angränsar till det nybyggda Östermalm — Stockholms finaste stadsdel.

Kronan.

Arbetets ära.

Det fins en makt, som upp sitt hufvud höjer,
Ej trotsande, men fritt och djerft ändå.
Uti dess drag friborenhet sig röjer,
Dess pulsar glödande och modigt slå.
För inga hinder den sitt hufvud böjer,
Dess väg är gifven: framåt vill den gå.
Ej uti bojor låter den sig smida . . .
En strid är lifvet, som är skön att strida.

Arbetets makt det är. Dess bana leder
Emellan mödor, strider och besvär;
Men ro och trefnad omkring sig den breder.
Förnöjsamhet och hopp den män'skan lär,
En trägen flit är mannens högsta heder,
Och riklig skörd åt idkaren den ger.
Må ingen säga, att det kall är ringa,
Som kan behag i hvardagslifvet bringa.

Tvärtom! Det gror på mödans ban' en lager
Som knappast skördas kan på andra fält.
Der fins en glädje, hvilken priset tager
Från hvad man eljest skattar dyrt och sällt.
Och nu gått upp för mödans ätt en dager,
Som på sin rätta plats den samma stält
Och höjt den upp till lika rang med andra,
Som redligt verka och som redligt vandra.

Arbetet går ej, som i forna tider,
I slentrianens länge nötta spår,
Det hunnit myndighetens år omsider
Och fram mot högre mål dess sträfvan går.
Utaf det ljus, som vetenskapen sprider,
Det till sin fortkomst nytta draga får,
Och smak och snille ofta enigt verka
Att industrien lyfta eller stärka

Oss uti allt en fridsam täflan säger,
Att »rastlöst framåt!» dagens lösen är.
På nyttans vågskål tiofaldigt väger
Allt det, som smakfullhetens stämpel bär.
Och derför konkurensen värde eger,
Emedan pris förtjensten den beskär,
Emedan den med sans och oväld gifver
De mästarbref, som den med glädje skrifver.

Så industrin skall i kretsar vida
En sporre bli till eder verksamhet,
Behag och glädje skall den kring sig sprida
Och verka trefnad och förnöjdsamhet.
Med lugn den skall sin framtid kunna lida,
Ty tiden väl dess värde skatta vet.
Och öfver allt skall spridas ut den läran:
Att idogheten vinner högsta äran.

Reinhold Vinter.

Jagtslottet.

(En liten novell efter tyskan.)

Det hade störtregnat hela dagen och de gråa från en dyster aprilhimmel tungt nedhängande molnen jagades af den ännu sent på aftonen häftigt tjutande och hvinande stormen än tätt tillsammans, än sletos de från hvarandra, blottande sålunda en och annan stjerna, eller den liksom skyndsamt förbiilande månen.

Tid efter annan piskade en ny hagelblandad regnskur mot det gamla slottet Hohensteins halft förfallna fönster, der det låg midt i skogen, stickande fram sitt af kajor och kråkor befolkade torn, högt öfver de tusende tallarnes knakande toppar. Foglarna som bygt bo i de gamle murarna, och under dagen vanligen flögo högljudt kraxande omkring, hade för längesedan tystnat och lagt sig till hvila i sina varma nästen. Endast den rostige vindflöjeln gnisslade alltjemt, liksom ursinnigt jagad af vinden.

Slottet var under de kulnare årstiderna icke bebodt af sin egare, hvilken då uppehöll sig i residenset, utan den gamle jägaren Kurt, och hans dotter Elsa voro de enda, som rörde sig i dess dystra salar, af folktron befolkade med spöken och andar efter längesedan aflidna nunnor. Bygnaden hade nemligen i fordna tider varit ett kloster, och en sägen gick i trakten att då en liten i tornet hängande klocka vid midnattstid lät höra ett klingande ljud af sig sjelf, var detta ett tecken att någon af slottsherrens slägt eller betjening skulle skördas af döden. Detta år hade just klockan låtit höra sig, och Elsa, som befann sig aldeles ensam hemma denna afton, emedan hennes far begifvit sig in till staden för åt skilliga angelägenheter, och som icke var aldeles fri från vidskepelse, sväfvade i namnlös ångest och fruktan under det förskräckligt stormiga vädret.

Hon hade aldrig känt sin mor, hvilken aflidit kort efter att hafva gifvit henne lifvet, och hennes gamla amma hade medelst sagor och spökhistorier eggat och öfverretat barnets fantasi.

»Hör du, Elsa lilla, huru nunnorna sjunga sitt miserere?» hade den gamla ofta sagt, då vinden under kalla, stormiga vinteraftnar pep och hven genom de långa korridorerna och skakade det murkna tornet.

Flickan erinrade sig nu dessa ord, då stormen uppstämde sina vildaste melodier och de torra trädgrenarne utanföre brusto som halmstrån, medan de ännu icke tillstängda fönsterluckorna våldsamt slogs upp och igen.

»Men hvar kan far dröja så länge, klockan är redan tio,» sade Elsa för sig sjelf och såg upp på ett litet på väggen pickande schwarzwalderur. Jag vill ändå inte stänga fönsterluckorna, ty då han kommer uppför berget ser han ljuset lysa från rummet ut mellan träden, och gläder sig då öfver att jag ännu icke gått till sängs.»

Hon gick fram till fönstret, oroligt spejande utåt nattens mörker, lyssnande om icke jagthundens skall kunde förnimmas. Men intet ljud utom stormens tjut nådde hennes öra.

Full af ängslan och oro vankade hon af och an i rummet, hvars väggar voro fullsatta af greniga hjorthorn, rådjurshofvar, jagtstycken skurna i trä, jämte några uppstoppade foglar.

Hennes ångest växte stund för stund.

»Om blott ingen olycka händt far under hemvägen, han har aldrig dröjt så länge,» suckade hon. »Men såsom gammal jägare känner han nog trakten och han har ju ofta varit ute i ändå värre väder.» Och från fadren vändes hennes tankar plötsligt lugnade till en annan ung vacker jägare i den regerande hertigens tjenst, som var stationerad i byn Wüstenahorn en half timmas väg från Hohenstein.

Oswald (så hette den unge jägaren) hade länge i sitt hjerta hyst en hemlig böjelse för den knoppande ungmön; men först en vacker oktoberdag förlidet år på vägen ifrån kyrkan yppat den för den rodnande flickan, som trots sin blyghet dock skänkt honom sitt samtycke.

En liten smekande folkvisa, som hon lärt af Oswald, rann henne nu i sinnet, och hon sjöng den med klar, ljudelig röst, trygg att ej blifva störd af faderns brummande:

Ack! huru skulle jag
Väl glömma dina drag?
Min hela själ du tog,
Och om jag fjärran drog,
Så tro dock mig!

Så blåögd, der du går,
»Förgät-mig-ejen» står.
Som jag, så kärleksvarm,
Tryck henne till din barm
Och tänk på mig!

Och dog all verlden ut.
Min kärlek tog ej slut.
Om jag en fågel blef,
Ej hökens våld mig dref
Ifrån min vän.

Men träffades mitt bröst
Af jägarns lod — hvad tröst
Att sjunka i ditt sköt
Och af den tår du gjöt,
Begråten bli!

En fången näktergal, som satt i den af en duk halft skymda buren öfver dörren, kom vid sångens toner fram till ståltrådsgallret, sträckte på vingarne, och gjorde några korta drillar, men tystnade åter.

»Vänta bara, du lilla,» sade flickan, barnsligt nickande åt burens invånare, »snart sticka vårens blommor upp sina hufvuden derute, och då skall du sjunga min bröllopsvisa.»

Näktergalen vände hufvudet fundersamt, såg på henne och flaxade derefter upp på en pinne, så att duken dolde honom för hennes blickar.

»Det är ändå bra hemskt och ödsligt här i slottet, då det stormar och haglar ute,» tänkte jungfrun. »Gud gifve far komme snart! Tänk om han träffat Oswald inne i staden — och varit häftig och butter emot honom, fastän Oswald altid är sjelfva godheten. Men far har i botten ett godt hjerta, han också. Finge han blott se huru mycket Oswald håller af mig, huru trofast han är, så skulle far nog icke nännas förstöra vår lycka.»

Hon tog den tunga, i läder inbundna bibeln ned från hyllan och satte sig vid gårdsdörren att läsa, sedan hon sysslat med den gnistrande eldbrasan, hvars rödaktiga sken belyste det bleka anletet, der hon satt med hufvudet i handen och armbågen stödd mot knäet, orörlig som en bild, endast läpparna rörde sig sakta alltefter som blick och sinne uppfattade den heliga bokens väldiga, hugsvalande ord, det purpurfärgade blodet pulserade lifligt genom de mjella händernas fina ådror och håret föll i gyllene lockar ned öfver bokens blad. (Forts.)

Elddyrkare i Bombay.

Elddyrkarne eller parserna i Indien härstamma ursprungligen från Persien. Då detta land 641 eröfrades af muhammedanerna, förjagades de, som icke ville antaga Muhammeds lära. De flydde till Indien och nedsatte sig slutligen i Bombay, hvilken stad blef deras egentliga hufvudstad.

I seder och civilisation stå parserna näst efter europeerna, men deras religiösa föreställningar äro mycket egendomliga. Morgon och afton tillbedja de den upp- och nedgående solen, och minst 16 gånger om dagen framsäger en god parser sina böner med ansigtet vändt mot den heliga eld, som alltid vidmakthålles af presterna i de många eldtempel, hvilka pryda staden Bombay.

Enligt parsernas religion äro jorden, hafvet och elden heliga. De få derför icke besmitta jorden med att begrafva sina döda, icke orena vattnet genom att kasta dem i sjön, och elden är allt för helig att bränna dem. De döda läggas upp på tornen af höga bygnader, som kallas »Stillhetens torn», och der förtäras de af foglarne. Utanför staden Bombay finnas en hel mängd dylika torn, inhägnade af höga murar för att hålla folk på afstånd.

När en parser dör, föres hans lik till tornets port, der det mottages af presterna; desse aftaga liket dess kläder och lägga det på ett slags gallerverk uppe på tornet. När benen äro befriade från allt kött, kastas de ner i en djup graf i midten af tornet, der de få multna. När en sådan torngraf är fyld, bygges ett nytt torn.

Parserna äro ett idogt folk och fattigdom är okänd ibland dem. De ha sina egna skolor, men de mera välmående familjerna låta undervisa sina barn i hemmet.

De använda hvarken gas eller tändstickor, och den eld, vid hvilken de koka sin mat, låta de aldrig slockna. Om detta någon gång händer, måste de låna eld af en annan parser. Sina bostäder upplysa de med tillhjelp af små oljelampor med korta vekar. En af dessa lampor brinner hela dagen för att om aftonen kunna tända de andra. En parser blåser aldrig ut ett ljus; elden är allt för helig för att besmittas af en menniskas andedrägt.

I motsats till de flesta indiska folkslag bortgifta de icke sina döttrar, förr än de äro vuxna, 18—20 år gamla.

Parsernas religion föreskrifver hvad slags klädedrägt de skola bära. Både unga och gamla, både kvinnor och män skola bära »den heliga skjortan». Detta klädesplagg arbetas af musslin eller spetsar och är oftast broderadt. Små flickor bära både inne och ute en rund mössa. När de bli vuxna utbytes mössan mot en hvit duk, som bindes rundt omkring hufvudet, så att den döljer håret helt och hållet; de tro nämligen, att onda andar vilja taga fast i håret, om det icke är betäckt. Gossarne och männen bära alltid en rund mössa, som döljes under en turban.

Såsom anmärkningsvärdt för parserna bör nämnas, att de bland alla indiska folkslag äro de enda, som ej röka.

Brott och snar vedergällning.

(Från Kurskguvernementet.)

En soldat ankom en afton till sin hemort efter fem års bortovaro. Först gick han in på byns värdshus och språkade om med den gamle bekante värden, af hvilken han fick veta att hans föräldrar ännu lefde raska och krya i sin stuga. Glad häröfver marscherade han ditåt. Inkommen helsade han som en obekant och bad att få låna hus öfver natten — han hade fått det infallet att icke ge sig tillkänna förrän andra morgonen. Derpå framtog han sin penningpung med 20 à 25 rubel, som han under åratal sammanspart för att dermed kunna hjelpa föräldrarne, och bad gumman förvara densamma, hvarefter han lade sig i ett hörn med renseln under hufvudet och somnade.

Gumman, som aldrig i sin dag haft så mycket penningar i handen, gjorde sin man det rysliga förslaget att rödja ur vägen deras gäst och behålla penningarne sjelfva. Men gubben, som var en smula bättre sinnad än sin kära hälft, mumlade att det vore farligt — men att taga ett par rubler ur pungen kunde dock vara mindre riskabelt. Han fick nu af hustrun en rubel, hvarmed han genast begaf sig till värdshuset. Värden sade här till honom: »Nå, ni är

väl glad nu öfver att ha fått hem er son!»

»Son — hvem menar ni, värd?»

»Den käcke soldaten naturligtvis, som för ett par timmar se'n gick härifrån och direkt hem till ert . . . eller har han ännu inte sagt hvem han är? Han har ett så stort skägg, att det är nästan omöjligt att mer känna igen Iwan.»

Gubben rusade hem för att meddela hustrun den glada nyheten.

Men hvad hade väl händt under tiden! Han kom strålande in och ropade: »Mor, soldaten är vår Iwan, vår son!»

»Och jag som har slagit ihjäl honom!» skrek modern förtviflad och kastade sig öfver liket.

Härvid blef mannen så ursinnig att han ögonblickligen fattade den af sonens blod nedsölade yxan och högg ned sin gamla hustru. Derefter gick han tillbaka till värdshuset och berättade allt.

Den olycklige gubben blef genast gripen och insattes på en fästning.

Är det en olycka att vara närsynt?

Vi skulle nästan vilja påstå, att det för en kvinna är en verklig vinst att vara i besittning af detta lyte. Den närsynta har den fördelen att hon, i fall hon är ful, ej ser de missnöjda blickar, som alla förbigående karlar kasta på henne. Ty om en man är aldrig så obehaglig, underlåter han ej att fordra att fruntimmerna åtminstone måste vara täcka. Den vackra närsynta åter, hon märker ej de förtjusta och beundrande blickar, som följa henne. De kunna således ej göra henne egenkär. Det är sannt att mången vacker anblick går förlorad för henne, men så ser hon aldrig något som är oangenämt att skåda. Hon märker väl ej hvarje uttryck af deltagande och välvilja, men så slipper hon också se mången fråg- eller näsvis blick. Ute i stora verlden gör henne närsyntheten visserligen ofta blyg och tafatt; i sitt hem deremot, der alla föremål äro henne välbekanta, der ser hon med sitt hjerta och med sitt förstånd. Den närsynta kan således aldrig bli så intagen af denna verlds fåfänglighet och glitter, som den, hvilken ser på långt håll. Och ännu en fördel har hon. På gamla dagar behåller hon samma synförmåga, som hon haft i yngre år. Måhända böjer hon sig ännu närmare sitt arbete eller sin bok, men åren skulle ju i alla fall böjt henne? Den långsynta gamla ser vanligen intet vid ljus och stafvar sig knapt till en rad af ett bref från sin mest älskade vän, oaktadt de lånade ögonen. Se den närsynta, halfblinda gumman, omgifven af barn och barnbarn! Alla täfla de om att stödja och hjelpa henne, och du skall med mig säga: hvad man förlorat på ett håll, har man vunnit på ett annat, och troligen blef vinsten störst.

Österländska tänkespråk.

Tiden plockar rosor och törnen. Det brinnande ljuset ler och gråter på samma gång.

* * *

Är du städet, så haf tålamod! Är du hammaren, så träffa ofta säkert!

* * *

Har du gifvit ditt ord, så är du en slaf under ordet. Har det ej kommit öfver dina läppar, så är du herre öfver detsamma.

* * *

Vetenskapen är ett slott. Fliten lemnar dig nycklarne dertill.

* * *

Lagarne likna en spindelväf: flugan fastnar, men getingen flyger igenom.

* * *

Den tid, som förflyger, blir dens herre, hvilken ingen herre har.

* * *

Förlägenheten är talets boja, stillatigandet talets lärare.

Breflåda.

K. F. Hultqvist, Smedstorp. Permarne till bilagan (Nya Testamentet) fås särskildt genom insändandet af 1: 10 i 10-öres spar- eller frimärken. För att inbindningen skall bli så billig som möjligt torde en bokbindare från närmare håll än Stockholm anlitas emedan frakten fram och tillbaka gå till något mer än 1 kr. Dessutom tager bilagan lätt skada genom denna transport.

J. Bräck, Fjellbacka. Ert postqvitto å 6 exemplar är emottaget, om ett till å 4 exemplar tillsändas expeditionen, så erhålles den provision, som för kommissionärer i nr 2 och 4 blifvit utlofvadt. Någon större provision kunna vi icke lemna.

J. Wahlund, Åmåtsberg & Edane. Sänd de felaktiga arken till vår expedition, så erhålles *felfria* i dessas ställe.

A. J. Jarl, Sandsjö. Innehållet af edert bref är obegripligt.

Axel Ersson, Nyhyttan & Jernboås. Vi fästa intet afseende å eder skrifvelse angående eder åberopade annons. Alla prenumeranter erhålla hvad som genom annonsen utlofvas, icke mer och icke mindre. Att erhålla Nya Testamentet inbundet ha vi aldrig lofvat, men lösa permar till ett pris af 1: 10 pr st.

Fina permar

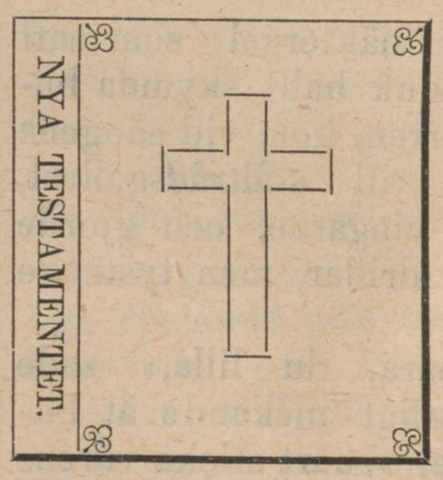

af klot med pressningar i guld finnes nu för våra prenumeranter att tillgå genom att till Expeditionen af När o. Fjärran insända 1: 10 i 10-öres spar- eller frimärken.

I de många bref, som vi dagligen emottaga, står vanligen följande fråga att läsa:

Hvarföre få vi icke prenumerera å tidningen

När och Fjärran?

Orsaken till de många förfrågningarne är den, att tidningen blifvit ur taxan utesluten, hvarför någon ny prenumeration icke å postanstalt fått ega rum.

Sedan Kgl. Generalpoststyrelsen infordrat några nummer af tidningen **När och Fjärran** jemte det medföljande bihanget (*Nya Testamentet* och *Psaltaren*), fann nämda styrelse bihanget utgöra det hufvudsakligaste och mycket större än tidningen, derjemte utgörande ett helt verk, hvarför Generalpoststyrelsen, med stöd af ett Kgl. bref af d. 11 maj 1883, beslöt att nämda tidning skulle ur taxan utgå. Detta beslut inkom i ett af Kgl. Generalpoststyrelsen utgifvet Cirkulär Nr 26, den 19 juni 1890.

Med ett i dessa dagar från Kgl. Generalpoststyrelsen utkommande Cirkulär finnes tidningen **När och Fjärran** åter införd, dock *utan* bihang. Bihanget kommer hvar och en *ny* prenumerant att erhålla från Expeditionen af När och Fjärran, dock med en liten förändring. Se vidare härom i nästa nummer.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 8. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 9 Juli. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Jagtslottet.

(En liten novell efter tyskan.)

(Forts. fr. föreg. nr.)

Året slog tolf och detta ljud väckte henne ur hennes andakt.

Utanföre stormade det häftigare än någonsin. Hon uppgaf hoppet att se fadern hemkomma, och tände en liten lykta att lysa sig med, då hon måste gå ut och skjuta till fönsterluckorna.

Stormen tryckte så våldsamt mot dörren, att hon knappast var i stånd att öppna den, och då hon slutligen kom ut på gården, lågo skog och mark betäckta af snö, hvilken altjemt ökades af milliarder ännu nedfallande flingor.

»Ack, mina stackars små sippor och marsvioler, i hafven för tidigt vågat eder ut i solen,» jemrade flickan, »det var en falsk vår.»

Skyndsamt stängde hon de gröna luckorna och skulle just återvända, från det ruskiga mörkret, in uti kammarens varma lugn, då hon hörde sin fars jagthund skälla, och efter några vilda språng, stod han bredvid henne, nosade och slickade på hennes händer, medan han hoppade högt upp, i glädjen att återse sin matmor.

Strax derefter blef fadern synlig.

»God afton, min unge,» ropade han på långt håll. »Jag tänkte du för längesedan låg i din söta sömn. Husch ett sådant väder, det är som bönderna säga:

Hvad Mars inte vill
Det vågar April.»

»Jag trodde du stannat i staden öfver natten,» sade Elsa; medan hon gick förut, lysande sin far in i rummet.

»Hvad tänker du på, barn?» brummade den gamle i skägget, och medan dottern framtog en torr rock, samt de tofflor hvarmed hon öfverraskat honom på hans sednaste födelsedag, tog fadern utaf sig sin våta jagtkostym, satte sig vid brasan och lät Elsa räcka sig pipa och tobak.

Gamle Kurt kallades öfverallt den vilde jägaren. Men det var blott hans yttre skrofliga gestalt, med det långa skägget öfver det väderbitna ansigtet, som gjorde skäl för ett sådant namn. Hans djupa bas och buskiga ögonbryn ingåfvo visserligen respekt, men blickade man in i hans ärliga blå ögon, fattade man snart förtroende för honom, och fann att han var godmodig och mild som ett barn.

Han hade blott ett fel. Han älskade sin Elsa så öfver all måtta, att han blef formligen svartsjuk, så snart någon annan man närmade sig till henne. Ur denna öfverdrifna ömhet uppspirade ett slags hårdhjertenhet; ty Elsa fick aldrig, som andra unga flickor, gå bort på danser och tillställningar, och Kurt förbannade till och med den dag då han tagit henne med på kyrkvägen förbi Wüstenahorn, der Oswald genast passat på att förhexa henne med sitt kärlekssnack.

Oswald hade dessutom just denna dag uppsökt Kurt på ett kafé, der han visste att Kurt vanligen höll till, sedan han slutat sina göromål i staden, och med glädjestrålande ansigte meddelat honom den nyheten att hertigen, hans nådige herre, hade gifvit honom en jägmästarebeställning på ett af sina gods i Tyrolen.

»Och nu,» hade Oswald bedjande tillagt, »nu, då jag kan försörja både hustru och barn, om himlen också skulle skänka oss halfva dussinet sådana, nu kan ni icke vara så hård och neka mig Elsa, ty hon har lofvat mig heligt att aldrig taga någon annan man än mig. Här är den ring, hvarmed hon beseglat sitt löfte.»

»Drag du dit pepparn växer, min Elsa skall aldrig hafva en sådan der pojkslyngel,» var den vilde jägarens enda svar, hvarpå han aflägsnade sig och begärde i förargelsen så många supar på hvarandra, att hans hemkomst derigenom blifvit fördröjd till sena natten.

(Forts.)

Amerikanskt nybygge

eller

ett hem på andra sidan Atlanten.

Den lust, som på senare tiden gripit en stor del af våra landsmän, att lämna det gamla fädernehemmet för att vandra ut till en främmande verldsdel, tyckes med hvarje år tilltaga i en oroande grad. På de förnämsta handelsplatser uppstår det ena kompaniet efter det andra för att besörja öfverfarten öfver oceanen. Ehuru denna täflan haft till följd att man nu mera än förr ser emigranternas beqvämlighet till godo, så är likväl den långa sjöresan så besvärlig och farlig att den ensamt borde afskräcka mången från det äfventyrliga försöket. Lägges härtill alla de mödor emigranten vid framkomsten måste utstå, de försakelser han måste underkasta sig, de faror han i det främmande, osunda klimatet är blottställd för, så kan man ej nog undra öfver den tillväxt i emigranternas antal, som de statistiska tabellerna år från år upptaga. Emellertid är människan en slaf af vanan; hon lär sig så småningom att finna sig i alla förhållanden och derföre kunna också en del, efter någon tids förlopp, med skäl skildra sin ställning såsom god, om icke afundsvärd, ehuruväl större delen troligen önskar resan ogjord. Utan flit och ihärdighet hinner man likväl ingen väg i Amerika och god helsa samt någon förmögenhet äro nästan lika oumbärliga vilkor för att göra lycka. Men med dessa egenskaper kan man ju taga sig fram hvar som helst i verlden och hvarföre då icke göra sig dem till godo i sitt eget hemland? — Att motarbeta denna moderna utvandringslust tjenar emellertid till ingenting; med tiden skola väl förhållandena ordna sig af sig sjelf. Med intresse följer man likväl sina vänner på deras äfventyrliga färd och alla underrättelser om deras öden och sysselsättningar mottagas med intresse af de hemmavarande och vi lämna derföre här en liten skildring af emigranternas första arbeten i deras nya hem.

Så snart utvandraren har funnit ett välbeläget, sundt ställe, passande till hans framtida bostad, tager han den egendom, som genom formligt köpebref öfverlåtes åt honom, i besittning derigenom, att han bygger sig ett provisionelt hus, anlägger en väg och inhägnar hela egorymden. Detta sista är oundvikligen nödvändigt för boskapens vistelse i det fria, en omständighet, som i hög grad lättar boskapsskötseln, men å andra sidan lägger hinder i vägen för sjelfva åkerbruket.

Bygnaden bör uppföras på en torr och så vidt möjligt högt belägen plats, på tillräckligt afstånd från moraser och stillastående vatten, men deremot alltid i grannskapet af en källa. I största hast fäller man ett tillräckligt antal trädstammar, lägger dem på hvarandra och fogar dem tillsammans, öfverstryker fogningar och remnor med ler, sätter ett tak på dessa bjelkväggar — och man har sitt hus färdigt. Vanligen inredes blott ett rum, hvilket således tjenar till både hvardagsrum, sängkammare och kök. Höjden är obetydlig och det hela bär en högst anspråkslös prägel. I allmänhet äro grannarne mycket behjelpliga vid dylika bygnadsföretag hvarföre arbetet utföres på en otroligt kort tid. Betalningen består i ett s. k. »resegille». Till golf begagnas ohyflade bräder; dörrar och fönster bestå helt simpelt i öppningar på väggarne.

Lösöreboet består vanligtvis endast af de nödvändigaste möbler, kärl och redskap. En bred säng, ett simpelt bord, en bänk och den här mycket omtyckta gungstolen, jemte nödvändiga kökskärl och jagtredskap utgöra hela apparaten till en huslig lycksalighet midt i urskogen. Öfver den närbelägna källan uppför man vanligen ett skjul, som på samma gång det skyddar vattnet från orenlighet, tjenar till förvaringsrum för mjölk, ost, vildt o. s. v. Stall och lada uppföras först sedermera under åren lopp.

När boningshuset blifvit färdigt, skri der man till jordens odlande. Man bö likväl akta sig för att börja detta a bete alltför nära gården, ty utdunst ningarne från den nyplöjda jorden haf ett menligt inflytande på helsan. De nykomne bör ej heller, såvida ha ej vill blottställa sig för sjukdoma gå med blottadt hufvud i den tryc kande solhettan. Dessutom bör ha ständigt, i synnerhet i början, va återhållsam i förtärandet af starka dryc ker och fet mat och icke utan högst

Ett eget hem på

nödtvång öfveransträngа sina kropp krafter.

Förrän man kan begynna fällning af de större träden måste man med slags lia bortrödja allt ogräs och a buskar, hvilket hopsamlas i en hög. del af träden fällas sedan med den sto amerikanska yxan, hugges i större sty ken och släpas till rishögen, hvilk derpå antändes. Andra träd åter fö varas för att användas till ved o verktyg, hvaremot de öfriga, vanlig de starkaste, förblifva stående på m ken. På det dessa likväl hvarken nom sina rötter må suga kraften

a eller genom sin skugga tillfoga
isterna någon förlust, brukar man
gra fots afstånd från roten afskala
n och hugga djupa ringar i stam-
Genom denna operation dö trä-
t inom ett par veckors förlopp.
utdöende, nakna träden, isynner-
kar och askar, blifva vanligen stå-
på roten, men förhindra ändå hvar-
plöjning eller såning. Men det är
st ohyggligt att i stället för de
så majestätiska skogarne nu endast
ssa rader af stora och utdöda träd-
nar. Under häftiga stormar kunna
dessa tunga träd blifva farliga för

dan Atlanten.

iskor och djur, hvarföre man ock-
nder den stormiga tiden får taga
väl till vara för att icke blifva
ad eller få en arm eller ett ben
t under de ofta plötsligt kullvräkta
tammarne.
nder det man således på den ena
a ser dylika utdöda träd, mellan
a antingen plogen arbetar sig fram
majsen ymnigt uppspirar, ser man
n annan de två till tre fot höga
arne af de fälda träden kvarstå
en till odling förberedda jorden.
n landtbrukare, som är van vid
e ett väl ordnat jordbruk, kan af det nu nämnda sluta till amerikanska landthushållningens oregelmässighet. Mången skulle tro det omöjligt att kunna bearbeta en sådan jordmån, och likafullt förstår sig amerikanaren mästerligt på att låta sin plog, trots de många träden och deras vidtutsträckta rötter, genomskära jorden åt alla håll. Men så snart ett stycke land blifvit bragt till detta för amerikansk kultur mottagliga tillstånd, måste man framför allt draga försorg om nödvändiga stängsels uppförande.

Vår plansch visar oss en invandrad kolonists bostad i Amerika, sedan han väl öfverstått de första och besvärligaste åren, och han kunnat förskaffa sig ett bekvämare och prydligare hem, än vid sin första bosättning. Den längst till höger mellan träden framskymtande byggning, är ofvan beskrifna s. k. bjelkhus, hvilket kolonisten omedelbart efter sin ankomst homtimrat midt emellan nästan ogenomträngliga skogar. Ofta bo familjer på 10 à 12 personer i ett sådant trångt rum, som knappt lämnar skydd mot väder och vind. Sedan han först hunnit med att rödja jorden rundt omkring sig och skaffat sig boskapshjordar, börjar den lilla egendomsherren att göra anspråk på större hus och det uppföres med större omsorg. Det gamla boningshuset blifver dock kvarstående. Sedermera tänker han på andra nödiga uthus, hvilka likaledes hålles i prydligt skick, och först efter flera år, fulla af försakelser och ansträngningar, börjar den sträfsamme kolonisten att njuta af ett tillväxande välstånd. Han blickar tillbaka till den tid då han begynte sitt arbete och med glädje ser han nu på hvad han genom ett ihärdigt arbete hafver vunnit.

Tankar vid plogen.

(Ur »Minnen från en färd genom Amerika».
Af Axel E. Lindvall.)

Här skall plöjas och det friska tag!
Dagen är min egen arbetsdag.
Hvad jag gör, är för mig ensam bara,
tjenare kan någon annan vara.

Vreden växer vida i min barm,
spänner musklerna i senig arm,
när jag minnes hur på godset hemma
jag blef påkörd utaf rättarns stämma;

när jag minnes, hur i långa år
jag mekaniskt trampat samma spår,
tröttsamt gått i fåror efter plogen,
skurit säd och slagan svängt på logen;

när jag minnes, hur med största nöd
jag af torpet tvang ett tarfligt bröd,
torpet, som man nämde »mitt» benäget,
men som lika fullt var godsherrns eget.

Hellre lofva vill jag då det land,
som, så fort jag trädde på dess strand,
bjöd mig taga jord för egen räkning
utan några hotelser om »vräkning».

Forne torparn haft en kraftig arm:
plöjd och odlad är den snart — hans farm;
ingen uppå den mig mäter skäppan,
ty jag ensam herre är på täppan.

Skörden jag en gång skall berga in,
blir ej någon annans — den blir min!
Skall jag hålla — eller skall jag sälja?
Sannerligen — lätt blir ej att välja!

Dock, när tiden inne blir att slå,
hoppas jag att sådant der förstå,
vill till dess mig höra för i trakten,
om den är så vådlig — järnvägsfrakten.

Hoppas att den kala, flacka ängd
må sig bättre te, då åkrars mängd
skola fullt och moget hvete hysa,
som i solens sken likt guld skall lysa.

Ödslig tycks naturen här omkring;
emot Sverges är den ingenting. —
Efter slutad slåtter vill jag drömma
om den jord, som *aldrig* jag kan glömma. —

Kanske, när en gång jag samlat nog,
jag skall återse min hembygds skog,
skogen, der som barn jag fordom lekte,
och der vindens sus mitt öra smekte.

Kanske skall det unnas mig en gång
att igen få höra fågelsång
på de egor der jag fordom svedde.
Tänk — ja, tänk *om* verkligen så skedde!

Då jag skulle nalkas helt kavat
herrgårdsbygnaden och göra flat
gamle rättarn; tycker nästan se mig,
hvilka ögon då han skulle ge mig!

Men jag skulle ej bli rädd, min sann,
höfligt helsa skulle jag min man;
men att lägga krus och fjesk i dagen
stämmer icke just med yankee-tagen.

Kommen hem att för en liten tid
hvila ut i lugn och sinnesfrid,
skulle jag i gullvifs-strödda hagar
drömma gladt om mina barndomsdagar.

Men — för mycket svärmar jag i dag.
Här skall plöjas och det friska tag!
Plöja skall jag, att det käns i armen;
färdig odlad vill jag snart ha farmen.

Tänk, om jag uti min hembygds skog
kunde gå, som här invid min plog,
egen herre! Då — ja, sanna orden! —
vore Sverge bästa land på jorden!

Penningar.

Hvilken oerhörd betydelse ligger ej i detta lilla ord! När tvänne pojkar vid en grind slåss om en till dem kastad ettöring, eller när herskarne öfver tvänne stormakter ställa hundra tusentals krigare emot hvarandra, så är det alltid samma historia som upprepas, ehuru med olika uttryck. Det är penningar, som sätta lif och rörelse i hela verlden.

Med penningar kan du erhålla alt hvad verlden har att erbjuda, njutning, ära, anseende; *utan penningar* skall du på sin höjd lik en annan Diogenes, eller kålmask få äta af bladet så länge det räcker, men för öfrigt ej kunna ernå en enda förmån, om icke möjligen den att kunna sofva trygg för olåsta dörrar. Penningar är för verldslifvet hvad lodet är för uret, eller hvad vattenkraften är för kvarnen. Tag bort lodet — och uret skall upphöra att gå — tag bort penningar — och verldens olika länder skola snart blifva oss lika obekanta och likgiltiga, som invånarne å planeten Mars, i fall der finnas några; alla kommunikationer skola afstanna; all täflan i konst och vetenskap skall upphöra, med ett ord: menskligheten skall dragas ned till samma nivå, som inbyggarne på en hittills oupptäckt ö i Söderhafvet innehafva.

Ehuru penningar sålunda spela en ofantligt stor roll här i verlden, må vi dock icke förbise dess vanmakt i somliga fall. Drottning Elisabet af England kunde med millioner ej köpa en enda timmes förlängd lifstid, och den största rikedom förmår ej ens skydda sin innehafvare för tandvärk, mycket mindre förskaffa honom lugn eller sinnesfrid. Man kan för penningar köpa sig ett äradt namn eller en präktig minnesvård, men icke ett godt samvetes vitnesbörd. Det största bevis på penningens vanmakt att göra en menniska lycklig ligger i det förhållandet, att just penningar varit orsak till många menniskors olycka. För huru mången ung flicka har icke just några tusen kronors arf varit orsaken till ett helt lifs lidande! Huru mången mot höjden sväfvande ung örn har ej af guldets tyngd dragits ned till jordens stinkande dypölar! Huru mången själ har ej blifvit så insnärjd i rikedomens spindelnät, att hon aldrig förmått slita sig derur, utan förtorkat som en fångad fluga derinne! Ty jag har sett ungdom och skönhet på blott ett par tiotal år försvinna som snö för vårdagssol; jag har sett folkgunst och ärebetygelser förvandlade till förakt och likgiltighet; jag har hört den mjukaste altstämma efter några år framstöta gälla trumpettoner; jag har sett eleganta sprättar såsom knarriga, giktbrutna gubbar; jag har sett drinkare med afsky kasta bort glaset och blifva nyktra; jag har sett bedragare blifva ärliga och redbara; jag har sett slösare blifva sparsamma och ordentliga; jag har sett personer ur samhällets drägg blifva sedliga och fromma — men jag har aldrig sett en girigbuk *få nog*.. Och häri ligger hans straff, ty synden i allmänhet, och denna synd isynnerhet, straffar sig sjelf.

Här torde vara på sin plats att något orda om den gloria, som städse omgifver egaren af penningar, han må för öfrigt vara huru okunnig, dum eller ful som helst.

Jag kände för några år sedan en fattig man, som helt oförmodadt fick ärfva några tusen kronor; man höll på att ej känna igen karlen. Den förut slappa gången blef frimodig, nästan öfvermodig; den i moll modulerande stämman öfvergick med ens i dur, och den förut mot jorden hängande näsan steg med ens, som en klyfvarbom, till väders. Hvad var det, som hos mannen åstadkom denna förändring? Ingenting annat än medvetandet, att han egde några tusen kronor.

Verlden är full af dårar, men det är egentligen trenne, som äro att beklaga. Den ene förtäres af oro att sammanhålla och förkofra det, som han i alla fall förr eller senare måste lemna; den andre förstör både kropps- och själskrafter med att förskingra, hvad hans förfäder med arbete och försakelser sparat ihop, och den tredje marterar sig med att afundas den rike hans rikedom. Hvilkendera af dessa trenne, som är den största dåren, det vet jag ej, men att de flesta höra till den tredje kategorin, det tror jag mig veta.

Ingenting kan emellertid vara dåraktigare, än att afundas en menniska hennes rikedom; ty dels finnes det bland tio rika alltid några, hvilka förstå att släppa »de arma fångar lösa» och dels plågar man sig sjelf alldeles onödigtvis dermed. Lycklig derföre den, som lärt sig den konsten att vara nöjd, och att handhafva vexelmynten så, att själen ej angripes af ergen på desamma.

Meddelande.

Då Generalpoststyrelsen enligt Cirkulär af den 19 Juni meddelat postanstalterna, att tidningen **När och Fjärran** skulle ur posttaxan utgå, enär bihanget **Nya Testamentet** utgjorde mer än sjelfva tidningen, hvilket skulle strida mot Kgl. Förordningen af den 11 Maj 1883, så har Redaktionen på nytt måst anmäla tidningen **När och Fjärran,** som nu finnes intagen i Poststyrelsens cirkulär Nr 28 *af den 4 Juli*, hvadan således nu åter mottages prenumeration å samtliga postanstalter i riket å **När och Fjärran** med endast **1 kr. 26 öre,** inberäknadt postafgift. Men då ej bilagan **hela Nya Testamentet** ej får medfölja som bihang, så erhålles denna genom att till Exped. af **När och Fjärran, Stockholm,** insända **postqvitto** öfver verkställd prenumeration — jemte **50 öre** i spar- eller frimärken, som utgör porto för nämda bilaga.

Vi tro dock, att ingen rättänkande menniska tycker, att det är för dyrt att få ett illustreradt Nya Testamente, trots denna tillökning å portot.

Vi hade helst sett att det gått såsom det gick från början, men det Generalpoststyrelsen nu en gång bestämt, kunna vi icke ändra.

Stockholm i Juli 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Fina permar

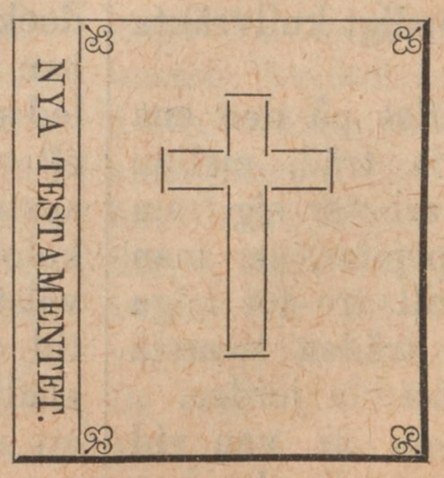

af klot med pressningar i guld finnes nu för våra prenumeranter att tillgå genom att till Expeditionen af När o. Fjärran insända 1: 10 i 10-öres spar- eller frimärken.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

NÄR OCH FJÄRR

Veckotidning för hemmet.

N:o 9.	Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre.	Stockholm d. 16 Juli. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890.	Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3.	1890.

Negrer, tillagande sin måltid.

Negrerne på Guadeloupe.

En af de betydligaste och mest blomstrande af de små Antillerna i Vestindien är den franska ön Guadeloupe; den fick sitt namn af Columbus på grund af likheten mellan bergen här och de af samma namn på gränsen af Nykastilien och Estremadura i Spanien. Ön består af tvänne genom det smala sundet Saltfloden åtskilda delar, Grande-Terre och Basse-Terre, af hvilka den förra är mindre än den sednare. Midt igenom Basse-Terre sträcker sig från söder till norr en skogbevuxen bergskedja, på hvars rygg reser sig en krater, hvarifrån ständigt rök hvirflar och någon gång äfven en och annan låga flamma upp; Grande-Terre är deremot skoglöst slättland. Guadeloupe tillika med de närliggande små öarne, Marie-Galante, Desirade och Les Saintes innehåller 36 kv.-mil med 124,000 invånare, hvaribland 92,000 negrer. Öns produkter äro socker, kaffe, indigo, cacao och bomull. Hufvudstaden är Basse-Terre, men den folkrikaste staden är Point à Pitre på Grande-Terre, som före sista jordbäfningen 1843 räknade 9,000 innebyggare. Guadeloupe upptäcktes 1493 af Columbus. Många strider mellan fransmännen och engelsmännen om egandet af denna ö utkämpades. Än har den tillhört Frankrike och än England, men i Pariserfreden återgafs likväl ön åt Frankrike.

Sedd på afstånd visar sig en plantage å denna vackra ö, som en oöfverskådlig matta, betäckt med högt växande grönt, som prasslar i vinden, liksom säfven vid flodbräddarne; detta är sockerplantorna. Ofvanför dem höja sig sockerkvarnarnes stora, i luften sväfvande vingar. Följer man de långa gångar, som i hvarje plantage korsa hvarandra i alla riktningar, så kommer man till en rund savann, som är medelpunkten för egendomen. Här gruppera sig negrernas små halmtäckta hyddor; hvar familj har sin. Efter solnedgången sitta de äldre negrerna, som icke arbeta mera, ute på dörrtröskeln, fläta korgar af lianer och omtala för barnbarnen, hvilka orörliga som sfinxer sitta lyssnande framför dem, allehanda konstiga äfventyr. Omkring 30 meter framför denna samling af hyddor reser sig en ståtligare byggnad; här bor plantageegaren med sin familj. Kl. 6 på morgonen ljuder ett valdthorn eller en klocka öfver den stilla nejden; alla hyddor öppnas och de svarta innebyggarne marschera ledvis med korgar på hufvudet och spadar på skuldrorna till sitt arbete, med uppsyningsmannen i spetsen. Om aftonen församlas alla framför husbondens boning, alla falla på knä, plantageegaren och dess familj blotta sina hufvuden och en negrinna läser med hög stämma aftonbönen. Derpå beger sig hvar och en hem till sitt, alla dörrar tillslutas åter och natten inhöljer hela plantagen i sin mörka slöja. Blott en orkeslös neger, beväpnad med en gammal sabel, förblir som skiltvakt under öppen himmel. Han sätter sig under ett träd, uppgör eld, men insöfves snart af böljornas enformiga ljud, hvilka på afstånd bryta sig mot kusten.

Negrernas boningar äro mycket enkla och på deras yttre finnes intet som tyder på prydnad. De bestå vanligtvis af fyra i jorden nedslagna pålar, hvarpå ett slags halmtak hvilar; väggarne bestå till större delen af bräder eller flätverk. Men å ingen af dessa boningar finnes någon eldstad, utan få de, på en för dem bestämd plats, uppgöra eld för kokningen af sin mat ute i det fria.

Söndag är torgdag i koloniens städer. Från alla håll komma då negrer i högtidsdrägter för att utbjuda frukter och grönsaker till salu. Man köper och säljer hela dagen. Om aftonen utför hela det svarta sällskapet vid ljudet af bullrande handpukor sina danser, kända under namnet Bambula, och den ystra glädtigheten tar icke slut förr än både spelmän och de dansande digna af trötthet.

Vanligtvis går äfven plantageegaren om söndagen med familj till staden, så att de flesta plantagerna stå öde denna dag; endast några få negrer stanna hemma såsom vaktare.

Illustrationen å första sidan framställer tvänne negrer, sysselsatta med kokningen af sin enkla måltid, ett litet stycke från sina boställder, hvaraf vi kunna upptäcka en liten skymt.

Jagtslottet.

(En liten novell efter tyskan.)

(Forts. fr. föreg. nr.)

Misslynt öfver att Elsa utan Kurts vetskap inlåtit sig i någon slags bekantskap, grubblade denne på hemvägen till jagtslottet öfver huru han skulle kunna beröfva Oswald henne.

»Nu har jag det,» sade han för sig sjelf, kommen nära Hohenstein.

Och sedan han nu slagit sig ned med pipan i munnen och fötterna på spiselkanten såg han på Elsa, som satt sig på en pall bredvid honom, harskade sig flera gånger, drog ett långt drag ur pipan och lät röken ringla sakta ut i luften, hvarpå han frågade:

»Nå Elsa, vet du något nytt från staden?»

»Huru skulle jag det kunna? Far tar mig aldrig med sig, och ingen varelse, som kunde berätta mig något, kommer någonsin hit till jagtslottet, utom du och Karo.»

»Jaså. Då kan jag säga dig att Oswald af vår nådige herre, Gud beskydde honom, fått en jägmästarbeställning i Tyrolen.»

»Nej?» utbrast dottern glad, i det hennes kinder glödde och ögonen lyste af förtjusning. »Och har han inte sagt dig något mera, fader?»

»Jo visst, att han strax på morgonen nu skall begifva sig dit med en beskedlig borgarflicka, som han gifte sig med.»

»Gud i himlen, det är icke möjligt!» stammade flickan, blek som ett lärft, och hennes bröst häfde sig feberhäftigt.

»Åtminstone sade han så till mig,» fortsatte Kurt, som insvept sig till den grad i tobaksrök, att han icke ens såg huru klockan visade nära ett på morgonen. »Jag vet,» fortfor han, resande sig upp, »att du hade några små kärleksgriller för honom, men gå du nu in i ditt rum och sof bort dem.»

Elsa gaf fadern darrande handen och bjöd honom god natt, hon vacklade ut.

Hon afklädde sig icke, utan satte sig på sängen, tryckte ansigtet mot kuddarne, och grät bitterligen.

Efter en stund blef hon lugnare och fastare. Minnet af de saliga ögonblick hon tillbringat med Oswald, stodo lefvande för hennes själ.

»Det är omöjligt,» sade hon beslutsamt. »Han är mig ju så innerligt tillgifven! För knappast en vecka sedan lemnade gamla Maria mig en biljett hvari han skrifver att jag dag och natt är i hans tankar. Men far sade det ju, och han kan omöjligt ljuga.»

Nya tvifvel kvalde hennes sinne, tårarne flöto åter ymnigt, utan att det beklämda hjertat erfor någon lindring. Då föll det henne plötsligt in, att hon ville se Oswald före hans afresa. Klockan 6 på morgonen påminde hon sig att det första bantåget gick ifrån staden.

»Hans ring, som jag gömt för min far, skall jag sätta på det finger han så ofta kysst, jag skall räcka det emot honom, och flammar icke då hans hjertas glöd upp på nytt, då har jag förlorat honom, och min lefnads mörka natt skall sedan aldrig af någon stjerna kunna upplysas.»

I detta ögonblick var Elsa ingen gråtande flicka längre, utan en stark, modig kvinna. Hvad rörde det henne om det än stormade och snöade aldrig så hårdt. Kärleken känner ingen fruktan, om än tusenfaldig död gapade emot dem.

Fadern snarkade för längesedan, då Elsa efter att hafva påtagit tjockare skor och svept en grå schal om hufvud och armar, sköt undan regeln, hvarmed Kurt hade tillbommat dörren, och begynte sin nattliga vandring.

Det gick en kall rysning öfver henne, då hon nödgades vada i den djupa snön, och hennes hjerta bultade häftigt, när hon befann sig under de knakande, susande trädens

kronor. Så länge hon var kvar i skogen och hörde jagtslottets murkna fönsterluckor knarra för blåsten, kände hon ännu en viss tvekan; hon tyckte sig göra så orätt, då hon i den hemska stormiga natten lemnade sin far ensam och vågade ett steg, som i alla händelser, det visste hon, skulle göra honom ännu mera ensam. Ty sitt rum i Oswalds hjerta var hon fast besluten att återröfva och med detsamma ett hem fjärran från de gamla nejder, der hennes barndom sorglöst blommat.

Men då hon efter en kvarts vandring, trädde ut ur barrskogen, på fria fältet, och såg berg och dal vidt omkring, betäckta af snö, då kände hon icke längre någon annan tanke, än den, att modigt skynda mot sitt mål. Hon vek af på en af snöyran nästan utplånad gångstig, och ehuru stormens häftighet alltjemt tilltog och dref skarpa isflingor i ansigtet på henne, så att hon knappast kunde hålla upp ögonen, hann hon snart en vildapel, i hvars närhet stora vägen till staden strök förbi.

Här hejdade sig Elsa, trött efter den ansträngande vandringen, för att hämta andan, och, fruktande att hon på stora vägen ej skulle hinna fram nog snart, gick hon tvärs öfver fältet, förlitande sig på den lokalkännedom, hon om somrarne under sina bär- och blomsterplockningar, förvärfvat.

En gammal fura, som tronade ensam på en aflägsen kulle, och hvarifrån en bredare väg förde tämligen rakt utföre berget, var det stamhåll hon sökte att icke förlora ur sigte. Den oförskräckta flickan hade emellertid icke gått långt, då hon icke längre kunde se fem steg framför sig, än mindre urskilja furan, så skarpt piskade blåsten och det våldsamma störtregnet henne i ansigtet.

Snart hade hon gått alldeles ensam i mörkret; hon stod plötsligt vid en strid bäck, som hon icke utan fara kunde försöka att hoppa öfver, likväl vågade hon det, och ehuru hon sjönk djupt ned i de hopade snödrifvorna, och med yttersta möda kunde arbeta sig upp derur, hade hon sedan lättare för att gå i dalsänkan, der snön var bortsopad och af blåsten hvirflad uppåt bergsskrefvorna. Två timmar hade förgått sedan hon lämnade jagtslottet. Elsa bad i det hon fortsatte sin brådskande gång: »barmhertige Gud, beskydda och beskärma ditt barn och visa henne bästa vägen!»

Och, som om himlen hört den späda jungfruns brinnande bön, glimmade från det molndigra fästet några stjernor, snön föll mindre tätt, och furan, som hon förut haft framför sig, visade sig nu till venster om henne. (Forts.)

Män'skan, Lifvet, Döden.

Hvad är män'skan? Själ och kropp,
Under smärtor här i tiden
Enade och lösta opp,
Och föreningen är striden
Mellan ondt och godt . . .
Lifvet är det namn den fått.

Hvad är själen? Blott ett lån,
Lämnadt för en tid åt gruset.
Stammande derofvanifrån,
Blickar hon mot himlaljuset.
Längtan henne tär:
Hon en hemsjuk främling är.

Hvad är kroppen? Endast stoft,
Som från himlen lifvets gnista
Lånat och sin skönhets doft.
Dödens maskar honom rista
Snart med runor full,
Och han blifver åter mull.

Hvad är lifvet? Blott en dröm,
Vigd åt glädjen, åt förtreten,
Dyster eller glad och öm,
Dömd en tid i evigheten.
Strid är lifvets lott,
Strid emellan ondt och godt.

Hvad är döden? Himlens bud,
Själens vän och kroppens fasa,
Lifvets bödel . . . Hem till Gud
— Stoftet må af smärta rasa —
Döden för sin vän:
Stoftets lån han ger igen.

Pulsis.

De båda småländingarne, Jöns och Lasse.

Efter några mils vandring rastade 50 oxar i en hage i Tjust härad. Solen brände het, bromsar surrade blodtörstiga omkring dem, men drifvarnes tagelhurror voro stilla, oxarne hvilade med slutna ögon, lugnt idislande, okunniga om den blodiga slagtning som förestod dem. Fromma djur, nöjda med sin lott, sökande ingen högre lycka, än maten och hvilan! Ädla djur! I uppoffren eder för oss menniskor, utan att ens ana huru mycket I gagnen oss.

Jöns satt på en sten, med sina bägge hundar bredvid sig, och såg tankfullt tillbaka till den trakt, hvarifrån de kommit.

Lasse, som aldrig såg tillbaka, utan endast framför sig och längtade ifrigt till Stockholm att få göra lycka, vände sig till Jöns och sade: »Hvad lipar du efter din oxe, icke kommer Lisa efter dig!»

»Oxe är intet smädenamn, oxen arbetar ärligt utan lön, så länge han lefver, och med sin död töder han vårt lif. Jag vånnar jag vore en oxe, då kunde di slagta mig.»

»Det der ärliga, trogna arbetet lönar sig hvarken för oxar eller menniskor; dum är den som vill gå och slita ondt som en oxe hela sitt lif och ändå till slut stupa. Nu har du gått i sju år, som Jakob hos Laban, och tjent för bara maten, i hopp om att få vackra Lisa till hustru, men det slår slint. Enfaldigt! ingen bonddotter tar till man en fattig dräng, hur styft han än arbetar, när hon kan få en rik bondson. Sådana äro flickorna, derföre har jag aldrig brytt mig om dem.»

»Ack, Lisa ville nog ha mig, men hennes far . . .»

»De skylla alltid på far — men jag vet nog hvad de tycka mest om. Det samma som vi karlar, gods och guld. Derföre skall en fattig pojke icke göra som du, börja med att fria till en flicka, ty det lyckas icke, utan man skall söka bli rik först, sedan kan man taga hvilken flicka man vill. Såg du inte hur alla jäntorna, Lisa också, fjäskade och myste åt riksdagsmans son på Britas bröllop? Derföre stannar jag i Stockholm, der skall jag nog bli rik, sedan far jag ned på en titt i hembygden och ser mig omkring bland jäntorna; då skola de få krusa för mig, men jag tviflar på att jag tar någon bland dem, ty sedan jag såg den der fina fröken, som satt i den der granna vagnen, så har jag nästan beslutat att skaffa mig en tocken, när jag blir rik, förstår du.»

»Är du så säker på att du skall bli rik, stackars Lars! Du som gått och tiggt som pojke?»

»Just då beslöt jag, att jag skulle bli rik. Den som fått slita ondt i sina dar, som jag, förstår nog konsten att bli rik. Hvilken småländing som helst tager sig väl ut i Stockholm! En småländing har bara hälften så stor mage som en annan menniska och dubbelt så stort förstånd.»

»Se på mig du, jag har ingen mage alls, jag! Det är inte farligt med din mage heller, du kan

också göra lycka i Stockholm, Jöns, och sedan få dig en rikare flicka än Lisa!»

»Aldrig kan jag glömma Lisas himmelsblåa ögon!»

»Hå-hå, ja-ja! Om du får se henne om tjugo år, så äro de nog röda; du kan trösta dig dermed att Anders blir elak som man åt henne! Han är en slösare, och fastän han nu är rik, kan det bli slut en gång.»

»Jag sörjer nog öfver det med!»

»Stanna derföre i Stockholm, så glömmer du aldeles bort henne.»

»Nej, jag har beslutat att vända hem igen, och taga tjenst hos Anders, för att kunna taga vara på huset och skydda Lisa i framtiden.»

»Du är för mycket enfaldig; så tungt arbete lönar sig icke; stanna med mig i Stockholm; jag tänker slå mig på handel, det är ett lätt arbete, som betalar sig väl.»

»Inga pengar har du, inga har jag att börja med.»

»Vi äro småländingar båda två, det är kapital nog; penningarna äro som kaniner, de få ungar hvar månad, bara man sköter dem rätt.»

»Nej, jag kan aldrig öfverge Lisa, får jag ej blifva hennes man, så skall jag dö som hennes dräng.»

* * *

Tjugo år sednare träffades Jöns och Lars i Stockholm på Djurgården. Lars var stadsmäklare, millionär, och åkte i en elegant vagn efter fyra engelska hästar jämte ett blekt, stolt fruntimmer i siden och spetsar. Han såg Jöns i bonddrägt gå på vägen, steg ur sin vagn, och stod plötsligt helsande framför den gamle kamraten:

»Jöns! hur mår du?»

»Hå! Lasse! hur mår du?»

»Skönt, jag är rik!»

»Jag har ändtligen fått Lisa, hon har sina blå ögon i behåll.»

»Är du lycklig?»

»Ja, Gud vare lof; min enda plåga är att jag, som riksdagsman, skall vara borta från min snälla gumma!»

»Ack, jag tänker resa till Amerika för att slippa min!»

Arabisk legend om tobaken.

Muhammed färdades en gång genom Yemens öken. Det var vinter, och alla kräldjur lågo i dvala. Plötsligt råkade profetens häst trampa på en huggorm. Muhammed, som kände medlidande med det stackars djuret, steg af hästen, tog upp ormen och stoppade den innanför sin mantel för att på detta sätt åter kalla den till lif.

Efter en kort stunds förlopp började ormen kvickna vid och sade till profeten: »Ärevördige profet, jag vill gärna bita dig.» »Var icke så otacksam,» sade profeten, »jag har ju icke gjort dig något ondt.» — »Och dock vill jag bita dig, på det att du aldrig må skada mina barn eller ens någon af min slägt,» och därmed bet odjuret den store profeten i handen. Muhammed slungade med ett utrop af smärta ormen långt ifrån sig, sög derefter giftet ur såret och spottade ut det på ökensanden.

Genast uppväxte på det ställe, der profetens spott fallit, en präktig planta.

Muhammeds följeslagare, som till tackoffer för hans lyckliga räddning tände eld på den samma, förvånades öfver den härliga doft, som utströmmade från dess brinnande blad. Alltsedan den dagen stoppa de goda muselmännen sina pipor med den underbara plantans torkade blad och inandas med välbehag dess doft, som har något af ormgiftets skärpa, men äfven af sötman från profetens mun.

Österländska tänkespråk.

Blicka upp till bergets spets och ned i dalens djup, och fatta derefter ditt beslut!

* * *

Mulåsnan önskade sig horn och kom hem utan öron.

* * *

Hvem känner ej menniskor, hvilkas gom har mera känsla än deras hjerta!

* * *

Lifvet liknar en teater: den uslaste innehar ofta bästa platsen.

* * *

Ungdomens rus är starkare än vinets.

Breflåda.

Klio, stud., Malmö. — Det är för Red. omöjligt att på förhand kunna bestämma något pris å edra bidrag, alldenstund vi icke sett dem. Dessutom äro vi så öfverhopade med dylika, att vi icke på länge behöfva några sådana.

Meddelande.

Då Generalpoststyrelsen enligt Cirkulär af den 19 Juni meddelat postanstalterna, att tidningen **När och Fjärran** skulle ur posttaxan utgå, enär bihanget **Nya Testamentet** utgjorde mer än sjelfva tidningen, hvilket skulle strida mot Kgl. Förordningen af den 11 Maj 1883, så har Redaktionen på nytt måst anmäla tidningen **När och Fjärran,** som nu finnes intagen i Poststyrelsens cirkulär Nr 28 *af den 4 Juli*, hvadan således nu åter mottages prenumeration å samtliga postanstalter i riket å **När och Fjärran** med endast **1 kr. 26 öre,** inberäknadt postafgift. Men då ej bilagan **hela Nya Testamentet** ej får medfölja som bihang, så erhålles denna genom att till Exped. af **När och Fjärran, Stockholm,** insända **postqvitto** öfver verkställd prenumeration — jemte **50 öre** i spar- eller frimärken, som utgör porto för hvarje exemplar af nämda bilaga.

Vi tro dock, att ingen rättänkande menniska tycker, att det är för dyrt att få ett illustreradt Nya Testamente, trots denna tillökning å portot.

Vi hade helst sett att det gått såsom det gick från början, men det Generalpoststyrelsen nu en gång bestämt, kunna vi icke ändra.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. af bihanget Nya Testamentet och Psaltaren på så sätt, att om prenumerationskvittot å 9 ex. jemte 4: 50 i 10-öres spar- eller frimärken (som utgöra portot för de 9 ex.), insändas, så fås det 10:de **ex. gratis.**

Stockholm i Juli 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Fina permar

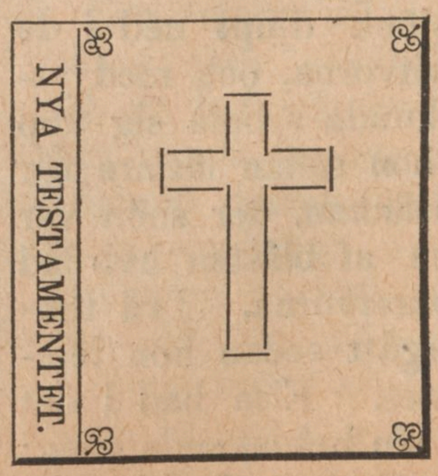

af klot med pressningar i guld finnes nu för våra prenumeranter att tillgå genom att till Expeditionen af När o. Fjärran insända 1: 10 i 10-öres spar- eller frimärken.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 10. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 23 Juli. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Jagtslottet.

(En liten novell efter tyskan.)

(Forts. o. slut fr. föreg. nr.)

Åter skyndade hon öfver den gropiga trädesåkern, i hvars djupa vattenpölar hon sjönk ned till knäna. Alldeles utmattad af denna ovana vandring, måste hon klättra öfver de frusna dikesrenarne och egde knappast styrka kvar att hålla sig upprätt.

Furan tycktes alltjemt aflägsna sig, huru ifrigt hon än sökte gå framåt, ändtligen nådde hon andlös foten af kullen, som var omgifven af höga snödrifvor. Med en sista ansträngning försökte hon klättra öfver dessa improviserade vallar. Ända till höfterna sjönk hon ner, men arbetade sig modigt åter upp. Svetten droppade utför hennes panna. Nu sjönk hon ned i en sandgrop, hon kunde icke mer komma hvarken framåt eller tillbaka. En angenäm mattighet kröp genom hennes lemmar och en vanmakt omtöcknade hennes sinnen.

Innan ögonen slöto sig, tyckte hon de fallande snöflingorna lysa som klara guldkorn, det brusade för hennes öron, som om en hel vårflod strömmat öfver sina bräddar, dånet öfvergick småningom till en ljuf musik, derpå blef det allt mörkare och otydligare, tills slutligen verlden icke mera fanns för henne.

Men sedan bantåget kl. 6 på morgonen frustat åstad utan Oswald och solen stod högt på den nu så klara och molnfria himlen, begynte den under natten fallande snön att smälta och de lifvande solstrålarne värmde äfven upp Elsas stelnade lemmar.

Några fattiga qvinnor, hvilka i den tidiga morgonstunden ämnade sig åt skogen att samla ris till bränsle, funno den olyckliga, buro henne till Hohenstein, der de lade henne i ett kallt rum, och medan den ena sökte gnida henne till lif, gick den andra att väcka den ännu sofvande fadern.

Förstummad stod den vilde jägaren vid sitt ännu liflösa barns läger. Han skylde sitt ansigte i händerna, men inom det breda bröstet rasade likväl förtviflans brand. Med ens var det honom klart, huru hans osanning framkallat flickans beslut.

Elsa slog slutligen upp ögonen, förvirrad, liksom vaknande ur en svår dröm.

»Fader,» frågade hon sakta, i det ett leende lekte kring de runda läpparne: »är Oswald här?»

Kurt bäfvade tillsammans, men kastade sig derpå öfver sitt barn, och hans heta bittra tårar fuktade flickans bleka kinder.

Ingen människa kunde förklara, hvarföre Elsa under en så förskräcklig natt lemnat jagtslottet, endast Oswald, som, sporrad af längtan, ilat till sin älskade, anade dunkelt faderns skuld.

Förkrossad, med hjertat fyldt af upprigtig ånger, stod Kurt inför sin måg, och sedan denne knäböjt vid Elsas sida, sakta kysst hennes mun och bedt henne icke ängslas, icke tala, gick han till den vilde jägaren och sade:

»Fader, hvad himlen förenadt, skola menniskor ej åtskilja.» Derpå omfamnade han äfven den gamle.

Elsa tillfrisknade dock åter, och satt en sommarafton någon tid sednare med Oswald i den lilla trädgården bakom jagtslottet.

På hösten, då löfven började falla af träden och flyttfoglarna drogo åt söder, flyttade de nygifta till Tyrolen, och gamle Kurt, som i hoppet om ett stundande morfarskap förlikt sig med saken, flyttade med dem.

Jagtslottet har sedan dess stått öde, ensamt och öfvergifvet i den djupa skogen och snart återstår deraf endast några långsamt sammanstörtande ruiner.

Ett hjerta, som är främmande för kärleken, är äfven främmande för lyckan.

Hvem är Necken?

Ett minne efter en rolig båtsmanstransport.

I Roslagsskären, på en klippig hafsstrand, stod en gammal båtsmansstuga med torftak, öfvervuxet med taklök; i dörren stod mor Brita, enka efter aflidne båtsmannen Bult, snyftade och torkade sig i ögonen med förklädet. Framför henne stod hennes tjugoettårige son Jan i kronobåtsmans uniform.

»Gråt icke mor, allt skall gå väl. Hade jag icke blifvit båtsman efter min far, så hade mor måst flytta till fattigstugan. På mig går ingen nöd, och en bra karl bör tjena kronan. Det är icke krig nu, gråt icke.»

»Ack, far din var så bra när vi gifte oss, men kamraterna förstörde honom, och så fick han sin död i vattnet.»

»Icke dog han i kronans tjenst, mor, utan i fyllan på fiske. Jag har ju lofvat mor att aldrig smaka bränvin.»

»Håll ord dermed och haf Gud för ögonen, så går dig nog väl!»

Derpå tog Jan afsked af sin mor med ett kraftigt handtag och gumman stod en lång stund i porten och såg efter honom der han gick bort, hvisslande på en skärgårdslåt, likt ajkornas läte i den klara luften.

Jan kom snart fram till gästgifvaregården, der hans nya kamrater voro samlade och undfägnade hvarandra, under gapskratt och höga rop, med matsäcksbränvin. En gammal väderbiten båtsman, som farit vida omkring på kofferdifartyg, förde ordet, och berättade för kamraterna de vidunderligaste historier om sjötroll och hafsdrakar. Han kallades för Sjöbjörnen och var hvitlufvig kring hufvudet såsom en sådan.

Då han fick höra Jans namn ropade han: »Välkommen pojke, jag kände far din, gamle Bulten, det var en karlakarl, kom hit skall du få en sup!»

»Nej, tack!» svarade Jan beslutsamt, »Jag super aldrig bränvin!»

»Hå—hå!» genmälde gubben, »det skall vi bli två om. Supa skall en sjöman, att han får merg i benen. Kom hit, här skall du få smaka på kronfinkel.

Jan betackade sig ytterligare, men de andra båtsmännen kommo omkring honom, ett par togo honom i kragen och ryckte fram honom till Sjöbjörnen, som förde bleckmåttet till hans mun och ville tvinga honom att supa.

»Håll litet gubbar, sade Jan och gjorde sig ledig med en rask sväng, så skall jag säga några ord innan jag super.»

»Nå, hvad har du att säga, pojkbyting?» dundrade gubben.

»Jag var ute på sjön i natt, gubbar!»

»Det var storm i natt!» sade Sjöbjörnen allvarsamt, äfven de öfriga tystnade vid tanken på haf, natt och storm.

»Jag var långt ute med noten, det mörknade, och som jag icke vågade segla hem i stormen, tog jag fast på ett öde skär cch lade mig att sofva. Jag vet icke hur det var, om det var sannt eller om jag drömde; jag hittade ett krus fullt med bränvin och tänkte just sätta det för munnen, ty jag var våt och ruskig samt frös, men då stod en lång blek karl i hvit skjorta framför mig. Jag såg upp på honom; det var min far, som drunknade i fjol vid »stora böten» Michaelinatten. »Se dig om!» sade han. Jag såg mig om helt häpen. Der stod helt nära mig en hisklig »buse» med långt grönt skägg och eldkol till ögon samt långa klor, hvarmed han måttade efter mig. Jag vände mig åter förskräckt till min fars vålnad och han hviskade: »Så snart du smakar bränvin tar Necken dig liksom han tagit mig.» I det samma sjönk min far i vattnet, jag tog kruset, vände mig om och slog det i »skallen» på Necken, som röt som en tjur och sjönk i hafsfraggan.»

»Hä—hä—hä!» skrattade de flesta.

»Det var en hund att ljuga!» sade en.

»Det var bara en dröm!» sade en annan.

»Det finnes ingen Necken!» sade en tredje.

»Tig dumhufvud!» sade Sjöbjörnen, »Necken finns, jag har sjelf med egna ögon sett honom vid Java! Akten er ni!»

Ingen vågade invända något mot Sjöbjörnen, men denne sade:

»På sjön skall man hålla sig nykter, men Necken kommer ej på land och vet icke hvad vi supa här. Sup du fritt på landbacken, var nykter på sjön; det är sjömannens sed!»

Ånyo förenade de sig att tvinga Jan att supa. Jan tog slutligen emot bleckmåttet och förde det till sina läppar, men skrek plötsligt: »Si, Necken! Si, Necken!»

Han pekade på porten till hållstugan och alla vände ofrivilligt dit sina ögon. Under tiden hälde Jan ut bränvinet i gräset och när de åter sågo på honom höll han bleckmåttet till sin mun, fiksom han tömt det i förskräckelsen.

Alla voro ännu häpna, blott en sade: »Jag såg ingenting!» Sjöbjörnen mumlade: »Nog var det något otyg. När man talar om trollen äro de icke långt borta!» Ingen vågade invända något mot hans vishet.

Jan ställde sig genast, som om han blifvit drucken af det han fått, blef först oregerlig och sedan orörlig som en stock och lät sätta sig af kamraterna i en bondvagn, hvarefter tåget körde bort.

På vägen låtsade Jan sofva och lät icke väcka sig, hvarken af båtsmännens hårdhändta puffar, glåpord eller inbjudningar att supa mera. De fortsatte likväl sjelfva med trakteringen och följden blef att de vid framkomsten till briggen, der de skulle ombord, allesammans voro öfverlastade och sanslösa. Jan ensam var nykter och kom genast i gunst hos befälet.

Följande dag fingo de smaka daggen allesammans, men naturligtvis icke Jan. Efter denna undfägnad, medan de »vojade» sig deröfver, hviskade Jan till dem:

»Det var — Necken!»

Tre par och en omaka.

(Eter Rückert.)

En mun och två öron du fått, min vän;
Beklaga dig icke deröfver,
Ty mycket behöfver du höra, men
Att prata du mindre behöfver.

En mun och två öron du fått, häraf
Jag drager den slutsatsen viga:
Att se bör du mycket, men derutaf
Bör också du mycket förtiga

En mun och två händer du fått ju se'n,
Du bör ej den saken förgäta;
Till arbete fick du de *tvenne,* min vän;
Men, glöm ej! *en* endast för äta.

L. F.

Jordens sällhet är, likasom lifvet, en barmhertighetens gåfva. Vi förvärfva den ej; den är en kvarlåtenskap af vårt förskingrade himlaarf.

Renen.

(Ur »Djurriket» af Anton Stuxberg.)

Renens hemvist är höga norden i gamla verlden och, om man icke räknar Nordamerikas ren såsom egen art, äfven de nordligaste trakterna af nya verlden. Han finnes i alla länder norr om 60°, går mångenstädes söder ut till 52° och träffas regelbundet norr ut ända bortom 80°. I vildt tillstånd lefver han i Skandinaviens och Lapplands fjellbygder, i Finland, hela norra Sibirien, i Grönland och på det amerikanska fastlandets nordligaste berg. Han finnes äfven på Spetsbergen och Novoja Semlja, och på Island, dit han infördes för mer än hundra år sedan, har han fullständigt förvildats och i betydligt antal utbredt sig öfver öns alla berg. I Norge fann jag honom ännu i temligen stor mängd på Dovre; enligt min gamle Eriks försäkringar skulle åtminstone fyra tusen förekomma ensamt på detta fjell. Men han finnes äfven på fjellen i Bergens stift och går der med all säkerhet ned till 60° nordlig bredd. I Sverge går han ej längre söder ut än till Dalarne. I norra Asien går han visserligen längre åt söder, men uppträder i sydligare trakter ingenstädes talrikt och är der stadd i aftagande. Han är ett äkta alpdjur liksom gemsen och träffas endast på de trädlösa, med mossa och några få alpväxter klädda nordiska fjellryggarna. I Norge bildar bergsgördeln mellan ett och två tusen meters höjd hans vanliga vistelseort. Han stiger här aldrig ned i skogstrakten, liksom han i allmänhet också sorgfälligt undviker skogbeväxta ställen. De kala bergytorna och branterna, mellan hvilkas stenar några plantor växa, eller de vida sträckor, som äro tunnt öfverspunna af renlafven, måste anses såsom hans uppehållsorter. Pallas och Wrangel uppgifva, att renen i Sibirien regelbundet företager vidsträckta vandringar. För att undgå renbromsarne stiger han, enligt Pallas, om sommaren upp i de skogiga bergen från de öppna trakterna och återvänder först inemot vintern till slätterna. Vid Baranicha i Sibirien såg Wrangel två oöfverskådliga hjordar af renar stadda på vandring, hvilka behöfde två timmar för att färdas förbi. Ej mindre storartade äro de vandringar, som renen årligen företager på jordens vestra del. (Illustrationen å denna sida är en trogen bild af dessa vandringar.) Om våren komma de från Amerikas fastland, bruka hafvets istäcke såsom en

Renar på vandring.

brygga till Grönland och stanna der till slutet af Oktober, då de anträda återfärden. Man har iakttagit, att vid alla dessa tåg utgöres förtruppen af renkor och kalfvar, eftertruppen af renoxar.

Renens gång är ett temligen hastigt skridt eller snabbt traf. Derunder höres vid hvarje steg ett egendomligt knäppande, hvilket närmast kan förliknas vid det buller, som frambringas af en elektrisk gnista. Han simmar med lätthet och sätter utan vidare öfver ganska breda strömmar; lapparne drifva hela hjordar öfver fjordarne från en ö till en annan. De tama renarne besluta sig visserligen först efter någon motsträfvighet att gå i vattnet, men de vilda sky det deremot alldeles icke, isynnerhet om de äro stadda på flykt. Alla jägare, som iakttagit vilda renar, tillskrifva dem klokhet, till och med en viss grad af list. Skygga och försigtiga gent emot menniskan äro de utan tvifvel i högsta grad. Gent emot andra djur visa de deremot icke den ringaste skygghet. Om

sommaren föder den vilda renen sig af saftiga fjellväxter, särskildt af bladen och blommorna af snöranunkeln, syror, saponarier, solögon, svingel o. s. v. Om vintern uppgräfver han renlafvar och arbetar från stenarne snö- och påsklafvar. Mycket gerna äter han knopparna och de unga skotten af dvergbjörken, men icke af andra björkarter. Hans val af födoämnen är alltid ytterst omsorgsfullt och inskränkt till några få växtarter. Företrädesvis går han morgnar och aftnar att söka sin föda; kring middagstiden hvilar han, sysselsatt med att idisla. Huruvida han sofver äfven om natten är icke kändt. I Norge inträder renens parningstid i slutet af September. Hans gamla horn, som fäldes i slutet af föregående December eller i Januari, äro nu ersatta af nya, och dem förstår han att väl bruka. Med högljudt skri kallar han sina medtäflare och vrålar oupphörligt på det mest uttrycksfulla sätt, under det han inför den nu mycket ökade flocken levererar talrika strider med sina motståndare. I midten af April, ungefär 30 veckor efter parningen, föder honan en kalf.

Unga renar bli snart tama, men man skulle begå ett stort misstag, om man ställde renarne i tamt tillstånd på samma grad med våra husdjur. Ej ens deras afkomlingar, som sedan urminnes tider lefvat i fångenskap, äro så tama som dessa, utan befinna sig i ett tillstånd af half vildhet. Endast lapparne och deras hundar förmå leda och vaka öfver sådana hjordar. Utom lapparne sysselsätta sig äfven finnarne och i Sibirien voguler, ostjaker, samojeder, tunguser, koräker och tschuktscher, hvilka enligt Pallas ha de största hjordarne, med renafvel. Enligt nämde forskares erfarenhet vårdar intet folk renarne bättre än koräkerna. De ega hjordar om 40 till 50,000 st., och bland dessa oerhörda massor känner hvarje renegare de sina. De norska lapparne ha, enligt de uppgifter jag erhöll af fogden i Tana, endast 79,000 renar, af hvilka 31,000 komma på Tanas och Polemaks kretsar, 23,000 på kretsen Karasjok och 25,000 på kretsen Kautokeino, hvilka fördelas på ungefär 1,200 egare.

Tamrenen är lapparnes stolthet och stöd, deras glädje och rikedom, men på samma gång deras plåga och börda; somliga lappar ega ända till 2 à 3,000 renar, de flesta likväl högst 500. De äro helt och hållet beroende af sina hjordar: dit renarne styra kosan måste lappen följa. Månader i ända nödgas han tillbringa i fria luften, om sommaren plågad af myggorna, om vintern af kölden. Ofta kan han icke en gång göra upp eld, emedan på de höjder, der hans hjord betar, icke finnes något bränsle; ofta måste han lida hunger, emedan han aflägsnat sig längre än han ärnat. A. E. Brehm.

Dödsengeln.

På den tiden, då pesten rasade som häftigast i Alexandria, drömde en muselmansk köpman att elfva personer i hans hus skulle dö i denna farsot. När han om morgonen vaknade, rann drömmen honom i sinnet, och ej utan oro gjorde han den observationen att hans hushåll, honom sjelf inberäknadt, utgjorde elfva personer. Hans ångest och förtviflan steg till det högsta, då han redan följande dag såg sin hustru, två slafvar och tre barn falla offer för det härjande plågoriset. Muselmannen hyste icke mera något tvifvel på sin snart förestående hädanfärd, ty på fjerde dagen dogo tvänne andra barn, en dräng och en gammal piga.

Sålunda ensam kvar i sitt hus förberedde han sig till den stora resan åt evigheten, omtalade drömmen för flera af sina vänner och bad dem att hvarje morgon komma till honom för att efterse om han vore död och i sådant fall efter den vanliga plägseden bevisa honom den sista tjensten.

En utstuderad tjuf, som fått nys om förhållandet, fick det infallet att draga fördel af den olycklige mannens ångest. Han smög sig under natten in i köpmannens rum. Förfärad och bestört uppreste sig denne i sin bädd och framstammade med darrande röst ett: »Hvem der?»

»Jag är dödsengeln!» svarade skälmen.

Alldeles förtviflad öfver detta svar kröp muselmannen under täcket och dödsengeln begagnade sig af tillfället för att tillgripa allt, som fanns och skyndade att komma till trappan, men nedföll död vid tröskeln. Den stackars muselmannen kvarblef under täcket ända till följande morgonen och kom först då till sans, när hans vänner inträdde för att underrätta sig om hans helsotillstånd. De erforo snart händelsen, igenkände den af Nemesis träffade tjufven och funno de stulna sakerna.

Muselmannens dröm hade således på det mest bizarra sätt gått i fullbordan.

Charad.

Mitt *förstå* är det största
Som tungan nämna kan.
Mitt *andra* är att klandra
Hos kvinna liksom man,
Mitt *hela* bör oss fela,
Ty annars hin i våld
Man är för evigt såld.

—n.

Meddelande.

Då Generalpoststyrelsen enligt Cirkulär af den 19 Juni meddelat postanstalterna, att tidningen **När och Fjärran** skulle ur posttaxan utgå, enär bihanget **Nya Testamentet** utgjorde mer än sjelfva tidningen, hvilket skulle strida mot Kgl. Förordningen af den 11 Maj 1883, så har Redaktionen på nytt måst anmäla tidningen **När och Fjärran,** som nu finnes intagen i Poststyrelsens cirkulär Nr 28 *af den 4 Juli,* hvadan således nu åter mottages prenumeration å samtliga postanstalter i riket å **När och Fjärran** med endast **1 kr. 26 öre,** inberäknadt postafgift. Men då ej bilagan **hela Nya Testamentet** ej får medfölja som bihang, så erhålles denna genom att till Exped. af **När och Fjärran, Stockholm,** insända **postqvitto** öfver verkstäld prenumeration — jemte **50 öre** i spar- eller frimärken, som utgör porto för hvarje exemplar af nämda bilaga.

Vi tro dock, att ingen rättänkande menniska tycker, att det är för dyrt att få ett illustreradt Nya Testamente, trots denna tillökning å portot.

Vi hade helst sett att det gått såsom det gick från början, men det Generalpoststyrelsen nu en gång bestämt, kunna vi icke ändra.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. af bihanget Nya Testamentet och Psaltaren på så sätt, att om prenumerationskvittot å 9 ex. jemte 4: 50 i 10-öres spar- eller frimärken (som utgöra portot för de 9 ex.), insändas, så fås det 10:de ex. **gratis.**

Stockholm i Juli 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 11. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 30 Juli. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Dygdens belöning.

En berättelse ur verkligheten.

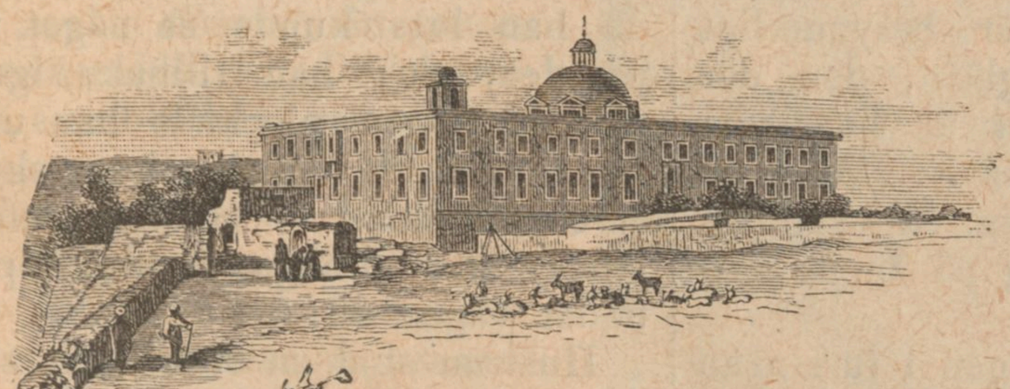

I det sköna Provence, kalladt »Frankrikes trädgård», stod vid stranden af den silfverklara Durance ett präktigt slott, tillhörande en af landets betydande slägter. Här bodde, sedan flere århundraden tillbaka, de rike och mäktige grefvarne af Beaufort. Lika utmärkte i krig som i fred, hade dessa ädlingar, såväl på slagfältet som i kabinettet, gagnat konung och fosterland, samt af båda blifvit rikligen belönade. På senare tider hade likväl de ädle herrarne dragit sig tillbaka till sitt stamslott i Provence, der de i skötet af en älskad familj och välsignade af tacksamma underhafvande, redan länge fört ett stilla och angenämt landtlif.

Familjens förmögenhetsvilkor hade tyvärr under tidernas lopp ganska mycket förändrat sig. Den storartade revolution, hvilken genomskakade hela Frankrikes statskropp, sträckte äfven sina verkningar till det sköna Provence. Liksom franska adeln i öfrigt, förlorade äfven grefvarne af Beaufort många, ja de flesta af sina rättigheter — och med dem betydliga inkomster. Familjens förmögenhet smälte på detta sätt tillsamman, liksom snö för vårsol — och slutligen såg den sig inskränkt till blotta besittningen af stamgodset.

Vid denna tidpunkt af sjunket välstånd, bestod familjen endast af fyra medlemmar: grefve Armand af Beaufort, familjens öfverhufvud, hans maka och deras tvänne barn, Henri och Juliette, den ena fyra, den andra tre år gammal.

Vi vilja nu presentera för våra läsare, den egentliga hufvudpersonen i denna berättelse. Det är Martin, en man af nära 50 år, hvilken i anseende till sin trohet och ärlighet framför slottets öfriga betjening ofta och företrädesvis af sin herre, grefven af Beaufort, blifvit använd och pröfvad i ganska vigtiga värf.

Redan från sin tidigare ungdom tjenande familjen, hade han blifvit densamma så tillgifven, att han för hvar och en af dess medlemmar gerna skulle hafva gått igenom eld och vatten.

Det oaktadt stod den gode Martin icke ensam i verlden. Hans alt för tidigt bortgångna och af honom saknade hustru hade skänkt honom tvänne efterlefvande barn, hvilka hans trogna hjerta omfattade med all faderlig ömhet. Så ofta hans tjenst sådant tillät, gick han ned i den närbelägna byn, der han hade sina små inackorderade hos några goda människor. Efter att hafva kysst och smekt sina barn, återvände han alltid glad och förnöjd till sitt herrskap, att med oförtröttad ifver fullgöra sina åligganden.

Under dessa omständigheter inträffade den olycksperiod hvarom vi redan talat. Familjens sista egendom hade vid denna tidpunkt öfvergått i främmande händer, och grefven såg sig nödsakad, att med de sina lämna det af förfäderna ärfda stora godset. Detta skedde, å hans sida med mera fattning än man skulle ha väntat, och då han med sina barn vid handen, gick ut ur slottet, såg man till och med ett

matt leende krusa hans läppar, liksom till ett tecken att han ännu icke kände sig öfvervunnen i sin ädla kamp mot olyckan. Ej så lätt blef det för hans gemål, en stolt dam, af en mycket förnäm, men fattig familj. Hon kunde blott med största möda hålla sig upprätt, och då hon uppnådde deras nya bostad, — ett enkelt landthus, ej långt från slottet, — måste hon genast bege sig till sängs.

Efter ett par dagars besinning, hade grefve Armand fattat sitt beslut, och så vidt möjligt var, ordnat sina invecklade angelägenheter. Sedan alla skulder blifvit betalda, återstod af hans fordna förmögenhet endast en liten summa kontanta penningar, och den obetydliga ränta, hvilken köparen af stora godset förbundit sig att årligen till familjen utbetala.

Grefven sammankallade nu sin talrika betjening, betalade dem deras fulla lön, samt afskedade dem alla ur sin tjenst. Många af dessa enkla människor, hvilka hade tillbringat hela sitt lif uti familjens tjenst, lämnade med tårfylda ögon och högt uttalade välsignelser sin välvillige och aktade husbonde.

(Forts.)

Förnöjsamhet.

(Ur Fosterlandsvännen af Max)

Och har jag inte häst och vagn,
Så är jag glad ändå,
Ty der en vagn ej köras kan,
Der kan till fots man gå.

Och har jag ej en enda vän,
Som ger mig råd och tröst;
Jag har mitt samvete, och det
Högt talar i mitt bröst.

Och har jag ej en egen graf
Med huggen sten uppå,
Så lika fullt jag säker är,
Att jag får ro ändå.

Huruledes tjänstedrängen vann tio daler på vadet om Närgårds-Pål.

(Norsk folkberättelse fritt efter Asbjörnsen.)

Det var en gång en hustru som hade en döf man, en enfaldig sjåter, och derföre tyckte hon också mera om den raske stor-gutten i granngården, som de kallade Närgårds-Pål. Tjänstedrängen hos den döfve mannen märkte att det var någonting för väl mellan de två, och så sade han en vacker dag till matmor sin: »Vill I, mor, slå vad med mig om tio daler, att jag skall få er sjelf att uppdaga er vanära?»

»Ja, det går jag in på!» svarade hon. Och så slogo de vad om tio dalen.

Derefter begaf det sig att drängen och den döfve mannen voro på logen och tröskade. Då märkte drängen att Närgårds-Pål kom insmygande till hustrun. Han låtsade om ingenting; men en god stund före middagstiden vände han sig mot logdörren och ropade med full hals: »Det är färdigt nu!»

»Så ska' vi väl gå in då!» sade mannen.

»Ja, vi ska väl det, eftersom mor ropade!» svarade drängen.

Då de kommo i förstugan, började drängen att hosta och harkla för att hustrun skulle hinna gömma Närgårds-Pål. När de stego in, stod der ett fat med risgrynsgröt på bordet.

»Nej, kära du mor, få vi risgrynsgröt i dag?» sade mannen.

»Ja, I ska väl det!» svarade hustrun, mäkta vresig och sur.

När de väl ätit sig mätta och gått nt igen, sade hon till Närgårds-Pål: »Det är besynnerligt hvad han är lösgläfst, den der gluttvalpen — det är han som tillställt alltsammans . . . Men nu får du ge dig å väg, så skall jag komma ner till dig på ängen med kvällsvard.»

Detta stod drängen i furstugan och hörde på . . .

»Far», sade han vid aftonvardstid, »nu tycker jag det är bäst att vi gå ner och laga gärdsgården, som blåste omkull, för grannas svin gå och böka upp ängen vår.»

»Ja, så få vi väl göra det då!» menade gubbstuten, som gjorde allt hvad man bad honom om.

Vid aftonvardstiden kom kvinnan så varligt pallrande sig ned på ängen med någonting dolt under förklädet . . .

»Nej, mor, nu tror jag du inte är dig sjelf längre», sade mannen — »få vi nu också kvällsvard?»

»Ja, I ska' väl det!» svarade hon, ännu vresigare och surare än förra gången.

Och de lefde godt och smorde sig med nybakta lefsor och smör, och det vankades bränvin dertill.

»Mor jag går till Närgårds-Pål med lite också!» sade drängen. »Han har säkert inte fått någon kvällsvard, han?»

»Ja, gör det!» sade hustrun, och genast blef hon blid och smilmunt.

På vägen, som han gaf sig åstad på, upptog tjenstedrägen en af lefsorna, som han stoppat på sig, och släppte en bit här och bit der, alt efter som han gick.

När han kom till Närgården, sade han till Pål:

»Du får alt lof att vara på din vakt, för gubbstuten har märkt att du altför ofta kommer öfver till gumman hans. Det tycker han inte om, och han har derföre satt sig i sinnet att han skall hugga yxan i dig, så snart han får sigte på dig.»

Närgårds-Pål blef då mycket rädd och bestört.

Och drängen gick tillbaka till husbonden och matmor sin.

»Det är något i olag med Påls plog», sade han, »och han bad att I skulle taga med er yxan och komma dit och se på den.»

Mannen tog yxan med sig och gick. Men Närgårds-Pål fick knappt ögonen på honom, förrän han lade benen på ryggen och gnodde i väg alt hvad han förmådde. Mannen vred och vände på plogen och synade den på alla kanter; men då han inte kunde se något fel på den, gick han tillbaka igen, men på vägen plockade han upp — för Guds välsignelses skull äfven det bröd — smulorna efter lefsor, som drängen hade släppt under vägen dit.

Hustrun stod en stund och såg på och undrade hvad mannen hennes plockade upp.

»Jo, far plockar upp stenar,» sade drängen, »för han har märkt att Närgårds-Pål springer så ofta hem till oss, och det tycker gubbstuten inte om — och nu har han föresatt sig stena mor till döds.»

Hustrun sprang sin väg det fortaste hon kunde.

»Hvad går åt mor, som springer så?» frågade mannen, när hon kom fram.

»Jo, elden är visst lös der hemma!» menade stjenstedrängen.

Och mannen sprang efter och hustru hans före, och hustrun skrek:

»Slå inte ihjäl mig, slå inte ihjäl mig, så skall jag aldrig låta Närgårds-Pål komma när mig mer!»

Nu ä' de tio dalerna mina!» ropade drängen.

Blixttågen i Amerika.

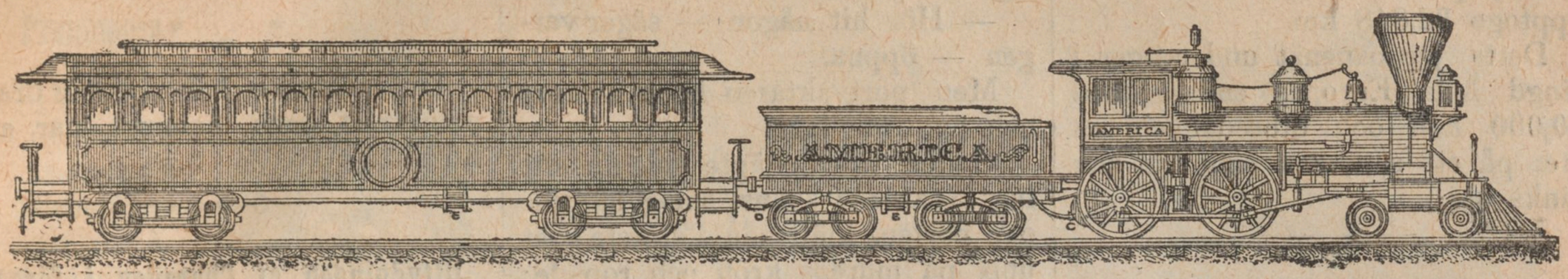

»Det skall gå som en blixt!» säga vanligtvis amerikanarne, om alt hvad som skall göras, och likaså gäller detta uttryck för deras snabbgående tåg, som också fått namnet »blixttåg». Då man i Sverge ser de hastigaste tågen, som kallas »snälltåg», så kan man knappast tänka sig något annat tåg kunna gå hastigare. Men i Amerika uppnå de en hastighet som vi i Sverige endast kunna drömma om. De gå, som om de voro afskjutna ur kanoner. Ofvanstående illustration är bilden af det tåg, som på West Shore-jernvägen i New-York, tillryggalade 422 5/16 eng. mil på blott 7 timmar och 35 minuter. Sålunda 1 mil på 41 1/2 sekund. Det låter otroligt men är dock en sanning. Det tyckes, att genom en sådan hastighet, som dessa tåg hafva, skulle förfärligt med olyckor inträffa, men statistiken visar, att flera människor dödas till följd af fall ut genom fönster, än genom jernvägsolyckor. De olycksfall, som beräknas genom jernvägarne äro ett på 100,000. En stor del af de amerikanska tågen äro väl försedda med alla möjl. bekvämligheter, schweitzerivagnar, vagnar med läsesalonger o. d. Amerikanarne ha också noga sörjt för, att så hastigt som möjligt kunna lämna biljetter till sina resenärer. Vid hvarje station finnas automatiska apparater, liknande våra vågar, som här och der äro utställda i hufvudstaden, genom instickande af det erforderliga myntet framkommer en biljett som vanligtvis gäller för kortare resor, såsom till närmaste station. För en längre resa uttages en särskild biljett. Genom denna anordning behöfver man ej knuffas och trängas vid biljettluckor o. d. Äfvenså finnas automatiska olycksfallsförsäkringsapparater, liknande äfven de ofvan beskrifna, och vid köp af en olycksfallsförsäkring tillgår det på liknande sätt med undantag, att man får en biljett, som gäller för olycksfall till närmaste station i stället för en som å den förre gälde för resan.

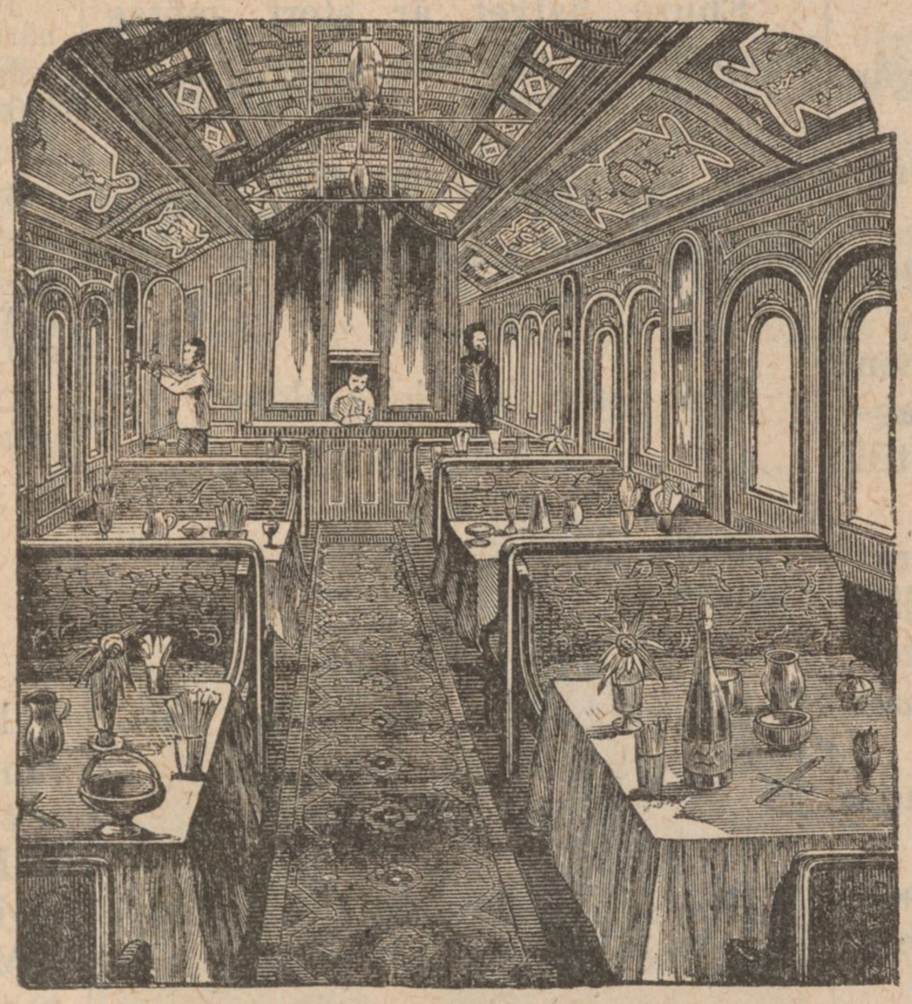

Det inre af en amerikansk schweizerivagn.

Det inre af en schweitzerivagn, som vanligtvis förekomma å dessa jernvägar, lämnar vår illustration här ofvan en trogen bild utaf. I fonden se vi källarmästaren sjelf och på ömse sidor om honom hans betjenter. Borden äro väl försedda med blommor samt andra prydnader jemte sina fullständiga serviser.

En jernvägsresa i Amerika lemnar all i Europa befintlig komfort bakom sig. Tyvärr är mycket ofta icke samma uppmärksamhet egnad åt själfva banans byggande och härigenom förorsakas de olyckshändelser, som vi tidtals få läsa om i de amerikanska tidningarne; men de öfverstiga dock icke det antal vi förut nämt. Deremot har jernvägsbyggandet i Amerika äfven att uppvisa verkliga underverk på teknikens område, såsom t. ex. pacificbanans anläggning öfver Sierra Nevada eller genomborrningen af Hoosacberget i Massachusett, som förmedlar i rät linie Boston-jernvägen med Hudson och Western. Detta den 27 Nov. 1873 fullbordade arbete har i omfång och betydelse blott sin like i Mont-Cenis-tunneln, men öfverträffar likväl denna i afseende på de kostnader, bekvämligheter och den tidspillan, som voro nödvändiga för dess utförande. Sutro-tunneln i Nevada är den enda, som kan ställas vid sidan af Hoosactunneln.

Jernbanorna i Förenta staterna hafva utvecklat sig med öfverraskande snabbhet i förhållande till deras korta tillvaro. Förenta staternas första jernvägskompani bildades år 1827 i Baltimore under namn af jernvägskompaniet för jernvägen från Baltimore till Ohio. Den öppnade sin verksamhet den 4 Juli 1828, i det den öppnade den första linien till staten Marylands gräns. I början användes dock icke ånga utan hästar. Det var först år 1830 som det första lokomotivet i Förenta staterna syntes på vägen mellan Mohawk och Hudson. Denna maskin, af engelsk fabrikation var 6 tons tung och visade sig snart både obekväm och ändamålslös. Man ersatte denna genom en annan från Gold Springs verkstad i New-York, hvars vigt blott var tre tons. Men snart gick jernvägsliniernas byggande så raskt framåt, att Förenta staterna redan år 1835 hade betäckt 1,767 km. med skenor. 1848 belöpte sig längden af den med skenor belagda vägen till 9,971 km. Upptäckten af guldminor i Kalifornien gaf jernvägsbyggandet en ny mäktig impuls. Flere tusen kilometer blefvo nu belagda med skenor och flere nya bolag bildades för hvarje år. År 1867 betäckte jernvägsnätet i Förenta staterna 67,478 km. och egdes det af 559 särskilda bolag. Den 1 Januari 1880 var samtliga

banors längd 169,424 km., af hvilka hufvudbanan upptog 137,040 km. och hjälp-, bi- och förbindelsebanor upptogo 32,848 km.

Detta jernbanenät understiger i längd hela Europas endast med 20,000 km. och utbreder sig nu åter på ett sätt, som man lätt kan tänka sig.

Snigeln och vargen.

Saga.

En vårafton ilade Fader Varg med stor fart nedför en sluttande väg, som ledde till en stor stad.

En snigel märkte vargen och ropade:

— Se god dag, Pappa Varg!

— Tjenare, Snigel, eller rättare, god natt med dig, ty stjernorna börja redan att synas på himlen.

— Hvart bär det i väg som hastigast?

— Till staden. Och hvart går du?

— Jag skall också till staden, alldeles som du.

Vargen stannade och började skratta.

— Vän Snigel, de små lammen skola få horn som de stora baggarne, då du kommer fram till sta'n.

— Tror du det, Pappa Varg! Ah, jag skall vara der före dig.

Vargen betraktade ett ögonblick den talande för att se, om han icke händelsevis gycklade.

— Vi parera en frukost — sade vargen.

— Ja, kör. Jag har tur, och för att bevisa dig det, får du fem stegs försprång.

Skrattande mätte vargen upp de fem stegen. Men under tiden hakade snigeln sig fast vid vargens långa, släpande svans och höll sig qvar der.

— Ar du färdig nu, liten? — frågade vargen utan att se sig om.

— Jag är färdig.

— Då ger jag mig i väg.

Och vargen började att springa, allt under det han, utan att veta det, förde med sig snigeln, fasthängande vid sin släpande svans.

Så ilar man nedför sluttningar och dalar, klättrar längs kullar, rusar öfver fält och ängar, diken och skogar.

Slutligen anländer man till staden.

Det är alltför sent, ty stadsportarne äro stängda. Det var nämligen i den gamla goda tiden, då stadsborgarena stängde igen om sig om qvällarne.

— Hör hit någon — säger vargen — öppna.

Men portvaktaren hade somnat och öppnade icke.

Under tiden släpte snigeln sitt tag i vargens svans, smög sig under porten, klättrade i största hast upp på murens krön och ropade:

— Se god dag, vän varg. Du måtte hafva rumlat om betydligt på krogarne vid vägen, ty jag har suttit här flere timmar och väntat på att få frukost.

Kinesiska ordspråk.

Lifvet är förut bestämdt, lyckan beror af försynen.

* * *

Ehuru hafvet är stort, mötas skeppen då och då.

* * *

Det är lätt att skapa en förmögenhet, svårt att bevara den.

* * *

Rent guld skyr icke elden.

* * *

Godt bi tager icke affallet blomster.

* * *

En gubbes lif liknar en ljuslåga i ett luftdrag.

* * *

Hur högt trädet än är, falla dess blad dock till jorden.

* * *

Det träd, som är planteradt af en slump, ger ofta skugga.

* * *

Man måste sjelf ha lidit för att förstå andras lidanden.

* * *

Det träd, hvars rötter gå djupt, fruktar icke stormen.

* * *

Det är lätt att skaffa tusen soldater, svårt att skaffa en enda anförare.

* * *

Himlen skapar icke en människa utan att försäkra henne om en existens, liksom jorden icke låter ett grässtrå växa upp utan att ge det en rot.

* * *

Hufvudstaden har nog sin dragningskraft, men hemmet har alltid sin.

Uttydningen af Charaden i föreg. nummer:

Gudlös.

Breflåda.

A. H., Hallaröd. — Vi kunna icke expediera bilagan förr än prenumerationskvittot jemte portot (50 öre) insändas. Se vidare »*Meddelandet*» i nr 9.

L. Ekenberg, Romfartuna, Tillberga. — Ni torde vara af den godheten och insända ett *riktigt* prenumerationskvitto. Mot ett sådant som ni insändt kunna vi icke utlämna någon bilaga.

J. Spansén, Kalmar. — Prenumerera å närmaste postkontor med 1: 26. Insänd sedan prenumerationskvittot jemte portot (50 öre) till vår expedition så erhåller ni bilagan: Nya Testamentet och Psaltaren.

F. E. Nilsson, Nordanå. — De önskade exemplaren erhålles *endast* genom att å närmaste postanstalt prenumerera å När och Fjärran. Se för öfrigt uti tidningen nr 9.

Ch. Andersson, Tannarsjö. — Ni torde genomläsa »Meddelandet» i nr 9.

Meddelande.

Prenumerationen pågår fortfarande å samtliga postanstalter i riket å **När och Fjärran** med endast **1 kr. 26 öre,** inberäknadt postafgift.

Men då ej **hela** bilagan **Nya Testamentet** får medfölja som bihang, så erhålles denna genom att till Exped. af **När och Fjärran, Stockholm,** insända **postqvitto** öfver verkställd prenumeration — jemte **50 öre** i spar- eller frimärken, som utgör porto för hvarje exemplar af nämda bilaga.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. af bihanget **Nya Testamentet och Psaltaren** på så sätt, att om prenumerationskvittot å 9 ex. jemte 4: 50 i 10-öres spar- eller frimärken (som utgöra portot för de 9 ex.), insändas, så fås det 10:de ex. **gratis.**

Stockholm i Juli 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 12. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 6 Augusti. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Nils Adolf Erik Nordenskiöld.

Att vårt fosterland frambringat många män, hvilkas namn stråla på den vetenskapliga himmelen som stjernor af den första ordningen, är kändt af hvarje civiliseradt folk på jorden. Sällan har dock något af dessa namn lyst så vidt omkring som hans, hvilkens bild vi i detta n:r af tidningen intagit.

Professor Nordenskiöld, son af Berzelii lärjunge, statsrådet Nils Gustaf Nordenskiöld, föddes i Finland den 18 Novemb. 1832. Vid 17 år tog han studentexamen i Helsingfors och fem år derefter licentiatexamen i den matematiskt-fysiska fakulteten. År 1857 promoverades han till doktor. Redan tidigt begynte han forskningsresor med sin fader. Ehuru född i Finland var Nordenskiöld egentligen svensk, ty slägten var ursprungligen från Upland. Han lämnade äfven snart sitt fosterland och erbjöd sin tjänst åt det gamla fäderneslandet, som äfven vetat att uppskatta dess värde. År 1858 följde han Otto Torell, en annan vetenskapens vägbrytare, på dennes första färd till Spetsbergen. Efter återkomsten valdes han till professor vid svenska vetenskapsakademien och intendent vid naturhistoriska riksmuseets mineralogiska afdelning samt ett par år senare till ledamot i akademien. Han gjorde sedermera fyra resor till Spetsbergen, en färd till Grönland och en genom Kariska hafvet till Genesejflodens mynning och visade härmed en ny handelsväg af utomordentlig vigt. Under en af dessa resor sökte han tränga så nära polen som möjligt, och han nådde äfven den högsta nordliga breddgrad, som veterligt hittills är hunnen.

År 1876 var Nordenskiöld i Amerika som en af Sveriges kommissarier vid verldsutställningen i Philadelphia och utsågs till en af domarena i den internationela prisnämden.

Men det företag, som synnerligast tilldragit sig verldens uppmärksamhet, är Nordenskiölds kringsegling af Europa och Asien, hvilket han utförde under åren 1878—79. Härom säger d:r Muller, att bland senare sjöfärder har ingen varit så väl utlagd, företagen med så ädla medel och utförd med sådan utomordentlig vetenskaplig framgång som denna. Hans hemresa genom Indiska hafvet och Suezkanalen helsades allestädes, der »*Vega*» stannade, med stor stât och många hedersbevisningar. Hans ankomst till Stockholm skedde genom ett stort antal vackert dekorerade ångare och under en praktfull upplysning af staden. Det vackra och storartade emottagandet i Stockholm, som aldrig tillförne bevisats någon vetenskapsman, talade tydligt för den kärlek och den tacksamhet, som Sverge stod till prof. Nordenskiöld.

En resa till sydpolen är nu på förslag att sättas i verket, med prof. Nordenskiöld i spetsen, men som tillräckliga medel ännu saknas, så har tiden för densamma icke blifvit bestämd. Vi önska emellertid denne nitiske och i vårt land så högt aktade vetenskapsman lycka och framgång uti denna sin blifvande resa till sydpolen.

Dygdens belöning.

En berättelse ur verkligheten.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

»Vi hafva hört, nådig herrre!» sade den äldste af dem, »att ni tänker lämna Frankrike, för att i främmande länder återvinna er förlorade lycka — om så är, återvänd rätt snart tillbaka! Det skulle vara oss alla mycket kärt, att åter få betjäna en så god husbonde!»

Det förhöll sig verkligen så. Grefve Armand hade fattat det beslut, att hopsamla sista kvarlefvorna af sin förmögenhet, för att dermed försöka sin lycka uti en främmande verldsdel. Hans maka skulle under tiden kvarblifva i Frankrike, och föda sig så godt hon kunde af den från stamgodset utgående räntan. Tills nu var Martin den ende, hvilken icke blifvit af sin herre formligen afskedad. Efter att hafva besörjt några angelägna värf för grefvens räkning, stod han i detta ögonblick afläggande inför den senare sin räkenskap.

»Jag tackar dig min käre Martin!» ljödo nu grefvens slutord. »Detta är den sista tjenst, du bevisar mig. I morgon reser jag härifrån!»

»Huru, min ädle herre? Skall ni då nödvändigt lämna oss?»

»Det måste så vara, min vän! Jag har öfverlagt allt väl, och företager mig icke något obetänkt steg. Men innan jag reser bort, är det nödvändigt att äfven vi uppgöra vår räkning med hvarandra. Jag måste, så ondt det gör mig, afskeda dig likasom de öfriga, samt för framtiden söka att undbära din trogna tjänst Ehuru det icke står uti min makt, att såsom din trohet och tillgifvenhet för mig förtjänat, belöna dig och sörja för dina gamla dagar, så vill jag emellertid göra hvad jag förmår.»

Grefven upptog härvid sin börs, men Martin tog ett steg tillbaka, likasom afböjande.

»Ack nej, ack nej! min bäste herre, denna hjertesorg vill ni visst icke bereda mig!»

»Hvad nu?» frågade grefven. »Du vill väl icke skänka mig din lön?»

»Huru skulle ni väl kunna tro mig i stånd till en sådan förolämpning?» svarade Martin; »min enda önskan vore blott, att på ett eller annat sätt kunna tjäna eder. Ju mer ni förminskar eder kassa, desto svårare har ni att dermed kunna vinna något. Jag utbeder mig derföre som en nåd, att ni ville blifva mig den lilla summan skyldig tills vi, — och det säkert rätt snart — lyckliga och glada återse hvarandra»

»Jag igenkänner ditt goda hjerta Martin!» sade grefven; »jag erkänner det tacksamt, men det går icke an.»

»Ack jo, nådig herre! jag ber er derom, såsom en nåd. Jag vill dessutom ännu bedja er om något, hvilket ni måste gifva mig ert löfte att uppfylla.»

»Det lofvar jag dig om det står i min kraft. Säg nn rätt fram, min trogne tjänare! hvad begär du af mig?»

Att ni icke jagar bort mig; att jag liksom förr får förblifva er tjänare!»

»Huru! Martin.»

»Ja, min herre! jag bönfaller derom, och ni får icke afslå min anhållan; ni har ju redan lofvat det! Res med frid, min ädle herre! jag skall icke vika från er gemåls och edra barns sida; så länge jag lefver, vill jag förblifva hos dem.»

En rörande strid uppstod nu emellan herre och tjänare, hvilken slutade dermed att Martin blef kvar hos grefvinnan, ty grefve Armand kunde icke dölja för sig alla de fördelar, hans familj skulle njuta af en sådan redlig mans bistånd. Emellertid måste Martin besluta sig att emottaga till sista öret af sin innestående lön, hvilket han äfven efter lång vägran gjorde; dock fattade han straxt inom sig den föresatsen, att icke röra det ringaste deraf, utan bevara det såsom en nödpenning för sitt unga herrskap.

Grefvens afsked från sin familj var hjertskärande. Han omfamnade sin gemål och sina barn utan uppehåll, och då han slutligen måste bryta upp samt vacklade ur rummet, lämnade han efter sig en maka vanmäktig af sorg och de tvänne barnen bittert gråtande. Martin ledsagade honom till vagnen och sökte ingjuta hos honom någon tröst; men grefven hörde honom icke, han öfverlämnade sig helt och hållet åt sin smärta samt tryckte endast sin trogna tjenares hand hårdt emellan sina, i det han ännu en gång anbefalde honom sin maka och sina barn.

Vi vilja nu öfverlämna familjen åt Martins beskydd, och ledsaga grefven på hans resa, för att iaktaga hvilka öden som möta honom. Han begaf sig först till rikets hufvudstad, Paris. Här, hvarest hans familj fordom spelat en så lysande roll, trodde han sig finna några medel, att därmed i utlandet upphjälpa sina sjunkna förmögenhetsvilkor. Men han skulle ty värr allt för snart sanna den erfarenheten, att verlden glömmer ingenting lättare än undfångna välgerningar; man mottog honom antingen aldeles icke, eller ock kallt och frånstötande; ja, människor, hvilka frassat vid hans bord, blygdes icke att öfverhopa honom med förebråelser. Man lofvade litet, gaf ännu mindre — och snart vände han med ömkan ryggen åt den glänsande hufvudstaden, fast besluten, att hos Gud och i egen kraft söka det bistånd, hans otacksamma vänner så oädelt förvägrade honom.

Han begaf sig nu, med några rekommendationsbref som han erhållit, till Tyskland och sedan till England; men uti båda dessa länder visade sig lyckan oblid. Grefve Armand ägde emellertid icke alenast en fast vilja att företaga sig något, han hade äfven njutit god uppfostran, och under tidens lopp förvärfvat sig många nyttiga kunskaper, men — allt detta räckte ändå icke till, att dermed uppbygga hans förstörda lycka. Här och hvar erbjödo sig visserligen några utsigter; men dels voro de allt för långt aflägsne och allt för osäkra; dels afskräckte honom den tanken att träda i ett underordnadt förhållande samt nödgas lyda människor, hvilka stodo långt undan honom i rang och bildning. Han afvisade flera anbud af detta slag, alltid med den säkra förhoppning att finna något för sig mera passande.

(Forts.)

Blommornas doft.

Mångfaldiga och underbara äro de krafter och egenskaper, hvarmed naturen utrustat äfven den minsta planta. Väl se vi verkningarne af dessa krafter, vi erfara yttringarne af dessa egenskaper, men deras egentliga väsende har ännu icke kunnat utforskas. Vi känna att celler (motsvarande,

för att tydliggöra meningen med detta ord, de små rum, hvilka vi se bien bilda i en bikupa) äro sjelfva ursprunget till hela växtriket; vi veta att de äro härden för all föryngring, utgångspunkten för alla företeelser, som förekomma i växternas lif. Vårt öga fröjdar sig vid anblicken af den gröna växtskruden, vi förtjusas af blommornas eldiga färg, men vi veta icke, hvad som nödgar dessa celler att alstra här gröna, der hvita eller blå, små färgkulor, lika litet som vi veta hvarifrån blommornas doft kommer. Men detta bör icke hindra den menskliga nyfikenheten ifrån att forska och, efter vi nu sysselsätta oss med de senare företeelserna, så långt forskningsifvern räcker till, sticka näsan in uti denna, en af de angenämaste utaf växtlifvets gåtor.

Ingen har ännu, hvarken genom att sönderdela med dissektionskniven eller bruka förstoringsglas utrönt, hvari denna vällukt består, som den ljumma sommarvinden tillför oss från tusentals hulda blommor.

Men om det också icke lyckats att förklara blomdoftens verkliga väsende, så har man dock lärt att känna ett växtämne, som är — om man så behagar kalla det — källan till vällukten. Detta ämne förhåller sig till doftet såsom den lilla färgkulan till växtens gröna eller brokiga utseende, d. v. s. den är icke sjelfva lukten, doftet, utan dess stödjepunkt, det organ, vid hvilket det häftar, utan att kunna förklara, på hvad sätt denna förening skett eller finnes till. Växterna hysa nämligen sitt doft i s. k. eteriska eller flyktiga oljor, ett ämne, som vid vanlig temperatur och i rent tillstånd liknar en vattenklar, ofärgad vätska och har en stark, vanligast angenämt kryddad, men äfven vidrig lukt och brännande aromatisk smak. Dessa oljor förekomma antingeu i egna gångar eller i särskilda små celler såsom droppar. Stundom innehåller en och samma växt i sina olika delar äfven olika eteriska oljor, som t. ex. oljan hos pomeransblomman, hvars blad och fruktskal producera helt olika sådana. Och så växternas lukt mycket beror på orten, klimatet, väderleks- och andra förhållanden, så följer deraf, att dessa orsaker äfven utöfva inflytande på mängden och beskaffenheten hos den eteriska oljan. Beträffande dess kemiska sammansättning, så äro dessa oljor mycket åtskilda, dock låta de ordna sig i två hufvudgrupper, hvaraf den första blott består af kolämne och väte, medan den andra äfven innehåller syre och något svafvel samt kväfve. Den sista gruppen hör till de minst angenämt luktande oljorna.

Då vällukternas behag djupt ingriper i människans väsende, så äro hennes ansträngningar att fjettra dessa flyktiga blomsterandar och göra dem tillgängliga för njutning alls ingenting att undra på. Derföre har också det praktiska begagnandet af de förflyktigande oljorna spridt sig öfver hela verlden. Medan de från syre fria begagnas som belysningsmaterial, tjena andra som luktmedel eller kryddor, och återigen andra finna användning som rökmedel. Men den största betydelsen hafva dessa kostbara luktämnen för parfymhandlare, hvilka med deras tillhjälp framställa en mängd doftande preparater, som för närvarande äro både omtyckta och efterfrågade af alla folkklasser.

Tårarne.

När i verldens lekar och nöjen
Ditt glada humör ej tar del,
När skämtet med skratt och med löjen
Ej gläder, blott sargar din själ.

Gjut då några tårar — de lindra
Och smältra det svårmod, du har;
De äro små vänner, som hindra,
Att sorg får för länge bo kvar.

De tindra som stjernor i natten,
Och ofta i hejdlös ström
Med tårarnes friska vatten
Förs elak verklighetsdröm.

G. P—z.

Sista paret ut!

Det var uti en by — hvar, det mins jag icke — jag tror att byn hette Tana; kan någon gissa uti hvilket län, så är det bra, ty historien är sann, och har händt, ej blott en, utan många gånger. Det var uti en by, der det bodde många bönder.

Den förnämsta kallades högtidligen Tolfman Niklas Olofson, i hvardagslag Nils Olson eller bara Nisse, och när han icke var närvarande kallades han enhälligt Oxnisse, ty han härmade herremännen i att köra sin åker med oxar i stället för hästar. Oxnisse var mäkta rik i sina grannars ögon, ty han hade tre par hästar, tre par oxar, tjugo kor och oräkneliga grymtande, bräkande, kacklande, galande, snattrande smådjur, och sju stora silfverpokaler i sitt stora ekskåp. Men Nisse var enkling och hade inga barn.

Hans enda arfvinge var brorsonen Petter, som tjente dräng hos honom. Men som Nisse hade förvärfvat all sin egendom, kunde han testamentera bort den åt hvilken han ville, och hotade ofta att göra det, då Petter icke var till lags, och detta hände ofta, ty gubben var kinkig ehuru Petter alltid gjorde sitt bästa. Dessutom var Nisse svartsjuk på Petter, ty i Nisses hus tjente sedan ett par år en flicka, som hette Karin, och båda hade goda ögon till henne, och hon för båda, som det tycktes.

Karin var en vacker flicka, utaf den kraftiga svenska bondstammen; det syntes på henne, att om hon fick en lika rask och frisk man, så skulle hon bli moder för många raska barn, få många efterkommande i flera led, icke blott bönder — utan herremän, kanske både biskopar, statsråd och generaler, ty uti det lyckliga Sverige är detta möjligt, och kanske det just befordrar vår lycka, att storheten hos oss kunna spira upp oförhindrade ur den friska och kraftiga folkgrunden.

Karin hade icke försnört sin smidiga midja; arbete i frisk luft, ett förnöjdt sinne och stark helsa höllo hennes kinder och läppar rosenfriska, och lifvade elden i hennes blåa, klara ögon. Hon hade ingenting i arf, men hon var ett kapital i mångas ögon, med sin duglighet, klokhet och munterhet — hon tog upp säd efter den starkaste karl, hon svängde slagan i logen med en ungersvens kraft, korna blefvo aldrig sjuka och mjölkade dubbelt under hennes vård, allt gick henne väl i händer, hvad hon företog sig.

En dag sade Nisse till henne: »Hör du Karin; jag tycker om dig, jag, du skall få bli min hustru.»

Karin blef kanske stött af den högmodiga tonen, och sjöng under det hon med uppvikta armar knådade deg:

»Gubben är så gammal, och gubben är så tung;
Flickan är så lätter, och flickan är så ung.
Fallerallal»

»Ja så!» svarade Nisse ond; »du tycker jag är för gammal, du vill hellre ha Petter, min brorson — men ser du, om han tar dig ifrån mig, så skall jag testamentera allt mitt åt de fattiga i socknen — och då kan ni väl få lite med vid utdelningen af räntan.»

En annan dag kom Petter, när hon klappade kläder vid bäcken, och han sade:

»Käraste Karin, om du ville klappa mig — nog kunde vi bli ett par.»

Karin såg upp på Petter, och tyckte att han såg god ut och sade:

»Gossen är så fattig, gossen är så ung,
Gift med fattig flicka, blir hans möda tung.
Fallera!la!»

Petter kunde icke svara på det, utan gick sin väg, sorgsen i hågen. Nisse höll i sig och friade högt till Karin hvar dag; Petter tordes aldrig säga ett ord, men han såg på Karin, och hon tyckte om hans blickar.

Hon blef dock slutligen trött och rädd att gå sålunda mellan tvänne eldar — den ene föreföll henne som en badstu-brasa; den andra som en het sommarsol.

Ändtligen blef det midsommar, det skulle dansas på gården. På morgonen sade hon åt Nisse: »Far, kan ni taga mig från Petter, när vi springa *sista paret ut*, så skall ni få mig, ty då är ni duktigare än han.»

Nisse log, säker på att han skulle kunna hitta på någon list. Petter gick ännu barfota ute på backen, Nisse skyndade sig genast att lägga spiknubb i Petters nya stöflar, säker att denne, som icke hade några ömma fötter, icke skulle märka det vid pådragningen, men att de nog skulle kännas, när han började springa hårdt, och då hindra honom i loppet. Man började på kvällen att leka springa »sista paret ut,» Nisse var »enklingen». Vid gubbens rop: »Sista paret ut!» sprungo Karin och Petter af alla krafter, i en stor lof emot hvarandra. Karins kinder och ögon lyste som »solen i Karlstad,» Petter kände spikarne stinga, och hans fötter blödde, men hvad brydde han sig derom? Han sprang lika friskt ändå, ty Karin räckte honom på långt afstånd sin hand. Nisse sprang så att hans ölmage skälfde, hojtande och svor, och hoppades att Petter plötsligen skulle stupa af smärta. Men midt för hans näsa knep Petter Karin. Då sade gubben: »Nu skall jag gå in och skrifva mitt testamente!» Men han hade sprungit så häftigt med en massa kopparslagare i hufvudet och en kanna öl i magen, att han fick slag, när han kom in i sin kammare. Han talade icke ett ord mera, och dog snart. Petter, som var och förblef hans rätta arftagare, fick sedan hans stora gård jemte alla till gården hörande djur, såsom hästar, oxar, kor, getter, höns, får m. m. Han gifte sig nu i största hast och blef lycklig med sin utvalda brud.

Lyckan blef nog större för Petter. Några år derefter, nedkom Karin med tvänne lefnadsfriska verldsmedborgare, en gosse och en flicka, och i glädjen häröfver utropade han:

»Första paret ha sprungit ut!»

Vansinnig af förskräckelse.

En utländing, hvilken nyligen besökt ett af dårhusen i Paris, berättar om en af de vansinnige följande historia, som en af väktarne meddelat honom.

Ifrågavarande man hade vistats der i fem år. Han var kontorist på ett större handelshus och mycket intim vän med en af sina kamrater. En dag tog vännen honom afsides och underrättade honom om att han skulle resa bort på ett par dagar. Han lämnade honom med detsamma nyckeln till sitt rum och bad honom att före hans återkomst gå dit för att öfvertyga sig om att allt var i ordning. Den unge kontoristen lofvade det och vännen reste.

Nu vaknade en olycksdiger tanke i hans hufvud. I tryckande penningeförlägenhet, uppgjorde han planen att missbruka sin bortreste väns förtroende för att begå en stöld och sedan skjuta skulden på någon okänd brottsling.

Idén mognade, och han skred till utförandet. Redan samma afton begaf han sig till sin väns bostad, och utan den ringaste tvekan började han genomsöka alla hans lådor. Han fann likväl ingenting i sin smak och hade nu sitt hopp fästadt vid ett stort klädskåp, som han ännu ej undersökt. Han öppnade skyndsamt dess dörr, men föll i samma ögonblick baklänges och släppte ljuset, som han höll i handen. Han hade derinne sett hängande på en spik liket efter vännen, som han trodde vara bortrest och hvilken endast föregifvit en resa för att så mycket säkrare kunna utföra sin sjelfmordsplan. När folk tillkom och den afsvimmade kontoristen upplyftes, var han vansinnig, han är det ännu och kommer säkerligen att förblifva det ända till döden afskär hans lifstråd.

Breflåda.

E. G. Fryxell och Olof Olsson, Torsby, Sörmark. — Eftersom prenumerationskvittot saknade dato, så torde ni godhetsfullt, för att kunna erhålla bilagan, insända till vår expedition ett intyg från posttjänstemannen när prenumerationen egde rum.

Torup och Skarbohult. — För att kunna afsända bilagan är det aldeles nödvändigt att ni uppgifver edert namn. Å prenumerationskvittot fans icke mer än adressen upptagen. Insänd edert namn, så erhåller ni bilagan genast.

Till våra prenumeranter.

För att kunna erhålla bilagan, torde hvar och en se noga efter, att prenumerationskvittot är fullständigt. Dato då prenumerationen ägde rum får *icke* saknas, likaså får icke edert namn uteglömmas, dessutom torde namn och adresser vara tydligt skrifna. Portot (50 öre pr ex.) måste *ovilkorligen* medfölja prenumerationskvittot. Genom iakttagandet af alla dessa råd och försigtigheter underlättas expedieringen och alla onödiga förfrågningar undvikas.

Red. af När och Fjärran.

Meddelande.

Prenumerationen pågår fortfarande å samtliga postanstalter i riket å **När och Fjärran** med endast **1 kr. 26 öre,** inberäknadt postafgift.

Men då ej **hela** bilagan **Nya Testamentet** får medfölja som bihang, så erhålles denna genom att till Exped. af **När och Fjärran, Stockholm,** insända **postqvitto** öfver verkstäld prenumeration — jemte **50 öre** i spar- eller frimärken, som utgör porto för hvarje exemplar af nämda bilaga.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. af bihanget **Nya Testamentet och Psaltaren** på så sätt, att om prenumerationskvittot å 9 ex. jemte 4: 50 i 10-öres spar- eller frimärken (som utgöra portot för de 9 ex.), insändas, så fås det 10:de **ex. gratis.**

Stockholm i Juli 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Prenumeration
emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 13. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 13 Augusti. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Svenska expeditionen 1875 till Novaja Semlja och Kariska hafvet.

Som vi i vårt föreg. n:r lämnade en bild jämte en kort biografi öfver nordpolsforskaren och vetenskapsmannen N. A. E. Nordenskiöld, så hafva vi ansett det kunna vara på sin plats att till hvad vi förut yttrat bifoga några grunddrag af själfva gången utaf en af dessa färder.

Den 8 juni 1875 utbogserades från Tromsö den för expeditionens räkning förhyrda jakten »Pröven», bemannad med tolf norska fångstmän och fem svenska vetenskapsmän, professor Nordenskiöld jämte doktorerna Kjellman, Lundström, Theel och Stuxberg. Jakten fördes af kapten Isaaksen, som flera gånger förut besökt Novaja Semlja. Man hade försett sig med proviant för fjorton månader, och en rik vetenskaplig utrustning medfördes. Sedan jakten kryssat hela dagen, måste den för motvind kasta ankare vid Karlsö, 6 mil norr om

Den svenska expeditionen bland isbergen.

Tromsö. Här nödgades man uppehålla sig ända till den 14, då det åter styrdes vidare norr-ut. Den 17 dubblerades Nordkap, och nu ställdes kosan mot öster. Det var det härligaste väder med solsken och klar himmel. Resan mellan Nordkap och Novaja Semlja gjordes på sex dygn, hvilket ansågs som en ganska snabb färd. Den 22 syntes land för-ut, och på aftonen kastades ankare vid norra Gåskap, på sydliga delen af Novaja Semlja.

»Oaktadt sjön gick ganska hög och regnet i strida strömmar nedstörtade», säger en af deltagarne, »kunde vi ej besegra vår nyfikenhet, utan båt utsattes och vi landstego under ett fyrfaldigt lefve för vår chef och för Novaja Semlja. Här möttes vårt öga af en tät gräsmatta, som, om sommaren varit mera framskriden, skulle hafva varit särdeles inbjudande. Vårblommor saknades emellertid icke. »Pilträden buro gullgula fransar», äfven om själfva trädet ej var mera än en half tum högt.»

Efter två dagars uppehåll seglade Pröven vidare norr-ut, allt jämt vester om Novaja Semlja, och ankrade, när tillfällen erbjödo sig, här och der vid kusten, den 25—28 juni vid Karmakuli, den 2—6 juli i Besimannajabugten, den 7—13 i Matotschkin scharr, det sund som delar Novaja Semlja uti tvänne större öar. Anda hittills var hafvet längs med kusten nästan isfritt, men norr om nämda sund sträckte sig isen ända in till land, så att man tills vidare fick afstå från sin plan att segla längre norr-ut. Men uti vestra delen af Matotschkin scharr var isen bruten, så att det till en början såg ut, som om man snart nog skulle kunna genom detta sund segla öster-ut. Man inträngde med Pröven 4 sv. mil i sundet, men hindrades ofta af is.

Nordenskiöld for den 12 juli med en båt inåt sundet för att undersöka isförhållandena, men råkade på fast is och måste återvända. Samtidigt besteg Lundström ett öfver 3,000 fot högt närbeläget berg, hvarifrån en ypperlig utsigt erbjöd sig. Nu beslöt Nordenskiöld att pröfva lyckan vid något af de tvänne sund, Kariska och Jugorska porten, som på ömse sidor om den stora Vaigatsch-ön leda in till Kariska hafvet; hela sträckan norr-ut var nämligen fyld af is, och kursen styrdes alltså mot söder igen.

På denna färd gjordes åter flera landstigningar, och man ankom först den 25 juli till södra ändan af Novaja Semlja. I Kariska porten lågo stora massor af is, så att det ej var att tänka på att här komma igenom. Det såg nu något mörkt ut — och detta i mer än ett afseende, ty det regnade och stormade i flera dagar —, men man seglade dristigt söderut under svår storm och lyckades omsider finna skydd för fartyget vid Vaigatsch-öns sydvestra kust, hvarest ankaret fäldes den 27 juli. Stormen hindrade emellertid landstigning, och först 4 dagar derefter fingo våra resande sätta fot på land. Sommaren var här i sitt högsta flor, och rika skördar af växter och djur insamlades.

Ehuru det var antagligt, att de hårda nordöstliga vindarna drifvit isen ned till södra delen af Kariska hafvet, ansåg Nordenskiöld det vara skäl att göra ett försök att tränga in i nämda haf. Man lyfte redan den 31 juli ankare för att segla in i Jugorska sundet; samma dags afton ankrade Pröven utanför en »samojedstad», der man gick i land och sällskapade med samojeder och ryssar. Den 2 augusti seglade man vidare in i sundet, och snart framkom man till Kariska hafvet, som befans — alldeles isfritt! I stället för ett dimmigt, isuppfyldt haf, fann man jämte öppet vatten en klar himmel, mild luft och en leende sol. Vinden var ytterst svag, så att färden gick långsamt: först den 8 augusti varsnades land, det var den låga stranden af haltön Jalmal mellan Obiviken och Kariska hafvet.

Man gjorde här en landstigning på några timmar, hvarunder man påträffade ett offeraltare jämte åtskilliga otympliga afgudar af trä; några af dem medfördes till Stockholm. Snart seglade nu Pröven vidare norr-ut, ända till dess ogenomträngliga massor af stora isfält på vid pass 76° nordlig bredd hindrade färden i denna riktning, hvarför man vände och styrde kurs mot sydost. Lördagen den 5 augusti kastades ankaret vid Jenisejs mynning och svenska flaggan hissades. Pröven hade nu nått målet för sin resa.

Det första man gjorde, sedan man stigit i land, var att skjuta en väldig björn, hvilket betraktades såsom ett godt järtecken: man hoppades, att björnens mångtusenåriga envälde i dessa trakter skulle snart vara slut och att talrika europeiska fartyg hädanefter skulle hitföra ny rörelse och nya lifskrafter.

Imellertid skulle Pröven nu återvända till Norge, och den 19 augusti togo Nordenskiöld jämte Lundström och Stuxberg ett varmt farväl af de öfriga kamraterna, hvilka på Pröven skulle under Kjellmans ledning anträda återresan, hvarefter de förstnämda på nordlandsbåten Anna med god fart sköto framåt på Jenisejs böljor.

Vårt inskränkta utrymme tvingar oss ty värr att i afseende å den följande ångbåtsturen och hemresan fatta oss i största korthet. Under den långsamma färden uppför floden hade våra vetenskapsmän, särskildt botanisterna, ypperlig tid att företaga grundliga vetenskapliga undersökningar, och ett särdeles rikt materiel insamlades. Icke häller underlät man att göra bekantskap med de sibiriska infödingarna och att taga deras bostäder i närmare betraktande. Sedan man sålunda kortare eller längre tid stannat vid tio olika fisklägen, ankommo de resande den 12 september till en by, bebodd uteslutande af skopter, en rysk sekt, och senare på dagen till det fordom berömda Troitska klostret, numera endast bebodt af en enda munk, hvilken mottog de besökande särdeles välvilligt. Först den 31 september fäldes ankare vid staden Jenisejsk, der ångbåtsresan tog slut. Alexanders ägare vägrade mottaga någon passagerare-afgift för den långa färden, hvarför Nordenskiöld till minne af expeditionen öfverlemnade åt redaren och ångbåtskaptenen den nordlandsbåt, med hvilken flodfärden börjats.

Från Jenisejsk fortsattes hemresan landvägen öfver Krasnojarks, Tomsk, Omsk, Kasan, Moskva, Petersburg och Helsingfors till Åbo, och från sistnämda stad på ångbåt till Stockholm. Denna långa resa fortgick, med undantag af några kortare uppehåll i de största städerna, natt och dag, så att denna afdelning af den svenska expeditionen till Sibirien redan den 30 nobember åter trampade hemmets jord. De tvänne öfriga deltagarne i färden, som återvändt med Pröven genom Matotschkin scharr till Tromsö, hade naturligtvis långt förut återkommit till fäderneslandet.

Friheten.

O frihet, frihet, glada bud,
Ack, lik en blomrik vår,
En vänlig engel sänd af Gud,
Till mänskans bröst du går!

Vid denna syn blir hjertat ungt
Och blicken skimrar klar,
Och alt, som förr synts hårdt och tungt
Fins nu ej mera kvar.

Hur skön är ej den skrud du bär,
Af himlens duk en flik,
Hur glänsande och klar den är,
På stjernebilder rik!

En morgonrodnad är din kind,
Din blick en stjerna klar
Din ande är en sommarvind,
Som öfver rosor far.

Och alt hvad lifvet eger godt,
Och ädelt, sant och stort,
Af dig sin sköna prägel fått,
Af dig det blifvit gjordt.

Och folkens fagra blomstringstid,
Och hjertats rika vår,
Och hemmets stilla, glada frid
Af dig sitt ursprung får.

Och ingen kärlek utan dig
I hjertat rinner opp;
Af dig blott tron förenar sig
Med den till himmelskt hopp.

Hvad är väl, som åt dig beskär,
Att så ge lif och fröjd?
Ja, frihet, du Guds vilja är
I mänskans vilja röjd.

Ur denna källas rika språng
Den sanna lyckan går,
Hvar hjertlig bön, all äkta sång,
Och sist en evig vår.

Ali.

Dygdens belöning.

En berättelse ur verkligheten.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Vid denna tidpunkt, hade utvandringen till Amerika antagit storartade proportioner. Emigranter i tusental, hvilka saknade kraft eller medel att föda sig i sitt fädernesland, strömmade äfven till den amerikanske kontinenten, för att uti dess inre, föga bekanta länder, söka att realisera sin lyckas drömmar.

Äfven grefve Armand greps af denna allmänna svindel, han slöt sig till ett tåg af unga äfventyrare, hvilka på de obekanta stora flodernas stränder ville grunda nya kolonier och uppbygga städer. Hans hufvud upphetsade sig med de djerfva bilder, som han utkastade för sin framtid, och med de mest utsväfvande planer anträdde han resan till den nya verlden. Med denna färd drog det likväl mycket långt ut på tiden. Det ogynsamma vädret, tidsutdrägten och umbäranden af alla slag, förenade sig samverkande att afkyla de upphetsade sinnena och lämna rum för eftertanken. Grefven, liksom de flesta af hans följeslagare, förlorade mer och mer modet. Den öfverretning, hvari hans sinnen alt sedan afskedet från hemmet befunnit sig, verkade ogynsamt på hans kropp, hvilken dessutom föga stark, nu mera icke förmådde motstå denna omvexling. Knappt förmådde han att på ett par timmar, lämna den trånga kajutan för att inandas den friska sjöluften, och då man ändtligen ankom till Newyork, var han knappt i stånd att uppnå den boning, en reskamrat förskaffat honom. Ännu några dagar höll han sig likväl upprätt, samt var stark nog att med ett till Europa angående fartyg, berätta sina äfventyr; men sedan blef sjukdomen för mäktig, den öfverväldigade honom helt och hållet, och han föll slutligen uti en häftig feber, hvilken nedlade honom på sjuksängen.

Huruvida grefve Armand sedermera dukade under för sin sjukdom eller icke, derom kunde hans familj ingenting erfara, af skäl, hvilka vi framdeles vilja omnämna.

Men hur hade de stackars kvarlämnades öde gestaltat sig, sedan grefvens afresa? Det kunde nästan icke vara sorgligare. Familjen såg inom kort alla andra hjelpkällor, än den lilla årsräntan, utsinade; och hvad den sistnämda beträffar, så var den på långt när icke tillräcklig.

Det är öfverflödigt anmärka, att Martin bortgaf alt hvad han erhållit af sin herre — för att dermed förskaffa barnen alt nödvändigt och grefvinnan någon vederkvickelse, der hon af så många sorger blifvit nedlagd på sjukbädden. Slutligen var det sista utgifvet, och en känbar brist inträdde. I denna stora nöd vände sig grefvinnan, genom sin trogne tjenare, till den man, som utbetalde hennes årsränta, med anhållan, att han ville låta henne utbekomma en del deraf i förskott Denne man, utan alla ädlare känslor, beslöt genast att begagna sig af grefvinnans olycka till sin egen fördel. Han infann sig hos henne, beklagade hennes belägenhet, talade om de vedervärdigheter, hvilka sedan någon tid träffat honom själf, och slutade dermed, att det voro honom omöjligt lämna det önskade förskottet. Men, på det man måtte se att familjens olycka gick honom till hjertat, ville han nu göra det förslaget, att med en rund summa, ehuru tämligen betydlig, motsvarade likväl icke på långt när det kapitaliserade beloppet af räntan — ockraren skulle således härvid göra, hvad folk — af hans slag kalla, en god affär. Grefvinnan insåg ganska väl, att hon fallit i en samvetslös människas händer, som ville betjena sig af hennes belägenhet; hon egde emellertid ingen annan utväg, och sedan hoppades hon — ty hvad hoppades icke alt en olycklig? — att hennes make, vid den tid, då äfven denna hjelpkälla hunnit förtorka, antingen själf skulle vara återkommen, eller på något annat sätt hafva sigte för de sina. Hon antog således föreslaget. Ockraren begaf sig nu till en notarie och lät uppsätta en skriftlig handling, hvarigenom grefvinnan afsade sig i familjens namn hvarje anspråk på den årliga räntan, mot utbekommande af den i godo stipulerade summan Så snart kontraktet uti vittnens närvaro blifvit underskrifvet och besegladt, mottog äfven grefvinnan de utlofvade penningarne.

Ett år lefde man nu tämligen lungt. Äfven grefvinnans helsotillstånd syntes förbättra sig; hon kunde nu tillåta sig någon utgift, åtminstone trodde hon så, och Martin var altför mycket intagen i sin älskade herres maka, att han skulle hafva kunnat förneka henne någon önskan. Han anskaffade fastmer alt, som på något sätt kunde glädja henne; ja, han kände sig endast nöjd, i samma mån han såg henne och barnen nöjda och lyckliga.

Emellertid hade man icke underlåtit att anställa efterforskningar rörande grefven, och alla lefde i det angenäma hoppet, att snart få återse honom. Grefvinnan var i synnerhet glad och munter, så mycket hennes lidande tillstånd tillät, och det gjorde knappast något intryck på henne, då Martin en dag med betänklig min anmärkte, att kontanterna närmade sig till slut, samt att den närmaste framtiden gestaltade sig mörk och hotande.

Kinnaren i Lummelund.

Svensk folksägen från Gotland.

För långliga tider sedan hade några fiskare en natt inkvarterat sig i en strandbod vid ett fiskläge på nordvestra kusten af Gotland. Bäst som de lågo der, sågo de en hvit och dägelig kvinnohand sträckas in genom dörren. Som de väl förstodo, att det var »hafsfrun», som ville draga dem i förderfvet, lågo de orörliga och låtsade ej märka hennes lockelser.

Följande dagen ökades deras båtlag med en ny kamrat, en ung, hurtig och nygift karl från Kinnare i Lummelund. Då de berättade honom nattens äfventyr, gycklade han öfver deras feghet, att icke våga taga ett vackert fruntimmer i hand, samt tillade, att om han varit med, han ej skulle försummat att mottaga det erbjudna handslaget.

Om natten då de lågo i samma bod, Kinnaren var med, öppnades ånyo dörren och en hvit, fyllig kvinnoarm med den vackraste hand sträcktes in öfver de sofvande. Kinnaren, som ej var »bange», men också kanske blygdes att ej stå vid sitt ord, reste sig ur bädden, närmade sig dörren och fattade den framräckta handen. I detsamma sågo kamraterna huru han sakta drogs ut genom dörren, som tyst tillslöts efter honom. De trodde, att han snart skulle komma igen; men då det led mot morgonen och han ej syntes till, gingo de ut för att söka honom. Men hvar och huru de letade, stod Kinnaren ej att finna; — han var och förblef borta.

Tre år gingo till ända, utan att den försvunne hördes af; hans unga hustru, som hela tiden begråtit honom såsom död, gick slutligen in på att gifta sig med en annan. På kvällen första bröllopsdagen, när dansen pågick som bäst, inträdde i bröllopsstugan en främmande, som ingen kände till. Vid närmare påseende trodde sig någon igenkänna brudens första man, och nu blef en förvåning och uppståndelse utan all ända.

På de närvarandes frågor hvarifrån han kom och hvar han varit, berättade han, att det var hafsfrun, han fattat i handen, när han gick ur fiskarboden, och att han af henne blef dragen ned i hafvet. I hennes perlesalar glömde han maka, föräldrar och allt, som varit honom kärt, ända tills hon på bröllopsmorgonen yttrade: »i kväll dammar det vid Kinnare», då minnet plötsligt vaknade och han med ängslan frågade: »då är det väl min hustru, som står brud!» — Hafsfrun bejakade detta. På hans enträgna begäran tillät hon honom att komma upp och se sin hustru som brud, men med vilkor, att när han kom hem, han ej skulle gå under takbjelken». Då han kom till bröllopsgården och såg hustrun i krans och krona, kunde han dock icke motstå åtrån, att gå in i sitt hus. Då kom en stormil och tog bort halfva takresningen på huset, hvarpå mannen sjuknade och dog tre dagar derefter.

Flickan och svalan.

Följande älskliga historia gör sin rond genom den tyska pressen. I Schlesien gick för några dagar sedan den femtonåriga Ellie Zentzyki ute och promenerade på en äng, då hon plötsligt hörde i gräset bredvid sig ett svagt, qvidande läte. Då hon såg efter hvarifrån ljudet kom, fann hon en svala ligga i gräset med ena vingen skadad, så att blod flöt ur såret. Ellie tog varsamt upp fogeln och förde den med sig hem, baddade såret först med vatten och lade sedan på ett omslag af zinksalva, som ombyttes tre gånger om dagen. Under de dagar svalan låg sjuk matade Ellie henne med flugor. När så flickan en dag kom för att se om sin lilla patient, hade denna lämnat sin bädd och flög omkring i rummet samt återfick nu friheten. När Ellie dagen derpå satt i trädgården sysslande med sitt handarbete, hörde hon plötsligt ett gladt qvitter i sin närhet, och omedelbart derpå slog den tacksamma svalan ned på hennes axel, gladt sjungande sin vackra visa för sin räddarinna, Och så fortgick det sedan flera dagar. Hvarhelst Ellie gick ute i det fria, omkretsades hon af svalan, som utan den ringaste skygghet satte sig än på flickans hatt, än på hennes hand eller skuldra. Våra unga läsare kunna häraf finna, hvilken glädje man kan bereda sig genom ömhet mot djuren.

Charad.

Mitt *första* ett fängsel är vordet
För eljest mång' skummande våg.
Mitt *andra* benämnas plär mordet,
Alt likt så för hög som för låg.
Mitt *hela* vi snart skola skåda
Vid kuster, vid holmar och skär,
Då vintern ej längre får råda,
Men våren, som kommer, är när.

A— — —.

Breflåda.

Gustaf Heaström, Nordanö. — Det af eder i Evangelisten nr 30 åberopade stället, om *kommissionärer*, gäller icke denna tidning utan endast och allenast den tidning uti hvilken det finnes infördt. Detta torde vara så klart och begripligt, att ett litet barn kan fatta och förstå det. Det förefaller oss besynnerligt, att ni icke åberopade en sådan tidning, som lofvar sina kommissionärer hvart tredje exemplar gratis? Förtjensten hade ju då blifvit större. Icke sant? Hvad vi lofva det hålla vi till punkt och pricka. Ni torde derför läsa igenom Meddelandet i nr 9 af *vår* tidning och hålla er till löftena i densamma.

Den af oss okände personen, hos hvilken ni har slutit ett så kärt förbund, må gerna komma; i Stockholm är man icke så lätt skrämd för dylika h—r, som i Nordanö.

Meddelande.

Prenumerationen pågår fortfarande å samtliga postanstalter i riket å **När och Fjärran** med endast **1 kr. 26 öre,** inberäknadt postafgift.

Men då ej **hela** bilagan **Nya Testamentet** får medfölja som bihang, så erhålles denna genom att till Exped. af **När och Fjärran, Stockholm,** insända **postqvitto** öfver verkställd prenumeration — jemte **50 öre** i spar- eller frimärken, som utgör porto för hvarje exemplar af nämda bilaga.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. af bihanget **Nya Testamentet och Psaltaren** på så sätt, att om prenumerationskvittot å 9 ex. jemte 4: 50 i 10-öres spar- eller frimärken (som utgöra portot för de 9 ex.), insändas, så fås det 10:de ex. **gratis.**

Stockholm i Juli 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Observera!

Ett nytt lager af fina och i guld pressade **klotpermar med skinnryggar** ha nu inkommit och finnas att tillgå å vår Expedition genom insändandet af 1: 35 i 10-öres spar- eller frimärken. Som permarne hafva en stor åtgång, torde hvar och en passa på innan de taga slut.

OBS.! De gamla permarne äro fullständigt utsålda.

Prenumeration
emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 14. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 20 Augusti. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Elefanten.

Elefanten är jordens största nu lefvande landtdjur. De största elefanterna uppnå en höjd af 12—13 fot och en längd af 16 fot förutom snabeln, som uppnår en längd af 8 fot. I urtiden förekommo dock elefanter, hvilka i storlek vida öfverträffade de nu lefvande arterna. En sådan utdöd elefantart var t. ex. *mammutdjuret*, hvars ben man nu träffar i stor mängd, synnerligast i Sibirien. Äfven i Sverige har man funnit lämningar af detta djur. Huru väldigt det kunde blifva, kan man förstå deraf, att man funnit mammutbetar af ända till 21 fots längd, under det betarne hos vår tids elefanter sällan uppnå en längd af 7 fot. Ungefär samtidigt med mammutdjuret lefde äfven *mastodonterna*, likaledes ett till elefanternas ordning hörande snabeldjur. Af detta slägte har man i de olika verldsdelarne uppgräft lämningar efter tio eller tolf olika arter, somliga större andra åter mindre än

Elefantjagt.

de nu lefvande arterna. — Af elefanter lefva nu endast trenne arter, nämligen den *asiatiska* eller *indiska*, den *sumatraiska* (från Sumatra) samt den *afrikanska* elefanten. Den asiatiska elefanten skiljes lätt från den afrikanska derpå, att den förre har en urhålkad, lodrätt panna, under det den senare har en hvälfd, bakåtlutande panna. Af dessa åter är den afrikanska störst.

Elefanten är till utseendet ett ytterst klumpigt djur. En otymplig massa placerad på fyra ben, hvilka mera likna obarkade timmerstockar än något annat. Afsluta vi den nämda massan i hvardera ändan med ett svansliknande bihang, så hafva vi den ungefärliga bilden af en elefant. Trots detta otympliga utseende är elefanten ett mycket vigt djur. Påståendet, att elefanten just till följd af sin ovighet icke kan lägga sig, utan att han måste stödja sig mot trädstammar, när han skall sofva, är fullkomligt origtigt. Tvärtom både lägger han sig och stiger upp lika ledigt, ja till och med ledigare än hästen och kon. Likväl sofver han ofta i stående ställning, när han icke vill göra det bekvämt åt sig. I snabbhet täflar elefanten med de snabbaste hästar. I berg och branter åter reder han sig till och med bättre än hästen, emedan han är en ganska god klättrare.

Elefanten har två stora utväxta framtänder, de s. k. betarne, hvaraf man får elfenbenet. Dessa betar kunna hos den afrikanska elefanten hafva en sammanlagd vigt af 400 skålp. och derutöfver. Af öfriga tänder har han endast en kolossal kindtand å hvardera sidan i hvarje käk. När dessa tänder blifva utnötta, får han en ny tand, som utväxer antingen framom eller bakom den ursprungliga tanden.

Midt emellan och ofvanför de båda betarne har elefanten en besynnerlig mekanism, den s. k. snabeln. Denna inrättning är bildad genom sammansättning af näsan och öfverläppen och innesluter de båda näsborrarne, hvilka åtskiljas af en mellanvägg. I spetsen af detta verktyg, som utmärker sig lika mycket genom sin styrka som sin utomordentliga böjlighet åt alla möjliga håll, befinner sig ett fingerlikt bihang, med hvilket djuret kan fatta äfven de minsta föremål, t. ex. små silfvermynt, lösa upp knutar o. s. v. Med snabeln kan elefanten ledigt afbryta armtjocka grenar och rycka upp ganska stora träd med rötterna. Med ett slag af densamma fäller han en häst eller en oxe till marken. När elefanten äter — hans föda utgöres hufvudsakligen af gräs, löf, kvistar och grenar — fattar han sin föda med näsan eller snabeln och för den derefter till munnen. Likaledes uppsuger han, när han vill dricka, vatten i snabeln, hvarefter han insprutar det samma i munnen. Näst snabeln äro betarne hans vigtigaste redskap vid utförandet af en mängd förrättningar: med dem lyfter och bär han tyngder, såsom bjelkar m. m., med dem vältrar han stenar och gräfver hål i marken samt använder dem dessutom som försvars- och anfallsvapen.

Elefanten har blifvit berömd för sin klokhet och läraktighet. I synnerhet i det tama tillståndet utvecklar sig hans förstånd till en förvånande höjd. I Indien ser man ofta elefanter gå timtals på egen hand, uträttande allehanda dem ålagda sysslor, såsom att framsläpa bjelkar och stockar långa vägar m. m.

Till humöret är elefanten mycket godmodig. I det vilda tillståndet är han ytterst skygg. Afbrytandet af en trädgren eller annat misstänkt ljud försätter ofta en hel elefanthjord i den vildaste flykt. För öfrigt viker han undan äfven för det svagaste djur. Dock, om han anfalles och såras, råkar han stundom i raseri och störtar sig då blindt mot sin fiende. Olycklig då den varelse som råkar i hans väg. Är det en människa, så känner denne sig omfattad liksom af en boaorm — snabeln — hopkramad, och i nästa ögonblick ligger han på marken med ändan af en timmerstock öfver sig — det är elefantens fot — och så kratsch!

I de afrikanska skogarna ströfva ännu talrika elefanthjordar. Men äfven hit liksom annorstädes har hungern efter elfenben lockat den hvite mannen med den säkert träffande, exploderande kulan. För öfrigt jagas elefanten af infödingarne. Vår illustration åskådliggör en dylik jagt. Dervid tillgår så, att sedan en elefanthjord blifvit uppspårad, ställa sig hopar af med spjut beväpnade krigare i försåt för dem, under det andra hopar under rop och larm drifva elefanthjorden mot försåtet. De lättskrämda djuren fly då i vild fart fram, men träffas derunder af sådana massor af de svarte jägarnes kastspjut, att en och annan af dem slutligen stupar af matthet och blodförlust.

Negrerna äta elefantens kött, ehuru det är så segt, att det verkligen behöfves ett par negerkäkar för att få bugt derpå. Dock berömma de europeiska jägarne elefantens snabel och fötter såsom verkliga läckerbitar.

Kronan.

Dygdens belöning.

En berättelse ur verkligheten.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Grefvinnan log mildt och svarade: »Sörj icke deröfver, min trogne och godhjertade Martin! Snart, jag är öfvertygad derom, skall min make återkomma samt befria oss från alla dylika omsorger och bekymmer».

»Ack! nådigaste grefvinna, återtog Martin med en djup suck, »Gud gifve ni spådde sant! Det skär mig i hjertat, då jag ser edra lidanden, samt huru mitt unga herrskap måste sakna den uppfostran, som tillkommer deras stånd. Måtte jag blott få uppleva den dag, då er lycka vexlar om till det bättre, jag vill då gerna dö och säga till mig själf: »Herre! nu låter du din tjenare fara i frid».

Men de glada förhoppningarne skulle, tyvärr, icke gå i fullbordan. På en olycksdag inträffade tvärtom det förskräckliga budskap att, oaktadt alla anställda efterforskningar, inga underrättelser kunnat erhållas om grefve Beaufort. Då Martin, okunnig om detta sorgebrefs ankomst, en stund senare inträdde till den alldeles nedböjda grefvinnan samt förkunnade henne, att han sett sig tvungen att vexla den sista louisd'oren — betraktade honom den olyckliga med stirrande blickar: hennes talförmåga hade försvunnit. Några minuter senare hade en slagfluss gjort slut på hennes beklagansvärda lif.

Begrafningen var nu förbi och då vid samma tid det hyreskontrakt tilländalupit, som tillät grefvens familj begagnandet af landthuset, så lämnade Martin detsamma, medtagande de båda barnen, hvilka han betraktade såsom ett heligt arf samt inackorderade dem och sig själf på samma ställe i sin fäder-

neby, der hans egna barn redan länge haft sitt tillhåll. Då den redlige Martin införde de tader- och moderlösa i den enda kammaren som stugan innehöll, sade han: »Gud välsigne eder en gång, mina unga fosterbarn! Mitt hjerta är fullt af jämmer och mina ögon af tårar deröfver, att en sådan olycka skulle träffa en så ädel mans barn».

* * *

Tre år hade redan förflutit sedan fader Martin infördt grefvebarnen i sin låga hydda och antagit sig dem med en älskande faders ömma omsorger. Så fort han inflyttat i den enkla boningen, tänkte han med allvar derpå, huru han skulle kunna förtjäna något. Han hade i sin ungdom, innan han trädde i det grefliga husets tjänst, lärt sig skomakerihandtverket och han företog sig genast att utöfva detta yrke. Dessutom kunde han utskära af mjukt trä många oumbärliga husgerådssaker, hvilka han på marknaden och vid andra tillfällen försålde. Äfven hans egna barn blefvo af honom tillhållna att uträtta sådana arbeten, hvilka passade för deras ålder.

Martins ädla självuppoffring är så mycket mera rörande, som den icke är någon dikt, utan verkligen tilldragit sig, ty denne man lefde för ungef. 30 år sedan och njöt ett sorgfritt lif, den rättvisa lönen för sina ädla handlingar. Han var, denne Martin, en af den gamla tidens tjänare, sådana man numera ganska sällan finner dem. Sålunda, då han hälsade de grefliga barnen välkomna under sitt tak, tyckte han sig icke utöfva ett barmhertighetsverk, tvärtom visade *de* honom, enligt hans åsigt, en stor ära, och derefter rättade han också hela sitt uppförande emot dem. Han var en outtröttlig, flitig arbetare, men så snart hans unga herrskap behöfde hans tjänst, lät han alt stå och ligga. Han uppvaktade dem vid bordet, ledsagade dem vid deras promenader och var alltid till hands då de ville något. Barnen visste äfven hvilken trogen vän de hade i honom, och då något tillfälle erbjöd sig sökte de på allt sätt att bevisa honom det. Han mottog då alltid dessa bevis af tillgifvenhet med ödmjukhet och stilla rörelse. (Forts.)

Armodets barn.

(Efter Victor Hugo)

Om detta lilla väsen omsorg bär!
Det har sin storhet· det Guds älskling är
Förr'n barnen födas hit till verldens vimmel,
De äro stjernor små på höghvälfd himmel.

Gud, som ej glömmer gifmildhetens bud,
Oss barnen ger — tänk, gåfvor ifrån Gud.
Hans vishet tar i deras blick sin boning,
I deras kyss han bjuder oss försoning.

Först deras löje lyckliggör vårt hem . . .
Ack, lycka är en sak, som tillhör dem.
Men få de frysa, skälfva änglar blida
Och gråta, om de små få hunger lida.

Vi, som i självviskhetens träldjänst gå.
Vår dom ur oskuldsfulla ögon få,
Om ej från mager kind vi torka gråten,
Ty ängelns vård åt oss blef öfverlåten.

Ve, himlen fylls af verldens tordönsröst,
När Gud vill se de små som oss till tröst
Han sändt i vingar bland vårt skugglifs fasor,
Om han dem återfinner uti trasor.

G. B.

Rosa Govona.

I en stor mängd af Öfre Italiens städer utmärker man barnen från vissa barnhem med namnet Rosina. Efter hvem är det väl de så benämnas?

Jo, efter en fattig arbeterska, som utan att ega annat än hvad hon med sina händers arbete förtjänade, grundlade flere hem för föräldralösa barn i det forna konungariket Sardinien.

Hon hette Rosa Govona och föddes 1716 i Mondovi af mycket fattiga föräldrar, bvilka båda dogo i hennes tidigaste ungdom. Ifrån den stunden hade hon endast sig sjelf att lita på.

Hon ordnade då för sig på klokaste sätt; bemödade sig med all flit om att blifva en duglig arbeterska, inskränkte sina behof, hyrde sig ett litet rum i ett tarfligt hus och kände ej till något annat öfverflöd än det, som till och med den fattigaste har råd att bestå sig, nemligen renlighet. Rosa var dock i en mening rik, ty hon önskade icke mer än hon kunde få; lycklig var hon äfven, ty hon hade sin lilla kammare, sitt dagliga bröd, helsa och arbete, hvilket är detsamma som oberoende.

Men det gifves tyvärr ingen fullkomlig lycka i denna verld. Då Rosa såg hvilken mängd af stackars små barn det fans, som hvarken egde tak öfver hufvudet, bröd, helsa eller arbete, var hon icke längre lycklig. Hon suckade öfver andras nöd och elände och led af att se, huru dessa arma små pinades af hunger och köld; men hvad kunde väl hon uträtta? Hon egde intet, förmådde intet och sörjde bittert deröfver.

En vinterdag, då hon satt och arbetade i sin lilla kammare, hvilken uppvärmdes af en kolgryta, och der det var så lugnt och godt, varseblef hon utanför fönstret en liten flicka, som skakade af köld i sina trasiga kläder och som med ömklig röst bad om en bit bröd.

Med ett par steg var Rosa vid dörren; hon tog in barnet, satte henne på sitt knä, gned hennes iskalla små fötter, gaf henne att äta och började, då den lilla blifvit mätt och varm, att fråga henne huru hon hade det.

Det var en kort men sorglig historia. Den stackars lilla flickan hade mistat sina föräldrar och stod ensam i lifvet; hon tiggde sitt bröd och hade icke på hela sommaren haft tak öfver hufvudet.

Under det Rosa lyssnade till barnets sorgliga historia greps hon af en sinnesrörelse, som hon ej förmådde undertrycka. Hon fann det omöjligt att låta den lilla gå tillbaka till samma elände och sade derför till henne: »Min lilla Berta, du skall få bo hos mig; du skall få sofva i min säng och dela mitt bröd; men kom ihåg: du skall lefva af dina händers arbete».

Den föräldralösa lilla stannade hos Rosa, hvilken uppfostrade henne såsom eget barn. Hon lärde henne att sy och fläta halm, och det dröjde icke länge, innan barnet verkligen kunde förtjena sitt bröd.

Detta goda exempel var icke fåfängt. Inom kort infann sig ännu en liten flicka och så ännu en, och båda mottogos med samma uppmaning: »Kommen till mig och lefven af edra händers arbete.»

Snart var kammaren allt för liten att rymma alla föräldralösa barn, som der sökte inträde och Rosa Govona hyrde efter hand alla rummen i det hus hon bebodde.

Alla dessa fattiga flickor arbetade flitigt, men omkostnaderna för hyran, födan och kläderna öfverstego dock deras torftiga inkomster.

Rosa förlorade likväl aldrig modet. Ju mera svårigheterna växte, dess verksammare och modigare blef hon. Hon var alltid i färd med att påskynda de yngres un-

dervisning och sporra de äldre till större flit och ifver, äfven sökte hon hjelp hos andra, ehuru hon icke alltid fick den. Borgarne i Mondovi ställde sig nämligen först halft fiendtliga till hennes barnhem, liksom af förargelse öfver att se ett så skönt exempel, hvilket de ingalunda hade lust att efterfölja. I nio långa år använde hon sin outtömliga rikedom af tålamod, ödmjukhet och uthållighet för att vinna — tillgift för sin verksamma kärlek och sjelfuppoffring.

Slutligen kände sig stadens råd öfvervunnet genom hennes ståndaktighet och oegennytta och tillbjöd henne en rymlig och ändamålsenligt inrättad boning, der hon kunde inhysa sin talrika familj, och ifrån och med den dagen öppnade hon sina dörrar och armar för alla, som saknade ett hem. Underbart nog visste hon äfven att finna utvägar att försörja dem alla.

Under det man i Mondovi ännu stred om, huruvida Rosa Govonas verksamhet var nyttig eller ej, hade den blifvit känd och beundrad i hela kungariket. Sanningen af Frälsarens ord att en profet icke är aktad i sin egen stad visade sig också här, äfvensom att det gifves förhållanden, som bedömas bäst på afstånd.

1755 blef Rosa kallad till Turin för att der upprätta ett barnhem, liknande det i Mondovi. Detta utföll lika lyckligt och efterhand uppdrogs åt henne att grundlägga barnhem i Navara, Fassana. Savagliana m. fl. ställen.

Allt detta uträttades af en fattig arbeterska, som utan att sjelf ega det minsta, dock i sin rika kärlek och hjältemodiga självförsakelse fann medel att hjälpa en mängd värnlösa varelser, att rädda dem undan ett lastbart, lättjefullt lif och göra dem till lyckliga, verksamma och nyttiga medlemmar i samhället. Hon betraktade arbetet icke blott som en af människans första pligter, utan ock som en af de bästa välsignelser Gud gifvit oss, och då hon sade till sitt första fosterbarn: »du skall lefva af dina händers arbete», framställde hon den grundsats hon sedan aldrig uppgaf. Hon lät inskrifva dessa ord öfver ingången till alla de barnhem hon stiftade och de gälla ännu såsom ett slags valspråk för barnhemmen i Piemont. Rosa Govona dog på sin post i slutet af förra århundradet, omgifven af sina fosterbarn, hvilka älskade henne såsom en moder. I öfver trettio år hade hon icke lefvat en dag, som icke blifvit invigd till hennes stora och välsignelserika lifsgerning. Hennes minne lefver i välsignelse.

Jättar på Billingen.

Många äro berättelserna om huru folk blifvit vilseledda uppe på berget, om bergatroll och om bergtagna personer och i synnerhet om den s k. »Jätten i Himmelsberget», skrifves till Vestg. Korr.

Om nämde jätte gå många vidskepliga sägner i orten, och nyckeln till hans boning säges ligga i en stenmur, midt emot grinden som går öfver vägen till egendomen Ulunda. Han trifdes bra i sitt berg, stackars gubbe, ända till dess kyrkoklockorna började genljuda i nejden. Jag gitter inte höra den der pinglan i Sätuna! sade han och beslöt att draga bort från orten. Vid utgåendet från berget träffade han en dräng och frågade honom hvar Mösseberg var beläget. Drängen pekade åt det håll som berget låg, men i detsamma flög jätten af med sådan fart, att drängens pekfinger följde med.

En annan sägen, hvilken tyckes antyda att jätten, eller som han äfven kallas »Bergagubben», kommit tillbaka, är följande:

Tvänne arrendatorer eller brukare bodde för 60 à 70 år sedan på den s. k. Trumpetaregården i Lundby. En kväll, det var just vid den tiden rågen var mogen, träffades de båda gubbarne och kommo på tal om rågbergningen.

»Om,» sade den ene brukaren, »jag hade min rågåker afmejad i morgon bittida, och finge 200 trafvar råg och skäppa af trafven, så ville jag ge till min »Brunskog».

»Brunskog» var namnet på bondens bäste oxe. Rågåkern var belägen alldeles invid Himmelsberget och kallas än i dag för »nattgärdet». Om morgonen då bonden vaknade och kom ut till sin rågåker, stod densamma afmejad och si — 200 trafvar stodo uppställda, liksom till parad — men så var äfven »Brunskog» sin kos, då han kom att titta in i fähuset.

Frampå dagen hörde bonden sin oxe råma inne i berget, och på aftonen samma dag kom han hem till sitt kära stall igen. Nu stängde man väl igen fähuset och bonden gjorde dessutom ett »romerskt kors» öfver fähusdörren. Frampå natten kom »Bergagubben» och ville taga oxen, men korset hindrade honom så att han hade ingen makt.

Uttydningen af Charaden i föreg. nummer:

Isbrott.

Breflåda.

Jonsbergs poststation. — Prenumerationskvittot saknas.

Olof Olofsson, Höge, Hall-Marby. — Prenumerationskvittot saknas.

OBS.! Alla som **icke** insändt fullständigt porto, torde göra det med det snaraste för erhållandet af Nya Testamentet.

Å Tidningen Fosterlandets Expedition, Stockholm, finnas följande böcker och planscher att köpa:

Himmelsbröd och Tröstedryck, lifsord för hvarje dag i året med verser för Herrens pilgrimer. Efter nya bibelöfversättningen ntarbetad af Predikanten **K. A.** Johansson. Pris pr ex.: häft. 50 öre; 5 ex. 2 kr.; 10 ex. 3: 75; 20 ex. 7 kr. — Klotband pr ex. 1 kr.; för 5 ex. 4 kr.; 10 ex. 7: 50; 20 ex. 14.

Kristi Pinos Historia af **A.** W. Dahlgren. Pris pr ex. 30 öre; 5 ex. 1: 30; 10 ex. 2: 50; 20 ex. 4 kr. Detta häfte, som är tryckt på fint papper och med 11 fint utförda illustrationer, belyser fullständigt vår Frälsares lidarde och död.

Den förlorade sonen, betraktelse öfver Luk. 15: 11—24 af Pax. Pris pr ex. 25 öre; 5 ex. 1: 15; 10 ex. 2: 10; 25 ex. 5 kr.; 50 ex. 9: 75; 100 ex. 16: 67. Denna broschyr är af ett sådant innehåll, att **hvarje** yngling och jungfru bör läsa den.

Jultankar af **A.** V Dahlgren. Pris pr ex. 40 öre; 5 ex. 1: 75; 10 ex. 3 kr. — Boken är **fint illustrerad** och försedd med ett vackert omslag i blått färgtryck samt innehållande 12 religiösa berättelser och poem. En för ung och gammal nyttig och passande lektyr.

Kristus inför Pilatus. Tryckyta 30×46 cm.

Kristus på korset. Tryckyta 27×46 cm.

Olyckskvällen i Stockholm den 23 Sept. 1885. (Kristina Nilssons gratiskonsert vid Grand Hôtel, framställd i fyra tablåer.) Tryckyta 17×24 cm.

Dessa tre mycket tilltalande taflor äro tryckta på fint elegant papper och kunna utgöra en riklig väggprydnad för hvarje hem. — Pris pr st. (alla tre) 40 öre; 5 st. 1: 75; 10 st. 3: 25.

OBS.! Likviden för böcker och planscher kunna sändas i postsparmärken eller 10-öres frimärken.

Observera!

Ett nytt lager af fina och i guld pressade **klotpermar med skinnryggar** till Nya Testam ha nu inkommit och finnas att tillgå å vår expedition genom insändandet af 1: 35 i 10-öres spar- eller frimärken. Som permarne hafva en stor åtgång, torde hvar och en passa på innan de taga slut.

OBS.! De gamla permarne äro fullständigt utsålda.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 15. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 27 Augusti. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Dygdens belöning.

En berättelse ur verkligheten.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Det kunde icke fela, att den gode Martins uppförande snart skulle väcka den störta uppmärksamhet. Såsom det vanligast händer vid sådana tillfällen, voro flera personer böjda för att tadla, än att berömma hans handlingssätt. Många ansågo hans uppförande för stolthet, andra kallade honom en usel snyltgäst, hvilken på detta sätt ville förskaffa sig de förnämas gunst, åter andra höllo honom för en listig räf, som väl visste huru han till slut skulle göra sig betald för sin förmenta självuppoffring. Blott få erkände hans verkliga förtjänster och sökte träda i förbindelse med den redlige mannen för att lätta och underhjälpa bemödandet. Men alt detta gjorde litet eller intet intryck på honom; han åhörde lugnt det tadel, hvarmed han öfverhopades från alla sidor, lade handen på hjertat, och sade: »Kära grannar, jag kan icke annorlunda.»

Emellertid hade fader Martins ädla handlingssätt hunnit blifva bekant äfven utom hans boningsort, som uppväckt många till lifligt deltagande. Man kom till hans hydda, för att bevittna hans stilla dygder, och han hade den glädjen att från alla sidor mottaga skänker. Flera välmående familjer erbjödo sig snart att upptaga det ena eller det andra af de båda grefvebarnen, men Martin blef då ledsen, samt visste förebära så många undflykter och göra så många invändningar, att man ändtligen afstod från de gjorda anbuden samt lämnade honom barnen likasom förut.

Om likväl detta var helsosamt för barnens framtid, är mycket att betvifla; ty Martin tillfredsställde visserligen deras kroppsliga behof, men han kunde icke sörja för deras själsbildning. Pastorn i en närgränsande by, insåg detta, och beslöt att tala uppriktigt med gamle Martin. Han besökte för detta ändamål fader Martin, samt förestälde honom rätt lifligt nödvändigheten att gifva barnen en passande uppfostran. Den ärevördige pastorns varnande ord hade icke svårt att finna ingången i den ädle mans hjerta, som ingenting högre önskade i verlden, än att befordra sina fosterbarns lycka. Han fattade gråtande den andliges hand och sade: »Ack, ärevördige herre! gör som ni vill. Om jag gjort något för min stackars herres barn, så skedde det blott i den öfvertygelsen att det vore till deras nytta. Detta är nu mera icke fallet; jag träder derföre gerna tillbaka. Det skall väl krossa mitt hjerta, att skiljas från dem, men hvad mer, blott jag vet dem lyckliga. Derföre, tag dem ifrån mig, genast om ni vill, och jag skall med glädjetårar lämna dem, då jag vet, att en bättre framtid föreståt dem, än den lott jag kunnat bereda dem.»

Prestmannen var djupt rörd, och skildes ifrån honom, med den försäkran, att barnen icke förr skulle tagas ifrån honom, än man på det mest samvetsgranna sätt såg sig i stånd att sörja för deras underhåll. Detta inträffade emellertid ganska snart. De fromma systrarne i ett närgränsande kloster erbjödo sig mänskovänligt att åtaga sig den unga grefvinnan, och draga omsorg för hennes uppfostran, och snart derpå erbjöd sig äfven föreståndaren för en uppfostringsanstalt i närmaste stad att upptaga den unge grefven bland sina öfriga pensionärer. Sålunda hade båda syskonen blifvit aflägsnade från fader Martins hydda, och denne sökte nu och fann tröst hos egna barn och sitt hjertas goda medvetande. (Forts).

Förr än man till ära kommer, måste man lida.

Kaukasus och kaukasierna.

Kaukasus, denna för Rysslands eröfringslystnad så oroliga härd, kallas den väldiga bergskedja, som på gränsen mellan Europa och Asien sträcker sig i en längd af 150 mil och med en bredd af 15 och 40 mil, i nordvestlig riktning till sydvest från halfön Taman mellan Svarta hafvet och Azowska sjön intill halfön Abscheron i Kaspiska hafvet.

Det är egentligen tre bergskedjor som bilda Kaukasus, af hvilka den mellersta är högst (med en medelhöjd af tio tusen fot). De lägre delarne af bergmassan äro skogrika, synnerligast beväxta med bok, kastanier och högre upp barrträd. Godt gräsbäte finnes ända till 8 à 9,000 fot i bergshöjderna. Centralkedjans skalliga toppar äro deremot höljda af evig snö och is. Dalarne och de nedre delarne af bergen ha ett varmt klimat och en yppig vegetation för vin- och sädesodling.

Kaukasus har ingen verksam vulkan, men är rik på vulkaniska fenomen (dyvulkaner, jordbeck o. s. v.) Der finnes ock en mängd nafta-källor och källor med varmt vatten. Oaktadt ett stort öfverflöd på metaller är bergverksdriften här nästan okänd.

En väganläggning i Kaukasien.

»Kaukasier» är namnet på den mängd stammar af blandad härkomst, som bebo Kaukasus-bergen och deras delar. Efter de ovanligt olika språkarterna har man ordnat dem i fem grupper: georgier, lesgier, tschetshetzer, osseter och tscherkesser förutom många rent turkiska (tartariska) stammar. De öfverensstämma tämligen i en djerf krigaranda, som föranledt dem att under hela detta århundrade kämpa mot rysssarnes öfvermakt. Men på grund af deras olycksaliga oenighet eller, rättare, enär hvar del eller landsby (»au!») stred för sig, kunde af deras guerillabedrifter icke utveckla sig någon nationel oafhängighet. I början stodo tscherkesserna vid Svarta hafvet i spetsen för kampen och sedan tschetschenzerna vid Kaspiska hafvet med Schamyl och hans drabanter till anförare. Då de 1854—55 försummade att verka gemensamt med Rysslands fiender och Schamyl tillfångatogs, blefvo de sent omsider underkufvade. Allt emellanåt kämpa de dock i enstaka grupper mot ryssarne bland sina svårtillgängliga och af strömfall genomilade dalklyftor.

Illustrationen visar kaukasier

under arbete med att bana en väg genom ett af dessa svindlande bergspartier, som så mångenstädes förekomma i Kaukasus.

Huru Anders skaffade sig en extra inkomst.

En pantlånare i hufvudstaden vid namn Petterson, en glad fyr och hederlig karl för resten, gjorde en dag besök hos sin vän handlanden Svensson på Söder.

Som vädret var mildt och vackert samt herr Petterson hade flera små ärenden att uträtta, begärde han att låta sin öfverrock hänga kvar till dess han blefve färdig att gå hem.

Rocken blef emellertid icke afhämtad om kvällen och då följande dag var mycket kylig, lät herr Svensson sin springpojke bära hem rocken men, med tillsägelse att lämna in den på lånekontoret.

Nu fogade slumpen det så, att P. för tillfället icke var inne. Betjäningen, som icke kände igen rocken, utan trodde, att pojken ville låna på den, frågade hur mycket han begärde.

Pojken, som trodde att det var fråga om dricks pengar, svarade att de kunde gifva honom så mycket de ville. Sedan rocken blifvit väl afsynad, och pojken uppgifvit namn och bostad, erhöll han en pantsedel och 15 kronor.

Nog tyckte han det vara litet besynnerligt att erhålla så mycket dricks pengar, men då han icke begärt något, ansåg han det häller icke vara orätt att emottaga gåfvan. En stund efter gossens hem komst infann sig herr Petterson för att afhämta sin rock. Vännen meddelade, att han för en god stund sedan hemsändt den. Som P. icke var någon knusslare, gaf han genast pojken en krona i dricks pengar.

Fram på eftermiddagen kom P. tillbaka under förklaring, att någon rock icke blifvit hemsänd. Nu skulle Anders afgifva förklaring.

— Hvad gjorde du med min rock, som du skulle bära hem? frågade herr Petterson.

— Herrns rock! Den lämnade jag på kontoret, der jag skulle lämna den vet jag, svarade Anders.

— Åh, du gjorde väl så sjutton häller' Jag har frågat alla mina biträden; men ingen af dem har tagit emot rocken.

— Dä ä' då inte lönt att di nekar, ty jag har skriftelit på att så är.

— Kan du visa mig någon skrifvelse, då skänker jag dig femtio kronor min gosse.

— Ah, jag har allt fått så bra betalt förut, så ja ä' belåten utan att jag skulle få femtio riksdaler te.

— Jo, det blir som jag har sagt, kan du visa skriftligt på, att något af mina biträden tagit emot rocken, så skall du få femtio kronor, å det kontant ändå.

— Dä ä då lätt tjänta pengar, sade Anders — och drog upp ur fickan ett papper, som han lämnade herr Petterson.

— Hvad! har du belånat min egen rock på mitt eget lånekontor? Det var då höjden af oförskämdhet.

— Så orättviser kan jag då gudskelof aldrig bli.

— Nej, nu går det för långt, då du först lämnar fram pantsedeln och ändå sedan nekar för din brottslighet. Att du var en sådan skälm kunde jag dock aldrig tro.

— Om jag begärt te å få låna ett öre på rocken, så vånnar jag ja blefve skapt som ena höna, ty dä första ja kom in på kontoret, kom en herre å tog emot rocken, och som ja trodde att han kände igennen, så sa' ja inte ett ord, utan bara lämnan, och så fråga han mej, hur mycke ja skulle ha, och om ja trodde att han mente dreckspenga, kunde ja inte mä å begära utan ja sae, att han får ge så möcke han vell, och når han då frågat hva ja hette å hvar ja bodde, lämna han mej denna lappen och femton kronor, å som ja trodde att dä va dreckespenga, tacka ja allihop herrarne som va inne på kontoret. Jag tyckte nog att dä va möcke, men så hade ja alltid hört, att pantlånare tjäna så faseligt möcke pengar å derför trodde ja, att di alltid va så liberala.

— Har du handlat af oförstånd må du gerna behålla dessa pengar. Har du verkligen belånat rocken, må du äfven behålla dessa femton kronor, ty då är du en riktigt kvick slyngel.

— Något att lämna tebaka har ja inte, ty när ja gick hem, köpte jag mig ett par byxor, en väst å två stycken skjortor. En rock behöfver ja mä, och skulle ja nu få femti riksdaler te, så blir dä mycket bra för mig.

— Är det verkligen som du säger, så skall du också få hvad ja lofvat.

— En karl ska väl stå vid sina ord, sade Anders med ett inställsamt leende, och som herr P. den dagen var vid godt lynne, fick han äfven mynt till rocken, hvarför han den dagen beredde sig en inkomst, som hvarken förr eller senare kommit honom till del.

Rockford P.

Kvinnans inflytande.

I allmänhet känner en man sig angenämt berörd af ett vackert kvinnoansigte, ett behagligt uppträdande och en yttre älskvärdhet hos de kvinnor, med hvilka han i det dagliga lifvet umgås. Men det finnes dock andra egenskaper i kvinnans karaktär, som gifva henne ett långt större inflytande på sin omgifning. Mången man har låtit sig bedåras af kvinlig skönhet och för sent erfarit, att skalet varit lysande men kärnan osund. Desto mera skall en sådan man värdera den ädelsinnade, godhjertade och älskvärda kvinna, hvilkens personliga skönhet ej kommit till del, men hvars själs skönhet lyser fram ur hela hennes väsen. En sådan kvinnas inflytande i det dagliga lifvet är utomordentligt välsignelsebringande för alla omkring henne. Det är till henne som husets vänner komma med sina bekymmer och hemta råd i sjukdom och nöd. Det är från hennes läppar; som tröstens ord hviskas till den af sorgen djupt nedtryckte. Det är hennes lena hand, som torkar bort tåren från det gråtande, sjuka barnets kinder, och liksom strycker bort febern från dess panna. Det är hennes kärleksfulla förmaningar och råd, som bringa de uppväxande sönerna till besinning midt i deras vilda lek, och det är hon, som hos döttrarne uppammar den karaktärens styrka och hjertats renhet, som är samfundets prydnad och deras eget skydd. När mannen, uttröttad af det dagliga lifvets sträfvande och arbete, kommer hem om aftonen, kanske miss-

lynt öfver förtretligheter eller nedstämd öfver motgångar, som under dagens lopp träffat honom, så är det denna kvinna, som kysser bort bekymren från sin makes panna och som uppmuntrar och stärker hans moraliska mod, sättande honom i stånd att på nytt draga ut stark och modig i lifvets dagliga strid, under det klangen af hennes ord ljuder i hans öron som en segersång. Den ystre skolpilten, som plågad af elaka kamrater, ilar från lekplatsen, känner instinktmessigt att modersfamnen är hans tryggaste hamn. Det finnes ingen sorg, som ej kan lindras, ingen smärta, som ej kan döfvas, genom att anförtro sig till den ädla och varmhjertade kvinna, som försynen har gifvit dig till moder, hustru, syster eller väninna. Låt hennes själs adel verka stärkande, hemta tröst från hennes hjertas renhet och sök råd och vägledning i hennes ord, skulle ni ej sjelf vara mäktig att finna källan till allt ädelt och godt.

Under klubban.

Af Efraim.

Ett blad ur nittonde århundradets svenska slafhistoria.

Man blef en börda för samhället på sistone, den flitige och skicklige arbetaren.

Det var icke hans fel. Orätt konstruktion å en arbetsmaskin vållade att han blef en stackars krympling.

Respenningar funnos ej. Spara går ej, när det går »ur hand i mun», hur mycket det än skrickes om pligten att spara.

Fattigvården måste gripa in. Det blef ett tungt lif, och så glädjelöst, så mörkt.

Och så kom ett hårdt slag. Hustrun, hon, som hållit så mycket uppe, sjuknade in och dog. Umbäranden och sorg redde dödsbädden, och så släcktes sista solstrålen för den fattige krymplingen.

Fattigvården måste åter gripa in. Lagen tillät beklagligtvis inte att krymplingen och hans barn skulle få svälta ihjel.

Fattigvårdsstyrelsen knotade, men det kunde ej hjälpas, *något* måste göras.

Då fick ordföranden en idé: »Packet» skulle auktioneras bort. Den mistbjudande skulle få de fattiga, kommunen skulle på samma gång spara, som den fullgjorde sin »kristliga plikt».

Den utsatta dagen kom.

Spekulanterna voro mest folk af mindre fördelaktigt utseende, folk som tänkte förtjäna på saken.

Auktionen började af kommunalordföranden. Krymplingen bjöds först ut.

— Hur mycket ska' ni ha go' vänner för att taga kraken i maten? började auktionsförrättaren i »grötig» ton.

Första budet var 150 kr. pr år. Sedan följde buden hastigt på hvarandra, tills klubban föll för 75 kr.

Hvems var budet? Jo, en bonde, känd för snålhet och hårdhet, stannade för de 75 kronorna.

Hvad kunde stämma honom så, att han för detta pris åtog sig den stackars krymplingen?

Medlidanden med den arme eller med fattigvården?

Intetdera. Han ämnade förtjäna på affären.

Ja, stackars man, du må gerna gråta. Du arbetare, som samlat penningar, icke för dig själf, utan för andra; ditt elände skall nu börja.

Så kom barnens tur.

Gossen var 8 och flickan 6 år, »de skulle nog kunna göra rätt för sig», mente auktionsförrättaren. De slumpades bort för respektive 25 och 40 kronor.

På denna summa skulle de klädas och födas, och inroparne skulle nog veta att tillgodogöra sig.

Stackars barn, en dag skolen I måhända vara med om att ställa samhället till ansvar för glädjelösa, tårdränkta, mörka ungdomsår.

Den lilla familjen blef långt skingrad, och nu ha alla hvar för sig börjat ett lif af nöd och umbäranden, slafvens mörka stråt!

Men herr kommunalordföranden sitter i öfverflöd och nöjd med att ha fullgjordt den *"kristliga plikten."*

Råttmusik.

Råttmusik har man förut hört talas om. Nu börjar man äfven orda om — råttmusik. Råttorna äro, säger nämligen en utländsk tidning, mycket musikaliska djur; näst ett stycke fläsk finns det ingenting som bereder en råtta så stor njutning som god musik. Till följd af denna sin musikaliska anläggning ha råttorna en verklig skräck för hvarje disharmoni. Man kan också dagligen iakttaga med hvilken snabbhet en gårdsråtta kilar ned i sitt hål, så snart hon får syn på en positivhalare. På denna råttornas afsky för all falsk och skrikande musik är ett nyupptäckt utrotningsmedel grundadt. Det består i ett par timmars energisk blåsning i klarinett eller annat skarpt ljudande instrument. En person, som var illa plågad af råttor, berättar, att alla hans råttor hals öfver huf vud togo till flykten, sedan han spelat för dem i tre kvarts timme, men han var också en sällsynt ihärdig klarinettspelare. I brist på klarinett är barnskrik att rekommendera. Familjer med många barn bli aldrig angripna af råttor så länge de små ha ordet. Också »piano-klink» har, äfven på råttor, visat sig vara ett lika verksamt skingringsmedel som det är på menniskor.

Litteratur.

Det nya Psalmboksförslaget granskadt af en prest i svenska kyrkan. Pris 1: 50.

Breflåda.

A. Petter Amreus. Endast en sort permar finnes och dessa äro med skinnrygg samt så stora att både Nya Testamentet och Psaltaren kan inbindas i densamma. Priset 1 kr. 35 öre ex. och hvart 10:de ex. gratis.

J. Christoffersson. Bilagan Nya Testamentet och Psaltaren erhålles endast genom att prenumerera å När och Fjärran samt till oss insända prenumerationskvitto jemte 50 öre. Se nr 9 af N. o. F.

J. A. Johanson. Insänd 50 öre så erhålles bilagan. Kvitto bekommit.

Gaute, L. socken. — Bidrag emottagas med största tacksamhet.

OBS.! Bilagan (Nya Testamentet) kan **icke** erhållas på annat sätt än genom att prenumerera å tidningen **När o. Fjärran.**

Observera!

Ett nytt lager af fina och i guld pressade **klotpermar med skinnryggar** till Nya Testam. ha nu inkommit och finnas att tillgå å vår expedition genom insändandet af 1: 35 i 10-öres spar- eller frimärken. Som permarne hafva en stor åtgång, torde hvar och en passa på innan de taga slut.

OBS.! De gamla permarne äro fullständigt utsålda.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

När och Fjärran

Veckotidning för hemmet.

N:o 16. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 3 september. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm, David Bagaresgata 3. | 1890.

Erik den heliges sista messa.

När konung Erik i fyra år efter Finlands eröfring hade fört öfver Sverge en lycklig regering och hängt svärd och sköld i salen, icke mer tänkande på våld och blod, kom — såsom orm smyger i gräset och såsom ulfven anfaller lam å betet — med en hast danske konungen Henrik Skatelörs son, Magnus, som på mödernet härstammade från svenska konungahuset, med krigsfolk från Danmark oförvarandes till Upsala och hade äfven förrädiska svenska herrar med sig. (Det är en sägen, att östgöta konung, Karl Sverkerson, var ock med, fast hemligen, i danskarnes följe.) Det var på tionde året efter konung Eriks tillträde till Upsala Öde (1160) och på Kristihimmelsfärdsdag, då konungen höll sin gudstjänst i heliga trefaldighetskyrkan, der biskop Heinriks efterträdare, biskop Kapman, förrättade messan, som fienden visade sig på Fyrisvall. När detta bebådades konungen, blef han ingalunda deraf störd i sin andakt, utan svarade med lugn: *Låten mig först här fullända detta heliga verk!* Men, när messan var slutad, tog han sina vapen och gick sin öfverlägsne fiende och fäderneslandets förrädare med frimodighet till mötes. Efter ett manligt fäktande blef konungen öfvermannad och af fienden tillfångatagen samt strax derefter vid Dombron halshuggen. Det säges, att af hans blod uppsprungit den klara källan derstädes, som än i dag finnes kvar och som fått namnet S:t

Eriks källa; en längre tid har den varit en offerkälla.

Stor afsaknad tyckte sig nu Svea folk lida efter den gode konungens fall för mördarens hand, och uppriktiga tårar täldes öfver hans stoft. Den 18 Maj blef sedan länge firad i Upsala Domkyrka, och öfver hela landet böner gjorda till S:t Erik, och lofsånger sjungna till hans ära.

A. Aug. Afz—s.

Dygdens belöning.

En berättelse ur verkligheten.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Martins stora uppoffrande dygd skulle emellertid icke blifva utan belöning. Den redlige prestmannen hade, i förening med flere ädla män, uppsatt en rörande berättelse härom till prefekten i departementet. Så snart den sistnämde förvissat sig att berättelsen var grundad, aflät han en skrifvelse till ministern, hvari han med de lifligaste färger framstälde den trogne tjänarens ädla handling. Ministern för offentliga undervisningen, den lärde herr de Salvandy, beslöt nu att på det värdigaste sätt belöna den dygdige gubben.

Mina läsare hafva kanske hört omtalas Monthionska dygdeprisen? Herr de Monthion var en ädel fransman, som nedlade en betydlig förmögenhet på fäderneslandets altare med det vilkor att staten med ränteinkomsten skulle uppmuntra dygden och belöna utmärkta förtjänster.

Nu var just den tidpunkt inne, då dessa pris med vanliga högtidligheter skulle utdelas i rikets hufvudstad, Paris. Hvem beskrifver den gode fader Martins förvåning, då en rådsperson infann sig hos honom, med höflighet förfrågande sig om han vore den man, hvilken sörjt för grefvens af Beaufort barn, samt, då Martin bejakade detta, uppfordrade honom att i sådant fall följa sig till prefekten. Då fader Martin ankommit till prefekten, öfverhopades han med loftal, förseddes med bref och penningar, samt skickades på detta sätt utrustad till Paris. Uti hufvudstaden blef han af dem, till hvilka man hänvisat honom, med största välvilja och på det mest förekommande sätt mottagen och bemött.

Slutligen inbröt den stora dagen, då akademien hade sin offentliga sammankomst, och dygdeprisen skulle ntdelas. Halfva Paris strömmade till institutets salar, hvarest denna högtidliga handling skulle försiggå, ty det beställsamma ryktet hade förkunnat, att festen denna gång skulle blifva mer än vanligt imponerande.

Då fader Martin infördes i salen, strömmade glädjetårar ur hans ögon när de grefliga barnen, Henri och Juliette skyndade emot honom med ett glädjeskri och hängde sig fast vid hans hals. De ledde honom derpå fram till hans plats, bekransade honom med blommor samt ställde sig slutligen på båda sidor om honom, omfattande hvardera en af gubbens darrande händer emellan sina.

Nu uppsteg ministern de Salvandy och uti den stora sal, der nyss sorl och bifallsrop genljudit, herskade en djup tystnad — och alla lyssnade uppmärksamt.

Från den vältalige mannens läppar ljödo snart lifgifvande ord, hvilka meddelade sig åt hela församlingen. Han vände icke genast sitt tal till fader Martin; han ledde icke ens publikens uppmärksamhet på honom; han talade om den gamle likasom hade han icke varit närvarande, samt föredrog hans ädla handling i form af en behaglig berättelse. Allas ögon hängde vid ministerns läppar, allas sinnen voro i den största rörelse — då talaren afbröt sig sjelf med en paus. Den rörda församlingen drog ett djupt andetag, samt beredde sig att utbryta uti högt bifallsrop då ministern åter trädde fram samt forfor med höjd stämma: »Och denne ädle gubbe, hvilken gjort sig förtjänt att bära en mans skönaste smycke, dygdens borgarekrona, denne åldring, så värdig sin nations kärlek och aktning, denne gubbe — befinner sig här för att mottaga den honom tillkommande hyllningen. Sen här denne värdige man, hvilken vi alla vörda, den man, hvilkens dygd skall blifva oss till ett mönster — en man, hvilkens ädla handling det är vår första och heligaste pligt att erkänna! Vi tilldela honom nu villigt och med glädje det högsta pris, lagarna tillåta oss; denna äreskänk skulle likväl vara alltför ringa, om den icke åtföljdes af vår obegränsade aktning och om icke tillfogades en långt större skänk, nämligen den af vår beundran för hans storsinta handlingssätt!»

Ett oändligt bifallsrop ljöd i salen, då herr de Salvandy slutat; dock, föremålet för allt detta jubel, han hörde det icke, han låg der sanslös, nedsjunken på sin stol, med slutna ögon, men ett saligt leende spelade kring de bleka läpparne.

Man trodde till en början att den gamle ljutit döden och att hans hjerta brustit för de stormande känslornas svall. Emellertid trängde sig en händelsevis närvaranda läkare fram ur hopen — och med hans bemödanden lyckades det snart att återkalla de flydda lifskrafterna. Gamle Martin slog åter upp mot dagen sina matta ögonlock, såg oroligt på den talrika församlingen samt utropade plötsligt med svag, upprörd stämma: »Jag förtjänar det icke! Jag är icke värdig sådana loford!»

Det var ett skönt ögonblick, denna stund, då den gamle uppslog sina ögon och den i salen församlade människomassan såsom *en* man grät en skön tår af mänsklighet.

(Forts.)

En kinesisk mandarin om kvinnorna i Europa.

»Times» meddelar ett utdrag ur en berest mandarins uttalanden om hvad han har upplefvat i Europa. I synnerhet har kvinnornas ställning i högsta grad förundrat honom. Han finner det rent at komiskt, att man och hustru arm i arm visa sig på offentliga ställen, och han kan aldeles icke förstå den stora uppmärksamhet man i Europa i det dagliga lifvet visar kvinnan. I Kina få kvinnorna vid måltiderna nöja sig med hvad mannen lämnar, »men i Vestern», skrifver denne son af det himmelska riket, »der vänta männen tills kvinnorna ha tagit för sig.»

Den europeiska damdrägten väcker hans förvåning i högsta grad. Han kan icke fatta, att damerna vid hofvet gå urringade och betrakta det som ett tecken på aktning att visa så mycket som möjligt af sin hud.»

Den bereste mandarinen har mycket svårt att förklara en kyss, enär dylika ömhetsbetygelser äro fullkomligt okända i Kina och det

kinesiska språket ej har något uttryck; som motsvarar »kyss». »Det är», skrifver han, »en höflighetsform(!), som består uti att två personers läppar mötas och frambringa ett ljud».

Baler och öfriga bjudningar omtalar han på följand sätt: »Förutom middagsbjudningar har man tébjudningar, hvilka i allmänhet gifvas af rika köpmän och högtstående embetsmän. Man inbjuder ett ungefär lika stort antal män och kvinnor, och när de inbjudna äro komna, serveras det socker, mjölk, té och kakor, för att underhjälpa konversationen. Egendomligast äro inbjudningarne till att hoppa och stå i position; värden bestämmer då hvilken man och kvinna, som skall dansa med hvarandra. Med båda armarne fatta dessa om hvarandra och hoppa, springa och figurera sedan parvis till ömsesidig förnöjelse. Till och med män och kvinnor, som alls icke känna hvarandra, kunna vara med om detta».

Hvad följden blir.

Hvad följden blir om folket fortfar så
Att tusentals per vecka emigrera,
Ej mycken tid behöfver spillas på
För att om så man önskar utfundera,
På tok det knallar med oss utan prut.
Sen, hur det artar sig och dömen själfva!
Det glesnar re'n — hur skall det väl se ut
om tio år härefter eller elfva.

Om landets innevånare man tar
Och uti vissa klasser delar sönder,
Så visar det sig genast att man har
Blott tjenstemän, arbetare och bönder.
När arbetsklassen till Amerika gått,
Och bonden står för tjänstefolk förlägen,
Så är det klart att han får brådt
Att packa in och resa samma vägen.

Och sedan återstår, så vidt jag ser,
Af fräjdad hjältestam från hedna tider
Ej inom Sveas landamären mer
Än tjänstemannakårens individer.
Det kan man ungefär på förhand veta
Hur det i gamla Sverge se'n skall bli,
Det blir att gubbarne få hugga i,
Ta' ske'n i vackra handen och arbeta.

Det skall i sanning blifva sällsamt nog —
Men som sig bör det jämväl blir för resten —
Att se hur länsman sköter bondens plog
Och krokpinnsharfven skötes utaf presten;
Att se en öfverstlöjtnant mala ben,
En kronofogde smida knif och yxor,
En vice häradshöfding hugga sten
Och bispen lappa sina gamla byxor.

Och föga tid det blir att bråka med
Grundskatter, värnepligt och politiken,
Ty statsministrarne få såga ved
Och presidenterna få gräfva diken,
Vaktmästare, som nu ha lön på stat
Och vakta ytterrockar i tamburen,
Få emot kläder, fria rum och mat
Bekväma sig att vakta kreaturen.

Skomakarpojkens plats vid mästarns disk
En excellens får taga in i stället,
Och hofmarskalken själf får meta fisk
För sig och sin familj till uppehället,
Kaptener, löjtnanter, kadetter små
Och generalspersoner som fått sparken,
Få med sitt hjältesvärd vid sidan gå
Och sätta ofvor uti ödemarken.

Är det nödvändigt, att det så skall ske,
Och är det säkert det, att så det slutar?
Jag svarar: den som lefver får väl se.
I märken själfva nog hvartåt det lutar,
Jag icke gerna från mitt hemland far,
Ej ifrån vänner som jag lärt värdera —
Och reser L. O. Smith, då blir jag kvar,
Men blir han kvar då vill jag emigrera.

R. P.

Mannen, som skulle styra och ställa der hemma.

Folksaga.

Det var en gång en äkta man som var mäkta gnatig och elak och som tyckte att hustrun aldrig gjorde nog gagn i huset.

En vacker kväll under slåtter-tiden kom han hem och grälade och bråkade så att det riktigt gnistrade omkring honom.

»Men hvar då inte så ond, kära far!» sade gumman. »Vill du, så ska vi i morgon byta arbete? Jag skall gå ut med slåtterkarlarna och slå, så kan du styra och ställa här hemma.»

Det föreslaget fann mannen vara godt och gick gerna in derpå.

Tidigt på morgonen tog gumman lien på axeln och gick utåt ängen med slåtterfolket för att slå. Mannen redde sig nu till att ordna och bestyra om allt i huset.

Först började han tjärna smör af grädden, som mor hade slagit i tjärnan; men när han hållit på med det en stund, blef han törstig och gick ned i källaren för att hemta sig lite öl.

Medan han höll på med att tappa i stånkan, fick han höra att griskultingen smugit sig in i stugan. Med tappen i hand sprang han då uppför källartrappan det fortaste han kunde, för att hindra grisen att slå omkull tjärnan; men när han fick se att grisen allaredan hade gjordt det och stod der och sörplade i sig grädden, som rann utefter hela golfvet, blef han så splitt språngande arg att han glömde öltunnan och började jaga efter grisen, som gnodde ut i flygande fart. Han nådde honom i porten, och der han gaf honom en så dugtig spark, att han blef liggande stendöd på stället. Nu kom han ihåg att han gick med tappen i hand; men när han kom ned i källaren, hade allt ölet runnit ut ur tunnan.

Han gick derefter till mjölkkammaren och fann der ännu så mycket grädde, att han fick tjärnan åter full, och så började han tjärna igen, ty smör ville han nödvändigt ha till middagen. När han tjärnat en stund, kom han ihåg att hem-kon ännu intet blifvit utsläppt och hvarken fått vått eller tort, fastän det var så långt lidet på dagen. Han tyckte emellertid att det var för besvärligt att drifva henne ut i hagen.

»Nej jag skall i stället ha henne upp på taket!» tänkte han. För se, det var torftak på stugan, och der växte ett så tjockt och rart gräs. Dertill låg stugan nedanför en tvärbrant backe, och om han hade en planka gent öfver till taket, trodde han att han nog skulle få kon dit.

Men smörtjärnan tordes han heller icke lemna, ty den välsignade barnungen hans kröp omkring på golfvet, och den, tänkte han, kunde slå omkull tjärnan liksom grisen hade gjordt. Han fäste derför tjärnan fast på ryggen och gick så ut; men först skulle han vattna kon, innan han släpade henne upp på taket. Han tog då ämbaret för att hemta upp vatten med ur brunnen; men när han böjde sig ned öfver kanten, rann grädden ur tjärnan ned i nacken på honom och så ned i brunnen.

Det led nu till middagen, och smör hade han ändå icke fått. Han tänkte derföre att koka gröt och satte en gryta med vatten på spishällen. När han gjort det, kom han att tänka på att kon kunde falla ned från taket och bryta af sig både hals och ben. Han gick då åter upp på taket för att binda henne. Den ena ändan af tåget band han om halsen på kon och släppte den andra ned genom skorstenspipan. Derefter gick han in i stugan igen och band den andra tågändan fast omkring sin ena fot, ty vattnet kokade redan i grytan, och han måste röra i gröten. Medan han höll på med det, föll kon ändå ned från taket och drog, så tung

hon var, mannen vid tåget rakt upp i skorstenen. Der satt han nu fast, och kon hängde derute nedanför taket och sväfvade så mellan himmel och jord, och kon kunde ej heller komma lös.

Hustrun hade emellertid ute på ängen väntat både länge och väl att mannen skulle komma och kalla dem hem att spisa middag, men det blef inte af. Slutligen tyckte hon att det drog för långt ut och gick hem.

När hon fick se kon hänga der så ömkligt, sprang hon fram och skar af tåget med lien sin. I detsamma föll mannen ned genom skorstenen — och då gumman derpå kom in, stod han på hufvudet i grötgrytan.

Ett kattkrig.

Rifvandet af de gamla sädeshallarne i Paris har gjort en hel stor kattkoloni husvill. Dessa hallkattor hafva låtit mycket tala om sig i Paris. Kalonien grundades för 20 år tillbaka på det naturligaste sätt i verlden. En vacker dag upptäckte spanmålshandlarne, att hallen vimlade af råttor, som läto dess sädesförråd sig väl smaka. Man försökte till en början att få bort råttorna medels råttfällor, men då detta blef utan resultat, beslöt man sig för att låta deras naturliga fiender sköta utrotningsarbetet och skaffade sig derför några par präktiga kattor.

Medlet visade sig till en början förträffligt. De fyrfota jägarne ställde till ett sådant rumor i hallen, att råttorna inom kort funno lifvet outhärdligt der och gåfvo sig i väg. Men nu tillkom en ny svårighet, som man ej beräknat. Råttorna voro väl borta, men kattorna funnos kvar, och dessa förökade sig snart till den grad, att de blefvo en nästan värre plåga, än råttorna varit. De smutsade ned allt, röko omkring i mjölsäckarne och krafsade sönder kornpåsarne.

Hallens bebyggare skaffade sig då en fem, sex stycken stora bulldoggar, som skulle göra lifvet lika surt för kattorna, som dessa gjort det för råttorna.

Men den planen hade icke samma framgång. Det blef ett olidligt skällande och larm i hallen, men det var också alltsammans. Kattorna drogo sig endast undan till taklaget och gömställen, dit ej doggarne kunde följa dem, och der sutto de i godan ro och fräste åt sina skällande fiender.

Då kom man på den idén att förgifta kattorna. Hallegarne anmälde klagomål mot dem inför polisen, och polisen medgaf deras afrättning.

Man köpte det starkaste gift man kunde få och blandade detta i mat, som kattorna bruka tycka om, i den tanken att på det viset snart hafva sändt hela kolonien till dess fäder. Men kattorna voro slugare än man trott. De aktade sig visligen för den förgiftade maten. Det blef i stället doggarne, som kastade sig öfver den och snart nog äfven fingo sota derför.

Ett försök att svälta ut kattorne misslyckades äfven derigenom, att alla kvarterets gamla gummor i hemlighet buro mat till de »söta djuren».

Då beslöt man till sist att utrota kissarne med vapenmakt. En poliskommissarie, åtföljd af skyttar med skarpladdade gevär, gjorde en razzia genom hallen. Tack vare detta kraftiga medel lyckades man ändtligen att nedbringa djurens antal till rimliga proportioner.

Nu har slutligen den gamla hallen sjelf fått falla för hackan och spaden, och dermed hafva de, som voro kvar efter det stora blodbadet, äfven förlorat sitt hem och föra nu ett kringirrande lif.

Strödda tankar.

Den häftigaste kärlek är den, som ej delas, men den är också den flyktigaste.

* * *

Svaga människor äro maskiner, af hvilka de elaka gerna begagna sig.

Meddelande.

Prenumerationen pågår fortfarande å samtliga postanstalter i riket å **När och Fjärran** med endast **1 kr. 26 öre,** inberäknadt postafgift.

Men då ej **hela** bilagan **Nya Testamentet** får medfölja som bihang, så erhålles denna genom att till Exped. af **När och Fjärran, Stockholm,** insända **postqvitto** öfver verkställd prenumeration — jemte **50 öre** i spar- eller frimärken, som utgör porto för hvarje exemplar af nämda bilaga.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. af bihanget **Nya Testamentet och Psaltaren** på så sätt, att om prenumerationskvittot å 9 ex. jemte 4: 50 i 10-öres spar- eller frimärken (som utgöra portot för de 9 ex.), insändas, så fås det 10:de **ex. gratis.**

Stockholm i Juli 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Breflåda.

Bernhardina Ekström, Sandarne och **Nils Söderlind, Nordingrå.** — Prenumerera å posten samt insänd prenumerationskvittot till Exp. af N. o. F.

OBS.! Alla de som **icke** insändt till fullo 50 öre (portot) för exempl. af bilagan, Ny Testamentet, torde snarast insända resten för erhållandet af densamma.

Å **Tidningen Fosterlandets Expedition,** Stockholm, finnas följande böcker och planscher att köpa:

Himmelsbröd och Tröstedryck, lifsord för hvarje dag i året med verser för Herrens pilgrimer. Efter nya bibelöfversättningen ntarbetad af Predikanten **K. A.** Johansson. Pris pr ex.: häft. 50 öre; 5 ex. 2 kr; 10 ex. 3: 75; 20 ex. 7 kr. — Klotband pr ex. 1 kr.; för 5 ex. 4 kr.; 10 ex. 7: 50; 20 ex. 14.

Kristi Pinos Historia af **A.** W. Dahlgren. Pris pr ex. 30 öre; 5 ex. 1: 30; 10 ex. 2: 50; 20 ex. 4 kr. Detta häfte, som är tryckt på fint papper och med 11 fint utförda illustrationer, belyser fullständigt vår Frälsares lidarde och död.

Den förlorade sonen, betraktelse öfver Luk. 15: 11—24 af Pax. Pris pr ex. 25 öre; 5 ex. 1: 15; 10 ex. 2: 10; 25 ex. 5 kr.; 50 ex. 9: 75; 100 ex. 16: 67. Denna broschyr är af ett sådant innehåll, att **hvarje** yngling och jungfru bör läsa den.

Jultankar af **A.** V Dahlgren. Pris pr ex. 40 öre; 5 ex. 1: 75; 10 ex. 3 kr. — Boken är **fint illustrerad** och försedd med ett vackert omslag i blått färgtryck samt innehållande 12 religiösa berättelser och poem. En för ung och gammal nyttig och passaude lektyr.

Kristus inför Pilatus. Tryckyta 30×46 cm.

Kristus på korset. Tryckyta 27×46 cm.

Olyckskvällen i Stockholm den 23 Sept. 1885. (Kristina Nilssons gratiskonsert vid Grand Hôtel, framställd i fyra tablåer.) Tryckyta 17×24 cm.

Dessa tre mycket tilltalande taflor äro tryckta på fint elegant papper och kunna utgöra en riklig väggprydnad för hvarje hem. — Pris pr st. (alla tre) 40 öre; 5 st. 1: 75; 10 st. 3: 25.

OBS.! Likviden för böcker och planscher kunna sändas i postsparmärken eller 10-öres frimärken.

Observera!

Ett nytt lager af fina och i guld pressade **klotpermar med skinnryggar** till Nya Testam. ha nu inkommit och finnas att tillgå å vår expedition genom insändandet af 1: 35 i 10-öres spar- eller frimärken. Som permarne hafva en stor åtgång, torde hvar och en passa på innan de taga slut.

OBS.! De gamla permarne äro fullständigt utsålda.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

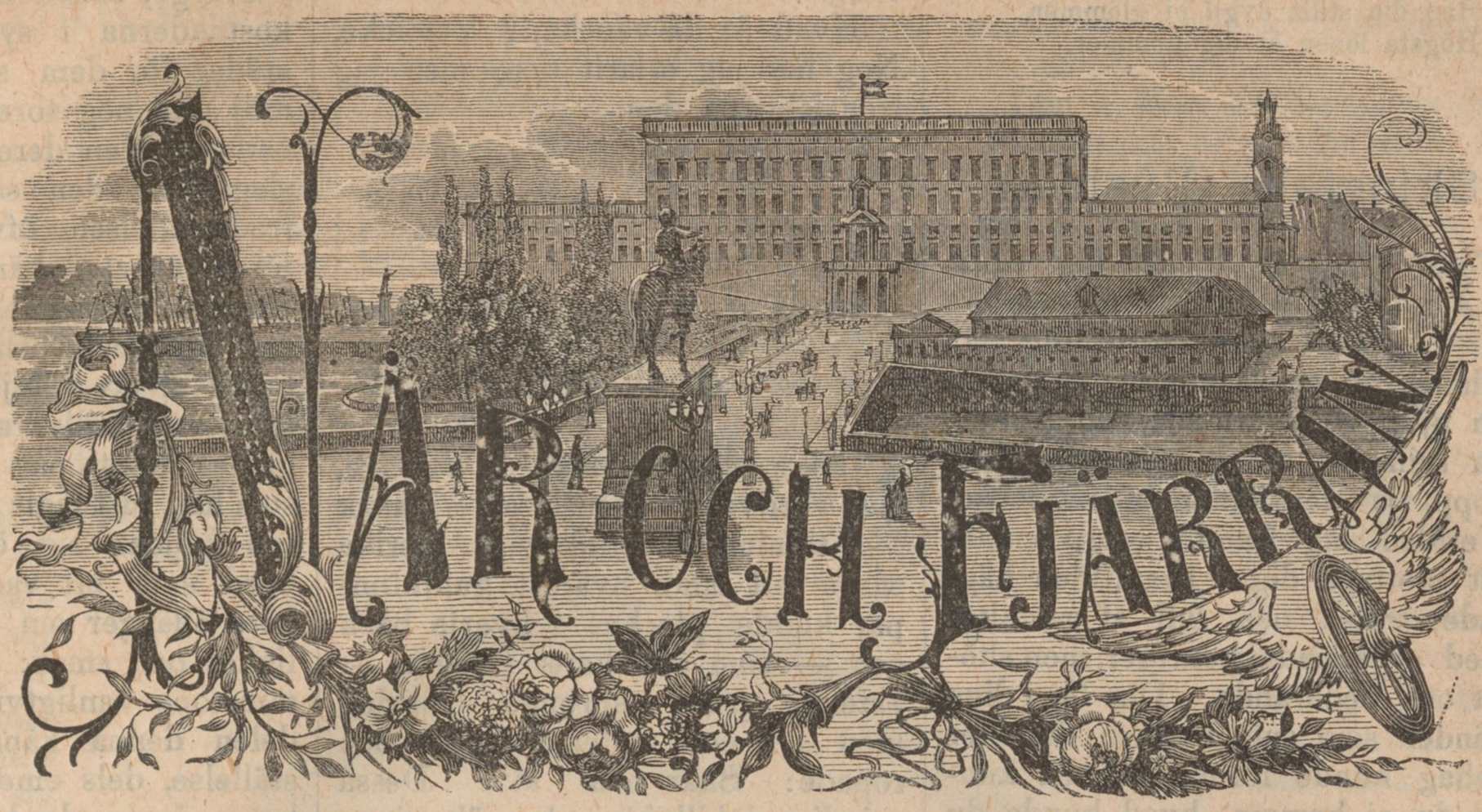

Veckotidning för hemmet.

N:o 17. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 10 september. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Dygdens belöning.

En berättelse ur verkligheten.

(Forts. o. slut fr. föreg. n:r.)

Högtidligheten var slut, och fader Martin utfördes i triumf. Då han utträdde på gatan, blef han mottagen af folkets jubelskri; ty berättelsen om hans vackra handlingssätt hade redan spridt sig bland de utanför institutet församlade massorna. Allas ögon voro fästade vid den gamle, der han, förstummad, höjde sina hopknäppta händer till himmelen — då plötsligen buller och oreda uppstod bland folkhopen. Man såg slutligen massorna dela sig och vika tillbaka för en prydlig vagn, förspänd med ystra hästar. Ekipaget hade ändtligen hunnit fram till stora portalen, dörren slogs upp af livréklädda betjänter — och ur vagnen skyndade grefven af Beaufort med brådskande steg, just i lagom tid att uti sina armar mottaga gamle Martin.

»Min herre, min gode, nådige herre!» utropade Martin jublande der han af grefven trycktes mot dess klappande hjerta. »Jag vet allt,» sade ädlingen med rörd stämma, »allt hvad du har gjordt, och jag välsignar dig!»

Under det att dessa ögonblick af en djup och stilla hänförelse högtidligt begingos och delades af tusende, vilja vi gå tillbaka i tiden och med några få ord berätta grefvens öden. Vi veta att han angreps af en svår sjukdom i samma ögonblick han beträdde Amerikas jord. Han tillfrisknade efter någon tid, genom en skicklig läkares bemödanden; men flera månader förgingo likväl innan han kände sig så pass återställd att han kunde allvarligt tänka på sin framtid. Grefvens obetydliga penningetillgång hade genom den långvariga sjukdomen blifvit så förminskad att han såg sig tvungen att lämna det stolta och rika Newyork, för att uti någon liten stad, i det inre landet, försöka sin lycka på någon underordnad plats i samhället. Han antog nu ett annat, borgerligt namn, och falsk blygsel hindrade honom att skrifva något derom till Europa och de sina. Till sist, då han uppgifvit allt hopp och var nära förtviflan, vände sig lyckan, och äfven de vågsammaste spekulationerna kunde icke förmå den nyckfulla gudinnan, att numera öfvergifva honom — med ett ord: han blef millionär. Han hade nu icke längre orsak att dröja i det främmande landet, han skyndade derföre ombord på ett till Frankrike destineradt fartyg. Landstigen på fädernejorden, återtog han sitt lysande namn, samt skyndade, så fort som möjligt, till Paris. En vän underrättade honom här om allt som tilldragit sig med hänsyn till familjen, samt om den fest, hvilken samma dag skulle försiggå uti institutets salar. Begagnande sin väns ekipage, skyndade grefven till institutet — det öfriga är förut omtaladt.

Vi sluta här vår berättelse, ty våra läsare kunna säkert gissa det öfriga. Fader Martin fick icke mera lämna grefven; den sistnämde och hans barn gjorde alt hvad i deras makt stod, för att omskapa gubbens återstående lifstid till en ända fortvarande högtidsdag.

Fader Martin dog för en några tiotal år sedan, lämnande efter sig ett vackert efterdöme af mänskligt ädelmod och själsstorhet, lärorikt för alla — dock synnerligast för ungdomen i hans egen födelsebygd, det sköna, af himlen välsignade Provence.

Ädle, du som trösten skänker
Åt ett bröst, som krossadt är;
Du, som på din nästa tänker,
När hans nöd din hjälp begär.
Som gör godt och det förglömmer;
Gud åt dig belöning gömmer.

Du, som föddes för att lida,
Växte upp bland sorg och nöd,
Ständigt gick vid dygdens sida.
Fast du ofta saknat bröd;
Som välgerningar ej glömmer,
Men i troget bröst dem gömmer.

Jorden inga skatter äger,
För att värdigt löna dig;

Endast han, som själf ju säger:
Gjordt åt nästan, är gjort mig.
Han din stilla dygd ej glömmer,
Högsta lönen åt dig gömmer.

Skingrade illusioner.

Det har väl händt dig såväl som mig, att din ungdom ibland sväfvat förbi dig. Då minnes du också att du hoppades, du njöt, du svärmade, du trodde, du tviflade och du älskade. Ditt hopp, ja det kände inga gränser. Verlden låg framför dig, beredd att mottaga dig. Framtiden hägrade trolsk och full af gestalter med obestämda konturer, men sköna och bedårande. Den låg i dina händer som snö, hvilken du efter behag kunde forma. Hvart kunde du ej komma, hvad kunde du ej bli! Din ärelystnad kände ingen gräns. Men så försvunno en dag de ljufva hägringarne, snön smälte i din hand, och du kände dig stå inför verkligheten, lifvets kalla, hårda obevekliga verklighet.

Du njöt. Blef din njutning långvarig? Fann du galla i bägarens botten eller ej? Din kärlek då? Kanske var din veka, innerliga lidelse besvarad, kanske stöttes du tillbaka, dina känslor trampades lättsinnigt under fötterna — hvad vet jag? Du trodde. Trodde på det goda, ädla i människans bröst, på Gud och hans faderskänslor, på dygd, på föräldrakärlek, på vänskap. Vänskap! Ett ord som kommer den ene att medlidsamt rycka på axlarne, den andre att minnas hjertliga omfamningar, trofasta handslag.

Ungdomen trodde. Men så började du att tvifla. Och när tviflet en gång kommit, lämnar det ingenting oberördt. Det sköflar mycket, fräter på mera och kommer allt att vackla till en början åtminstone.

Du såg, att det var lögn, hvad du måhända satte högt i verlden, du fann lumpenhet och småsinthet hos dem, du hittills trott det bästa och ädlaste om. Du fann kanske den af öfverklassen för underklassen predikade fosterlanskärleken vara en egoism i stort. Du fann att presternas Gud ej kunde vara verldsaltens store danare och styresman Du såg, att hvad du hittills kallat dygd ofta blott var hyckleri och förställning. Och så kom du till vänskapen. Den ville du ändå i det längsta tro godt om. Du hörde ju ännu en stämma, som sade: »Jag är din vän.»

Hvad är då vänskap? Vet icke. Nog har jag erfarit den, men jag tror icke på den.

R P.

Arbetet i Amerika och dess lön.

Länge plägade man i Sverige, skrifver en svensk- amerikansk tidning, föreställa sig Amerika såsom ett land, hvarest guldklimpar kunde plockas i hvarje bäck och — som det heter i sagan — »stekta grisar sprungo omkring med knif och gaffel i ryggen och ropade: 'Skär och ät'.» Dessa orimliga inbillningar ha säkerligen numera fått vika för den öfvertygelsen, att äfven här i landet »den som icke vill arbeta, han skall icke heller äta»; men blott få svenska utvandrare torde ännu vid afresan från Sverige ega något klart begrepp om, *huru mycket* man här i landet nödgas arbeta för att redligen vinna sin utkomst. Det kan derför måhända vara till nytta så väl för nykomne landsmän som för tilltänkte utvandrare att ännu en gång upprepa, det man för att här »taga sig fram» måste vara beredd på att underkasta sig flere försakelser och utveckla mycket större flit och ihärdighet, än som i Sverge fordrades af andra än de egentlige grofarbetarne. De sistnämda och de, som från barndomen varit vana att lägga hand vid jordbruket, reda sig i Amerika vida bättre än andra. Visserligen händer äfven här att personer, som besitta ovanlig skicklighet i sitt yrke eller som gynnas af lyckan, hastigt nog förvärfva välstånd eller till och med rikedomar, eller att andra genom mera eller mindre »tvifvelaktiga» medel lyckas föra ett sorgfritt och lysande lif på frukterna af andras arbete; men sådana undantag upphäfva ingalunda den allmänna regeln, att man här måste *arbeta* och dertill *hårdt och ihärdigt*, för att kunna vinna och bibehålla en aktad och angenäm ställning i samhället.

»Men», torde någon anmärka, »om arbetet i Amerika är tungt, så är äfven lönen i förhållande derefter». Sant — och icke sant. Den kontanta aflöningen eller inkomsten är här mycket större än i Sverge; ehuru de ökade lefnadskostnaderna i synnerhet i större städer för dem som har stor familj ofta nog torde utjämna skilnaden. Men deremot är ett annat slags *lön*, den som består i tillfredsställelsen öfver ett väl utfördt arbete, här mindre än i Sverge. *Der* känner sig skräddaren nöjd och belåten vid betraktande af ett välgjordt klädesplagg, som han tillverkat, skomakaren glädes åt ett par välgjorda stöflar, som han just tagit af lästen, snickaren fröjdar sig öfver det vitnes börd, som ett vackert utfördt arbete aflägger om hans egen skicklighet och smak; *här* bortfaller åtminstone vanligtvis och till största delen denna känsla af tillfredsställelse, dels emedan de flesta arbeten, innan de blifva färdiga, gå igenom flere olika personers händer, dels emedan tanken på huru mycket penningar man förtjenat, vanligen är så förherskande, att den ställer allt annat i bakgrunden.

I *Sverge* väljer vanligen hvarje yngling det yrke, för hvilket han hyser den största lust och fallenhet, samt egnar sig sedan hela sitt lif åt detsamma, glad öfver de framsteg han genom erfarenheten sättes i stånd att göra deruti. Antingen han är handverkare, köpman, apotekare, läkare, ämbetsman eller något annat, införlifvas mannen småningom med sitt kall eller yrke, så att han aldrig ens skulle tänka på att — så framt han ej dertill blefve nödd och tvungen — utbyta det mot ett annat. I *Amerika* deremot betraktas arbetet vanligen helt enkelt som blott en *födkrok;* så länge penningar förtjenas derpå, kvarstannar arbetaren i sitt kall eller yrke, men så snart en annan sysselsättning synes utlofva större pekuniära fördelar, utbytes det ena slaget af arbete mot ett annat. Ingen frågar sig sjelf, om han har håg och fallenhet för en viss sysselsättning; den enda frågan är i de flesta fall endast hvad som »betalar sig bäst». Hvar och en måste inse att under sådana förhållanden blott få personer äro i stånd att fatta tycke för sitt arbete och att derigenom komma i åtnjutande af den lön, som består uti tillfredsställelsen öfver ett väl utfördt verk!

John Eriksson.

Hvem känner icke detta verldsberömda namn, som alltid skall komma att stråla som en stjärna af första ordningen i de mänskliga uppfinningarnes häfder? Hvilken svensk känner sig icke stolt öfver att ha egt en landsman, som på ett så lysande sätt häfdadt det svenska namnets ära och visat en förvånande verld att:

»Som malmen bor i bergets sköte,
Dolda krafter bo i svenskens bröst.»

I sina vigtiga uppfinningar bar *John Ericsson* — Sverges och Amerikas gemensamma stolthet — rest sig en oförgänglig minnesstod och å den ristat sin ärorika lefnadssaga med outplånliga drag, hvilka skola läsas med beundran äfven af kommande slägten i vårt nya och gamla fosterland, ja i hela den civiliserade verlden. Hvarje med penna skrifven lefnadsteckning skall blifva matt emot denna saga, hvarje försök att mäta den rikt utrustade mannens snille efter vanlig mänsklig måttstock skall alltid i större eller mindre mån misslyckas.

John Ericsson föddes den 31 juli 1803 i Långbanshyttan i Vermland, en provins, från hvilken så många af Sverges förnämsta snillen utgått. Han föddes ej på den förgängliga ärans höjder, i rikedomen och yppighetens sköte, utan han måste sjelf bryta sig sin lefnadsbana; och han gjorde det också. År 1820 blef han fänrik vid Jämtlands fältjägarekår och snart derefter löjtnant, tog afsked, lemnade fäderneslandet, begaf sig till England i Maj 1826, konstruerade der lokomotivet »*The Novelty*», den första ångsprutan, varmluftsmaskinen och den första propellerbåten, öfverflyttade till Amerika 1839, bygde propellerfregatten *Princeton* 1843, det första fartyg med varmluftsmaskin 1852, den första *Monitor*, som besegrade rebellernas *Merrimac* den 9 Mars 1862 m. m. Alla hans uppfinningar kunna ej här uppräknas, ej häller hans för den erhållna hedersbevisningen; mer än alla dessa väger det öfver hela verlden kända och högt aktade namnet *John Ericsson*.

»Om J. Ericsson», säger en hans lefnadstecknare, »skulle man med fog kunna säga, att *hans* historia är hans uppfinningars. Likasom han själf, ha de med egen inneboende kraft måst arbeta sig fram till erkännande, storhet och anseende; på samma sätt som de, har han stridt och segrat, och det ifrigaste motståndet har slutligen följt hans fana. Många hundra torde de uppfinningar, som hans lefvande tankeverksamhet frambragt, men ypperst bland dem framstå såsom strålande glanspunkter, dessa tre: *propellern*, *varmluftsmaskinen* och *monitorsystemet*. Med dessa har han eröfrat verlden och vunnit odödlighet åt sitt svenska namn; och ett vackrare märke har ingen eröfrare ristat på sin sköld».

Den 8 Mars 1889 nedlade John Ericsson sitt arbete för altid. Der han låg på sitt hviloläger blickade han tillbaka på det förflutna, och han såg att alt hvad han kunnat göra för mänskligheten, det har han gjort. I denna glada förvissning slöt han sina ögon till och i denna förvissning gick han in i den eviga hvilan, lämnande en oräknelig skara sörjande vänner, som han genom sitt arbete och sitt vänsälla lif förstått sig på att tillvinna, vid sitt dödsläger.

Många och långa ha de strider varit inom såväl Amerika som vårt land hvar hans stoft skulle hvila, men striden aflöpte till Sverges fördel och enligt hans en gång i lifstiden uttalade önskan. Den 23 Augusti d. å. öfverlämnade amerikanarne, under stora högtidligheter, John Erikssons lik till en af sina största och dyrbaraste örlogsfartyg »Baltimore» för att genom denna öfverföras till Sverge.

I hufvudstaden, hvarest man väntar »Baltimore» med sin dyrbara laddning snara ankomst, är man invid Karl XII:s torg ifrigt sysselsatt med uppförandet af en stor och prydlig paviljong. Inne i densamma kommer att ställas en katafalk, å hvilken kistan, sedan den förts i land, placeras. Hela paviljongen kommer att beklädas med mörkblått kläde i draperier med guldfransar. A paviljongens båda sidor anordnas större estrader för korporationer och inbjudna och längs kajen äro flaggstänger uppresta. Vid centralstationen är man sysselsatt med klädandet af den jernvägsvagn, som kommer att föra kistan vidare från hufvudstaden till Filipstad, sin bestämmelseort. Öf-

veralt i städerna synes det svenska folket vara upptaget med anordningen för hans värdiga emottagande. En del städer hafva redan firat minnet af John Ericssons emottagande och en annan del hålla på som bäst, då denna lilla tidning med hans porträtt kommer våra värda läsare till handa.

Till Sverge, till fosterjorden!

Från fjerran vester i sorgetåg
ett fartyg plöjer Atlantens våg —
Hur sällsamt högtidlig är färden!
Det styrer sin kosa hit upp mot nord,
det förer en dyrbar "laddning" ombord
till oss från den nya verlden.

Månn' guld? — Nej! fattig är visst vårt land,
dock ega vi kraft i arm och hand
och hafva oss lärt att försaka;
det är något annat och vida mer:
åt Sverige, åt modern den laddning ger
den älskade son tillbaka.

Väl är det blott stoftet; ty anden, stor
i gerning och verk, nu frigjord bor
i vidare verksamhetssalar;
men "stoftet" fast liflöst och kallt det är,
från hänsofne kämpen hit öfver bär
en helsning, som mäktigt talar.

En helsning från mannen, som utan flärd,
fastän han beundrad var af en verld,
ej skiftade håg eller seder;
som, aldrig dårad af fåfängans smek,
fast, härdad och stark, lik den svenska ek,
blott sökte i arbetet heder.

Ack, "gnistan" af gudomen skänkes blott
åt få; det blef endast korades lott
att lagrar, som lön, få skära;
men en och hvar kan dock draga sitt strå
till stacken, och qvinna, som man, kan få
sin del utaf arbetets ära.

* * *

Från fjerran vester i sorgetåg,
det närmas allt mera Östersjöns våg,
en skatt det förer till norden.
Vi återbördat ett gifvet lån:
välkommen, välkommen John Ericsson,
till Sverige, till fosterjorden!

(Idun.) **Charlotte Lindholm.**

Hur man badar i Finland.

Det är icke på samma sätt med finnarne som med holländarne, att de tvätta allt, undantagande kroppen, skrifver det finska »Sundhetsbladet». Ty liksom finnen håller på renlighet och ordning i sitt hus, så drager han också försorg om sin kropps vård.

Han kan icke lefva utan sitt kära ångbad. Om sommaren badar han hvar dag och om vintern minst två gånger i veckan. Vid hvar bondgård fins en badstuga eller »sauna», som det heter. Ja, det fins inte en husman så fattig att han icke har en liten badstuga. Den kan vara så liten att man icke kan stå upprätt i den, inte ligga rak på golfvet, bara sitta hopkrupen — det är likväl en sauna.

Badstugan är finnens helgedom, hans läkemedel för allt ondt. Dit går han när han är sjuk; der döfvar han alla bekymmer; dit för man finnkvinnan när hon skall föda sitt barn.

Saunan är ett fyrkantigt trähus. I ena hörnet fins en stenugn och uppe under taket är fästad en bred hylla eller »lawa». Dit upp klifver finnen och der tar han sitt ångbad sittande eller liggande. Ångan får han genom att slå vatten på glödheta stenar som ligga i hög ofvan på ugnen. Röken och den fuktiga värmen lämna stugan genom några gluggar i väggen. En öfvad kvinna — i vanligaste fall husets dotter — brukar passa ångan.

Låt oss titta in i en sådan liten sauna i någon aflägsen by!

Det är en låg stuga, sotig och nedrökt; dörrarne äro låga och på det nakna jordgolfvet ligger halm. Hyllan består af några gamla murkna bräder, och stenugnen är af premitivaste slag.

Här i detta stilla, mörka, ångmättade rum är det finnen ligger och steker sig, slår sig röd och svullen med björkriset. Halfsofvande, nästan som i ett slags rus, ligger han här och drömmer sig in i en tillvaro som för honom är höjden af njutning. Här kan han hålla ut halfva, ja, hela timmar, i en luft så het, att en annan knappt tycker sig kunna andas der.

Morfar och mormor, farfar och farmor, mor och far, med tjänstefolk, söner och döttrar af alla åldrar, ända ned till det nyfödda barnet vid modrens bröst — hela hushållet badar här tillsammans i paradisisk oskyldighetstillstånd. Hvar och en njuter för sig själf utan att bry sig om de andra, piskar sig så godt han förmår, och slår då och då en skvätt kallt vatten öfver sig. Man hör ej ett ord derinne. Badkvinnan, den enda af hela badsällskapet som har kläder på, går och slår en spann vatten på ugnen. Ångan trycker sig tätt upp mot taket, och man hör från hyllan en och annan njutningens suck.

Efter badet går man ut i fria luften och svalkar sig, till och med midt i vintern och i 20—30 graders kyla. En temperaturförändring på 100 grader celsius tycks ej bekomma dem något. De ställa sig upp längs badstuguväggen och prata med hvarandra eller med grannen.

En egendomlig syn! Kommer man en lördagskväll efter solnedgången körande genom en by, så kan man få se badstuguväggarne nästan täckta med nakna kroppar. Nyfikna, då de höra ljudet af hästtraf, skocka de sig tillsamman, farmor och mormor, farfar och morfar, far och mor med söner och döttrar — nakna allesamman så när som badkvinnan, som har en ylletjol kring höfterna och en duk knuten om hufvudet — för att se på den främmande som kommer till byn.

De ständiga ångbaden göra finnens hud mjuk och sätta honom i stånd att tåla värmeöfvergångar af alla slag. Han kan svettas och frysa utan att bli förkyld, utan att ådraga sig katerrer eller något reumatiskt ondt.

Breflåda.

Bernhardina Ekström, Sandarne och **Nils Söderlind, Nordingrå.** — Prenumerera å posten samt insänd prenumerationskvittot till Exp. af N. o. F.

Klio, stud. — Såsom vi förut meddelat eder kunna vi icke lämna någon ersättning för dylika artiklar eller öfversättningar. Utgifvandet af tidningen jämte bilagan kräfver så stora omkostnader, att vi måste för närvarande inskränka oss till dylika utgifter. Manuskriptet kan återfås.

OBS! De, som endast insändt en del af portot, torde insända resten, i annat fall erhålles **icke** bilagan.

Så enkelt!!

Alla som prenumererat å vår tidning och icke fått bilagan, torde bero helt och hållet på dem själfva. En del af dem hafva insändt prenumerationskvitton och icke portot (50 öre) för bilagan, en annan del portot men icke prenumerationskvittot. Bilagan erhålles **icke** med mindre man insänder både **portot** och **kvittot**. Det torde vara så enkelt och lättbegripligt, att man icke behöfver gång på gång intaga dylika meddelanden i vår tidning, med sitt lilla utrymme.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 18.	Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre.	Stockholm d. 17 september. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890.	Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3.	1890.

Yxe bruk

Bifogade teckning visar den för sina prydliga bygnader märkliga egendomen *Yxe bruk.* Denna, en af Vestmanlands förnämsta egendomar, är belägen 1 mil från Lindesberg och således i den del af Vestmanland som tillhör Örebro län.

År 1703 innehades gården af Isak von Ostgut. Den var då endast helt liten och någon jordegendom hörde då icke till densamma. Tjugu år senare var en enkefru Ehrenpreuss dess egarinna, och gården utgjorde då 1 ½ hemman. Först sedan skatterätt blifvit köpt å Yxe hemman 1760 förenades detsamma till en egendom 1780 af dåvarande innehafvaren, kammarherre Heijkensköld, som äfven lät uppföra den nuvarande mangårdsbygningen, en ståtlig, slottslik bygnad i italiensk stil. Den är uppförd i tre våningar, af hvilka den nedre är af huggen granit Rummens antal äro 60. Midtelpartiets tak har mycken likhet med riddarhuset i Stockholm, deremot äro taken å flyglarne platta. Ett stycke från mangårdsbygnaden är uppfördt ett stort magasin, äfven en prydnad för platsen. Källrarne deri äro hvälfda, och derpå finnes två våningar ofvan jord.

Åkerbruket har förvärtvat sig anseende för att vara det bästa i orten. Den odlade jorden utgör med underlydande bergslagshemman 610 tunland åker. Å egendomen finnes den bästa tegellera, hvaraf vid ett å egendomen befintligt tegelbruk tillverkas taktegel, som i orten gjort sig kända för att vara vattentäta.

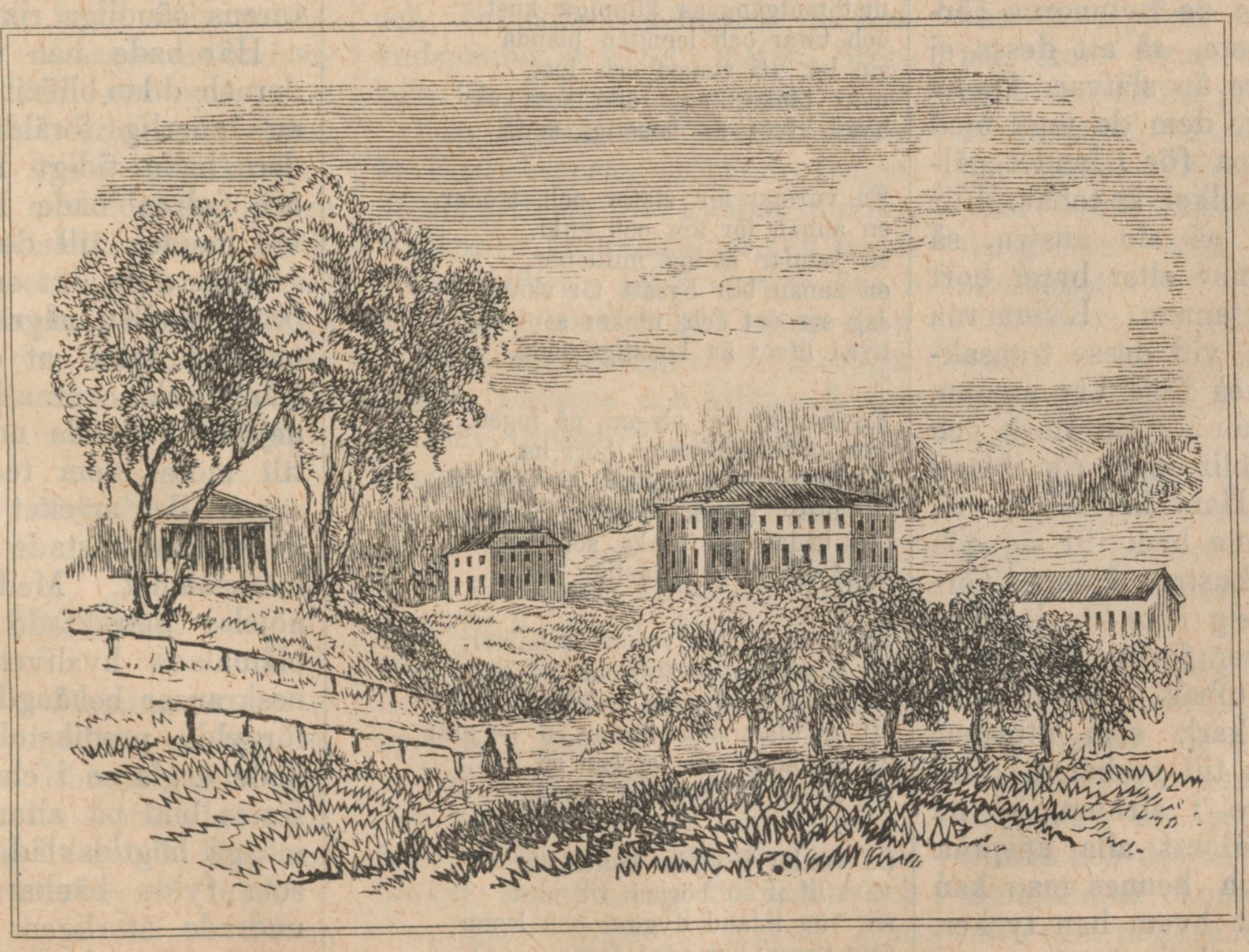

I stångjernssmedjan har tillverkats i medeltal 3,879 c:r stångjern årligen förutom 542 centner spik.

Taxeringsvärdet var redan för mer än ett tjugutal år sedan 117,810 kr. Den nuvarande egaren är brukspatron G. H. Vadberg i Nora, som å egendomen låtit uppföra det vackraste och trefligaste skolhus på svenska landsbygden. Det är

bygdt i götisk stil och innehåller förutom själfva skollokalen bostad för läraren samt särskilda genom rör från skollokalen uppvärmda matrum för gossar och flickor samt rum för en syskola.

Tule.

Australiens menniskoätare.

Lumholtz beskrifver de vilda människoätarne i Australien på ett underhållande, om ock icke så alldeles apptitligt sätt. De bo i norra delen af Queensland och äro välbildade och starka. Några af deras kvinnor kunna till och med kallas vackra. De anse människokött för delikatess, men det vankas icke ofta, och de äta helst medlemmar af närboende stammar. Hvita mäns kött är för salt, en anmärkning, som gjorts af andra kännare på andra ställen. Lumholtz tror, att han har den omständigheten att tacka för det han kom derifrån ouppäten.

Kineser lära smaka bäst. De lefva hufvudsakligen på ris och grönsaker och smaka derföre som »mjölig blomkål».

Dessa menniskoätare föra ett lätjefullt och enformigt lif, endast afbrutet af en jagt eller ett anfall på deras grannar. I likhet med alla vildar låta de kvinnorna förrätta allt arbete, så att dessa ej äro stort bättre än slafvar. De ha många hustrur, dem de taga med våld eller köpa för i landet gällande mynt, hvilket är tobak. Blir en man trött på sin hustru, så säljer han henne eller byter bort henne mot en annan. Kvinnorna ha ingen röst vid dessa transaktioner och synes föga bry sig om, hvem de tillhöra. En stark och stridbar man blir snart rik ibland detta folk. Han bortröfvar en flicka, för henne hem till sig och tar henne till hustru. Hennes föräldrar gräma sig icke för dottrens skull, men öfver förlusten af hennes värde i tobak. De ha rätt att hyra en karl, som utmanar kvinnoröfvaren till tvekamp. Segrar den senare i striden, så ha föräldrarne förlorat alla anspråk på dottern, och hennes man kan sälja henne åt hvem han tycker.

De engelska missionärerna synas icke ha rönt särdeles framgång bland detta folk, förnämligast derföre att de icke vågat sig in ibland dem. Det är nu icke så roligt att bli uppäten, så man må icke klandra dem, hvilka hellre arbeta på mindre farliga fält.

* * *

Bland de vilda folkstammarne i nordvestra delen af Australien har man observerat en helt förvildad hvit man. Så fort en främling nalkas, springer han bort och gömmer sig i de tätaste skogssnåren. Han lefver alldeles som vildarne och begagnar inga kläder. Genom efterforskningar har utrönts att mannen blifvit för omkring 30 år sedan af vildarne upptagen från ett skeppsvrak och tillsammans med sin ännu lefvande likaledes förvildade moder allt sedan levat tillsammans med de vilda stammarne. De äro båda mera skygga än dessa. Man har anledning tro, att de båda förvildade hvita, som endast tala vildarnes språk, äro från Sverge eller Norge.

Hvad lifvet är konstigt ändå.

Vi ha ju från vaggan till grafven
bekymmer och bråk och bestyr.
De kännas af kungen och slafven,
och fåfängt man undan dem flyr;
just derför jag tänker som så:
hvad lifvet är konstigt ändå.

När våra förhoppningar stranda
mot motgångens klippiga kust,
och tårar och leenden blanda
sin lek uti vemod och lust,
man tänker nog ofta som så:
hvad lifvet är konstigt ändå.

En vurmar för stater och troner,
en annan för ära och guld,
en samlar åt sig millioner,
en annan blir bysatt för skuld.
Jag ser det och tänker som så:
hvad lifvet är konstigt ändå.

En svettas vid slagan på logen,
som riddaresporrar bort ha.
En annan som endast kör plogen,
till prest kanske passade bra;
och båda nog tänka som så:
hvad lifvet är konstigt ändå.

En krälar i grufvornas schakter,
en kämpar mot stormen på haf,
en söker i aflägsna trakter
ett guldfält och finner en — graf,
dit sörjande vän ej kan gå . . .
Ja, lifvet är konstigt ändå.

Så vexlar i vilda kontraster
vårt lif ifrån början till slut
sin väg ibland dygder och laster,
som ingen har anat förut.
Säg, läsare, är det ej så,
att lifvet är konstigt ändå?

Katus.

En ros och ett vänligt ord.

Pennritning af Pehr Thomasson

Sven Linde var namnet på en ung man, som bodde på ett litet romantiskt hemman i en af Norrlands vilda furuskogar.

Här var han född och buren; här hade foglarna sjungit öfver hans vagga; här hade skogens susning lullat honom till sömns på den mjuka gräsmattan, och här hade han vaknat vid blåklockornas sammanringning till sin ottesång i det gröna. Som barn hade han gungat i en bräcklig farkost på den krusade insjön, speglat sitt rosiga anlete i den klara källan, bygt sin första kvarn i den larmande bäcken och i skogens vida salar plockat de första hvitsippor som smyckat hans systers mörka lockar. Här hade han suttit på den mossbelupna klippan i sommarkvällen och lyssnat till Neckens underbara harpospel, medan han tydligen såg de gullvingade elfvorna dansa en lustig ringdans kring blomstertufvorna på ängen. Här hade han sett den »grönmantlade skogsfrun spatsera» mellan träden, de vackraste nymfer hoppa på grenarna, de täckaste najader bada i elfven, samt tusende andra förunderliga saker och ting i naturens oändliga rike.

Här hade han vidare inom fädernehyddan blifvit omhuldad med en innerlig föräldrakärlek. Modern hade tidigt lärt honom läsa och fadren hade ledsagat honom vid handen till det lilla kapellet, som reste sig likt en snöhvit Kristi brud emellan några hängande granar vid foten af ett berg, hvarifrån tornklockorna ljödo vidt kring nejden, kallande ung och gammal till möte inom templets helgade murar, der mycket var att se och höra, samt fästade hela hans uppmärksamhet. Med barnslig förnöjelse betraktade han det höga, blåmålade hvalfvet, de med minneskransar behängda pelarne, den förgylda predikstolen, de rödkindade englarne i choret, den korsfästes bild på altartaflan samt de många högtidsklädda människorna som fylde bänkarne — och han undrade storligen hvad alt detta månde betyda. Men plötsligen började en högtidligt gripande sång, hvarefter den gamle silfverlockige komministern trädde för altaret och vidare på predikstolen,

der han stod och talade både länge och väl. Nu förstod han till någon del hvad meningen var med det hela, och mera lärde han förstå med tiden; ty han försummade aldrig att besöka Guds hus, der han i en salig timma förnyade sitt döpelseförbund.

Ifrån den stunden älskade han ännu mera sitt hem och den natursköna omgifningen. Han svärmade med hänförelse ännu omkring i skog och mark. Han deltog i lust och gamman i de landtliga göromålen, hvarigenom hans kropp blef härdad och stark. I skogen dånade hans yxa, på åkren raspade hans plog, på ängen blixtrade hans lia, under det klipporнas ekon i uthållande toner upprepade hans glada sånger. Helst sysselsatte han sig dock med jagt och fiske. Hela dagar och nätter kunde han vistas i skogen och på sjön, utan annat sällskap än bössan och metspöt, hvilka redskap han skötte med sällspord färdighet och lycka. Många voro de vilddjur han bringade till sin faders jagtbod, men ännu flera de fiskar som han lämnade i sin moders kök. Båda höllo honom derför hjertans kär. Han var fadrens stolthet och modrens hopp. Ingen oren tanke grumlade hans fria själ, inga sorger blekte hans friska rosenkinder, inga otida bekymmer fårade hans släta panna. Han var, i få ord sagdt, en okonstlad och kraftfull naturson, som såg hela Guds verld i sin sköna hembygd, den han i sin rika fantasi befolkade med idel englar och skimrande lustslott. Han lefde derför lycklig och glad, utan att bry sig det ringaste om den öfriga verlden, som var för honom lika så främmande som inbyggarne i månen. (Forts.)

Storheter.

Den största fästning ur strategisk synpunkt, är den beryktade Gibraltar. Den upptager en i hafvet utskjutande bergig haltö, omkring 5 nymil lång och något öfver 1¼ nymil bred. I midten reser sig en klippa till en höjd af 426 meter öfver hafvet. Dess norra sida är lodrät, under det att den östra är nästan uppfyld af ofantliga bråddjup. I söder afslutas den af den så kallade »Europas udde». Vestsidan är mindre brant än den östra och emellan dess bas och hafvet befinner sig den smala, nästan vågräta remsa, å hvilken staden Gibraltar är bygd. Fästningen anses ointaglig. Den vanliga garnisonen i fredstid räknar omkring 7,000 man.

Den största grotta är Mammotgrottan i Edmonson county, Kentucky. Den är belägen nära Green river, omkring från Cave City och 28 mil Bowling Green. Grottan be af en hel följd af större och mindre rum, belägna i olika hö ager. En del af dessa äro ge skurna af farbara grenar af underjordiska Echo-floden, i hvars vatten blindfiskar förekomma.

De största träd i verlden äro mammotträden i Kalifornien. Enligt af statens geologiska undersökning verkställd mätning, höll ett af dem, växande i Tulare county, 82 meter i höjd, 32 meter i omkrets vid roten och 22½ meter vid en punkt af stammen, 3½ meter från marken. Somliga af dessa träd äro 112 meter höga och hålla 10 meter i diameter. Några af de största, som blifvit fälda, angifva en ålder af 2,000 till 2,500 år.

Den största hängbro i verlden är den mellan New York City och Brooklyn. Längden af hufvudspannet är 473,15 meter. Brons hela längd är 1,774 meter.

Den högsta verksamma vulkan är Popochtapetl, (rökande berget) 35 mil sydvest från Puebla, Mexiko. Vulkanen är belägen 5,266 meter öfver hafvet. Dess krater äro 3 mil i omkrets och 267 meter djup.

S:t Gotthardstunneln å järnvägen mellan Luzerne och Milano är den längsta tunneln i verlden. Dess högsta punkt ligger 264 meter under ytan vid Andermatt och 1,958 meter under toppen af Kastelborn å S:t Gotthards-alperna. Tunneln är nära 8 meter bred och håller omkring 5½ meter från botten till det hvälfda takets midt samt är 9 mil lång.

Verldens största kyrkklocka är den väldiga klockan i Moskva vid foten af Kremlin. Omkretsen vid botten är omkring 20 meter och dess höjd öfver 6 meter. Den är 68 centimeter tjock å det tjockaste stället och vigten är kalkylerad till 188,817 kilogram. Den har aldrig varit upphängd.

Verldens högsta torn är, som bekant, Eiffeltornet i Paris. Dess höjd är 300 meter, ungefär dubbelt så högt som Klara kyrktorn i Stockholm. — Till tornets uppförande behöfdes 500 ritningar, hvilka utfördes på 2,500 ark papper. Järnet, som användes för bygnaden, kostade endast 1 franc pr kilogram. Tornet räknar 2,500,000 nitnaglar och 7,000,000 bårrhål.

Ville man öfverdraga Eiffeltornet med tyg, skulle dertill åtgå 75,000 meter. Hela bygnaden har kostat 5,000,000 francs, det vill säga 250,000 louisdorer, hvilka lagda på hvarandra skulle bilda en guldpelare på 300 meters höjd.

Det största bibliotek är Bibliotheque National i Paris, grundlagdt af Ludvig XIV. Det innehåller 1,400,000 volymer, 300,000 pamfletter, 175,000 manuskript, 300,000 kartor samt 150,000 mynt och medaljer. Gravyrsamlingen räknar 10,000 volymer, innehållande 1,300,000 nummer. Porträttsamlingen uppgår till omkring 100,000 stycken. *V. T.*

Den första peruken.

Filip den gode, hertig af Bourgogne (f. 1396, d. 1467), hade efter en långvarig sjukdom förlorat alt sitt hår. Detta var så mycket ledsammare, som han kort förut blifvit förlofvad med den sköna prinsessan Isabella af Portugul. I sin svåra belägenhet beslöt Filip att begagna en liten svart sammetsmössa för att derigenom dölja sin olycksaliga skallighet.

Hofmännen skyndade sig naturligtvis att efterapa hertigen, och invånarne i Bruxelles blefvo icke litet förundrade, då de sågo Filip och hela hans hof göra sitt intåg i så ovanliga hufvudbonader, hvilka herrarne sade, att en from och ärevördig eremit rådt dem att bära.

Förmälningshögtidligheterna togo sin början, och Filip lemnade ingenting ospardt för att de skulle bli så praktfulla som möjligt. Han hoppades, att genom dessa storartade och dyrbara förluster skulle allmänheten komma att glömma hans eget mindre fördelaktiga yttre.

Olyckligtvis var ödet honom icke bevågat, och detta just i det ögonblick, då han ifrigast sökte behaga sin brud.

En afton, då det i slottet rådde

den djupaste stillhet och infantinnan knäböjande gjorde sin aftonbön, hörde hon någon, som sakta inträdde i hennes kabinett. Den sköna bedjerskan vände sig hastigt om mot fridstöraren; det var hertig Filip, som med kärleksstrålande blickar böjde knä för sin tjusande brud och, såsom det höfdes en riddare, bad om tillgift för sin dristighet.

Den fagra kvinnan, som snart blidkades, tycktes omsider med välbehag lyssna till sin brudgums ord, men under samtalets lopp råkade Filip genom en oförsigtig rörelse tappa sin fatala sammetsmössa.

Vid åsynen af den kala hjässan kunde prinsessan icke låta bli att skratta af hjärtans lust. Hertigen stod först som träffad af blixten; dock hämtade han sig snart och skyndade ut ur rummet, men kunde ännu utanför höra sin vackra bruds skratt.

Följande dag firades bröllopet, men öfver hertigens anlete hvilade ett dystert vemod, hvilket naturligtvis störde allas glädje. Slutligen vågade en högt uppsatt prelat att fråga honom om orsaken till hans förstämning.

«Nådigaste herre«, sade presten, «hela Bruxelles är otröstligt öfver edert svårmod. Fins det ingenting, som kan skingra det?«

«Omöjligt! Det ges ingen hjelp för mig, och dock ville jag så gärna vinna min bruds kärlek!«

«Men, nådige herre, infantinnan skulle vara blind, om hon icke såge —»

»Ja, om hon icke såge, att det icke fins ett enda hår under denna usla sammetsmössa.»

Nästa dag utlofvade prelaten en stor belöning åt den, som kunde åstadkomma ett medel att ge ett skalligt hufvud utseende af ett hårbeväxt.

Flera dagar förgingo, utan att någon anmälde sig för att täfla om priset, och prelaten började redan anse saken såsom förlorad, då en morgon en obekant person anhöll om företräde hos honom. Detta beviljades, och den anmälde hade knapt inkommit i rummet, förr än han ur en gammal linnepåse tog fram en hufvudbeklädnad, bestående af långa ljusa lockar, ordnade alldeles som om de suttit på ett verkligt menniskohufvud.

Vid åsynen af detta mästerstycke utbrast prelaten i ett gläddjerop. »Hvad heter ni?» frågade han med liflighet den okände; »säg mig ert namn och yrke, ädle man!»

»Jag heter Pierre Lorchant», svarade den främmande, »jag är barberare och från Dijon.»

Aftonen till denna märkvärdiga dag gaf Filip den gode en lysande hoffest, och han visade sig då i sin vackra, ljuslockiga peruk.

Historien vet icke att berätta, huruvida den sköna Isabella efter denna dag visade sig mera öm mot sin gemål. Men vare härmed huru som hälst, Pierre Lorchant vardt perukens uppfinnare, och mången, som läser dessa rader, utbrister må hända med handen på sitt hufvud: »Välsignadt vare Lorchants minne!»

Strödda tankar.

Det fins ingen människa, hvilken ej under sitt lif upplefvat något oväntadt, som skänkt henne glädje och lycka. Må hon minnas det, så förtviflar hon aldrig, när hon tänker på framtiden!

* * *

Dårskapen kan vara poetisk, aldrig oförnuftet.

* * *

Den, som ofta hoppats, lär att frukta.

* * *

Af hvad människorna säga oss kunna vi ofta gissa hvad de vilja dölja för oss.

* * *

Lef för att lära, lär för att lefva!

Breflåda.

N. Blix. För att erhålla det 10 e ex af bilagan gratis, så måste prenumerationskvitto å minst 9 ex. på en gång insändas.

J. A. Johansson, Sala. När o. Fjärran med bilaga finnes ännu att erhålla genom att prenumerera å postanstalt.

S. J. Pettersson. Österkorsberga. Permarne sändes fraktfritt.

Jonsbergs poststation torde utfärda ett riktigt prenumerationskvitto, om bilagan skall kunna erhållas. Å det erhållna finnes icke något namn på hvarken postmästare eller den som prenumererat.

C. G. A. (sigillinitialer) **Rasbokil.** Ni torde uppgifva edert namn, ty Postverket befordrar icke några paket utan namn.

Å Tidningen Fosterlandets Expedition, Stockholm, finnas följande böcker och planscher att köpa:

Himmelsbröd och Tröstedryck, lifsord för hvarje dag i året med verser för Herrens pilgrimer. Efter nya bibelöfversättningen ntarbetad af Predikanten K. A. Johansson. Pris pr ex.: häft. 50 öre; 5 ex. 2 kr; 10 ex. 3: 75; 20 ex. 7 kr. — Klotband pr ex. 1 kr.; för 5 ex 4 kr.; 10 ex. 7: 50; 20 ex. 14.

Kristi Pinos Historia af A W. Dahlgren Pris pr ex. 30 öre; 5 ex. 1: 30; 10 ex. 2: 50 20 ex. 4 kr. Detta häfte, som är tryckt på fint papper och med 11 fint utförda illustrationer, belyser fullständigt vår Frälsares lidarde och död.

Den förlorade sonen, betraktelse öfver Luk. 15: 11—24 af Pax. Pris pr ex. 25 öre; 5 ex. 1: 15; 10 ex. 2: 10; 25 ex. 5 kr; 50 ex 9: 75; 100 ex 16: 67. Denna broschyr är af ett sådant innehåll, att **hvarje** yngling och jungfru bör läsa den.

Jultankar af A. V Dahlgren. Pris pr ex. 40 öre; 5 ex. 1: 75; 10 ex. 3 kr. — Boken är **fint illustrerad** och försedd med ett vackert omslag i blått färgtryck samt innehållande 12 religiösa berättelser och poem. En för ung och gammal nyttig och passande lektyr.

Kristus inför Pilatus. Tryckyta 30×46 cm.

Kristus på korset. Tryckyta 27×46 cm.

Olyckskvällen i Stockholm den 23 Sept 1885. (Kristina Nilssons gratiskonsert vid Grand Hôtel, framställd i fyra tablåer.) Tryckyta 17×24 cm.

Dessa tre mycket tilltalande taflor äro tryckta på fint elegant papper och kunna utgöra en riklig väggprydnad för hvarje hem. — Pris pr st. (alla tre) 40 öre; 5 st. 1: 75; 10 st. 3: 25.

OBS.! Likviden för böcker och planscher kunna sändas i postsparmärken eller 10-öres frimärken.

Observera!

Ett nytt lager af fina och i guld pressade **klotpermar med skinnryggar** till Nya Testam. ha nu inkommit och finnas att tillgå å vår expedition genom insändandet af 1: 35 i 10-öres spar- eller frimärken. Som permarne hafva en stor åtgång, torde hvar och en passa på innan de taga slut.

OBS.! De gamla permarne äro fullständigt utsålda.

För endast 15 öre

erhåller hvar och en 2:e exemplar af den så mycket omtyckta minnesrunan öfver

John Ericssons likfärd

sig fritt tillsända, om nämda belopp insändes i frimärken till G. Eriksson, David Bagaresgata 3, Stockholm. Skriften, som på titeln prydes af John Ericssons porträtt, är författad af Octavio Beer samt tryckt på fint och elegant papper. Ett minne som icke bör saknas af någon.

Passen på!!

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 19. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 24 september. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Träffningen vid Tetuan

den 4 Febr. 1860.

Bland våra läsare finnes kanske många, som minnas den lysande seger spaniorerna tillkämpade sig under anförande af Leopoldo O'Donnel, för trettio år sedan, öfver den marokkanska armens förskansade läger vid Tetuan.

Af den berättelse derom, hvilken den spanske öfverbefälhafvaren afgifvit till sitt lands regering inhemtas att spaniorerna började framryckandet mot det fiendtliga lägret kl. half 8 på morgonen, under bibehållandet af den största ordning, oaktadt den lifliga kanonad, som helsades dem ifrån fiendens förskansningar. Spaniorernas högra flygel kommenderades af generalen grefve v. Reus, den venstra af general Ros. Befälhafvare för den marokkanska armén voro kejsarens båda bröder Muley-Abbas och Muley-Ahmet. Sammanträffningen, som ägde rum i sjelfva lägret, sedan förskansningarne blifvit eröfrade, skedde med yttersta häftighet och mycken tapperhet från bägges sidor, understödd såväl af en lifvig handgevärs- som kanoneld, till dess ändtligen marokkanerna togo till flykten, lämnande hela lägret bestående bland annat af 800 tält, amunition af alla slag, hästar, kameler, packningar och artilleri i segervinnarnes händer. »Flykten var allmän och åt alla håll,» säges i rapporten, »så att hären liknade en förskingrad fårahjord.» — Endast 35 minuter hade åtgått från spaniorernas framryckande mot lägret och till dess Spaniens fanor fladdrade öfver skansvallarne. — Men ännu återstod en afdelning af de fiendtliga trupperna, hvilken hade besatt de närbelägna höjderna. Äfven denna fördrefs med största skyndsamhet, hvarefter striden upphörde. — Spaniorernas förlust utgjordes i döda af 10 officerare samt 57 underofficerare och soldater; svårt sårade voro 55 officerare samt 707 underofficerare och soldater; lätt blesserade voro inalles 279. Fienden uppgifves hafva lidit en stor mansspillan och lägret var uppfyldt af lik och sårade.

Spaniorerna storma marokkanernas förskansningar.

Vi lämna våra ärade läsare med detta nr en trogen bild öfver den spanska arméns segerrika framryckande mot de marokkanska förskansningarne.

En ros och ett vänligt ord.

Pennritning af Pehr Thomasson.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Så förflöt Sven Lindes lif tills han var tjugufem år, då han händelsevis en vacker höstdag fick besök af tvänne främmande jägare. Det var två unga, lefnadsglada herrar från närmaste stad, som rest på landet för att roa sig med jagt i några dagar. De sade sig hafva sport att Linde var en väldig jägare, som var hemmastadd i trakten, hvarföre de ville hafva honom till biträde. Linde gick genast in på förslaget och sällskapade i många dygn med de unga männen, som voro ovanligt glada och språksamma. De hade tvänne underbara saker att förtälja om lifvet i staden och alla de nöjen och förströelser, som der stå en yngling till buds. De sade att Linde var dum, som icke begaf sig ut i den stora verlden för att se sig omkring, och de skrattade högt åt hans enfaldighet, då han tillät sig att betvifla deras utsago i många stycken, som han omöjligen kunde få i sitt hufvud. Han rodnade af blygsel öfver deras gäckeri; men han lyssnade dock med begärlighet till deras färgrika beskrifningar, som väckte besynnerliga tankar i hans hjerna.

De båda herrarne reste slutligen sina färde och bådo Linde vara välkommen efter till staden, der de skulle vänskapligen introducera honom. De sade detta af full mening, ty båda hade fattat ett särdeles godt tycke för den raske unge mannen. Linde tackade för tillbudet, men förklarade derjemte att han icke vore sinnad för någon utflykt.

Vi vilja tro honom på hans ord. Ännu var han visserligen icke sinnad att lämna sin hembygds kära nejder; men den ljufva friden i hans inre var störd. Själens strängaspel var fullt af disharmoni, som lämnade honom ingen ro. Tankarne sysselsatte sig jämnt med funderingar öfver ett och annat som han hört af de båda männen, och hans lifliga inbillning sväfvade vida omkring, utan att finna något fridens olivblad att hvila sig vid. Det friska, oskuldsfulla landtlifvet förekom honom nu så enformigt och dystert. Hyddan var trång, skogen tröttande, insjön besvärlig, arbetet en börda och hela den leende naturen en tafla af fantastiska skuggor, som han ledsnade vid att betrakta. Visen i hjernans bikupa ropade ut, ut! och denna röst blef slutligen så befallande, att Linde ovilkorligen måste lyda, om han icke skulle förgås af en mellankolisk längtan. Han uttog derför sitt lilla fäderneärf, och lämnade så efter ett rörande afsked sitt hem och sin fosterbygd, för att vandra ut i vida verlden, der han trodde sin rätta lefnadslycka blomma.

Linde stälde genast sina steg till den lilla staden, der han blef hjertligt välkomnad af sina båda jagtkamrater, hvilka emottogo honom med öppna armar. Här började nu en ny akt af hans lefnadsdrama. Alt var mera ståtligt och förtjusande än han kunnat föreställa sig i sina djerfvaste drömmar. Människorne voro i sitt sätt att vara några riktiga englaväsenden, då han jämförde dem med sina bekanta i hemorten. Herrarne voro artiga och lifliga som fladdrande fjärilar och damerna söta och älskliga som de fagraste rosor. Det var dessutom så mycket att beskåda, samt en riktig uppsjö af nöjen och förströelser, som alla voro nya och bländande i hans oerfarna ögon. De båda männen förde honom omkring från det ena underverket till det andra och lämnade honom sällan någon ro; ty han fick snart en talrik skara med goda vänner, som ville njuta af hans sällskap. Han studsade i början öfver all den uppmärksamhet man visade hans ringa person, men det smickrade hans fåfänga, hvarföre han småningom öfverlämnade sig helt och hållet till sina vänners förfogande, hvilka icke underläto att draga tördel af hans goda hjerta och obekantskap med stadslifvets ställningar och förhållanden. De förde honom steg för steg på nöjenas blomstrande bana, der han njöt af doftet utan att ana giftet som oförmärkt smög sig in i hjertat. Alla goda englar veko från hans sida och efterträddes af mörkrets demoner, som jublade öfver sin seger. Dagen förflöt i sus och dus, natten i spel och vilda orgier, som tömde kassan och förslappade själen. Ofta hviskade hemmets fridfulla genier i hans öron, men han hade icke tid att lyssna till deras varnande röst. Ofta insåg han att hela det omgifvande lifvet endast var ett lysande elände, en hycklande lögn, fullt af flärd och maskstungen frukt, som han afskydde i djupet af sin själ, men han hade mod att slita sig ur den cirkel, som snärjt honom i sina lustars garn. Han lefde i stundens nu och gick med hastiga steg mot förderfvets ättestupa. (Forts.)

Det låter stolt!

Det låter stolt med titlar pråla,
Att äga lyckans ljufva lott,
Sitt stamträd uppå taflor måla
Och njuta, men ej göra godt,
Att andra öfver axeln se,
Åt andras ringhet le och skalkas;
Det låter stolt — men när döden nalkas,
Får kungen själf i stoftet bo.

Det låter stolt att vördig heta
Och tyda ordets helga röst,
Att alla samfunds-pligter veta
Och vid en dödssäng skänka tröst,
För andra staka vägen ut
Och säga hur de böra vandra;
Det låter — men med alla andra
De bäfva få vid lifvets slut.

Det låter stolt att dyrkad blifva
Och fram till ära stiga opp,
Sitt namn uti matrikel skrifva
Och kallas tidehvarfvets hopp,
Af band och rang och stjärnor mätt,
Knappt kunna tro sig män'ska vara;
Det låter — men vid dödens fara
Den höge lär man känna rätt.

Det låter stolt att kunna blänka
På denna verldens skådeba'n,
Sig in i riksaffärer länka
Och glömma Gud och glömma f—n,
Med svarta illgrepp komma fram,
När man med folkets välfärd skämtar;
Det låter — men dödsklockan klämtar,
Och politiken står med skam.

Det låter stolt att dyrkad blifva
Af dem, som borde dyrkan få,
Befalla fräckt och lagar gifva
Och öfver sina likar rå,
På sina brott att sätta färg,
Med liljan törnet sammanpara;
Det låter — men vid dödens fara
Man känner skräck i ben och märg.

* * *

Hvad båtar då att mycket låter,
Hvad gagnar glitter, prål och flärd?
Man barnverk gerna barn förlåter,
Och blott af barn består vår verld.
Hvad hjälper väl ett präktigt lif,
Då allt i döden måste sluta?
Det lönar ej att tårar ljuta,
För ett så hastigt tidsfördrif.

I. T.

En brud på Wermdön.

Människan är i allmänhet fallen för att gå öfver ån efter vatten. Vi resa utomlands, för att beundra natur och studera folklif, men hemma i fäderneslandet ha vi inpå näsan mycken tjusande och vacker natur jemte många anmärkningsvärda seder och bruk, som äro värda att betraktas och att närmare taga kännedom om.

Bland de många vackra trakterna i Sverge, är äfven Wermdön, hvars vestligaste udde är blott en mil ungefär från Stockholms hamn. Der är en rikedom på berg, skog, lunder, gröna fält, blåa vikar, bäckar och små insjöar, som äro värda att betraktas. Wermdön ligger om sommaren, som en brud i Saltsjöns armar. Antingen man far stora segelleden, med Wermdön till höger framåt Vaxholm, eller med Wermdön till venster, den lilla leden, förbi det ståtliga Skuru, med templet på bergshöjden mellan gammal stor skog, genom det romantiska Lennerstasundet, med bugtande gröna stränder, der Tessin ämnade bygga sig ett hem, och framåt, ser man icke annat än förtjusande svenska utsigter.

På Wermdön, närmare Stockholm, bor mycket herrskap, särdeles på de så kallade lägenheterna, men längre ut, och på kringliggande öar, bor det dugliga skärgårdsfolket.

Det är detta härdiga folk, som förser oss Stockholmsbor med färsk fisk, såväl vinter som sommar. Jag har ofta varit i skären, och sett, att fisken icke låter taga sig så lätt. Ofta ror skärkarlen, med hustru och barn, flera mil ut till »bötarne» i hafsbandet för att göra sin fångst. Lyckas den, som icke alltid händer, så gäller det sedan att med alla krafter ro fem till sex mil till staden, ofta i motvind och hög sjö.

Det är en fröjd att vara med på en sådan fiskarbåt, och se huru både män och kvinnor kämpa modigt emot både oväder och vågor, och sitta helt lugna i stormen, fastän det fräser om kölen på deras till utseendet bräckliga båtar.

Somliga ro vår och höst ända upp till Upsala och andra Mälarstäder med strömming, som de byta ut mot råg, då de gerna vilja hafva dubbelt råg mot strömming.

Under den engelska flottans vistelse i Östersjön, lära de sträfvat långt ut på hafvet med fisk åt de väl betalande främlingarne.

Jag vandrade en dag för flera år sedan på Wermdön, på en romantisk väg, med ett högt, trädbeväxt berg på ena sidan och hafsviken på den andra, då jag fick ett sällsamt möte.

Det var tidigt, en klar, något blåsig höstmorgon. Det hade regnat om natten, så att stora vattenpussar stodo här och där på vägen.

Två kvinnor kommo på landsvägen, liksom seglande i blåsten.

Den ena var en lång, välvuxen, smärt flicka med rena, svenska anletsdrag, något blek, men med friska, smultronröda läppar, stora, lugna blå ögon och ett särdeles rikt, mörkt hår. Hon var utstyrd som brud, i en klädning af hvitt, så kalladt engelskt skinn, prydd med allehanda brokiga band och ett vidlyftigt skärp, som kunnat tjäna till vimpel på en skärbåt. Det vackra håret låg dels flätadt, dels svallade det kring kinderna i rika lockar, och öfverst på hjessan satt en väldig krona af förgyldt silfver. Solskenet lyste på kronan och en frisk, kraftig själ ur flickans ögon.

Bakom henne gick en liten, torr gumma i grofva yllekläder och mörkt huckle på hufvudet. Hon bar en paraply, till värn både mot solsken och regn.

Bruden gick raskt framåt med kraftiga ben, högt uppskörtad, för att icke fläcka sin hvita klädning, men på en vink af gumman stannade hon, släppte ned klädningen och antog ett slags ställning midt på vägen framför mig, slog ned sin frimodiga blick och såg allvarligt på jorden.

»Hvart skall bruden taga vägen?» frågade jag, då ännu obekant med bruket.

Bruden teg, men gumman, som höll paraplyet öfver henne, sade:

«*Hon går*, lilla herre!»

»Det ser jag, men hvarför?»

«Jo«, svarade gumman och öppnade sin tandlösa språklåda, »hon går brud. Det är så seden på Wermdön, att brud går omkring i alla gårdar och visar sig; folket har ej tid här att gå och se bruden, der hon finnes, såsom på andra ställen, utan hon går själf omkring och derföre brukar hon få i alla gårdar något till bröllopet och bosättningen, och jag får alltid i hvar gård en kaka bröd för mitt besvär. Är hon inte vacker, herre lilla? Si tockna vackra ögon, si tocken vacker klädning hon bär, si på guldkronan, och om hon inte har rätt att bära den, hon är så smärt — som jag var, när jag gick brud i min ungdom».

Jag betraktade bruden nogare, och såg att gumman hade rätt; flickans behag skulle varit nog för hvilken förnäm brud som hälst, undantagna de solbrända, starka händerna, men dem ville säkert Wermdöbruden, som behöfde sköta åran hela sitt lif igenom, icke byta bort mot ett fint frontimmers till arbete odugliga, blott till lek användbara fina, hvita fingrar.

Jag gaf bruden en hel krona, och sade skämtande: «Nu får jag väl en kyss af dig, vackra brud?» Bruden teg, men gumman svarade allvarsamt:

»Nej men, herre lilla, det brukas icke, men mig kan herrn få kyssa, så mycket herrn behagar.»

Jag tackade leende för anbudet, önskade bruden lycka, och lämnade dem.

En liten potatishistoria.

Hurusom potatisen har sitt ursprungliga växthem i Peru, der det äfven växer guld och silfver, hurusom den redan på 1500-talet var känd i Irland, på 1600-talet var inkommen i Holland och af Jonas Alströmer infördes på 1720-talet till Sverge, är nogsamt bekant. Men att den här behöfde längre tid för spridning, än man nu gerna kan föreställa sig, må här med några få ord omnämnas.

Ännu 60 år efter det Alströmer, vid sin återkomst till Sverge 1723, börjat plantera potatis i Vestergötland, var i flere delar, om icke alla af detta landskap, denna näringsväxt föga bekant.

I sydligaste hörnet af Skaraborgs län, i Bjurbäcks socken, bodde min morfar, en fader för nio barn. Han hade händelsevis, år 1787 eller 1788, fått *två* stycken potatis, hvilka med yttersta omsorg, såsom en den dyrbaraste och raraste blomsterlök, planterades i den fetaste jordbit, som fans i hans kålgård och låg intill «solväggen» af stugan. Det blef en herrlig och frodig växt, som dag-

ligen betraktades af grannarne liksom af husfolket. Hösten kom och potatisen upptogs ur jorden och lades i en liten kutting eller fjerding, hvilken ställdes på bästa och tryggaste platsen i källaren, att förvaras till utplantering. Naturligtvis kunde man likväl icke undgå att koka så många potatisar, att husets elfva personer fingo hvar sin smakbit. Detta medtog förrådet betydligt. Värre blef dock, när påsk inträffade. Då var vanligt, att hvart barn fick två påskägg. Att koka 18 ägg åt dem var kostbart, hvadan min morfar gaf sin hustru det rådet, att låta barnen välja, om de ville hafva *två ägg* eller *två potatisar* hvardera. Men hvilken oförsigtighet! Alla nio barnen ville hafva hvar sina två potatisar. Löftet var gifvet och kunde ej tagas tillbaka, och *aderton potatisar* måste kokas. Dessa kokades, såsom bruket var med påskäggen, i smör och salt, och ett dyrbarare och ståtligare barnkalas, än då blef, har sällan hållits.

Så rar var potatisen 1788 i en bygd, der nu till bränvinsbränning odlas flere hundra tusentals tunnor.

Från oförnöjsamhet till förnöjsamhet.

Det var en blid vårdag, solen sken med sin mildaste glans, dufvorna kuttrade i de gamla ekarna, trastarne sjöngo i talltopparne, lärkorna drillade uppe i rymden, bien började surra omkring sina kupor, hela naturen var glad och liflig och prisade Gud för hans godhet. Jag hade hvarjehanda göromål, men inga, som voro betungande, och till och med gåfvo de mig inkomst för tillfället. Jag var i skötet af min familj, hvars medlemmar, liksom jag, voro friska. En god middagsmåltid intogs. Jag hade allt, hvad jag behöfde, allt, hvad man någonsin kan behöfva för att vara nöjd med sin lott, till och med mycket nöjd, mycket, ja högst tacksam mot honom, som gifver dagligt bröd.

Men var jag nöjd? Nej, jag tyckte att det var så mycket, som fattades, så mycket som var i olag. Det var så tungt att vara på den plats, jag var. Det var så mycket, som hindrade mig från att vara så fri, som jag ville. Med ett ord: missmodets moln, missbelåtenhetens dimma lägrade sig öfver min verld, hvilken eljest var den ljusaste, som jag någonsin kunnat önska mig, var just den, som utgjort min barndoms dröm och min ungdoms förhoppning och min förra sträfvan att uppnå. Jag visste icke hvad jag ville. Jag var missnöjd.

Då klädde jag mig för att gå ut och begaf mig ett stycke utom gården, der Per vid Dammen hade sin kalkugn.

Per vid Dammen bor, jämte sin gamla hustru och två barn, i en liten låg stuga, hvars dörrar äro glesa, hvars fönsterrutor äro lappade. Han har en liten jordtäppa, som ger honom potatisafkastning till högst en månads uppehälle. Hans säng består af en kärfve halm med ringa och torftiga sängkläder deröfver, hans bord har sällan sofvel, det är dagar, då i hans hus icke finnes bröd; smör och mjölk höra till sällsyntheterna i hans hem. Han har endast en rock, tunn och luggsliten, i hvilken han dock kan visa sig i kyrkan. Allt är för Per det torftigaste som det kan vara, för att uppehålla lifvet, och hans arbete året om är att bränna kalk. Inne i sitt bergschakt hamrar och spränger han ut kalksten och skiffer, ehvad temperaturen är + 20° eller — 20°, och alltid iklädd lika tunn drägt; och när han bränt sin ugn, har han gjort åtminstone 25 dagsverken för att få 10 tunnor kalksten.

Jag träffade Per just som han tände kalkugnen. Vid tändstället låg den gamle mannen på knä och gjorde upp eld. Hans trätofflor voro sämre än Casems, hans mössa var från trettio år tillbaka, hål och lappar omvexlade på hans "outsägliga" och på hans fragment af rock, kalkstenen hade svärtat både kläder, ansigte och händer. Snart var det eld i skiffern och värmen spridde sig. Per inlade några potatisar i eldmörjan vid ugnsmynningen, stekte dem der och började spisa samt sträckte ut sig vid värmen. Jag språkade med honom om hvarjehanda och fick oupphörligt lekande och gladlynta svar. När jag slutligen sade: »du har dock, min käre Per, bra litet för din sträfvan och ditt arbete», svarade han: »*Jag har det så bra, att ingen kan ha det bättre*».

På många år har jag icke fått en så skarp tillrättavisning, som den Per sålunda gaf mig.

Men solen syntes mig genast klarare, fågelsången hördes mera klingande, luften blef mera genomskinlig; mitt bröst blef rymligare, min tanke höjde sig till honom, ifrån hvilken all god gåfva kommer och äfven den aldrig nog prisvärda gåfvan af ett förnöjsamt sinne.

C. J. L—m.

Gamla Testamentet

med talrika planscher och illustrationer, stort format.

Hvar och en som äfven vill hafva **Gamla Testamentet** från dess början bör skyndsamt prenumerera å **veckotidningen Fosterlandet** å posten med **2 kronor** (20 öre postafgift). Vi erinra just derföre, att början af **Gamla Testamentet** icke för nästa år medföljer såsom extra bihang, utan endast fortsättningen deraf, hvarföre det blir dyrare att direkt hos expeditionen rekvirera början. Alltså en fördel att just nu prenumerera, då **19 häften** nästan genast erhållas.

OBS.! Begär å posten **Fosterlandet med extra bihang.**

Observera!

Ett nytt lager af fina och i guld pressade **klotpermar med skinnryggar** till Nya Testam. ha nu inkommit och finnas att tillgå å vår expedition genom insändandet af 1: 35 i 10-öres spar- eller frimärken. Som permarne hafva en stor åtgång, torde hvar och en passa på innan de taga slut.

OBS.! De gamla permarne äro fullständigt utsålda.

För endast 15 öre

erhåller hvar och en 2:e exemplar af den så mycket omtyckta minnesrunan öfver

John Ericssons likfärd

sig fritt tillsända, om nämda belopp insändes i frimärken till G. Eriksson, David Bagaresgata 3, Stockholm. Skriften, som på titeln prydes af John Ericssons porträtt, är författad af Octavio Beer samt tryckt på fint och elegant papper. Ett minne som icke bör saknas af någon.

Passen på!!

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

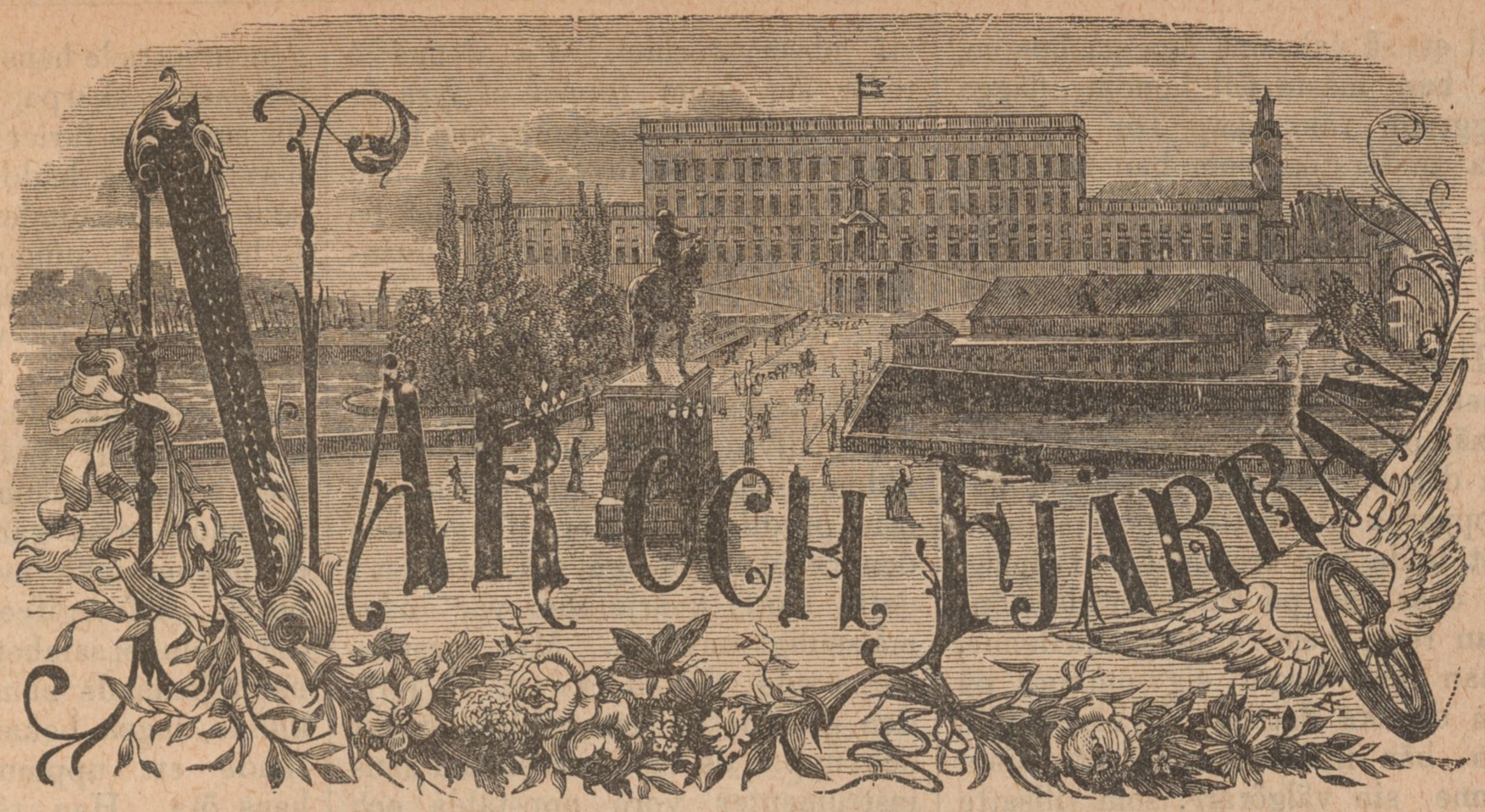

Veckotidning för hemmet.

N:o 20. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 1 oktober. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Tycho Brahe.

En vetenskapens banbrytare.

Det fans en tid, då vetenskapen och dess idkare, icke såsom nu, betraktades med aktning, utan med misstro och vanvördnad, en stormig och orolig tid, då värjan och sporrarne voro den enda prydnad, som anstod mannen af ädel börd. Från dessa dagar möter oss bilden af en man, som i många afseenden trädde framom sin tid och djerft bröt med dess ensidiga riktning, men som likväl redan under sin lefnad förvärfvade sig en ryktbarhet, den ingen samtida vetenskapsidkare ernått. Han utmärkte sig också i en vetenskap, som har hem i alla länder, och derför utbredde sig hans berömmelse så hastigt. Vi meddela här en kort skildring af denne mans lif.

Tycho Brahe föddes den 14 December 1546 i Skåne, der hans fader Otto Brahe var herre till Knutstorp; i sitt äktenskap med Beata Bille hade denne tio barn, af hvilka Tycho var det äldsta. Kort efter sin födelse upptogs han af farbrodren Jörgen Brahe och erhöll sedermera en lärd uppfostran, då han altifrån barndomen visat stor böjelse för studier. Äfvenså förvärfvade han sig tidigt färdighet i att skrifva latinsk vers och begagnade denna senare till att uttrycka sina känslor vid hvarje tilldragelse i hans lif, som gjorde något intryck på honom. Tycho var icke tretton år gammal, då han kom till universitetet i Köpenhamn för att studera filosofi, men en kort derefter inträffad solförmörkelse, som blifvit temligen noggrannt beräknad på förhand, framkallade plötsligt hans intresse för astronomien, som han studerade några år till dess hans farbror år 1562 beslöt att sända honom till Leipzig för att studera juridik. Till hofmästare på denna resa erhöll han den bekante A. S. Vedel, hvilken, fastän han blott var ett par år äldre än Tycho,

höll ett så vaksamt öga på honom, att han måste till honom aflägga noggrann räkenskap för det rikliga understöd, som han fick från sin farbroder, men hvilket han helst velat begagna till anskaffandet af astronomiska instrumenter och skrifter.

Hans håg för astronomien var emellertid för stark för att kunna bekämpas; han studerade juridik om dagen, men observerade himlakropparna om natten, och på detta sätt lefde han trenne år i Leipzig, till dess han på sin farbroders önskan reste hem för att träffa denne, innan han begaf sig ombord på den danska flottan. Tyvärr skulle han här hafva sorgen att mista denne sin välgörare, som tillsatte lifvet genom en olyckshändelse, och denna förlust påskyndade hans återresa, så att vi i början af år 1566 finna honom itrigt sysselsatt med observationer i Wittenberg, hvarifrån han senare, i anledning af en farsot, begaf sig till Rostock. I denna stad fortsatte han oafbrutet sina studier, till hvilka en månförmörkelse, som han bebådat i en latinsk dikt, gaf honom rikt stoff.

Efter flere års vistande i nämda städer, drog han år 1569 till Augsburg, i hvilken stad han genast fann sig så väl, att han beslöt sig för att kvarstanna derstädes en längre tid. Härtill hade han ock så mycket mera anledning, som bröderne Haizee på sitt landställe strax utom staden läto inrätta åt honom ett observatorium, och genom detta väckte han en sådan uppmärksamhet och blef i så hög grad föremål för allas omtalande, att ingen någorlunda bildad man lämnade Augsburg utan att ha beundrat den unge danske adelsmannens instrumenter. Detta erkännande stod i en skärande motsats till den ljumhet, hvarmed hans fädernesland betraktade hans verksamhet, och redan på den tiden hade den planen nära nog kommit till mognad hos honom, att för alltid stanna i utlandet, så framt han icke under året 1570 förlorat sin far och derigenom själf blifvit herre till Knutstorp, hvilket föranledde honom att resa hem.

Genast vid sin hemkomst fick han mottaga flere bevis på sin konungs bevågenhet, i det Fredrik II icke allenast gaf honom en årlig lön af fem hundra riksbanksdaler, utan öfverlämnade åt honom ön Hven till förläning, på det att han der skulle kunna inrätta sig ett observatorium. På denna ö reste sig inom loppet af fyra år det berömda Uranieborg, som både med hänsyn till byggnadssätt och plan var så herrligt, att det på hvarje tid skulle ha väckt ett ovanligt utseende. Bakom en sex meter hög vall, längs med hvilken lopp flere rader af träd och allehanda andra trädgårdsanläggningar, låg själfva byggnaden. Rikt inredda rum, hvari stodo massiva och prydliga möbler, fängslande den besökandes öga vid inträdet i detta slott; hvarje rum var ändamålsenligt användt. Men mest intresserade det dock att få följa den gästfrie värden till biblioteket och upp i de små tornen, der hans instrumenter voro uppställda och der han med beredvillighet för hvarje gäst förklarade dess betydelse och användningssätt. I denna borg hade han under mer än tjugo år ett kärt hem, antingen han tillbragte tiden i sin husliga krets eller sysselsatte sig med sina studier. Till att göra honom familjelifvet behagligt bidrog icke så litet hans hustru Christina, som han hade äktat år 1573, oaktadt hon var af bondehärkomst och han af denna anledning fick uppbära många förebråelser af sin slägt. I det dagliga lifvet var han städse munter och upprymd, och icke sällan lät han sin kvickhet spela; teg han, så såg hans ansigte mycket allvarligt ut, men det var i följd af de fasta drag, som detta erhållit genom den oaflåtliga tankeansträngningen. Såsom adelsman tålde han icke någon förnärmelse, och i hans hus måste alt rätta sig efter honom, och det äfven då han mottog besök af konungar och furstar, hvilket på denna tid rätt ofta hände.

(Forts.)

En ros och ett vänligt ord.

Pennritning af Pehr Thomasson.

(Forts. o. slut fr. föreg. n:r).

Men plötsligen blef han hejdad i sin gång af en svår feber, som lade honom på sjukbädden för någon tid. Hans starka fysik gjorde dock att han snart blef frisk till kroppen, men värre var det med själen. Samvetets stränga lagpredikant förestälde honom utan skonsamhet hans villfarelser och visade honom i minnets kalender ett skuldregister, som genomborrade hans hjerta med förebråelsens skarpa pilar. Ett rof för smärtans furier låg han i namnlösa kval på bädden och vred sig som en mask under syndens gissel. I början kommo några af hans vänner och tröstade honom med, »att då han nu var bra till helsan, behöfde han icke sörja öfver sitt framfarna lefnadssätt, som var något vanligt i hans ställning;» men så snart vännerna fingo veta att hans kassa var slut, besvärade de honom icke mera med några besök. Öfvergifven fick han ligga der i sin ensamhet. Ingen vänlig hand jämnade hans hårda hufvudkudde, ingen bekant stämma hviskade ett uppmuntrande ord i hans öra. Han tänkte med saknad på den låga hyddan i hemmets kära nejder, och hans hjerta fyldes af sorg och bedröfvelse; ty han blygdes för att återvända i sin närvarande ställning. Han beslöt dock öfvergifva lastens väg och blifva hvad han fordom varit: en nyttig menniska inom samhället, som skulle i rikt mått försona hvad han brutit.

I denna goda afsigt vandrade han ut i staden för att uppsöka någon ädel människa som kunde hjälpa honom med råd och dåd i sitt förehafvande. Han hoppades det bästa; men förfärlig var den upptäckt han nu gjorde. Ryktet hade i diktens mörkaste färger fördubblat hans fel och fläckat hans namn med handlingar, som aldrig haft den ringaste motsvarighet i verkligheten. De fordna vännerna hånlogo och vände honom ryggen, under det de med sina giftiga tungor sökte att ytterligare såra hans känsliga själ. Andra lyssnade med likgiltighet till hans ord och beklagade på ett sätt som gjöt olja i elden. Han gick från dörr till dörr, men intet hjärta fans öppet, ingen ande nog varm att behjärta hans lidande. En sniken krämarevinst hade sammankrympt deras mullvadssjälar till stela beläten, som endast byste någon varmare känsla för slumpens guldkalfvar, dem de upphöjde till skyarne, medan de fördömde den unge mannen och hans olyckliga likar.

Det var en bitter erfarenhet för Sven Linde. Alla hoppets stjernor slocknade på hans lefnads himmel. Det blef mörkt för hans ögon, men ännu mörkare på själens djup, der alla lidelsernas vampyrer marterade honom jemmerli-

gen. Han flydde människornas grannskap och begaf sig ut i skogen.

Här vandrade han fram och åter i hemska, vidunderliga tankar, som drefvo allt blodet åt hufvudet och förvirrade hans hjärna, så att han slutligen blef rädd för sig själf. Han fann sig förskjuten af Gud och människor, hvarföre han beslöt att göra ett rysligt slut på sitt kvalfulla lif.

Redan stod han på stranden vid en brusande elf och ämnade att hufvudstupa kasta sig i dess famn, då han i samma ögonblick blef varse en liten vallflicka räckande honom en röd ros i det hon vänligt sade:

»Håll till godo.»

Linde såg på den ljuslockiga flickan och väcktes till besinning af hennes klingande silfverröst, hvarefter han tog emot rosen som ett nådetecken från Gud, hvilket det säkerligen var. Han vände sedan med lättadt bröst tillbaka bland människorna, samt blef genom bön och gudsfruktan en aktad medborgare, som städse sökte att trösta och rätta de betryckta och vilseförda. När han slutligen lämnade det jordiska och gick in i sin Herres glädje, gaf han åt eftervärlden ett så lydande testamente:

»Vandrare på lifvets stråt. Lefver du lycklig och obemärkt i naturens friska sköte, så öfvergif aldrig detta lugn af nyfikenhet, ty ju närmare du lär känna den bullrande verldens vanliga gång, desto olyckligare skall du blifva. Men om ödet så har förordnat, att du måste vara med i människohvimlet på lifvets stora marknadstorg, och du derstädes möter någon olycklig medbroder som jägtas af sorgerna och kvalen, så stanna några ögonblick vid hans sida; räck honom en hoppets ros och hviska ett vänligt ord i hans öra! Det sednare kan du alltid göra, men om äfven detta skulle vara dig motbjudande, så kan du åtminstone låta bli att genom omilda omdömen förbittra hans beklagliga lott. Tänk städse vid dylika tillfällen på desse den store skaldens ord:

»Döm ej straxt den vilseförda,
Stolte broder, med förakt.
Icke vägde du den börda
Ödet på hans skuldra lagt.
Icke talde du de strider
Som han stridde för sin dygd,
Icke vet du hvad han lider
Af sin ånger, af sin blygd.»

Ett klockareprof.

(Sann händelse.)

Herr Bengtsson han ville ju taga transport,
Han trifdes ej längre i Smålen,
Hans hus hade takdropp, och kornet var kort,
Och Karin var missnöjd med kålen.
Men Skåne, si det vore kronan till land
Med hvitgröt och sötmjölk och gåsstek ibland,
Och klockarne åkte i Skåne.

Och papper förskref han så fint ifrån sta'n,
Och pennor och skrifbläck tillika,
Steg opp re'n med solen den följande da'n
Och började grubbla och fika,
Han låste sin dörr, och han satte sig ned
Att skrifva och skref, tills på kvällen det led:
Han skulle ju söka till Skåne.

Han afskrifter gjorde, ansökan han skref,
Skref om den för nionde gången.
Af Karin den nionde vitsordad blef:
Det var ju en vacker och lång en.
Kuvertet hon klippte på finaste sätt,
Förseglade sedan så fiffigt och nätt:
Det skulle ju ända till Skåne.

Nu först tog han mot den herr Bengtsson och se'n
Han gick sig i byn att spatsera,
Såg in hos båd' prosten och pastorn och sme'n,
Fick råd och lyckönskan med mera,
Kom sent hem till Karin, men vaken hon var,
Och hon var så söt så, och hon var så rar:
De skulle ju flytta till Skåne.

Och prosten fick brefvet, och det kom åstad
Till makarnes glädje och gamman.
Och ständigt herr Bengtson och Karin så glad
Om Skåne nu språkade samman.
Men att jag må göra berättelsen kort,
Fick B. förslag, och han måste nu bort
Att profva långt nere i Skåne.

Nu var det en slägting, en som var student,
Och skulle kanhända ta presten.
Var fattig och boklärd, som ofta ju händt,
Låg sysslolös hemma för resten.
Och »nytt» han behöfde den stackarn ändå,
Och det kunde Karin ju gerna bestå,
Men han skulle hjelpit i Skåne.

Förslaget togs an, och med matsäck så god
De foro åt Skåne de båda,
Anlände till Rågarp med gladeligt mod,
En gudalik ort till att skåda.
Straxt B. nu klockaregården besåg,
Studie- och spiskammar och trädgård, som låg
Så däjeligt just som i Skåne.

Den följande dagen en söndag det var,
Då skulle der profvas i sången
Det gjorde han själf med en stämma så klar
I psalmerna alla den gången,
Fann templet så högljudt och just för sin röst,
En lättnad det var för hans svallande bröst
Att höja en lofsång i Skåne.

Men profva i skolan, försäkrade han,
Det ville han icke för mycket.
Och derföre hade han med sig en ann'
Mer rådig och bra i det stycket.
Men pastorn var konstig, han svarade nej:
Själf måste han gå, om han vill eller ej,
Och profva med läsning i Skåne.

Ett märkeligt ord — ty jag mins det ännu —
Han hade om Moses den dagen.
Det namnet, min' barn, är af »Mose» ja, ja:
Ur vattnet blef gudsmannen dragen:
Så läs' han och gjorde andakten till slut,
Gick sedan med presten och skolrådet ut,
Men profvar ej mera i Skåne.

—m.

Ett själfmord af kärlek.

(Så många ä' väl de!)

Leon hade länge älskat fröken Ernestine Delille, och lika länge hade han förgäfves gjort allt hvad i mänsklig makt stod för att vinna hennes föräldrars samtycke till en förening med den älskade. Ett rof för denna hopplösa kärlek, fattade han omsider det beslutet att göra ett slut på sina kval då han ej förmådde lösslita sig från en känsla, hvars smärta han ej längre var i stånd att bära. Länge gömde han denna föresats inom sig, ty han ville utan att väcka uppseende och så obemärkt som möjligt var lämna denna verlden. Han grubblade på medel härtill; och slumpen kom hans önskningar till mötes.

Vid en middagsmåltid, hvartill han var inbjuden, vände sig samtalet nästan uteslutande kring själfmord och de olika vid ett sådant tillfälle användbara dödssätt. En närvarande läkare yttrade att det enklaste medlet vore att genom os beröfva sig lifvet. Någon invände att detta ej kunde ske utan föregående konvulsioner.

"Äfven detta kan man förhindra», svarade läkaren, »derigenom att man först dödar sencibiliteten.»

«Och på hvad sätt?» (Leon var helt och hållet bara öra).

»Ett halfstop sprit är hvad man dertill behöfver».

Damerna gåfvo sin afsky tillkänna för ett så osmakligt medel.

»Nå, den som finner det för kärft», fortfor den moderna eskulupen, «behöfver endast antända spriten och blanda något socker deribland«.

Gästerna logo och sade: «Det kallar man till slut att döda sig med brylå!» och hvar och en gjorde sina anmärkningar och kommentarier.

En enda yttrade intet, men förlorade ej ett ord. Det var Leon. Och samma afton, när han kommit hem, ordnade han sina angelägenheter, skref några afskedsbref, lade kol i ett fyrfat, göt en flaska sprit i en bål, uppblandade det med socker, antände det hela, och då lågan slocknat och drycken var färdig, fylde han ett glas och fann det godt. »Lifvets bägare är så bitter», sade han suckande; »döden är åtminstone söt». Han tömde det andra, det tredje glaset, och märkande att ångan slog honom mot hufvudet och att tankarne blefvo orediga satte han sig ånyo till skrifbordet för att meddela polisen att hans död var frivillig och att man härför ej borde misstänka eller anklaga någon. Sedan, och efter en slutlig själfpröfning, hvilken var förbunden med nya libationer i det ögonblick, då hufvudet blef honom för tungt och knäna började vackla, korteligen, då det afgörande ögonblicket var iune, tömde han det sista glaset och raglade till sängen . . Den olycklige somnade in.

Följande morgon finner man Leons rum tillslutet. Man anar snart något förskräckligt. Hela familjen är i den största bestörtning. Ingen vill vara den förste som går in. Man bultar . . . ingen svarar. Man darrar, man lyssnar — intet ljud, ingen rörelse förmärkes. Man bultar starkare . . . . förgäfves. Omsider nödgas man uppbryta dörren. Bräckjernet sättes till, och dörren springer upp. Ett doft ljud möter de inträdande, och en hemsk rysning bemäktigar sig dem alla: der ligger den olycklige, alldeles påklädd, utsträckt på sängen. Hans sista afskedsbref fann man på bordet. Man ropar honom, närmar sig darrande, vidrör den orörliga kroppen, finner den ännu varm och man har ändtligen mod att skaka den och ropa honom i örat: »Leon . . . herr Leon!»

Leon . . . vaknar, gnuggar sig i ögonen och betraktar med förvåning de kringstående. Icke han, icke de veta om de skola tro sina ögon.

Emellertid har saken gått helt naturligt till: han hade antändt spriten, slagit socker deruti, tömt bålen ända till sista droppen, bestyrt om allt, men glömt en småsak — att antända kolen.

I. T.

Breflåda.

Carl Johan Thyréen, Skane, Edsvalla. — Bilagan Nya Testamentet o. Psaltaren erhålles fortfarande genom insändandet af prenumerationskvittot och portot (50 öre) till Exp. af N. o. F. Sänd portot i 10.öres fri- eller sparmärken.

OBS.! Kommissionärer erhålla icke tidningen till det 10.de exemplaret utan endast bilagan: Nya Testamentet och Psaltaren.

Meddelande.

Prenumerationen pågår fortfarande å samtliga postanstalter i riket å **När och Fjärran** med endast **1 kr. 26 öre,** inberäknadt postafgift.

Men då ej hela bilagan **Nya Testamentet** får medfölja som bihang, så erhålles denna genom att till Exped. af **När och Fjärran, Stockholm,** insända **postqvitto** öfver verkställd prenumeration — jemte **50 öre** i spar- eller frimärken, som utgör porto för hvarje exemplar af nämda bilaga.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. af bihanget **Nya Testamentet och Psaltaren** på så sätt, att om prenumerationskvittot å 9 ex. jemte 4: 50 i 10-öres spar- eller frimärken (som utgöra portot för de 9 ex.), insändas, så fås det 10:de **ex. gratis.**

Obs.! Tidningen medföljer icke gratisexemplaret.

Stockholm i Juli 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Observera!

Ett nytt lager af fina och i guld pressade **klotpermar med skinnryggar** till Nya Testam. ha nu inkommit och finnas att tillgå å vår expedition genom insändandet af 1: 35 i 10-öres spar- eller frimärken. Som permarne hafva en stor åtgång, torde hvar och en passa på innan de taga slut.

OBS.! De gamla permarne äro fullständigt utsålda.

För endast 15 öre

erhåller hvar och en 2:e exemplar af den så mycket omtyckta minnesrunan öfver

John Ericssons likfärd

sig fritt tillsända, om nämda belopp insändes i frimärken till G. Eriksson, David Bagaresgata 3, Stockholm. Skriften, som på titeln prydes af John Ericssons porträtt, är författad af Octavio Beer samt tryckt på fint och elegant papper. Ett minne som icke bör saknas af någon.

Passen på!!

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

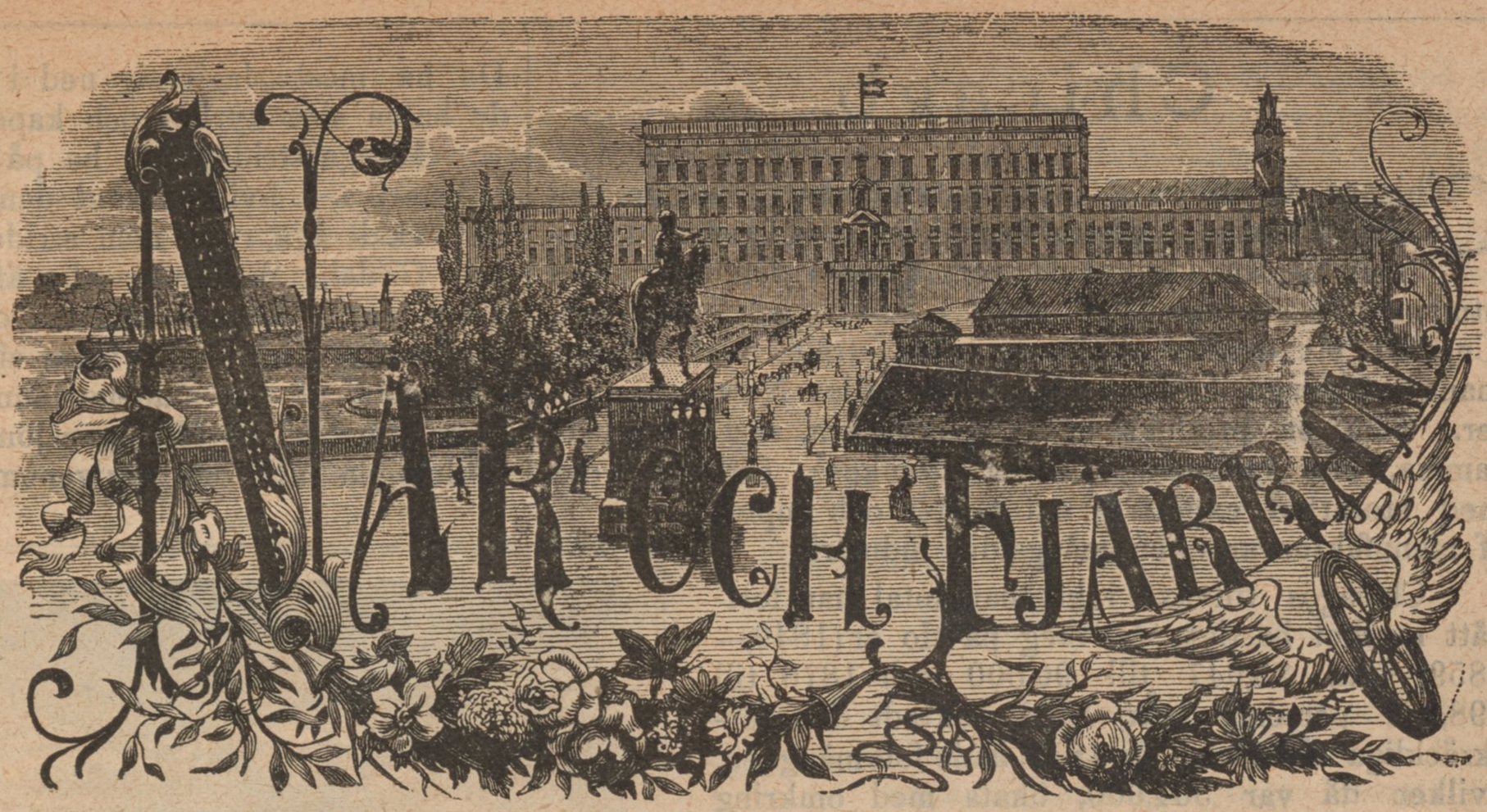

Veckotidning för hemmet.

N:o 21. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 8 oktober. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Tycho Brahe.

En vetenskapens banbrytare.

(Forts. o. slut fr. föreg. n:r.

Men till olycka för Tycho Brahe dog Fredrik II redan 1588; i honom förlorade han sin bäste beskyddare. Med tiden blef alla hans inkomster och alt hans understöd honom fråntagna, och förföljd af så väl offentliga som enskilda kränkningar måste han, med största delen af sina instrumenter, begifva sig från Hven. I April 1595 flyttade han med familjen till Köpenhamn. Emellertid stannade han här blott ett par månader, ty rikshofmästaren Christoffer Walkendorf begagnade under konungens resa i Tyskland sin ökade myndighet för att hämnas en gammal förolämpning. Sålunda tvangs han lämna staden, och seglade då till Rostock, dit han också förde sin familj. Efter en kort vistelse i Rostock reste han till den lärde Henrik Ranfael i Wandsbeck, der han erhöll många tillbud från utländska furstar, af hvilka han antog det från kejsar Rudolf II om att komma till Prag. Kejsaren mottog honom mycket nådigt, gaf honom tretusen gulden i fast aflöning förutom flere obestämda inkomster samt lät inrätta ett nytt Uranieborg och ett kemiskt laboratorium på slottet Benach, till hvilka anstalter han erhöll tillåtelse att kalla medhjälpare åt sig. Bland dessa var också den berömde Johannes Kepler, hvilken det efter Tychos död förunnades att utgifva de bekanta planet-tabellerna, på hvilken denne hela sitt lif hade arbetat. Han lät nu sin familj komma till sig, och skickade sin äldste son till Hven, för att hämta de instrumenter, som ännu kvarstodo der. Dock synes han icke ha trifts väl på sin nya vistelseort; sitt gamla fädernesland kunde han icke glömma och derför hade han aldrig någon ro. Han förföll derigenom i en vresighet och ordkarghet, för hvilken ej ens hans käraste omgifning förmådde kurera honom. Länge skulle detta tillstånd dock icke räcka, ty på hösten 1601 föll han i en häftig sjukdom, och efter några dagars smärtsamt lidande afled han den 24 Oktober i sitt femtiofemte år. Med stor prakt blef hans lik bisatt i Theinerkyrkan i Prag, och öfver grafven lät hans familj uppsätta ett monument, på hvilket hans bild var inhuggen i full rustning under en tafla med inskriptioner.

Flyttfogeln.

Har sommaren flyktat! Är hösten ren här?
Är stormens, den stämma som klingar?
Och står han altre'n på det klippiga skär
Och skakar de dånande vingar?

Har sommaren flyktat? O gick det så fort?
Och voro dess dagar sekunder?
Du sommarens gud, säg hvad hade det gjort
Om ännu du dröjt några stunder?

Har sommaren flyktat? Hvi dröjer jag då
Allena på ödsliga stranden?
Hvi följde jag ej, genom himmelen blå,
Med bröder till sydliga landen?

Ack! svårt är att skiljas från vasskransad vik,
Der rodnande skyar i kvällen
Sitt anlete spegla i guldglans så rik,
Och vågen slår sakta mot hällen.

Och svårt är att skiljas från glädje och ro,
I skuggan af blommande lindar;
Men flyttande fogel, han har intet bo,
Han flyr med de vårliga vindar

Och svårt är att skiljas från hopp och från tro,
som trifvas så väl uti norden;
Men flyttande fogel, han har ingen ro,
Han finner ej hvila på jorden.

* * *

Ja, sommaren flyktat och hösten är när,
Med rimfrost i daggiga håren;
Och stormarne komma från klippiga skär,
Med dimma och köld uti spåren.

Och vintern af snö och af drifvor till slut
Sin tron skall i nordlanden ställa;
Och breda det blånande istäcket ut
Kring vågor, som vredgade svälla,

Men börjar den leende vårsol sitt tåg
På nytt emot fjellen i norden:
Då vänder väl flyttande fogel sin håg
Med fröjd ifrån sydliga jorden.

Han eger ej bo och han eger ej vän,
Han flyger hvart vingarna bära;
Men flyttande fogel dock kommer igen
Till norden, den gamla, den kära!

Mathilda.

Chicago.

Chicago är »Stora sjöarnes hufvudhamn». Genom den står Chicago i vattenförbindelse med Lorenzoströmmen i Kanada, såväl som genom den i Eriesjön utmynnande Eriekanalen med Hudson och Newyork. Ungefär ett dussin jernbanor träffa strålformigt tillsammans i Chicago, hvilken med rätta kallas Newyorks dotter. Som en produkt af de spekulativa, rastlöst arbetsamma, ofta raffinerade östliga yankees, förbinder det med storartad export af naturalster och import af manufakturvaror, en mångsidig industri.

Chicagos tillväxt i invånareantal har fortgått mycket hastigt; det steg på tio år (1849—1859) från 23,047 till 90.000 och 1870 till 298,977 personer: År 1872, oaktadt den förskräckliga eldsvådan år 1871, hade folkmängden, hvilken då var 304,000, ökats med omkring 30,000 sedan år 1871. Slutligen 1872 beräknade Chicagos handelskammare invånareantalet till 430,000, hvilket 1880 stigit till 503,000. Och detta år (1890) räknar den öfver en million.

Affärsdelen af staden ligger nu 14 fot öfver sjön Michigan. Den låg förr mycket lägre, men år 1856 höjdes hela distriktet 9 fot medelst skrufvar, som sattes under byggnaderna och bearbetades natt och dag, hvarunder staden obemärkt höjdes.

Genom Chicago flyter en flod, som grenar sig i tvänne riktningar, ut i Michigan och bär samma namn som staden. Staden utmärker sig för sina väl raka och reglerade gator samt för sina storartade palatser.

Stadens sevärdheter tar dock främlingen bekvämt en öfversigt på en dag. Man glömmer för öfrigt i det storstadsaktiga virrvarret af vsgnar och fotgängare, att man är i nya verlden; först då man skärpt skönhetssinnet och förgäfves sökt att bereda det någon njutning, blir man uppmärksam på den amerikanska kulturens ringa utveckling, och längtar åter till naturen, som i Amerika bereder högre njutningar, än de folkrika städerna.

I Amerika råder öfverallt stor brådska, men i Chicago om möjligt mer än annorstädes. Hela staden brådskar, springer, rusar, som om det gälde att rädda en penningpåse undan lågorna. En af de mest trafikerade gatorna skäres af en svängbro. Trafiken stoppas, medan bron öppnas och tillslutes. Tjogtals män hoppa af spårvagnarne och springa för att komma öfver bron, medan den är i rörelse; icke så som skulle de härigenom komma fortare fram, ty de måste i alla fall vänta, tills bron åter intagit sin plats, men en propeller eller rörelsedemon tyckes drifva hvarje Chicagobo framåt.

Chicago är liksom Newyork till stor del bebodt och beherskadt af invandrande främlingar — detta är dess svåraste olycka — hufvudsakligen tyskar och irländare, hvilka föra med sig krogar och fiendtlighet mot sann gudsfruktan, hvarhelst de gå fram.

Tyvärr gäller det samma i alt för hög grad äfven om många af våra landsmän, hvilka äro starkt representerade i Chicago.

Der bo snart lika många svenskar som i Göteborg. De ha mest slagit sig ned i norra delen af stade de hafva sina kyrkor och kapell.

Många stridigheter ha på senaste tiden varit rå i Amerika, i hvilken stad den blifvande verldsutst gen skall äga rum, men striden har afslutats till gos fördel. Sedermera ha äfven inom Chicago s heter varit rådande emellan de olika stadsdelarne kendera af dem skulle inom sig få hysa verldsutst gen 1893, nu har stadens municipalråd beslutat att lägga en del af Michigansjön och att förlägga he ställningen till den härigenom uppkomna landvinn

C

Kostnaden för torrläggningen anslås till ungefär 7,30 kr. och skall bestridas af stadskassan.

Våra förfäders dag i Amerika.

Den 13 Sept. 1890.

Denna dag, som högtidlighålles hvarje år, är för våra här i verldens största yppersta republik satte landsmän en storartad, allmän och glad dag, säger en ärad samtida och tolkar derefter d betydelse i följande varmhjertade ordalag:

Alla känna sig denna dag varmt upplifvade vi ken på det gamla, kära, aldrig helt och hållet gl hemmet, der barndomsvaggan stod och hvarest man

e den ljufvaste, mest skuldlösa tiden af sitt lif. la glada, halft förgätna minnen upplifvas på denna und och framstå för själens öga som små, ljuft ly- stjernor på det hänsvunnas firmament; tal hållas, as innebörd glöder af den sanna fosterlandskärlekens a eld, sånger sjungas och deklameras, till hvilkas , ljuft klingande toner och värmande ord de sam- skarorna glädjefullt lyssna med spänd uppmärksam- och ens ande vaggas liksom drömmande på musikens ande tonvågor hän mot det urgamla fäderneslandets uppfylda stränder, brusande bränningar, susande ädle och snillrike män, hvars snille och bragder på vetenskapens, industriens och konstens område gjort svenska namnet hedradt och aktadt öfver hela jorden. Vi fira också deras minne, som här i Amerika under århundradens lopp till nuvarande stund genom arbete och idoghet spridt en gloria öfver svenska namnet i det nya fosterlandet.

Rockfords-Posten.

o.

gogar, leende dalar och skördade åkerfält, dem barn- minnet aldrig förgäter och hvilka man just nu tyc- sig i tanken kunna se lika klart som i ungdomens ska dar. Alt »främmande smink» är denna stund åsido, och alla, den gamle som den unge, mannen hustrun, ungersvennen som tärnan lifvas af samma känsla: *kärleken till barndomshem och fäder- nd.*

Det är dock denna känsla, »förfädernas dag», sven- es nationaldag — om vi så få kalla den — just edd att, minnesrikt glödande, väcka till lif, och hos här i landet vistande svensk man och kvinna i nlig hågkomst stadfästa minnet af den dag, då en hop af våra gamla förfäder på Gustaf II Adolfs rsta gången landstego på floden Delawares stränder. Det är dock ej allenast minnet af denna lilla hop rda och fira. Vi högtidlighålla minnet af våra store,

Ryssland är stort, och det är långt till czaren.

Med detta i Ryssland vanliga uttryck till öfverskrift berättas i *Täglischer Rundschau* följande gemytliga historia om ryska embetsmäns besticklighet.

En viss Nikolai Petrovitsch Sokolov, egare till godset Nikolajevsk, nära Kiev, hade stora skulder, och han sväfvade i fara, att hans gods på fordringsegarnes begäran skulle gå på exekutiv auktion. Men som han stod i begrepp att gifta sig med en rik dam, med hvars penningar han skulle kunna tillfredsställa alla sina fordringsegare, sökte han att vinna uppskof med auktionen tills bröllopet egt rum. Han försökte derför först besticka två embetsmän i Kiev, och dessa togo gerna emot hans penningar, men — de kunde ingenting uträtta, emedan domstolens beslut om tvångsförsäljningen redan hade afsändts till St. Petersburg för att bekräftas af det kejserliga kabinettskansliet. Sokolov reste derför till St. Petersburg, men huru många han än här mutade, såg dock hans sak förtviflad ut. Han ämnade derför modlös anträda hemresan, då en liten man i trådslitna kläder inträdde till honom och lofvade att mot en belöning af två tusen rubel utverka ett så långt uppskof med egendomens försäljning, som Sokolov önskade. Denne senare förklarade dock, att han icke egde tiondedelen ens af den begärda summan och för öfrigt icke kände någon lust att offra mera penningar på sin förlorade sak. Härpå svarade den lille mannen med en deltagande ton:

»Välan, Nikolai Petrovitsch, res då med Gud till Nikolajevsk. Auktionen skall ändå icke ega rum. Fira ni edert bröllop, och när ni blifvit lyckligt gift, så tänk också på mig, här är mitt kort, jag är en fattig schinovnik och familjefader».

Godsegaren trodde icke, att en sådan lycka längre var sannolik, och särskildt ingaf honom embetsmannens trådslitna drägt icke något stort förtroende, men han lofvade dock mannen att visa sig tacksam, om hans förutsägelse visade sig vara sann. Och härpå återvände han till Nikolajevsk.

Månader förgingo, Sokolov var en lycklig äkta man och hade längesedan betalat sina skulder, utan att han hört något om det för honom så hotande utslagets öde. Han tänkte nu med tacksamhet på den lille embetsmannen, hvars inflytande dock måste hafva vållat uppskofvet, och när han med sin unga fru senare kom till hufvudstaden, kallade han till sig schinovniken och lämnade honom med liflig tacksamhet en större summa

penningar. Han bad derjemte, att den lille mannen ville förklara gåtan om domstolsutslagets försvinnande. Efter att hafva prutat emot en stund sade embetsmannen:

»Den allerhögsta befallningen om försäljningen af ditt gods är mycket riktigt på väg till Nikolajevsk, men ty värr råkade jag skrifva fel på adressen, så att papperen hafva afgått till Amurområdet i stället för till Kiev. Innan de komma derifrån med stämpeln 'Adressaten okänd', komma två år att hafva förflutit. Då erhåller jag en tillrättavisning, om det nämligen blir möjligt att fastställa min skuld, och till sist har jag ju endast gjort en god gerning».

Han pekade på det lyckliga paret, stoppade på sig penningarna och aflägsnade sig i det rosenrödaste lynne. Men Nikolai Petrovitsch omfamnade sin unga hustru och utropade: »Ja, Ryssland är stort, och det är långt till czaren».

Hemlandet.

En stols lefnadsöden.

(Berättade af honom själf.)

I mitt ursprungliga tillstånd växte jag tillsammans med många bröder i utkanten af en stor skog. Hvarje morgon kyste mig solen, och värmd af hennes strålar och fuktad af regn och dagg, blef jag för hvarje dag allt högre. Jag var inom kort det största bland träden. Häröfver kände jag mig mycket stolt, men snart skulle på mig besannas den gamla sanningen: »högmod går för fall.»

En dag kom en snickare till skogen för att söka sig ett passande träd. Snart fick han syn på mig, och emedan jag föll honom i smaken, beslöt han att hugga ned mig. Efter några dugtiga hugg föll jag med ett väldigt brak till marken. Min mördare gick bort, men kom snart tillbaka med häst och vagn. Med tillhjelp af några arbetare, som tillkallades, lyftes jag upp i vagnen och forslades till snickarens bostad. Denne slet först qvistar och grenar af mig, derefter sågade han mig sönder och hyflade mig. Sedan jag blifvit fullkomligt färdig, utställdes jag i butiken till försäljning.

En dag kom en svartklädd herre in i boden för att köpa sig en länstol. Efter att hafva sett på många mina kamrater, köpte han mig, enär han tyckte om mig. På en vagn fördes jag till min nye egares bostad. Jag kom att stå vid hans skrifbord, och hvarje morgon satte han sig på mig. En dag sade han: »jag känner, att min lefnad nalkas sitt slut, men innan jag lemnar dessa Kedars hyddor, vill jag skrifva mitt testamente.» Han tog ett ark papper och skref några rader derpå. Dag efter dag skref han på detta. Flera månader derefter läste han högt igenom allt det, som han skrifvit, och jag hörde uppmärksamt på.

Sedan den dagen har jag aldrig mer sett honom. Den städerska, som hvarje morgon brukade torka dammet af mig, sade en gång: »nu är din husbonde död, och du måste flytta härifrån.» Och det dröjde icke länge, förr än jag måste lemna mitt gamla, kära hem. En arbetare köpte mig och bar mig till sin låga hydda. I dörren möttes vi af en stor barnskara, som snart började handtera mig på det mest barbariska sätt. Jag kastades från den ena vrån till den andra. Men en dag återkom till hemmet den äldste sonen, som för sina studier vistades i universitetsstaden. Så snart han helsat, tog han upp en bok ur fickan och började läsa högt i den. Mina plågoandar tystnade. Äfven jag började lyssna. Orden voro mig välbekanta. Samma ord hade ju min förre husbonde läst för mig den sista dag, jag såg honom. Då han läst till slut, utbröt ett oändligt jubel. Alla voro hänryckta af diktens härliga ord. I synnerhet tilltalades alla af de sköna orden: »Försvara sanningen uti döden, och vinn som kristen, och fall som man!» Då den unge mannen fick veta, att jag stått författaren mycket nära, utropade han: »du måste bli min!»

Jag kom dock icke till att blifva hans. Ett af de yngsta barnen kom en dag att välta omkull mig, hvarvid jag bröt ett ben af mig. Jag kunde nu icke mera användas, och derföre sågade man sönder mig och kastade mig i kakelugnen.

Nu ligger min aska på en åker, och jag har god tid att berätta min korta lefnadshistoria.

Lorens Hansson.

Breflåda.

För att erhålla bilagan, så torde prenumerationskvitto eller intyg öfver verkställd prenumeration af följande personer till oss insändas, nämligen. J. Sjödin, Ljusdal Johan Persson, Ljusne. John Niklasson, Sibbhult Lars J Olofsson, Skifthult Nils Söderlind, Nordingrå Bernhardina Ekström, Sandarne Joh. Bengtsson, Hessleholm och Hans Jonsson, Kyckås.

Gratisex. af bilagan erhålles endast genom att prenumerera å minst 9 ex. på en gång samt insända prenumerationskvitto jämte 4 kr 50 öre till oss, då 10 ex bilagor erhålles

50 öre för hvarje ex. bilaga, understigande 9, torde insändas för att erhålla desamma

Gaute, Lillherrdal — Uppsatsen kan icke utan en viss omarbetning användas, ty den är för mycket barnslig; den passar utmärkt bra för en barntidning. Som vår tidning med sin dyrbara **gratisbilaga** tager oerhördt stora summor i anspråk så är det för oss alldeles omöjligt att kunna lämna någon som hälst ersättning för dylika bidrag.

Gamla Testamentet

med talrika planscher och illustrationer, stort format.

Hvar och en som äfven vill hafva **Gamla Testamentet** från dess början bör skyndsamt prenumerera å **veckotidningen Fosterlandet** å posten med **2 kronor** (20 öre postafgift). Vi erinra just derföre, att början af **Gamla Testamentet** icke för nästa år medföljer såsom extra bihang, utan endast fortsättningen deraf, hvarföre det blir dyrare att direkt hos expeditionen rekvirera början. Alltså en fördel att just nu prenumerera, då **19 häften** nästan genast erhållas.

OBS.! Begär å posten **Fosterlandet med extra bihang.**

Meddelande.

Prenumerationen pågår fortfarande å samtliga postanstalter i riket å När och Fjärran med endast 1 kr. 26 öre, inberäknadt postafgift.

Men då ej **hela** bilagan **Nya Testamentet** får medfölja som bihang, så erhålles denna genom att till Exped. af **När och Fjärran, Stockholm,** insända **postqvitto** öfver verkställd prenumeration — jemte **50 öre** i spar- eller frimärken, som utgör porto för hvarje exemplar af nämda bilaga.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. af bihanget **Nya Testamentet och Psaltaren** på så sätt, att om prenumerationskvittot å 9 ex. jemte 4: 50 i 10-öres spar- eller frimärken (som utgöra portot för de 9 ex.), insändas, så fås det 10:de **ex. gratis.**

Obs.! Tidningen medföljer icke gratisexemplaret.

Red. af När o. Fjärran.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

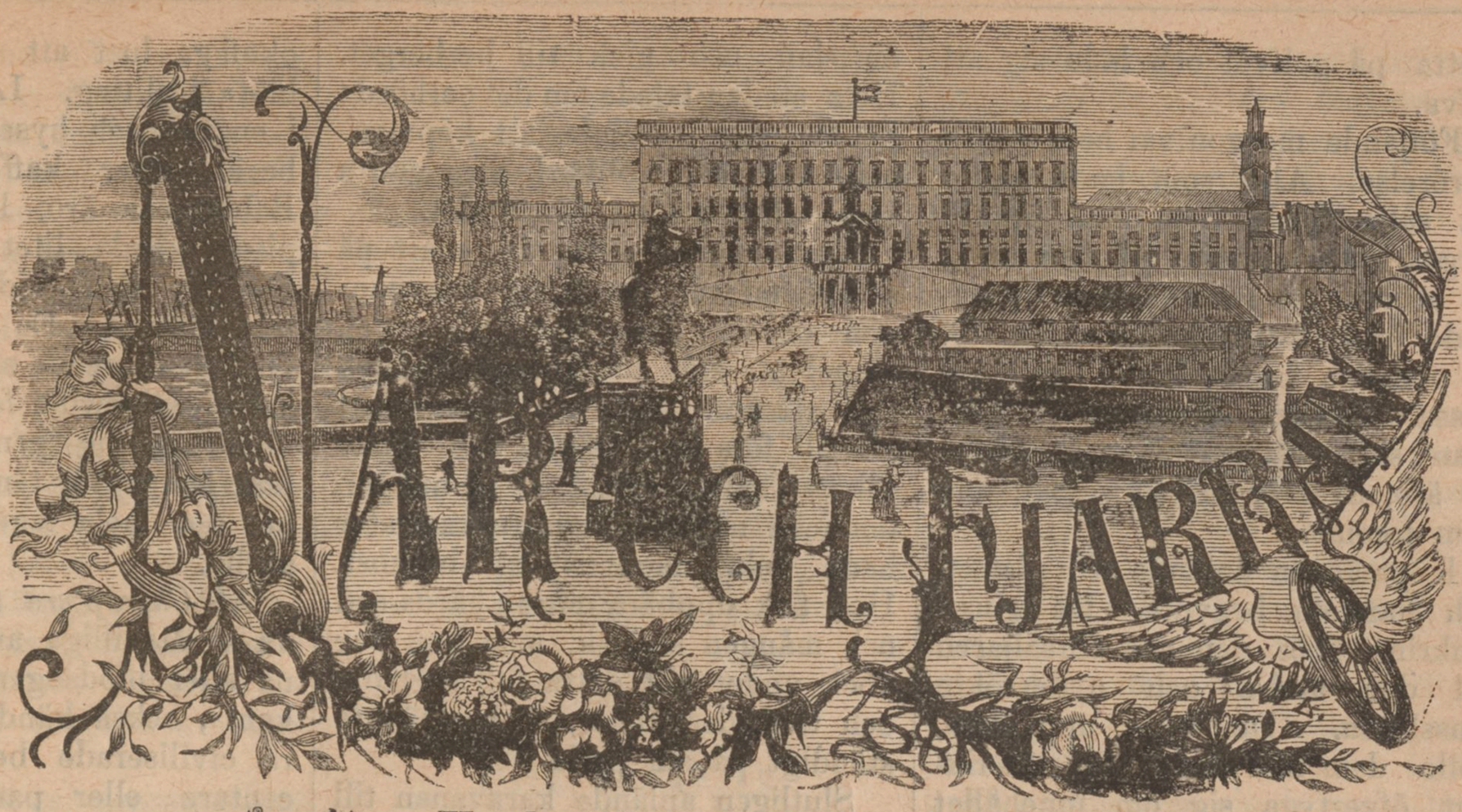

Veckotidning för hemmet.

N:o 22. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 15 oktober. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Perlhandlarne.

(Af S. A. E. Karlsson.)

Det var en vacker afton; den nedgående solens sista strålar belyste de i fjärran synliga pyramiderna och den friska aftonvinden skänkte en behaglig svalka efter dagens hetta. En liten karavan bestående af åtta män, klädda enligt det österländska bruket i fladdrande mantlar och turbaner, samt några kameler rikt belastade med dyrbara tyger, hafva anländt. De uppslogo sitt läger i närheten af Nilflodens uppfriskande stränder. Resan som varit mycket mödosam och besvärlig hade medtagit deras krafter, så att en hvila var för dem väl behöflig. Målet gälde närmaste stad i och för affärer, ty de voro perlhandlare och tillbyta sig perlor för de tyger de medföra.

Ankomsten af en dylik karavan hälsas alltid med glädje at befolkningen och isynnerhet af de som sälja perlor, ty denna stad dit resan gälde var en ansedd handelsplats för äkta perlor. Folket derstädes mottaga dem alltid med stor gästvänlighet.

Karavanen, som efter att ha återhämtat krafterna till den återstående delen af resan, hafva nu gjort sig i ordning till affärden. Resan anträdes med mycken raskhet och efter en half dagsresa voro de framme vid staden. De togo sin tillflykt till det allmänna herberget. Der funnos inga rum, utan endast ett stort tomt skjul. Männen aflastade och fordrade sina kameler, hvarefter de utbredde en

Perlhandlarne vid Nilens strand.

matta på golfvet och lade sig att sofva.

Följande morgon var hela staden i rörelse. Alla som hade perlor att sälja förde dem med sig till torget, satte sig ned på den matta de utbredt på marken och uppradade sina ostronskal framför sig, ty perlorna finnas, som vi veta, uti dessa. Skalen öppnas dock icke, utan säljas åt köpmännen sådana de äro, hvarför många oftast finna dem tomma.

Köpmännen anlände till platsen och handeln begynte. De gingo omkring från den ene försäljaren till den andre och undersökte musslorna. De togo upp dem, höllo dem mot dagen för att riktigt öfvertyga sig om innehållet samt satte sig ned och började köpslå med dem.

Men i handelskaravanen var en man, som gick från det ena stället till det andra undersökande musslorna och dock icke gjorde några uppköp; när man med förundran tillsporde honom om anledningen till detta besynnerliga förfaringssätt, svarade han, att han icke ville köpa mer än en enda perla; men denna skulle vara riktigt äkta samt mycket dyrbar. Hela dagen sökte han denna perla; då och då upptog han en mussla, men lade den snart ifrån sig. Slutligen närmade han sig en man, som satt på torget bland den öfriga mängden. Köpmannen tog upp en af hans musslor och betraktade den uppmärksamt. Hans ansigte ljusnade, ty han hade funnit hvad han sökt, den dyrbara perlan.

Hvad är priset på denna mussla? frågade köpmannen.

Till dig skall jag sälja henne för 200 talenter.

Jag skall betala denna summa, sade köpmannen.

Afslutandet af denna handel försatte alla de närvarande i stor förvåning. Man hade aldrig hört talas om, att en perlmussla betaldes så dyrt. Men köpmannen hade fullt allvar med sig, och vittnen tillkallades för att förekomma allt missförstånd.

Samma dag sålde köpmannen alla sina ägodelar och juveler, som han fört med sig, jämte alla sina vackra kläder, till och med sin kamel, och ingenting återstod honom nu af hvad han förr ägt. På aftonen kom han tillbaka till perlmusslans ägare och uppräknade den öfverenskomna summan, hvarefter han tog den så dyrt betalta musslan och gick till herberget. Hela staden talade om det oerhörda köpet; somliga sade, att köpmannen var en trollkarl, men andra sade att han mist förståndet.

Karavanen begaf sig snart på hemvägen och den fattige köpmannen också. Men han hade ingen kamel att rida på, knappast någon mat att äta. Han var tvungen att gå till fots hela vägen och skulle säkert hafva förgåtts af hunger, om icke någon af hans reskamrater hade delat med sig af sin kost. Han fick uppbära många hårda ord och mången smälek, men han var dock under allt detta full af glädje och tillfredsställelse, ty han tänkte ständigt på sin perla.

Slutligen anlände karavanen till den stora staden, der konungen bodde, och köpmännen framtogo sina varor. En stor missräkning väntade dock dem; somliga funno, att deras musslor voro alldeles tomma; andra, att några af deras perlor, hvilka, då de först uttogos ur musslorna, voro helt hvita, sedan blifvit gula och således förminskats i värde.

Men den köpman, som hade sålt allt hvad han ägde för att köpa den dyrbara perlan, fick nu tydligt erfara, hvilken vinst han hade gjort. Hans perla hade ej fördunklats och ingen fläck syntes på henne. Aldrig hade man sett en perla af sådan storlek och så slät och rund. Den förut föraktade och utskrattade mannen blef nu den förnämste man i staden. Han sålde sin perla till konungen för ett ofantligt högt pris och blef sålunda en mycket rik man. De, som förut utskrattat och begabbat honom, blefvo nu angelägna att vinna hans ynnest och han glömde icke den, som bevisat honom sin kärlek och vänskap. Och många år efter denna händelse talade man ännu om köpmannen och hans dyrbara perla.

En populär föreläsning i zoologi.

Af *Buffon J:r.*

Af däggdjursordningen *Quadrumana* (apor) hafva vi flera slag, hvaraf den mest utbredda afarten äro Markattorna. Denna varietet är högst odräglig, såväl genom sitt mindre behagliga yttre, som sin okufliga lust att »lägga näsan i blöt» i allting. Lefver merändels i engifte och hyser ett outsläckligt begär efter kaffeträdets frukter. Babianerna äro, liksom salig Jupiter, kända litet här och der. De äro dock vida hyggligare än markattorna. En besynnerlig ännu ej fullt utredd afart af apslägtet kallas »Darwins felande länk»; den utmärker sig genom tröghet och inskränkta förståndsgåfvor, men är på det hela taget tämligen oförarglig.

Af *Chiroptera* (flädermöss) hafva vi åtskilliga arter. Vampyrerna eller blodsugarne äro mest bekanta, också kända under den mera civiliserade benämningen procentare eller pantlånare. Kunna med fog hänföras till de skadliga rofdjurens kategori. (Till denna ordning kan man också, ifall man så vill, räkna den Straussiska «Läderlappen», som håller till på teatrarne.)

Ordningen *Feræ* (rofdjur) representeras hos oss af flerfaldiga arter. Allmännast bekant torde slägtet *Ursus* (björnarne) vara. De äro högst besvärliga och kunna till och med blifva farliga då de uppträda i större mängd. Gemenskapen med dem kan ofta förorsaka besvärliga »ufslag». Borde enligt min mening totalt utrotas. Räfvarne *(Canis vulpes)* äro också ganska talrika och åstadkomma ofta stor skada. Sluga och fintliga lefva de på andras bekostnad och kunna draga sig ur spelet äfven under de mest fatala omständigheter. *Kors*räfvarne se oskadliga och menlösa ut, men äro icke desto mindre högst rofgiriga och farliga. Att hafva en räf bak örat, är ett bevis på slughet och skarpsinne. Bland katt-lägtet *(Felis)* märkas »kissarne», i högsta grad fruktansvärda för dem, som råka i deras klor. Lejonet *(Leo)* är allmänt bekant. En afart, som förvärfvat sig en viss ryktbarhet, kallas *Leo Norrbroensis.* Det hos oss förekommande lejonet är ett trögt, lättjefullt djur, uppträder med ett vackert och imponerande yttre och har tillsammans med sina vilda slägtingar i Afrika och Asien den egenheten, att det skamflat rymmer fältet, då man lugnt ser det i ögonen. Är dock skäligen oskadligt och företer en anmärkningsvärd brist på inre mod. Ansättes hårdt af vampyrer, björnar och »kissar». Lefver, besynnerligt nog, för det mesta af «kri-

ta». Af vargarne *(Canin lupus)* finnes en art, som dock ej är hälften så farlig, som den ser ut: benämnes i dagligt tal bitvarg. Snålvargen är deremot mycket förtretlig. De egentliga hundarne *(Canis familiaris)* förete många inbördes olika. men till slägttycke och egenskaper dock förenade afarter. Vi nämna blott fyll-, svin-, lat- och fähundar. Måtte vara musikaliska, att döma af det bekanta yttrandet: »en hund på en basfiol». Slutligen hafva vi inom denna ordning gräflingarne, som äro tämligen utbredda; en art deraf kallas »dödgräfvare». Anses af åtskilliga höra till trögdjurens stora familj.

Gnagarne *(Glires)* representeras af det vidt utbredda harslägtet *(Lepus)*. Hararne träffas öfverallt och vid påkommande fara försvara de sig med sitt bekanta vapen »harvärjan». Likasom de ofta med exempellös oförskämdhet uppträda såsom lejon, ansättas de hårdt, i likhet med dessa, af björnar, »kissar» och räfvar. Äro tämligen oskadliga. Kaniner finnas också; en afart kallas bondkanin och är för allmänt känd att dess kännetecken här behöfva uppräknas.

Bland de egentliga högdjuren *(Bruta)* märkes den stora hufvudarten, gemenligen kallad sengångare. Är, som namnet antyder, mycket säflig och långsam, men är för öfrigt merändels högst beskedlig. «Dödgräfvarne» (se ofvan) anses i visst fall kunna räknas till detta slägte.

Bland idislarne (*Pecora*) märkas först de egentliga oxarne, hvilka utmärka sig genom halsstarrighet och tröghet. Detsamma gäller äfven om bufflar och tjurar. Fårslägtet (*Ovis*) är vidt utgrenad och bekant för menlöshet och små förståndsgåfvor. Låter gerna klippa sig ända in till skinnet. Korsräfvarne (se ofvan) lefva hufvudsakligen på fårens bekostnad. Stenbocken är numera, tyvärr, utdöd, hos oss. — *Camelus dromedarius* är allmänt bekant. Han har ett visst slägttycke med oxarne, bland hvilka han också gerna uppehåller sig.

Högdjuren (*Belluæ*) äro talrika Främst märkes elefanten, kolossal, tung och ovig; noshörningen (*rhinoceros*) utmärker sig likaledes genom kolossala dimensioner. Deras förståndsgåfvor ligga väl bevarade i det tjocka och oformliga hufvudet, deraf deras envishet och dumhet. Svinslägtet (*Sus*) representeras af flera arter. Det egentliga svinet är det allmännast utbredda, men äfven *grisarnes* slägte påträffas ofta, synnerligast i städerna, trots helsovårdsstadgan.

Bland de enhofvade djuren träffar man först på hästarne, också kallade kampar. Åsnorna (*Asinus*) äro mycket talrika, kallas understundom också Borickor. Dessa tillika med nöt, oxar, bufflar o. s. v. förefinnas talrikt under öfningstiderna på excercisplatser, efter hvad man påstår. (Forts.)

En dröm.

Vet du, hvad jag såg i drömmen,
Se'n från dig jag gått, min skatt?
Jo, att i mitt knä du satt,
I en vagn, jag skötte tömmen.

Och jag körde öfver fälten
Med mitt eget ystra spann;
Att jag spelte segerhjelten,
Lätt nog du begripa kan.

Men hur kort är icke fröjden
Här på jordelifvets elf!
Ty hvem föll som ifrån höjden,
Om det icke var jag sjelf!

Under njutningsfulla drömmen
Hade kuddarne jag lagt
Till mitt hjerta med all makt,
Och mitt täcke det var tömmen.

Och så åkte jag dess värre
Ned på golfvet i mitt rum,
Vakna upp . . . o, milde herre! —
Medge att min dröm var dum!

Lappfrieri.

Ett frieri hos lapparne företer så många egenheter och afviker så fullkomligt, med undantag af den s. k. bönemannen eller förespråkaren, från hvad i detta hänseende är öfligt i det öfriga Sverge, att det här torde förtjena särskild uppmärksamhet. Det är icke nog att vända sig till föräldrarne, ty slägtingarne hafva ock ett ord med i laget. Den tillernade friarens föräldrar, slägtingar och vänner församla sig talrikt och förse sig med bränvin, hvarmed de traktera flickans föräldrar och anförvandter, samt under tiden andraga sitt ärende. Friaren sjelf säger vanligen icke ett ord, och lika litet den blifvande fästmön; det är, liksom saken alldeles icke anginge dem. Frieriet sker helt offentligt. Utom den stora mängden af fränder och vänner å ömse sidor, tanter och kusiner ända till tredje och fjerde led, hvilka til höra sjelfva frieriet, sammanskockar sig en otalig mängd andra personer, nyfikna att se och höra huru saken aflöper. Å den friande partens sida är en hufvudordförande, hvilken kallas *sognondive* (frieriets hufvudman). Denne vänder sig med sin bränvinsflaska och sitt tal till hufvudpersonerna å andra sidan, flickans fader och moder. De öfriga mindre hufvudsakliga friarne sälla sig, efter omständigheterna, till de andra aflägsnare slägtingarne å brudens sida, dock så, att hvar och en, så mycket tillfället medgifver, söker att få traktera far och mor, — väl förstående, att fästmön icke heller blir glömd. Sedan man nu genom förplägningen blifvit så förfriskad, att man är mäktig ljusare åsigter, och saken blifvit pröfvad dels på prosa och dels med sång, så händer att brudens föräldrar begära få se friaregåfvorna, *Kileh;* emottaga de dem, så är köpet afslutadt, och man går då antingen genast eller någon af de följande dagarne till presten att begära lysning. Vid marknader och andra stora högtider uppgöras de flesta äktenskap; men utan bränvin vill det ej gerna låta sig göra. Det finnes ett talesätt i lappskan, som heter *fria med bränvin,* hvilket kan anses näro liktydigt med det svenska: fria formligen, göra en formlig kärleksförklaring; ty utan bränvin tyckes det icke varit något allvar med saken. Emellertid inträffar ofta, att företaget misslyckas, och en bättre utgång har man sällan att vänta, om friaren är fattig, men den åstundade fästmön rik. Visserligen har rikedomen öfverallt ett mäktigt och afgörande inflytande, äfven i denna sak, hvilken egentligen skulle vara hjertats; men ingenstädes är detta inflytande större än härstädes. Hos lapparne afgör rikedomen alltid den enas företräde framför den andra. Kläderna verka icke något; ty den ena skinnpelsen är den andra fullkomligt lik. Rang och företräden,

som hos bildade folkslag uppställa ett mer eller mindre starkt motstånd mot rikedomens envälde, äro här alldeles okända väsenden. Derför vågar sällan den fattiges son se upp till den rikes dotter, och den rikes son ser sällan, med sådana afsigter, ned till den fattiges dotter. Det händer ofta, att vederbörande, friare och fästmö, icke ens befinnas närvarande, ja, icke ens veta utaf eller ana något, förrän de från kyrkostaden hemkommande underrätta dem, att »ett kristligt äkta förbund för dem blifvit afkunnadt». Allt bär stämpeln af en handel. De omtalade friaregåfvorna utgöra i sjelfva verket köpesumman. Likväl finner man den dunkla tanken framlysa, att här uppstått fråga om något vigtigare, än att köpa eller sälja en ren; ty det anses oskickligt att erbjuda penningar, hvilka också vid detta tillfälle icke gerna emottagas, utan härtill erfordras något slags vara, helst och vanligen silfverpjeser, såsom skedar, dosor, bägare, eller några grannare beståndsdelar till silfverkragen eller silfverbältet. Sjelfva specieriksdalern, hvilken annars, åtminstone nu för tiden, har bland lapparne större trollkraft än trolltrumman, duger icke gerna vid brudköpet. Skulle så inträffa, att ett äktenskapsaftal brytes, så återfordras friaregåfvorna, samt återgifvas. Sker ej detta, så kan den tredskande dragas inför rätta. Man betraktar saken helt och hållet såsom ett uppsagdt köpekontrakt, hvarvid den ena parten naturligtvis måste återgifva hvad redan blifvit inbetaldt på den vara, hvilken ej lemnas. Också hafva de flesta den rättskänslan, att de återgifva opåmindt och dessutom ändå någon skänk såsom betalning för det vid frieriet påkostade bränvinet *(sognovina)*. Äfven när friaren får afslag, äro dock många så frikostiga, att de betala friarebränvinet.

Gossen och ringen.

Det var en kall Decembernatt. En fattig gosse, hvars moder var död och hvars fader ingen kände, hade satt sig i månskenet vid foten af ett gammalt träd, på hvars grenar rimfrosten hängt sina hvita fransar, liksom hade någon af himmelens englar kastat sin slöja till ett liktäcke öfver det värnlösa barnet. Hungrig och förfrusen, lutade gossen sitt hufvud intill det gamla trädet, under hvars hårda bark dock ej klappade något modershjerta. Då kastade månen en af sina vänliga strålar ned på gossens panna och hans ögon slöto sig samman. Framför honom stod en kvinna med en krans af röda rosor i sitt hår. Hon satte en ring på hans finger och på ringen stod ett *L*, begynnelsebokstafven till hennes namn. «Du är min trolofvade», sade hon och tryckte en kyss på hans läppar. Då vaknade gossen och förstod, att det var med *Lyckan* eller *Lidandet* han blifvit trolofvad.

Det angår mig icke.

I staden S:t Louis, Mo., bodde en rik ansedd man, som, då han uppmanades att intressera sig för nykterhetssaken, med en viss retlighet afslog, tillläggande:

»Det angår mig icke.»

Några dagar derefter väntade han sin husrru och dotter hem från en resa med iltåg. Under det han åkte ned för att hemta dem i sin präktiga vagn, fick han höra att folket talade om en jernvägsolycka. Tjugufem olika banor sammanträffa i S:t Louis. På hvilken af dem hade jernvägsolyckan inträffat? Kusken drifver på hästarne, egaren frågar jernvägsbetjeningen.

Jernvägsolyckan hade inträffat just på den bana som hans hustru skulle komma på. Det angår honom, det rör honom nära. »Fem hundra dollars ger jag, om bolaget vill ställa ett extratåg till mitt förfogande.» Men det enda tåg, som var ledigt, har redan blifvit afsändt till olycksstället med läkemedel, sjukvårdare och andra förnödenheter.

Den gången angick det honom. Med oroliga steg går han fram och tillbaka i väntsalen, till dess det sorgliga tåget kommer tillbaka med de stympade kvarlefvorna af hans hustru och dotter. Orsaken till denna olycka var ett halfstop bränvin, som en jernvägstjensteman supit ut. Hvem skulle nu våga säga om nykterhetssaken: Det der angår mig icke? Äro icke alla menniskor bröder och derför ansvariga?

Meddelande.

Prenumerationen pågår fortfarande å samtliga postanstalter i riket å **När och Fjärran** med endast **1 kr. 26 öre,** inberäknadt postafgift.

Men då ej hela bilagan **Nya Testamentet** får medfölja som bihang, så erhålles denna genom att till Exped. af **När och Fjärran, Stockholm,** insända **postqvitto** öfver verkställd prenumeration — jemte **50 öre** i spar- eller frimärken, som utgör porto för hvarje exemplar af nämda bilaga.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. af bihanget **Nya Testamentet och Psaltaren** på så sätt, att om prenumerationskvittot å 9 ex. jemte 4: 50 i 10-öres spar- eller frimärken (som utgöra portot för de 9 ex.), insändas, så fås det 10:de ex. **gratis.**

Obs.! Tidningen medföljer icke gratisexemplaret.

Stockholm i Juli 1890.

Red. af När o. Fjärran.

Observera!

Ett nytt lager af fina och i guld pressade **klotpermar med skinnryggar** till Nya Testam. ha nu inkommit och finnas att tillgå å vår expedition genom insändandet af 1: 35 i 10-öres spar- eller frimärken. Som permarne hafva en stor åtgång, torde hvar och en passa på innan de taga slut.

OBS.! De gamla permarne äro fullständigt utsålda.

För endast 15 öre

erhåller hvar och en **2:e exemplar** af den så mycket omtyckta minnesrunan öfver

John Ericssons likfärd

sig fritt tillsända, om nämda belopp insändes i frimärken till G. Eriksson, David Bagaresgata 3, Stockholm. Skriften, som på titeln prydes af John Ericssons porträtt, är författad af Octavio Beer samt tryckt på fint och elegant papper. Ett minne som icke bör saknas af någon.

Passen på!!

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

När och Fjärran

Veckotidning för hemmet.

N:o 23. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 22 oktober. | Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Drottningholm.

Kungliga lustslottet Drottningholm är beläget på Lofön i Mälaren, 1 mil från Stockholm, samt består af 4 1/2 mantal ladugård och 13 mantal underliggande. Egendomen har uppkommit genom sammanslagning af tvänne hemman, Glie och Wåggeby samt kallades fordom Thorssund eller Torfvesund. Det nuvarande namnet har stället erhållit af konung Johan II:s gemål, Catarina Jagellonica, som här bygde ett stenhus, och med hvilkens och konungens goda minne Jesuiterna der hade en fristad.

År 1603 lemnades denna egendom, såsom vederlag för Kastellholm på Åland, åt enkedrottning Christina, hvarefter den, med hela ön, tillföll riksamiralen Carl Carlsson Gyllenhjelm i förläning, sedan den genom upplåtande åt arrendatorer råkat i lägervall.

Drottning Christina inlöste åter ön samt gaf den, år 1649, jemte Svartsjö åt sin moder, enkedrottning Maria Eleonora, som tillökning åt hennes stat. År 1651 öfverlemnades gården åt dåvarande kronprinsen, sedermera konung Carl X Gustaf.

Efter det gamla stenhusets brand lades grunden 1661 till den nuvarande bygnaden, som uppfördes efter Tessins plan. Isynnerhet äro slottets vestibuler och dess stora trappa mästerstycken af smak och prakt. Drottning Lovisa Ulrika blef kort efter sin hitkomst, egarinna deraf genom gåfva af konung Fredrik. Det kungliga huset brukade här tillbringa en stor del af sommaren. I följd häraf hafva flera händelser inom svenska konungahusen tilldragit sig på Drottningholms slott.

Slottet har en tafvelsamling af utmärkta både inhemska och utländska mästare, samt ett s. k. marmorkabinett jemte modeller i kork af ruinerna i Pæstum.

I ett långt galleri äro Carl X:s märkligaste fältslag afbildade äfvensom konungens rådslag, då han skulle tåga öfver Stora Bält, och sjelfva tåget samt konung Carl XI:s krigsbedrifter, såsom slagen vid Halmstad, Lund och Landskrona, samt en hel mängd andra svenska historiska taflor. Öfriga samlingar som funnits på Drottningholm, hafva blifvit flyttade dels till myntkabinettet på Stockholms slott, dels till kongl. Vetenskapsakademien och universitetet i Upsala.

Vid slottet finnes en vacker trädgård, anlagd på starka stenhvalf, 800 meter lång och 200 meter bred; en engelsk lustpark; en orangeri-trädgård; ett s. k. Kinaslott. Dessutom har i Drottningholms närhet åtskilliga fabriker varit anlagda, såsom spetsmakeri och sidenbandfabrik m. m. hvilka dock numera äro nedlagda.

Vid Drottningholm finnes postkontor samt, då hofvet vistas der, telegrafstation. En ståthållare finnes ständigt å slottet och är boende i ett litet ställe, kalladt Hemmet. Å Drottningholms gärde hade konung Gustaf I ett af sina läger, då han 1521 belägrade Stockholm.

De vidlyftiga trädgårdarne äro rika på storartade partier och prydnader, bestående af brons- och marmorvasar, vatten-

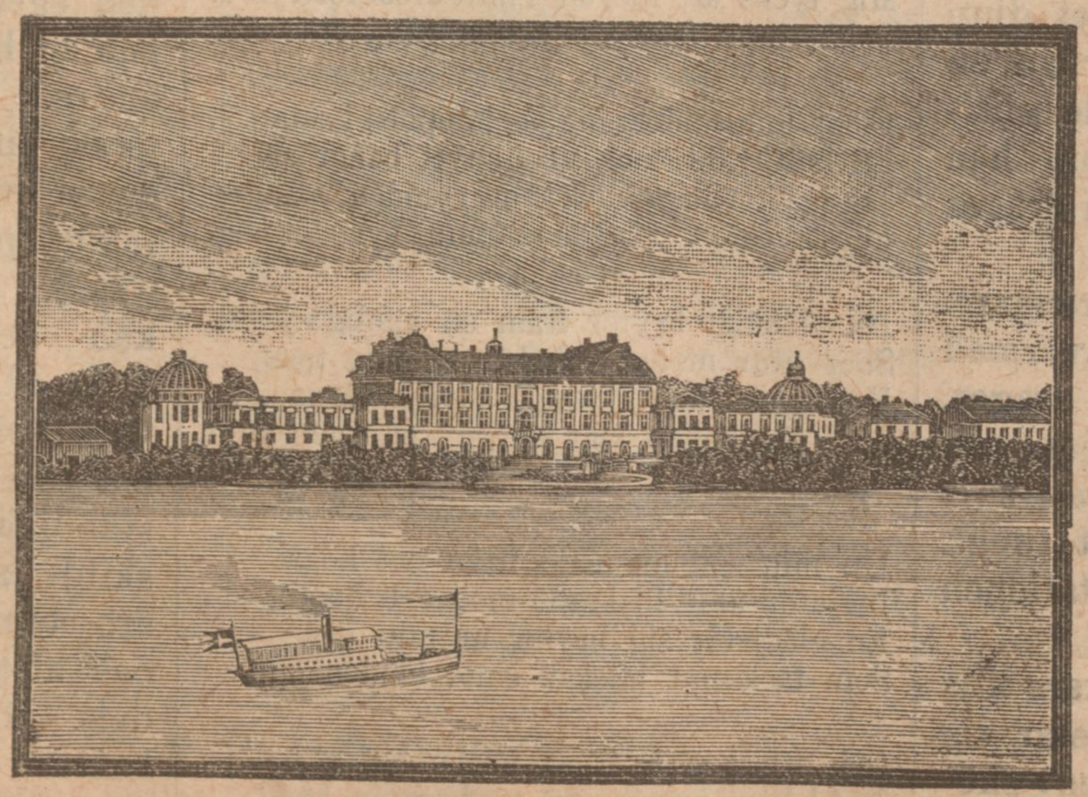

Drottningholms slott.

konst m. m. Omgifningarna äro nu bebygda med vackra sommarvillor, så att det nu ter sig som en liten stad, hvari äfvenledes finnes värdshus. (Kronan.)

Hvad är lifvet?

Lifvet består icke blott af år. Att äta och dricka och sofva, att omgifvas af ljus och mörker, att blindt följa våra sedvanor eller göra tänkandet till en affär — detta är icke lifvet. Alt detta fordrar endast en ringa del af människans sjelfmedvetande, och hvad som utgör lifvet kan ändå slumra. Sanning, kärlek, tro, kunskaper, godhet kunna ensamma gifva lif åt tillvarons mekanism. Det glada skrattet, som kommer från hjärtat, tårarne, som uppfriska det torra sinnet, musiken, som återför ungdomsåren, bönen, som för oss närmare framtiden, tviflet, som kommer oss att grubbla, döden, som kommer oss att rysa genom sin hemlighetsfullhet, motgången, som tvingar oss att strida, fruktan, som slutar med tillit — alt detta är vårt väsendes sanna näring.

* * *

Lifvet är ett vexlande haf, och vi människor äro farkoster. Se der ett ståtligt skepp, som med fylda segel ilar framåt; »fast vilja» står vid rodret och bestämmer kursen, »förtänksamhet» sitter i toppen som utkik, och »förståndet» tjenar som lots. Stundom möter det motvind, det gör några kryssningar och når slutligen målet.

Se där en liten julle, som dansar fram öfver vågorna så lätt och lekande, som om intet djup funnes derunder; der hvirflar en ström, han drages in i de glittrande, skummande vågorna, han nalkas en stark hvifvel och drages med den ned i djupet.

Der kommer en bogserångare. Hvilket frustande! Men hvarmed är då pråmen, som han drager, lastad? Jo, med »missnöje» och »svårmod», och det är hvad som gör vägen lång och arbetet tungt. (Förnöjsamhet är första stationen på vägen till lyckan.)

Men hvarthän den stackars lilla roddbåten? Hur den arbetar sig fram öfver vågorna! »Pligten» sköter årorna och »kärleken» styret. Han söker uppå stranden, men förgäfves; han pejlar djupet, men finner ingen fast botten. Han känner sig så ensam och öfvergifven på det vida hafvet. Huru gerna ville han icke medfölja någon seglare på den långa färden, men de ila honom alla förbi. *Framåt* måste han likväl, och framåt går han; än sjunker han ned i vågen, än är han uppe på dess topp, för att nästa ögonblick åter nedsjunka. Skall han *ensam* nå stranden? Skall kanske styrmannen, mot sin vilja, föra honom mot någon klippa för att krossas?

Här är en båt, som går bestämda turer; inga hinder möta, så länge maskinen arbetar och ångan är uppe. Den längtar icke ut på »villande haf», den går hellre den kända vägen på lugnare farvatten.

Se der en båt, som lösryckt sig från stranden. Utan styre och utan roddare beger den sig ut på färden; huru vaggar den icke hit och dit, huru måste den icke följa vindens nycker! Skall någon berga honom, innan han uppslukas af vågorna?

Ja, lifvets haf bär många farkoster. Lycklig den, som nått sitt mål, som haft kraft att kämpa mot storm och motvind och som, med »förtröstan» till styrman, funnit rätta vägen genom »dödens sund» till »evighetens land!»

V. T.

På lifvets stråt.

Af vreda vågors svall min farkost drifves
På lifvets brusande och vida haf —
Den fara, som den löper, ej beskrifves:
För hvarje ögonblick den hotar gå i kvaf.

Omtöcknad utaf svarta moln, jag ryser
Och sluter ögat omedvetet till.
Mig tycks att hjertat i mitt bröst förfryser,
Och pulsen från sin jämna gång står still.

Emot min undergång jag hopplöst hastar ...
En halfkväfd suck ur hjertat banar sig.
Jag en förtviflans blick kring rymden kastar —
Förgäfves . . . Ingen räddning syns för mig.

Då plötsligt bryter fram en vänlig stjerna,
Som utur molnen blickar på mig ner:
Hon tycks den öfvergifna vilja värna . . .
. . . Nu böljan lagt sig . . . stormen gnyr ej mer.

Uti min själ en makt ifrån det höga
Ingjuter åter lifskraft, mod och hopp . . .
En glädjetår sig bryter ur mitt öga
Som tacksamt blickar emot höjden opp.

Och styrd af stjernan, medan hafvet hvilar,
Jag håller kursen nu med stadig hand
Emot en plats så lugn för stormens ilar ...
Jag hamnar snart vid evighetens strand.

Den himlastjernan, som dithän mig leder,
Ditt dyra ord, o himlafader, är —
Igenom *det* din famn du mot mig breder,
Och uti *den* du mig till ljuset bär!

Höder.

En populär föreläsning i zoologi.

Af *Buffon J:r.*

(Forts. o. slut fr. föreg. nr.)

Skälarnes ordning märka vi s. k. »glada skälar». Vidare sjöbjörnar, morska och trumpna af sig. Sjölejonen hafva det ej fullt så bekvämt, som sina slägtingar på landbacken, men föra dock en rätt angenäm tillvaro. Uppträda ofta i trekantiga hattar och skinande som solen i Karlstad.

Bland hvalarne märkes den bekante hvalfisk, som en gång slukade en profet, men, naturligt nog, fick kväljningar och måste kasta upp honom igen. Den Malmska hvalen, som förevisades i Stockholm på en exposition och tillvann sig allmän och rättvis beundran, förtjenar också att nämnas. Tumlare kan man få se på s. k. bolagskrogar; men de äro högst förrädiska och man bör umgås med dem mycket varsamt.

Bland fågelslägtet (*Aves*) skall jag blott nämna de vigtigaste. Bofinkarne torde vara tämligen allmänt kända, såsom påflugna och dumdristiga. Mesarne äro mycket talrika och besitta ungefär samma egenskaper, som hararne, men äro ännu mera rädda af sig. Näktergalar äro mycket omtyckta för deras vackra sång; berömdast torde för närvarande »den nordiska näktergalen« vara. Korparne hafva den egenheten, påstås det, att den ene ej hugger ut ögonen på den andre. Kajorna hör man ofta omtalas; en afart är »fyllkajan», som anses vara oförbätterlig. Snattrande papegojor finnas öfverallt, likaså gökar. Till de sistnämda kan också räknas »romgök» och s. k. »Uddevalla». Dufvorna tros vara spridda lite hvarstans, fromma och rädda äro de utsatta för ständiga anfall af hökslägtet, särskildt af sprätthöken. Ugglorna äro tämligen allmänna samt fula och afskräckande och lefva meränddels för sig sjelfva. Påfåglarne hafva ett lysande yttre men det är också allt. Bland hönsen märkas perlhönan, som ser rätt skap-

lig ut. Rapphönorna torde snart höra till den tid som flytt; ett och annat enstaka exemplar kan dock ännu anträffas vid gästgifvaregårdar och hyrkuskar. Gåsslägtet är talrikt representeradt; likaså ankorna, som ha sitt egentliga tillhåll på tidningsbyråer. I vårt land finnes ej mer än en pelikan och den är i Stockholm; torde vara tämligen bekant.

Bland amfibierna eller kräldjuren märkas krokodilerna, falska och fruktansvärda; krokodiltårar torde vara allmänt kända. Drakarne äro fula och afskräckande (med undantag af pappersdrakar) och uppnå oftast en hög ålder. Värda att ställas vid sidan af dem äro Basiliskerne. Huggormarne äro rätt talrika; »listiga och snälla» insnärja de sitt offer, som de sedan döda med sina giftiga bett. Bland snokarne märkes Tullsnoken, som, ganska talrik, lefver vid kusterna, till stor förargelse för befolkningen.

Bland fiskarne märkes först laxen; särdeles ofta påträffar man »glada laxar». Norsen liksom torsken är mycket dum, hvilket äfven kan sägas om stören och stockfisken. Näbbgäddan påträffas synnerligen ofta, är obehaglig och i hög grad retlig. Flundrorna, stackars djur, lida af en permanent missräkning, enär de alltid se flata ut. Af ålar märkes en egendomlig art, som håller till på boktryckerier; den duger ej att äta.

Bland leddjuren påträffas många varieteter, hvaraf vi här uppräkna endast några. Fjärilarne torde vara allmänt kända; en art kallas nattfjäril, derför att han svärmar nattetid. Bladlössen träffas på källare och tidningskontor; äro förargliga, emedan de tjorhålla »bladen» för andra och taga för sig mer än de kunna hinna med. Bokmalen är ungefär som »hvita plåstret», han hvarken gagnar eller skadar. Sländorna äro poetiska varelser och besjungna lite hvarstans, t. ex. »Ungmön vid *ländan* satt». Bien äro, som bekant, mycket flitiga, hvilket äfven gäller om myrorna. Getingarne äro snarstickna; en afart kallas Örebroare. Spyflugor äro oförskämda och näsvisa, vilja lägga sig i allting och borde enkom derför utrotas. Griphumrarne fruktades mera förr än nu af dem, som en gång lärt känna deras klor. Landtkrabborna hålla sig beskedligt på torra landet och betraktas derföre med suveränt förakt af sjöbjörnar och sjölejon. Blodiglarne hafva samma egenskaper, som vampyrerna (se dessa), och äro så kallade parasitdjur. Bläckfisken uppträder i många olika former; är ett ofta farligt djur och sprider omkring sig en svart, ofta giftig vätska.

Härmed tillåter jag mig afsluta min korta, men dock tämligen utförliga naturvetenskapliga afhandling. Den gör ej anspråk på att vara annat, än en spegelbild, deri hvar och en kan skåda sig sjelf, och derför hoppas jag, att man icke illa upptager, om jag i största välmening frågar: »Kännen I igen er, gubbar?»

"Spritdryckerna från medicinsk synpunkt."

(Ur ett nykterhetsföredrag, hållet i Upsala af prof. Hammarsten).

»Spritdryckernas verkningar äro mångtaldiga. Somliga af dessa äro uppenbart förderfbringande; andra åter äro sådana, att de vid första påseendet kunna förefalla icke blott oskadliga utan t. o. m. gagneliga och välgörande för menniskokroppen.

Så söker man framhålla spritens värde såsom näringsämne, dess förmåga att skydda mot kölden, dess egenskap att undanrödja trötthet och gifva arbetskraft och ändtligen dess stora värde såsom underlättande matsmältningen. Låt om oss närmare se till, huru härmed förhåller sig.

Först spritdryckernas näringsvärde. Hvarje näringsämne kan hafva antingen ett direkt ersättningsvärde — så att det ersätter hvad som förbrukats — eller ett besparingsvärde, så att det sparar andra värdefulla ämnen. Huru är det nu med spriten! Jo, att spriten icke kan direkt omsättas i kött och blod, det är alldeles uppenbart för den, som känner spritens sammansättning och kroppens sammansättning. Möjligen har den då ett »besparingsvärde?» Ja, derom äro många undersökningar gjorda, utan att säkert resultat uppnåtts; men visst är, att något nämnvärdt besparingsvärde har ej spriten.

»Men», säger man, »då måtte väl spriten ha ett annat värde; den höjer ju kroppsvärmen». Nej, detta är ett fallkomligt misstag, och det bästa beviset derför är, att den med framgång begagnats vid feber för att nedsätta värmegraden.

»Men huru är det möjligt? Man känner ju, huru den värmer», invänder någon. Jo, det är alldeles såsom när man rodnar af blygsel. Icke ökas derigenom värmebildningen; utan genom inverkan på nerverna åstadkommes en känsla af ökad värme. Och det är dock något helt annat än en ökning af sjelfva värmen. Så är ock med spriten. Först värmer den, såsom man tycker; men sedan — när den första verkan af spriten gått öfver — kommer känslan at kyla tillbaka; och då är motståndskraften mot kylan förminskad.

Några exempel ur praktiska lifvet. Det finnes i polartrakterna stora fiskfångefartyg, hvilkas besättning ej förtär någon sprit, emedan det visat sig, att de, som gjort det, haft mindre förmåga att motstå kölden. Samma erfarenhet har man gjort bland vägvisarne i Schweiz' alptrakter.

Men fins då ej något, som kan ersätta spriten såsom värmande? Jo, vi hafva en dryck, som kan göra det: nemligen té (äfven kaffe). Och hvarföre är detta bättre? Jo, derför att man ej dricker té eller kaffe utan någon tillsats af närande ämnen — åtminstone socker och grädde. Och den näring, som man får uti två bitar socker och några skedblad grädde, är lika stor som den näring, hvilken innehålles i två medelstora potatisar.

Hvad vidare beträffar spritens förmåga att gifva arbetskraft, så är detta en fullständig illusion. Man får en känsla af ökad kraft, men i verkligheten får man ej något nytt materiel af kraft. Det har ock visat sig, att i krig, när det gält en ihållande marsch eller annat ansträngande arbete, spriten varit afgjordt skadlig.

Men aptitsupen — den är och blir väl dock oantastlig? Den befordrar ju matsmältningen. — Åter misstag. Ty spriten verkar — utom i vissa undantagsfall, der läkare kan förorda bruket af sprit — afgjordt skadligt för matsmältningen; den retar nemligen de körtlar, som afsöndra magsaften, så starkt, att de blifva odugliga för sitt ändamål — ja, till sist afsöndra en vätska, närmast lik blodvatten.

Talet om spritdryckernas välgörande verkningar beror således blott på okunnighet. Men det är ej nog med, att denna okunnighet skingras. Här fordras en samverkan mellan alla krafter för att utrota denna skadliga dryck. Och framför allt måste man söka bjuda något annat i stället. Det gäller här såsom öfverallt att undantränga det onda genom det som är godt.»

De tre lydnadsprofven.

I »Gil Blas» berättas följande karakteriska, om än icke vidare sanningsenliga anekdot:

Det var i Tilsit. Europa låg på knä under Napoleons jernhand. Under det korta vapenstilleståndet med Preussen inbjöd Napoleon en dag sina motståndare kejsaren af Ryssland och konungen af Preussen på frukost. De kommo, beledsagade af en glänsande svit, och mottogos af Frankrikes herskare, klädd i sin enkla grå rock.

Frukosten serverades i femte våningen, emedan man från dennas fönster hade en omfattande utsigt öfver de tallösa trupper Napoleon kommenderade; en för hans gäster föga angenäm syn! Samtalet gick trögt; så småningom kom det in på de olika arméerna, och hvarje monark prisade naturligtvis sin.

Under samtalets lopp framkastade en af de höge herrarne frågan, hvem af dem kunde räkna på den mest obetingade hängifvenheten och lydnaden af sina soldater.

— Mina soldater lyda mig blindt, sade Alexander.

— Och mina, ropade Napoleon, — äro hvarje ögonblick beredda att gå i döden på min vink.

— Så låt oss anställa ett prof, föreslog konung Fredrik Wilhelm.

Napoleon kallade på en lakej och befalde:

— För genast hit gardisten Marcau!

Djup tystnad rådde, tills Marcau kom — en veteran, vida berömd för sin tapperhet och bärande en mängd både ärr och medaljer.

— Marcau sade kejsaren, — är du villig att göra, hvad jag befaller dig?

— Ja, sire.

— Genast, hvad det än må vara? frågade Napoleon, fixerade honom skarpt.

— Ja, Sire.

Nåväl, så hoppa ut genom det der fönstret!

Man erinre sig, att det var i femte våningen. Marcau ryckte till en smula och svarade derpå:

— Jag har hustru och barn — jag anförtror dem i min kejsares vård.

— Var obekymrad för dem, och nu — framåt!

Veteranen gjorde honnör, gick till fönstret och hoppade ut.

— Nu är det min tur! ropade den ryske zaren; — kalla in en karl ur mitt lifgarde, likgiltigt hvem!

Efter en liten stund inträdde en soldat.

— Hvad heter du? frågade zaren.

— Ivan Ivanowitsch, far lille.

— Godt Ivan, kasta dig ut genom detta fönster.

Utan ett enda ord, utan ett tecken till öfverraskning eller tvekan svängde sig ryssen upp i fönstret, drog ett djupt andedrag och var försvunnen i djupet.

Nu vände sig den preussiske konungen till en tjenare och sade:

— Låt befalla i konungens namn, att den tappraste af mina män kommer hit!

En ulan trädde in, en präktig jättegestalt, med bröstet betäckt af medaljer och med ett väldigt ärr öfver pannan.

— Min vän, sade konungen, — på sina monarkers befallning hafva här, för att visa sin tillgifna lydnad, en fransk och en rysk gardist hoppat ut genom detta fönster. Har du mod att göra detsamma?

Helt lugnt svarade ulanen med en motfråga: — Har fosterlandet någon nytta deraf?

— Nej, svarade kungen dröjande.

— Då vägrar jag att göra det!

S. T.

Charad.

Ett som banditer säg's med sig föra —
Mitt första är.
Mitt andra skräddar'n är van att göra
med lätt besvär.
Att plötsligt vandraren fått *mitt hela*
i skogens snår
af vilda sällar — det ej kan fela
man höra får.

H—ld B—m.

Rebus.

11 12te R □ K

Gamla Testamentet

med talrika planscher och illustrationer, stort format.

Hvar och en som äfven vill hafva **Gamla Testamentet** från dess början bör skyndsamt prenumerera å **veckotidningen Fosterlandet** å posten med **2 kronor** (20 öre postafgift). Vi erinra just derföre, att början af **Gamla Testamentet** icke för nästa år medföljer såsom extra bihang, utan endast fortsättningen deraf, hvarföre det blir dyrare att direkt hos expeditionen rekvirera början. Alltså en fördel att just nu prenumerera, då **19 häften** nästan genast erhållas.

OBS.! Begär å posten **Fosterlandet med extra bihang.**

Å Tidningen Fosterlandets Expedition, Stockholm, finnas följande böcker och planscher att köpa:

Himmelsbröd och Tröstedryck, lifsord för hvarje dag i året med verser för Herrens pilgrimer. Efter nya bibelöfversättningen ntarbetad af Predikanten **K. A.** Johansson. Pris pr ex.: häft. 50 öre; 5 ex. 2 kr; 10 ex. 3: 75; 20 ex. 0 kr. — Klotband pr ex. 1 kr.; för 5 ex 4 kr.; 17 ex. 7: 50; 20 ex. 14.

Kristi Pinos Historia af **A** W. Dahlgren Pris pr ex. 30 öre; 5 ex. 1: 30; 10 ex. 2: 50 20 ex. 4 kr. Detta häfte, som är tryckt på fint papper och med 11 fint utförda illustrationer, belyser fullständigt vår Frälsares lidarde och död.

Den förlorade sonen, betraktelse öfver Luk. 15: 11—24 af Pax. Pris pr ex. 25 öre; 5 ex. 1: 15; 10 ex. 2: 10; 25 ex. 5 kr.; 50 ex. 9: 75; 100 ex. 16: 67. Denna broschyr är af ett sådant innehåll, att **hvarje** yngling och jungfru bör läsa den.

Jultankar af **A.** V. Dahlgren. Pris pr ex. 40 öre; 5 ex. 1: 75; 10 ex. 3 kr. — Boken är **fint illustrerad** och försedd med ett vackert omslag i blått färgtryck samt innehållande 12 religiösa berättelser och poem. En för ung och gammal nyttig och passande lektyr.

Kristus inför Pilatus. Tryckyta 30×46 cm.

Kristus på korset. Tryckyta 27×46 cm.

Olyckskvällen i Stockholm den 23 Sept. 1885. (Kristina Nilssons gratiskonsert vid Grand Hôtel, framställd i fyra tablåer.) Tryckyta 17×24 cm.

Dessa tre mycket tilltalande taflor äro tryckta på fint elegant papper och kunna utgöra en riklig väggprydnad för hvarje hem. — Pris pr st. (alla tre) 40 öre; 5 st. 1: 75; 10 st. 3: 25.

OBS.! Likviden för böcker och planscher kunna sändas i postsparmärken eller 10-öres frimärken.

För endast 15 öre

erhåller hvar och en **2:e exemplar** af den så mycket omtyckta minnesrunan öfver

John Ericssons likfärd

sig fritt tillsända, om nämda belopp insändes i frimärken till G. Eriksson, David Bagaresgata 3, Stockholm. Skriften, som på titeln prydes af John Ericssons porträtt, är författad af Octavio Beer samt tryckt på fint och elegant papper. Ett minne som icke bör saknas af någon.

Passen på!!

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 24. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 29 oktober. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

I arresten.

(Fri bearbetning).

Vår historia ligger så långt tillbaka i tiden som Herrans år 1825.

Klockan slog två. Rektorn vid den högt ansedda latinskolan i —ping, högvördige och högädle magister Samuel Müller, begaf sig med den honom så egna värdigheten upp i skolsalen och stultade långsamt upp för trapporna.

I första våningen mötte han skolans vaktmästare, som just hade uppfylt sitt mödosamma och ansvarsfulla värf att sammankalla eleverna till lärosalen, och nu stod i begrepp att återvända till sin enskilda bostad, der hvarjehanda husliga sysslor väntade på hans ordnande hand.

»Är tet förefallit nåkot, Petterschon?» sporde rektorn, sedan han med en majestätisk nick besvarat sin underordnandes mjuka helsning.

»Nej, herr rektor.»

»Har ten bockbintare ännu icke lemnat nåkot besket om pöckerna?»

»Nej, herr rektor.»

»Pra, så må Petterschon retan i tak gå till honom och hörre hur tet er met ten sak. En annan sak! Schtrem, han vet, lärjunken i förschta klassen, har icke varit her på flere taker; Petterschon skall gå hem till hans föräldrar och hörre om han alltid er krank. Jag tviflar nesten . . .»

»Om förlåtelse, herr rektor, men Ström är återkommen; jag såg nyss att han gick öfver gården.»

»Nå, så micke desto bättre!»

Läsaren torde benäget ursäkta den egendomliga stafning vi nödgas använda för att återgifva den värdige rektorns ord på papperet. Det är i hög grad vanskligt att gifva en klar och tydlig föreställning om rektorns märkvärdiga uttal och stämma, hvilka man måste höra för att riktigt kunna förstå dem. För att befria oss från den misstanken att vi karrikera honom, anse vi oss vara skyldiga nämna att rektor Müller var född i Schleswig och först vid mogen ålder kommit öfver till Sverige. Deraf härledde sig hans halft tyska dialekt, som ytterligare fått en släng af danskt välljud vid ett flerårigt umgänge med danskar, och när till allt detta kommer att ett obetydligt, organiskt fel i rektorns näsa åstadkom ett visst snörflande ljud i uttalet, så skall läsaren säkert af dessa upplysningar kunna göra sig en någorlunda tydlig föreställning om den märkvärdiga dialekt, som var en af den originelle rektorns största egendomligheter.

Han hade sagt: »Nå, så micke desto bättre», och derefter begaf han sig igenom den långa korridoren till skolans öfre klass.

Han hade i dag kommit ovanligt tidigt. Eljest brukade han punklig som en kronometerur komma precis en kvart öfver tiden, men med en liten huslig oenighet hvaröfver vi af lätt begriplig grannlagenhet breda tystnadens slöja, hade i dag fördrifvit honom tidigare än vanligt från den husliga härden, medan eleverna i den förnämsta klassen ännu gladde sig i trygg visshet om att vara herrar på täppan.

Rektorn kunde redan i korridoren höra ett förfärligt larm. Ett trettiotal ungdomliga strupar skrålade att dundrande »bravo!» och »da capo!»

Hvad var väl mera naturligt än att rektorns panna lade sig i djupa veck.

Plötsligt förstummades bifallsropen och en snörflande stämma började med oemodståndlig komisk patos:

»Nu schka vi låte tet vare förr tenne gången. Tu har åter varit dosich, Luntberk. Jak er micke missnöjt med tig. Sätt tig!»

Stormande bifall.

Rektorn stod som förstenad.

Vid alla Greklands gudar! — det var ju han sjelf, som han gick och stod. Visserligen en smula karrikerad, men dock med en så törvånande likhet att icke ens hans bäste vän skulle kunnat skilja på det. En sådan fräckhet var oerhörd. En af hans lärjungar vågade verkligen att göra narr af honom, den —pingska latinskolans suveräne herrskare; honom, författaren till en »latinsk grammatik för skolundervisningen med särskildt afseende på de öfre klasserna», honom, den högt aktade

pedagogen och ansedde läraren! Och honom, mannen med alla dessa egenskaper, vågade man göra till föremål för skratt från hans egen katheders upphöjda ståndpunkt! Det var mera än oerhördt. Det var ett pojkstreck, som endast kunde mogna i en sådan erkeskälms hjerna som Vilhelm Ströms.

»Nu schka tu börja, Hethren», fortfor den pligtförgätne lärjungen . . .» Hva' sa' tu förr nåkot? Ar tu icke frischk. Pra; ner unge mensker i tin ålter säj att de icke ere frischk, så gör de ett micke tålikt intryck på sin lärare. Schtrandqvest, tak och skrif i journalen: Hetkren var icke frischk, ner han schkulle öfversätta sin latinsckha lex . . .»

Nu förmådde rektorn icke beherrska sig längre.

Med ett kraftigt ryck öppnade han dörren och trädde in bland de förskräckta ynglingarne, som en ulf i en fårskock.

Han hade icke misstagit sig.

Det var Vilhelm Ström, klassens störste spefågel och upptågsmakare, som så fräckt försyndat sig mot rektorns majestät. Det var knappt två månader sedan denne yngling kom in i skolan och redan nu ansågs han för den störste upptågsmakaren och den oregerligaste lärjungen. Med ett par kolossala fadermördare dragna upp till öronen, med stora glasögon, tillklippta af papper, på näsan, med en bok i venstra handen och en penna i den högra stod han på katedern och skulle just fortsätta sin dumdristiga komedi, då den djupt förnärmade rektorn syntes i dörren.

(Forts.)

Det går ej.

Hvad går ej? Alt hvad vi af feghet och lättja ej vilja göra. Det gifves få saker, som ej »gå», om vi allvarsamt vilja, och i nittionio fall af hundra kunde man i stället för »det går ej» hellre säga »jag vill ej». Vårt språk eger ty värr en hel ordbok af bekväma talesätt, när det gäller att öfverskyla dessa bägge fel, och det vore en intressant uppgift att sammanfatta dem alla: »det går ej» — »jag kan ej» — »det bär emot för mig» — »det passar jag nu en gång ej till» — »jag skulle ej kunna besluta mig för det» — »mina nerver skulle ej stå ut dermed» — och hvad de alla heta, dessa undanflykter, hvilkas användande vid vårt görande och låtande jag skulle vilja inskränka lika mycket som det så omtyckta »jag har ingen tid».

Utan all fråga finnas ju saker, som absolut »ej gå», uppgifter, som äro outförbara, men de fall, i hvilka man med rätta kan få begagna en dylik ursäkt äro sällsynta.

När stora fordringar ställas på våra kropps- och själskrafter, då hafva vi blott att fråga oss sjelfva: är det nödvändigt; är det ändamålsenligt att göra detta? Och lyder efter samvetsgrann pröfning det sjelfgifna svaret »ja», då måste också saken gå. Det är en känd sak, att alla berömda härförare, alle stora statsmän, alla hjältar på konstens och vetenskapens områden strukit ut det lumpna »det går ej» ur sin ordbok. Men man behöfver ej vara en Napoleon, Bismark, Newton, Edison eller John Ericsson för att skaka af sig detta ords tryckande tvång — äfven för en vanlig människa lyckas det med någon ihärdighet. Och har det lyckats — huru fri känner man sig ej då, huru vidgas ej bröstet af segerkänsla och hvilken välsignelse medför ej ofta en sådan människas handlingskraft för hela hennes omgifning.

I hvardagslifvet får man så ofta höra det afskyvärda ordet det går ej», att man rent af kan förtvifla. »Det går ej», att man ber en kär gäst stanna till middagen, om han först kommer en timme innan man sätter sig till bordet; »det går ej», att tjenarinnan bär ett bref på posten samma dag man har stortvätt; »det går ej» att resa med morgontåget, emedan då man måste upp en timme tidigare än eljes; »det går ej», att det en gång skuras på fredagen i stället för på lördagen; att man i förbigående helsar på hos goda vänner utan att vara visitklädd; att man ger sitt tjenstefolk en efterlängtad fristund utom den bestämda tiden och sjelf har uppsigten öfver sina barn; att man äter middag en timme senare — alla dessa saker »gå ej», men frågar du efter orsaken dertill, skulle du förgäfves vänta på svar.

Så många saker »gå ej» och dock måste ofta det svåraste, det förfärligaste gå — man måste bädda sin älskling i jorden och ingen frågar oss, om det är möjligt att skiljas från honom. Hvad som är bestämdt för oss, menniskor, det måste gå, och därför är det godt att i tid vänja sig vid den tanken, att vårt lifs urverk ej ständigt kan löpa i den jämna ostörda takten.

V. T.

Reflektioner öfver droppen.

Du lilla droppe på liljans hvita blad, hvadan härstammar du? Dagen strålar i klarhet, himmelen är hög och blå. Gick dock en ensam sky fram öfver fältet och kastade en enda droppe, som nedföll och upphemtades i liljans skära kalk?

Eller föddes du, en dimma blott, på — jorden, men med längtan inom dig att höja dig till himmelen? Möttes du då af köld, så att du måste falla ned, en daggens tår? Fruktade du då att fördunkla din renhet och sökte derföre en bädd, lika skär som du själf.

Eller var du en tår af lidandet, frampressad ur ett människoöga? Är du kanske bitter och brännande, fastän du synes så ljus och klar? Säg, droppe, hvad är du? hvadan härstammar du?

Se, en solstråle sänder sin glans ned på liljans krona. Droppen skimrar i vexlande färger, se huru han strålar. Nu, nu är han försvunnen. Droppe, var du ett barn af himmelen eller af jorden, af glädjen eller af sorgen, af natten eller af dagen?

Lika mycket, du var klar?

—*a—g.*

Göm och glöm.

Göm i ditt hjerta alla ljufva minnen
Utaf en skörd på varma känslor rika!
Glöm oförätter utaf låga sinnen
Och tacka Gud att ej du dem är lik!

Göm vänskapen i djupet af ditt hjerta,
Ty hon den ädlaste af plantor är!
Glöm hatets brand! Den är en bitter smärta,
Som själens goda med sitt gift förtär.

Göm kärleken! Den helga altarflamman
Sin högtid firar blott i hjertats frid.
Glöm svartsjukan! Den eljest binder samman
Din lefnadslänk med oro, kif och strid.

Glöm alting uselt, som på jorden finnes
Och döljer sig i stoftets gyllne skrud!
Hans blick blott *göm*, och i ditt hjerta minnes
Att hvad som görs är icke *glömt* af Gud!

Reinhold.

Kejsar Henrik IV och påfven Gregorius VII.

Henrik IV, tysk-romersk kejsare från 1056 till 1106, var en son till kejsar Henrik III, hvilken han efterträdde. Men som han vid faderns död endast var 5 år gammal, öfvertogs regeringen af hans moder, som dock icke var det svåra värfvet vuxen. Henrik III, en af Tysklands mäktigaste och dugligaste kejsare, hade, medan han höll regeringstyglarna i sin starka herskarehand, förmått hålla de uppstudsiga furstarne i styr, likasom han äfven vetat hålla kyrkans och påfvens alltmer växande makt inom tillbörliga skrankor. Men efter hans död förstodo furstarne att under den svaga förmyndareregeringen återtaga allt hvad de under Henrik III förlorat i maktställning likasom äfven påfvarnes makt och anseende samtidigt växte allt mer, tills den hotade att förkväfva folken under tyngden af sin auktoritet. Det är häri man har att söka orsaken dertill, att Henrik IV:s regering blef en oafbruten kamp, dels mot uppstudsiga vasaller, dels mot påfvemakten.

Henrik IV i Conossa.

Kejsarens sträfvan att skilja sig från sin gemål Berta, en dotter till den italienska markgrefven af Susa, föranledde hans första tvist med påfvemakten, hvarur den senare gick som segrare, i det kejsaren på grund af påfvens af de tyska furstarne understödda förbud såg sig nödsakad att afstå från sina planer att skiljas.

Derefter följde långvariga strider med upproriska vasaller. Genom seger vid Hokenburg 1075 och ett nytt fälttåg samma år tvang kejsaren ändtligen de upproriska folken till underkastelse, och furstarne att gifva sig till fånga. Nu fordrade han af påfven Gregorius VII, hvilken bestigit den påfliga stolen 1073, de rebelliska kyrkofurstarnas afsättande. Påfven svarade härpå med en fordran, att dessa biskopar skulle ställas på fri fot. Tillika stälde han kejsaren till svars såsom beskyld att hafva sålt kyrkliga ämbeten (simoni). Sedan kejsaren bekommit detta besked, sammankallade han till Worms en synod af tyska biskopar, som afsatte Gregorius från påfvevärdigheten. Gregorius svarade härpå med att bannlysa kejsaren.

Detta hade till följd ett af de ömkligaste skådepel, som verldshistorien har att uppvisa. Derhän hade folken och furstarne råkat i andligt slafveri och nedtryckts under det kyrkliga oket, att de darrade för en bannstråle från den påfliga stolen. Tysklands mäktige kejsare fann sig snart skydd och fruktad som en pestsmittad äfven af de ringaste bland sina undersåtar. Furstarne begagnade sig också af bannlysningen till nya stämplingar, och kejsaren hade ingen annan utväg än att underkasta sig påfven. Det var det beryktade

tåget till Canossa. Midt i vintern och åtföljd endast af sin maka och sin son tågade kejsaren öfver alperna till Italien der han träffade påfven hos markgrefvinnan Mathilda på slottet Canossa. Under tre dagar, från den 25 till den 28 januari 1077 måste kejsaren stå barfota i kylan på borggården, iklädd endast en tagelskjorta, innan påfven löste honom från bannet.

Det är denna tilldragelse som vår illustration i detta n:r åskådliggör.

Kejsaren måste dessutom förpligta sig att kalla påfven till skiljedomare mellan sig och furstarne.

Ehuru en skenbar försoning sålunda ernåtts mellan kejsaren och påfvestolen, läto furstarne derför icke athålla sig från sina stämplingar, utan valde Rudolf af Schwaben till motkonung. Vid de sålunda uppkomna stridigheterna om tronen stod Gregorius VII som en tyst åskådare, till dess att krigslyckan tydligen lutade mot kejsarens sida. Nu bannlystes han åter af påfven. Kejsaren å sin sida sammankallade en ny synod af tyska biskopar, der han lät afsätta Gregorius och välja erkebiskopen af Ravenna till påfve under namn af Clemens III. Sedan motkonungen Rudolf stupat 1080, kunde ock kejsaren uppträda med mer kraft mot påfven. Lemnade riksstyrelsen i händerna på sin svärson, tågade han sjelf med en stor här öfver alperna, drog segrande genom Italien, intog Rom efter 3-årig belägring 1084 samt lät högtidligen kröna sig till romersk kejsare. Gregorius VII hade flytt till fästet S:t Angelo och följde sedan normanderna *) hvilka kommit för att befria honom, till Salerno, der han dog såsom landsflyktig 25 Maj 1085.

Sådan i korthet var gången af denna märkliga och häftiga strid mellan den verldsliga och kyrkliga makten.

*) Normanderna, afkomlingar af de nordiska vikingarna innehade vid denna tid sydligaste delen af Italien och Sicilien.

Texansk humor.

De texanska boskapsherdarne äro ett besynnerligt, i hela Nordamerika fruktadt slag af människor. Öfverste Middleby, som genomreste en människofattig trakt af Texas, berättar följande historia om sitt möte med dessa herdar.

— En dag steg jag våt och hungrig af vid ett slags värdshus, i hvars skänkrum några karlar af ruskigt utseende uppehöllo sig. Jag märkte genast att de betraktade mig med oblida ögon och var just i begrepp att åter bryta upp, då en af dem trädde fram till mig.

— Hvad gör ni här, kapten? tilltalade han mig.

— Jag beser landet.

— Har ni besett det?

— Ja.

— Nå, hvarför drifver ni då omkring hör ännu?

— Därtill har jag rättighet?

— Hvilken rättighet?

Jag framvisade det af regeringen för mig utställda passet, hvilket mannen genast grep och under skallande skratt från kamraterna, sönderref med orden: — Det är icke värdt ett öre här.

Jag hade väl en revolver, men hvad förmådde jag ensam mot ett dussin förtviflade karlar? Min situation började förefalla mig högst obehaglig.

— Nu vill jag säga er något, fortfor bandets ordförande. — Oss för ni icke bakom ljuset. Ni är en hemlig polis och förehar intet godt.

— Jag är ingen hemlig polis.

— Vill ni därmed säga, att jag är en lögnare?

— Ja det gör han, Jack! skreko hans kamrater.

Inom ett ögonblick var jag omomringad. Hvar och en af männen hade framdragit sin revolver, och en af dem tog min ifrån mig.

— Egentligen skulle jag döda er här på fläcken, sade den som Jack betecknade karlen, — och icke låta er lefva en minut längre; men jag vill säga er något annat. Vi vilja skänka er fem minuter till. Ställ er här och se på detta ur. Det visar fem minuter före tolf. Så snart bägge visarne stå på tolf hör ni upp att lefva.

Alla mina böner voro fåfänga. jag riktade mina ögon på uret och begynte tänka på evigheten. Den tid, jag stod på detta sätt, syntes mig ändlös, och ännu alltjämt stod visaren icke på tolf.

Plötsligen hörde jag ett högljudt skratt bakom mig. Ovillkorligen vände jag mig om. Banditerna voro försvunna, endast en neger stod där och visade mig grinande tänderna.

— Hvad skrattar du åt, din skurk? utropade jag. Han svarade, i det han öppnade sin stora, från det ena örat till det andra räckande mun:

— Betrakta uret, herre — det står. Boskapsherdarne hafva drifvit sitt gamla, vanliga skämt med er, mister. Och här är er revolver, som jag skulle återlemna till er! Ö. P.

Charad.

Utaf *mitt första* plus ett **t**
fins mången nyttig uppå jorden.
Lägg till *mitt andra* och ett **t**
Ett plagg vi nytja här i norden.
Om mång' *mitt hela* du har fått,
när något du olofligt rörde
som ung — det skett till nytta blott,
Och nyttig lärdom med sig förde.

H—ld B—m.

Uttydning af charaden i föreg. nr:

Dolkstygn.

Uttydning af rebusen i föreg. nr:

Elfva tolfter plank.

Å Tidningen Fosterlandets Expedition, Stockholm, finnas följande böcker och planscher att köpa:

Himmelsbröd och Tröstedryck, lifsord för hvarje dag i året med verser för Herrens pilgrimer. Efter nya bibelöfversättningen ntarbetad af Predikanten K. A. Johansson. Pris pr ex.: häft. 50 öre; 5 ex. 2 kr; 10 ex. 3: 75; 20 ex. 0 kr. — Klotband pr ex. 1 kr.; för 5 ex 4 kr.; 17 ex. 7: 50; 20 ex. 14.

Kristi Pinos Historia af A. W. Dahlgren Pris pr ex. 30 öre; 5 ex. 1: 30; 10 ex. 2: 50 20 ex. 4 kr. Detta häfte, som är tryckt på fint papper och med 11 fint utförda illustrationer, belyser fullständigt vår Frälsares lidarde och död.

Den förlorade sonen, betraktelse öfver Luk. 15: 11—24 af Pax. Pris pr ex. 25 öre; 5 ex. 1: 15; 10 ex. 2: 10; 25 ex. 5 kr.; 50 ex. 9: 75; 100 ex. 16: 67. Denna broschyr är af ett sådant innehåll, att **hvarje** yngling och jungfru bör läsa den.

Jultankar af A. V. Dahlgren. Pris pr ex. 40 öre; 5 ex. 1: 75; 10 ex. 3 kr. — Boken är **fint illustrerad** och försedd med ett vackert omslag i blått färgtryck samt innehållande 12 religiösa berättelser och poem. En för ung och gammal nyttig och passaude lektyr.

Kristus inför Pilatus. Tryckyta 30×46 cm.

Kristus på korset. Tryckyta 27×46 cm.

Olyckskvällen i Stockholm den 23 Sept. 1885. (Kristina Nilssons gratiskonsert vid Grand Hôtel, framställd i fyra tablåer.) Tryckyta 17×24 cm.

Dessa tre mycket tilltalande taflor äro tryckta på fint elegant papper och kunna utgöra en riklig väggprydnad för hvarje hem. — Pris pr st. (alla tre) 40 öre; 5 st. 1: 75; 10 st. 3: 25.

OBS.! Likviden för böcker och planscher kunna sändas i postsparmärken eller 10-öres frimärken.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 25. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 5 November. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Thomas Alva Edison.

Den man, som nu med rätta kan anses som verldens störste nu lefvande uppfinnare, blef född i Milano i staten Ohio i Nordamerika den 15 Febr. 1847. Hans far, som ännu lefver, och är en rask och kry gubbe, är 85 år gammal, och sökte under Thomas Alva Edisons barndom förtjäna sitt och de sinas nödtorft än som timmerkarl, än som skräddare, hvilka sysselsättningar han stundom utbytte mot spanmålshandel eller annat yrke. Som en följd häraf blef att den skolundervisning han kunde bekosta sin son, den lilla Thomas, helt ringa. Men den förhoppningsfulle gossen visade den största lärgirighet och skaffade sig på egen hand de kunskaper, som skulle för honom blifva den grund, hvarpå han bygt sin namnkunnighet genom sina uppfinningar. Under sin uppväxt fick han hjälpa till för att förtjäna sitt uppehälle och vid 12 års ålder blef han helt och hållet lämnad att försörja sig på egen hand.

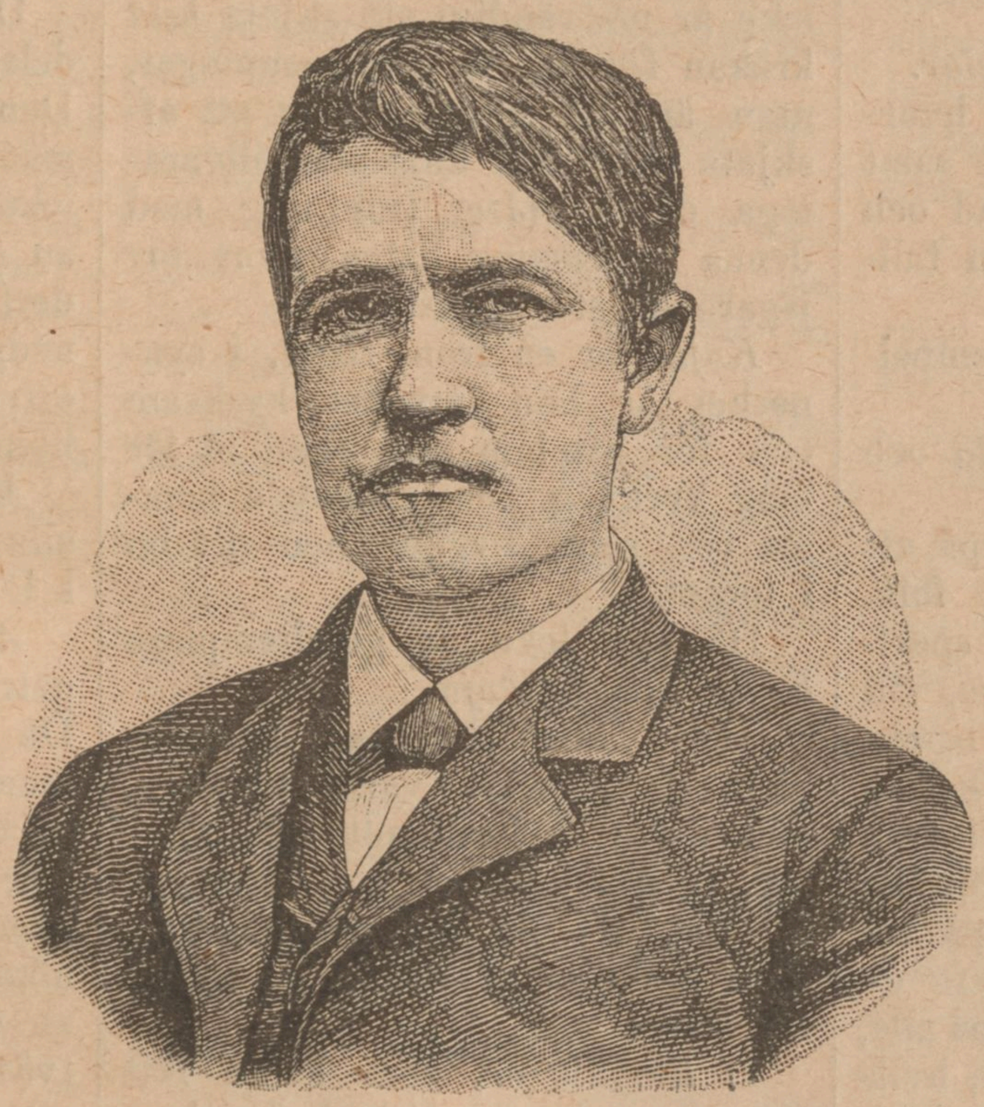

Vid 11 års ålder hade han fått gå omkring och sälja tändstickor, sötsaker, apelsiner och tidningar m. m. åt resande vid järnvägen, och vid denna tid hade han börjat skaffa sig tillgång att få läsa utmärkta böcker i de ämnen som mest intresserade honom. Med hela sin energi egnade han sig nu åt studiet af elektriciteten och tillgodogörandet af dess kraft.

En tillfällighet gjorde att han lyckades rädda ett barn från lifsfara, och som barnets fader var telegrafkommissarien Mackenzie i staden Mt. Clemens, erbjöd sig denne att såsom tacksamhetsgärd bibringa den unge Edison undervisning i telegrafi. Häri gjorde den unge mannen sådana framsteg att han efter 5 månader kunde tjenstgöra som telegrafist.

Sedan Edison arbetat på flera platser, hvarunder han använde sina inkomster till experiment, kom han till Newyork. Utan pengar och anställning led han den första tiden brist på allt; men kom slutligen in på ett större telegratkontor, der apparaterna råkat i oordning. Han erbjöd sig ställa apparaten i ordning och det lyckades honom förträffligt, hvarpå han genast fick fast plats på samma kontor.

Med rastlös ifver arbetade den snillrike unge mannen och fullkomnade snart den uppfinning, hvarpå han någon tid experimenterat, nämligen att på samma tråd samtidigt kunna telegrafera åt motsatta rigtningar.

Denna uppfinning blef hans första större inkomst och satte medel i hans händer att vid Newyork upprätta ett labatorium. Han har der hunnit göra många uppfinningar,

bland hvilka telefonen och fonografen, samt det efter honom benämda sättet för elektrisk belysning medelst glödlampor.

Onekligen höra hans uppfinningar och särskildt fonografen till de underbaraste, och man står med häpnad inför sådana fenomen, som man för en mansålder sedan skulle ansett narraktigt, om någon då velat blott påstå att de icke voro möjliga. Det är derföre en odelad beundran, som kommer Edison till del.

Den första fonografapparat i Sverige tillhör Svenska utsädesföreningen.

KRONAN.

Om fåglarne.

Ur ett humoristiskt föredrag.

Fåglarne igenkännas derpå att de äro »fullfjädrade» samt lägga ägg, som människorna stundom äta upp.

Fåglarne indelas i:

1) nyttiga fåglar,
2) ledsamma fåglar,
3) farliga fåglar,
4) förargliga fåglar.

Ledsamma fåglar äro t. ex. *olycksfåglar*.

Farliga fåglar äro *galgfåglar*.

De äro i allmänhet *hvita*, hvarför de kallas *ljusa fåglar*, samt hafva en yfvig fjäderklädnad och kallas derför också stundom fullfjädrade.

Förargliga fåglar äro exempelvis *spefåglar*.

Sparfvarne indelas i *stekta* och *ostekta*.

De stekta igenkännas derpå, att de flyga i halsen på visst folk. Om man derför ser en flock sparfvar, kan man genast afgöra, till hvilken grupp de höra; de ostekta flyga nämligen aldrig i halsen på någon. De stekta sparfvarne hafva mest sitt tillhåll i Amerika och Australien; men hafva på senare tid aftagit i antal, så att de numera icke flyga i halsen på alla, som komma till dessa land, hvilket förr skall hafva varit händelsen. Orsaken till minskningen känner man icke, men antagligen hafva förra tiders emigranter varit alt för »åpna» och slukat både smått och stort.

Domherren har olika namn, alt efter den stol, på hvilken han sitter. Om han sitter på den högsta stolen (högsta domstolen) kallas han justitieråd. Sitter han på en lägre stol, kallas han borgmästare eller häradshöfding. Har han ingenting att sitta på, kallas han vice häradshöfding. Ofta sitter han under sådana förhållanden på sin svärfars, (ifall han lyckats förskaffa sig någon svärfar n. b.)

Till småfåglarne hör vidare *bofinken*. Finkens bo kallas *finkan*. Den skiljer sig ifrån andra fågelbon deruti, att den är ytterts dåligt inrättad.

Om icke *korpen* vore så svart, så skulle han vara mycket hvitare än han är. Den som lyckas fånga en korp och på honom uppleta en hvit fjäder, lär kunna gå på vattnet, så länge han bär fjädern.

Korparne lefva icke gerna i större sällskap, utan på sin höjd parvis. Undantagsvis slå sig dock flere tillsammans, ja ända till flere tusen på ett ställe. Ett sådant ställe kallas en *korphåla*. Såvidt kändt är, finnes blott en enda sådan i vårt land.

Kråkan bäres ofta af fruntimmer på hufvudet; barn bära henne ofta i näsan. Skottpenningar utbetalas för dödande kråknäbb och kråkfötter. Såsom upplysning för jägare kan meddelas, att det alls icke är nödvändigt att skjuta *hela* kråkan för att få skottpenningar, utan är det alldeles nog att afskjuta näbb och klor och tillvarataga dessa. (Jag tror mig med denna upplysning hafva gjort hrr jägare en stor tjenst)

Kajan är en from fågel, i synnerhet är hon mycket kyrksam och för att hon icke skall få för lång kyrkväg och sålunda komma för sent, bygger hon sitt bo i tornet.

Då hon icke är goodtemplare kallas hon *fyllkaja*.

Hvad åter *dufvorna* beträffa, gälla de för att vara *en*faldiga, men detta är bestämdt ett misstag, ty hvar och en kan öfvertyga sig om, att de äro *mång*faldiga. Man urskiljer af dem i synnerhet tre arter:

1) *Ringdufvor*, som hafva fått sitt namn deraf att de hafva ring; de kallas med ett annat namn *fästmör*.

2) *Klippdufvor* kallas så, med anledning af sin benägenhet att klippa; äfven benämnas de *syhästar*.

3) *Krondufvor* hafva krona och kallas också *drottningar*.

Dufvornas farligaste fiender äro *dufhöken* och *sprätthöken*. För den sistnämde äro de dock ej synnerligen rädda, på grund af hans vackra fjädrar.

Göken är i allmänhet en stridslysten, elak och trätgirig fågel, som ligger i ständig strid med sina likar. Han är således sammansatt af mycket »stridiga» element; i vår ort är göken sammansatt af *kaffe* och *kognak*. Göken har olika namn i olika landsbygder; i vissa orter kallas han »Uddevalla». En eller annan skiljer sig fördelaktigt från de öfriga genom sitt godmodiga lynne. En sådan kallas *muntergök*.

Somliga *orrar* äro mycket begifna på spel och kallas *spelorrar*. Orren *jagas* mycket ifrigt under vissa tider och får då äfven *säljas*, men *gifver* man en person en orre, blir man antastad af polisen.

Rapphönan förekommer allmänt på gamla gästgifvargårdar, der hon är alla resandes fasa. Under snövintrar är hennes verksamhet betydligt inskränkt, och man får ofta höra, att hon skall vara nästan utrotad; men så snart marken är bar, kommer hon åter fram. Hon har ett mycket *uppskakande* läte, hvarför nervsvaga personer ogerna komma i beröring med henne.

Det nämdes nyss, att hökarne delas i *dufhökar* och *sprätthökar*. Den förre visar sig ogerna för människor, hvaremot sprätthöken icke känner någon större glädje än att bli beskådad. Han träffas derför helst å allmänna promenadplatser, i städer och å badorter. De mest utpräglade sprätthökarne kallas lejon.

Morkullorna äro flyttfåglar, som alla härstamma från Mora socken i Dalarne. Hanen kallas dalkarl.

Ankan är alla tidningars skyddspatron och hålles af dem helig. De hållas af tidningarne i bur, men släppes en eller annan gång ut bland allmänheten, och då uppstår en häftig strid tidningarne emellan, om hvem ankorna tillhöra; dock icke så, att hvar och en vill ha *sin*, utan de skynda tvärt, att med en mun förklara, att de icke släpt ut dem, eller att de åtminstone först fått dem af någon annan, hvilket ofta ger anledning till heta strider. Stridsvapnet får gåsen tillsläppa. Det är blott i Frankrike som vapensmeden anlitas vid ankstriderna.

Gåsen har många goda egenskaper, men lämpar sig icke så-

som brefbärare på grund af sitt långsamma lopp Alla gäss egas af en person vid namn Mårten, hvilket blir klart, om man tänker på, att det aldrig heter Gustafs, Peters eller Påls gås, utan alltid *Mårtens* gås.

Människorna hafva emellertid stor benägenhet för att tillegna sig dem. Äfven den, som har egna gäss, använder dem icke, utan skall han slagta någon, blir det alltid Mårtens. Och denne är nog liberal att aldrig kalla gåstjufvarne inför rätta. Hanen kallas gåse. Ordet gåse användes ofta af mammorna som smeknamn. Då en moder skall skrifva till sin son, skrifver hon ofta: »min rare gåse».

Då andra djur skola slagtas, stickas de i halsen, gässen stickas i knäet. *V T.*

I arresten.

(Fri bearbetning).

(Forts. fr. föreg. n:r)

»Schtrem!» började denne med beundrandsvärd sjelfbeherrskning. »Schtrem! tu kår schtrax i arresten och ter schkall tu fara i to taker. Schtrandqvest, skrif in i journalen: Met anletning af tålik reschpekt och mintre kodt uppförande er Schtrem af schtraffet met to takers arreschst. — Luntberk, säk till vaktmestern att han schskall komme hit!»

»Men, herr rektor . . . !» stammade Ström, medan han stack pappersglasögonen i fickan och gick med osäkra steg bort till sin plats.

»So ingen motsäkelse!»

»Men jag ville endast . . . jag tänkte . . .»

»Tyscht, säger jak!»

»Men vill herr rektorn icke vara god tillåta mig . . .»

»Schtrandqvest, tak och skrif: Met anletning af fidare tålikt uppförande har Schtrem fått ytterlikare en taks arrescht. Det er micke beklakansvärdt att jak schkall blifva vittne till sodant. Schkams tu icke i tin innersta själ? Fy, och än en gank fy!»

»Men äfven den värsta syndare har ju rätt att försvara sig. Herr rektorn har ju sjelf lärt oss att så bör det vara?»

»Kodt! tu schkall icke säka att jak icke vithåller mine prinsjiper. Hvat vill tu säka till tin urschäkt?»

»Jag kan blott försäkra herr rektorn, att det visst icke var min mening att göra något ondt. Jag ville blott öfva mig en smula i mimiken.»

»I schtället borte tu öfa tig i te latinske krior eller i tin grekiske grammatik!»

»Det gör jag också, herr rektor, men vid sidan af vetenskapen har äfven konsten en berättigad plats».

»Tet har jak aldrig förneket. Men vill tu kanske säke att tine apschtreck er konscht, hvasa? I alla fall er ten konscht micke tålik.»

»Åh, jag ber er, herr rektor . . .!»

»Tyscht! säker jak. Om tu fortfar soletes, schkall tet gå tik micke tålik. Anterschon, kå och se efter hvar Luntberk takit väken met vaktmestern!»

»Ack, låt mig bara slippa för den här gången, herr rektor!» bad Vilhelm Ström i sin mest smekande ton. »Bara för den här gången kunde herr rektorn låta mig slippa från straffet.»

»Nej, tet kår icke. Tu schkall i arreschten. Men vi pöre icke låta schtöra oss i vårt arpete af tenne bedröfelike sak. Bergschtrem, vill tu begynna . . .»

»Herr rektor, jag var icke närvarande i går.»

»So! Tu har alltso varit sjuk igen. Vet tu, Bergschtrem, jak tror att tu oftare er sjuk än frischk».

»Ja, tyvärr, herr rektor. Jag har en mycket svag helsa . . .»

»Svak helsa! Jaså, tu har svak helsa. Vet tu, Bergschtrem, jak schkulle önska att hver menske unter solen hate so svak helsa som tu! Lat er tu, men visst icke tålik till helsan . . .»

»Lat? Men jag kan väl icke under ett starkt feberanfall . . .»

»So! Ja, jak känner ten historie nok. Tu har naturlichtvis igen röket topak och so plir tu sjuk. Börja tu tå, Enktahl!»

»Engdahl är frånvarande!» ropade sex stämmor på en gång.

Rektorn skakade missmodigt på hufvudet.

»Er tet nåkon, som vet hvarför Enktahl er porte?»

»Han har ondt i magen», svarade en af de sex stämmorna.

»So! han har ondt i maken! Då jak var so kammel som han, hate jak altrig ondt i maken. Men hvar kan Anterschon och Luntberk hafa blifet af? Brandt, kå och se efter tem, men tu kommer schtrax tillbaka, hör tu!»

Brandt gick och kom efter tio minuters förlopp åter med vaktmästaren och sina två kamrater.

»Herr Pettersson var sysselsatt med att tapetsera i sitt rum», sade Lundberg i aktningsfull ton. »Han måste derför kläda om sig en smula.»

»So! Och tertill bruker ni en half timme? Petterschon, jak tycker, att ni blifver nåkot schlapp i er tjenst.»

»Herr rektorn får ursäkta mig, men de tre ungherrarne kommo ned till mig för endast två minuter sedan.»

»Åh!» utbröto de tre ynglingarne som med en mun.

»Nu vill jak icke pry mik om den saken fidare. Se här, tak Schtrem med er och schläpp in honom i arreschten. Schtrem, jag hoppes att tu vill fara mer anschtäntik och icke i hvar ögonblick skrika efter vaktmestern, so som tu gjorte för åtte taker setan. Petterschon, jag liter på, att ni icke på nåkre vilkor schläpper honom ut. Tet er bäst att ni sätter hans förnötenheter in till honom i cellen och schlår törren riktigt i lås. Fretak afton har han sin frihet!»

»Jag förstår, herr rektor!»

»Tu kan låte en af tine kamrater ombeschyra att tu får mat till tik. Förschtår tu?»

Ström nickade.

»Så kå nu tå!»

»Är det då verkligen ert allvar, herr rektor, att jag blott och bart för en konstnärlig prestation skall . . .»

Rektorn smålog med pedagogisk värdighet.

»Tu er en micke rolik gosche, Schtrem, trots alla tine fuffens. Men jak kan icke hjelpe tik för tenne gank. Om tu icke förklarar för mik hvat tin konschtnärlike prestation, som tu kallar tet, hate att betyda, måschte tu finna tik i tet ountviklika. Laka nu att ni kommer i väk!»

Vilhelm Ström bet sig i läppen, gjorde helt om och försvann med Pettersson i korridorens mörker.

(Forts.)

Lifvets sång.

När sommarsolen i högblått brinner,
Så jublar lifvet sin kärleksfröjd,
Allt minne i en minut förinner
Med jordens låghet och himlens höjd!
Men kommer vintern med snö i håren
Och sträcker Hertha på kalla båren,
Så sörjer man.

Så klagar man, att allt skönt förflyger,
Att hjertats blommor så hastigt dö,
Att sorgens huggorm kring verlden smyger
I gift planterande glädjens frö,
Då stelnar hjertat i skrumpna skalet
Och väpnar sig emot bleka kvalet
Vid stormens kamp.

Då lefver man för sig sjelf allena,
Och väger kraften på nyttans våg,
Och tror sig kunna dess utslag ena
Med målet som fantasien såg.
Ej alltid lyckas det: gåfve Herren
Ändå det stode alt mindre fjerran
För själens blick!

Men kommer våren med kransadt änne
Och barm som svallar af roligt hopp,
Vid vidjemidjan sitt gördelspänne:
En purpurångande rosenknopp,
Men vederkvickas till kropp och sinne,
Och hjertat klappar så högt derinne
I lättadt bröst.

Man känner skönheten nu sitt värde
Allena bo i förnyelsen,
Att all den njutning, som vanan tärde,
En leda lämnar allen igen,
Att döden multnar, men lifvet spirar
Och evigt gladt min försoning firar
Med grafvens brud.

K.

Solsken och helsa.

Hr D. Brewster benämner med rätta solljuset för naturens lifskraft. De gamle tillbådo Apollo, solens gud, och ansågo honom äfven för att vara läkarvetenskapens gud. Deras hus hade platta tak, på hvilka de kunde bada i solens lifgifvande strålar. Alla förståndige personer erkänna, åtminstone teoretiskt, vigten af detta lifgifvande medel. Det fins helt visst några okunniga menniskor, hvilkas hem äro lika mörka som deras sinnen. De älska mörkret mera än ljuset. Men många intaga nu en bättre ståndpunkt och helsa solljuset välkommet såsom en värdefull gåfva från ljusets Fader.

Ett italienskt ordspråk säger: »Der man icke låter ljuset komma in, måste man låta doktorn komma in.» Solljusets upplifvande verkningar äro lika nödvändiga för att tillföra blodet syre och gifva menniskan lifskraf, som de äro för att utveckla växternas frön samt fiskarnes och grodornas ägg. Dr Hammond har visat, att en grodunges förvandling varar i 125 dagar i mörkret, medan den samma förvandlingen utfärdas på 15 dagar i solljuset. Hos många slags djur, från haren till kon, hafva tuberkler (små svulster) utbildat sig, blott derigenom att man beröfvade dem solljuset. Dr Kane berättar huru han och hans följeslagare med längtan väntade på solens återkomst, som skulle bringa de nödlidande sin välsignelserika medicin.

Sir James Willie, kejserlig kirurg i St. Petersburg, säger, att tre gånger så många sjukdomsfall förekommo bland soldaterna, som lågo i kaserner på skuggsidan, som bland dem på solsidan, fastän luften maten och diciplinen voro de samma. Många berömde författare intyga om solljusets kraftiga verkningar både med hänsyn till helsans bevarande och sjukdomars hotande. Dr Willard sade i ett tal inför den lagstiftande församlingen: Ren luft och kroppsöfningar äro oskattbara förmåner och solsken icke mindre. De tre böra följas åt. När solens ljus bortgår, inkommer sjukdom.

(Helsovännen.)

Tankekorn.

Ett starkt försvar är för folk och land hvad ett dyrkfritt lås är för den enskilde. Kostar det goda låset något mer än det dåliga, så är också det, som är kvar i pungen i så mycket säkrare behåll.

* * *

Jag hörde en dag tvänne kramhandlare samtala om den skada varorna led genom att utbredas och upphängas. Det är på samma sätt med våra goda egenskaper; de förlora på att skrytsamt utbredas för åskådares ögon.

* * *

Ryktets trumpet kallar och församlar flere fiender än vänner.

* * *

Menniskans lif är i sjelfva verket endast en lång uppfostran, hvars mål är fulländning.

Uttydning af charaden i föreg. nr:

Örfil.

Obs! Obs!

Prenumeranter å **När och Fjärran** erhålla gratis *Reformationens historia*, rikt illustrerad. Vi tro att detta arbete skall bli väl emottaget, emedan det är både lärorikt och intressant. Början utkommer som prof så snart som möjligt och det öfriga skall ej heller låta vänta på sig länge. — Skynda derför att prenumerera å När och Fjärran.

Meddelande.

Prenumerationen pågår fortfarande å samtliga postanstalter i riket å **När och Fjärran** med endast **1 kr. 26 öre,** inberäknadt postafgift.

Men då ej **hela** bilagan **Nya Testamentet** får medfölja som bihang, så erhålles denna genom att till Exped. af **När och Fjärran, Stockholm,** insända **postqvitto** öfver verkställd prenumeration — jemte **50 öre** i spar- eller frimärken, som utgör porto för hvarje exemplar af nämda bilaga.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. af bihanget **Nya Testamentet och Psaltaren** på så sätt, att om prenumerationskvittot å 9 ex. jemte 4: 50 i 10-öres spar- eller frimärken (som utgöra portot för de 9 ex.), insändas, så fås det 10:de ex. **gratis.**

Obs.! Tidningen medföljer icke gratisexemplaret.

Red. af När o. Fjärran.

Nyhet!

Sifferlek, ett nytt, ovanligt underhållande och lärorikt nöje under vinterkvällarne för gammal och ung. *Sifferleken* är synnerligt *tankeskärpande* och kan användas vid lemmets härd utan ringaste menliga inverkan på moral eller de allvarligaste grundsatser. Något angenämare och nyttigare nöje än *Sifferlek* finnes icke.

Sifferlek (för 4 personer) kostar med kartong, lådor och reglor 1 krona och kan rekvireras hos undertecknad mot insändandet af beloppet i 10-öres spar- eller frimärken. — Hvar och en som vill sälja *Sifferlek* erhåller 25 % rabatt, då minst fem tagas på en gång. Större belopp torde sändas kontant.

G. Eriksson,
3 David Bagaresgata 3,
STOCKHOLM.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

När och Fjärran

Veckotidning för hemmet.

N:o 26. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 12 November. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Indianen.

För 300 år tillbaka bodde i Norra Amerika blott ett enda stort folk, *indianer* eller *rödskinn*, så kallade med anledning af deras kopparröda hudfärg. De skildras som ett ståtligt, högväxt folk med ädla anletsdrag och skarpt utpreglade sinnen. De törnimma det lättaste buller, urskilja alla djur- och tågelläten samt vädra eld på långt afstånd. På gräs och torrt löf upptäcka de genast fotspår af människor eller djur. De sysselsätta sig hufvudsakligast med jagt. Att jaga är deras glädje, att ströfva omkring i de stora urskogarne, deras högsta lycka. Stridsyxan eller tomahawken, som de kalla den, lämnar icke deras sida. De hafva aning om en stor ande, som skapat verlden, men tro, att han ej frågar efter sina röda barn. Deremot finnes många gudar af lägre ordning, hvilka förmenas uppehålla sig i vattenfall, träsk eller klippor och kunna antaga gestalt af björnar, buffeloxar och andra djur. Dessa underordnade gudar anses besitta stor makt öfver människorna, isynnerhet uti hvad ondt är. För dem lefver man blott i ständig fruktan, tänker på dem med ångest och utan förtroende.

Indianernas gudstjänst består förnämligast i att till den store andens ära utblåsa de första dragen tobaksrök ur fredspipan, samt att frambära skänker till de smärre gudarne. I nödfall söka de hjälp hos sina trollkarlar och undergörande läkare.

I sanning en jämmerlig religion! Och ändå är den för dem dyrbarare än lifvet. Smädelser mot religionen eller något, som har afseende på den store anden, förspörjes bland dem aldrig. Ej häller förekommer stöld. Då indianen lämnar sin hydda, anser han tillräckligt att stänga den medelst en mot dörren upprest trädstubbe eller käpp, viss om, att ingen af hans stamförvandter beröfvar honom någonting. Blott när ett blekansigte — så benämna de europeerna — infinner sig äro rödskinnen i fara att bli bestulna. Vidare må vi benämna deras aktning för ålderdomen, deras vördnad för sina höfdingar, hvilka bevisas all trohet och lydnad, samt deras blygsamhet och ärbarhet. Otukt och okyskhet förekomma bland dem nästan alls icke och töraktas allmänt. Slutligen må icke förgätas att omnämna deras ovanligt stora gästfrihet. En besökande är alltid välkommen, af hvilken färg han vara må. Indianen utrymmer åt främlingen bästa platsen i sin hydda, delar med honom sin bästa töda och äter snarare själf ingenting, på det han desto rikligare må kunna undfägna sin gäst. Om detta folk berättas äfven drag af stort ädelmod: En indian, som begått ett mord, blef dömd till döden, hvarvid han framträdde midt ibland de församlade och yttrade: »Jag är man och fruktar ej döden;

Indian med sin stridsyxa och sin pilbåge.

men jag beklagar min hustru och hennes 4 barn, jag beklagar mina föräldrar, som äro mycket gamla och hvilka jag försörjt genom jagt.» Vid dessa ord reste sig den gamle fadern, sägande: »Min son dör modig; han är dock ung och han kan vara ett godt stöd för moder, hustru och barn. Jag är nära slutet, jag är till ingenting mer nyttig. Jag kan ej löpa såsom rådjuret, jag kan ej sofva såsom haren, hvilken icke tillsluter ögonen. Jag har lefvat som en man, och vill dö som en man; derför träder jag nu i min sons ställe.» Alla greto. Ännu en gång omfamnade han hustru, son, sonhustru och barnbarn, lutade sig mot en trädstam och — ett hugg af stridsyxan skiljde hufvudet från bålen.

I arresten.

(Fri bearbetning)

(Forts. fr. föreg. n:r.)

»Hvad har ni egentligen gjort er skyldig till, herr Ström?» sporde vaktmästaren medan de tillsammans gingo ned för trappan.

»Till ingenting.»

»Jag ber om ursäkt, men något måste ni dock ha gjort!»

»Jag har icke gjort något annat än hvad rektorn gör hvarenda dag.»

»Hvad vill det säga?»

»Nåväl, hör på då: ser ni, min kote Petterschon, Schtrem er en spefåkel och han schkall ha en exemplarischk afschtraffnink.»

»Du milda himmel!» stammade vaktmästaren och lyfte bägge sina händer mot höjden. »Hvem skulle ha trott det var möjligt . . . men det är ju riktigt förskräckligt, herr Ström! Hin må taga mig, om jag icke såg er här med mina egna ögon, skulle jag kunna svärja på att det var herr rektorns egen stämma jag hörde. Det är bra gjordt, det får jag säga! Ni kan komma långt i verlden med det, herr Ström. Ni skall veta att jag förlidet år var på marknaden i X. och der hörde jag en så'n der trollkarl, som efterapade allt, hvad man ville: än qvittra' han som en fågel och än böla han som en tjur, än skälde han som en hund och en gol han som en tupp. Men ni är värre än han.»

»Tet tror jak, min kote Petterschon!» fortfor Ström, liksom förut efterapade rektorns stämma.

»Och det har ni vågat göra i hans närvaro? Nej, hör nu, herr Ström, det var tämligen starkt. Ett sådant uppförande är mycket opassande och herr rektorn har skäl att vara på det högsta vred.»

»Tycker ni tet, Petterschon?»

»Jag får be er att sluta upp dermed. Det strider mot mitt embetes värdighet att höra på er. Nu äro vi emellertid framme; vill ni vara så god och stiga in.»

»Met micke nöje, min bäschte Petterschon.»

»Herr Ström, jag kommer verkligen att anmäla för rektorn, att ni icke har fått tillräckligt straff.»

»Hvat ankår tet er hur micke schtraff jag får kamle, tumme Petterschon!»

»Hvad ert straff angår mig? Inte alls! Men det angår mig särdeles mycket, att ni fortfar att göra narr af herr rektorn på detta sätt.»

»Tet fråkar jag icke er om, Petterschon. Jak kan tale, som jak vill och har ni icke lust att höre på, so kan ni hålle för ere ören.»

»Akta er, herr Ström!»

»So! Hvarför tå?»

»Jag blir nödsakad att anmäla det för rektorn.»

«Var så kot och helsa honom so micke.»

»Jag säjer att ni skall komma att ångra det, herr Ström.»

Den hedervärde Pettersson lemnade sin oresonlige fånge, låste dörren omsorgsfullt och klef långsamt upp för trappan.

I den öfversta klassen var emellertid undervisningen i full gång. Rektorn var just sysselsatt att förklara ett svårt ställe hos en af de gamla klassiska författarne, då han plötsligt blef afbruten.

»Herr rektor, det bultar!» utbrast Lundberg.

«Kå och se hvem tet er!» svarade rektorn otåligt.

Lundberg skyndade sig att öppna.

»Hvat för nåket! Er tet ni, Petterschon? Hvarför schtör ni oss nu igen? Fatta er i korthet!»

»Jag vill blott anmäla för herr rektorn att herr Ström fortfar att uttrycka sig på det der sättet, rektorn vet och hvarför han kommit i arresten.»

»Hvat säker ni? So, han kår på met sin komedi? Nå, jag schkall nok vete att take nötige anschalter! Schtrandqvist, för in i journalen . . . men vänta, tet är bäschst att låte vara so länge. Tet er pra, Petterschon.»

Derefter fortsattes åter undervisningen till dess klockan slog och författaren af den latinska grammatikan för skolornas bruk förklarade timman vara slutad.

Läraren i matematik, adjunkt Stenberg, kom i detsamma in för att gifva lärjungarne en timmes undervisning i geometriens och aritmetikens hemligheter och rektor Samuel Müller räckte med en nedlåtande och på samma gång välvillig min sin skrynkliga hand åt den »ärete kollegan», hvarefter han begaf sig in i sitt enskilda rum, der han i tankfull ställning satte sig framför sitt ärevördiga, maskstungna skrifbord.

Den hedervärde »Petterschon» hade gått till sitt arbete för att tillgodogöra sig den timma han hade ledig. Med outtröttligt tålamod beströk han det ena tapetstycket efter det andra med klister för att smycka sina egna och skolans väggar med dessa frukter af sin flit.

Emellertid satt Vilhelm Ström i arresten, der han i en lång monolog försäkrade sig sjelf om, att han var led på skolan med dess despotiska ingrepp i den personliga friheten.

Samtidigt ref magistern sig fundersamt i sina sparsamma grå hårtestar, ryckte de stora i hornbågar infattade glasögonen fram och tillbaka på näsan och skakade flere gånger sitt lärda hufvud.

«Tet er en micke schtygg gosche, ten ter Schtrem», mumlade han för sig sjelf. »Men jak tror dock att man kommer bättre ut met honom med kodhet, än met makt och strengkhet. Jak tror, att jak schkall tale allfarlikt och eftertrycklikt till hans samfete. Han er doch en af mina mest begåfete lärjungkar.»

Han ringde.

Efter ett par minuters förlopp trädde den lilla Anna, vaktmästarens sextonåriga dotter, in.

»Hvad befaller herr rektorn?» sporde hon med leende min.

»Hvar är din far?» frågade den värdige rektorn med ovanligt rent uttal.

»Han håller på att klistra. Är det något herr rektorn önskar?»

»Jaso, han klischtrar? Nå, so

jak vill icke schtöre honom i hans klischteri. Det är icke nåkot af synnerlik vigt, lilla Anna. Är nyckeln till arreschten på sin plats?»

»Jag skall se efter, herr rektor.»

Som en stängel ilade den unga flickan ned för trappan. Efter få minuters förlopp var hon tillbaka.

»Ja, herr rektor, nyckeln är på sin vanliga plats. Befaller herr rektorn annars något?»

»Nej, mitt barn!»

Den lilla Anna aflägsnade sig och rektorn såg efter henne med ett välvilligt småleende.

»Ett kodt barn», mumlade han för sig sjelf. »Jak schkulle gife micke, om min Leonora hade bare hälften so micke naturlich förschtånd — för att icke tale om Clotilde. Ten ter Petterschon er en märklig menske; han er bare en vulkär person uten all klassisk polityr och likfäl har han so vackre barn, metan jak, ten bildate vetenskapsmannen, de kamle klassikers förtrolike vän, icke er i schtånd att få mik en afkomma, som er mik värtik.» (Forts.)

Konsten att behaga.

Lyss till min lärorika sång
Ty jag vill uppenbara här,
Hvad själfva Knigge ej en gång
Kan lära er, så vis han är.

Mitt ryckte öfver verlden all
Skall utbasunas, ett, tu, tre!
Ty *konsten att behaga* skall
Jag lära bort åt mänskorne.

Ovid sjöng hur *man älska bör* —
Den konsten kan båd' jag och ni —
Men gaf ej något medel för
Hur man skall kunna älskad *bli*.

Mitt snille har dock lyckats, att
Det medlet finna på till slut:
Fastän det mången sömlös natt
Har kostat mig att grubbla ut.

Ja yngling! Hvarje rosenmund,
Som log helt spotskt mot dig i går,
Skall mysa ljuft i samma stund
Du detta medel veta får.

Hvar plan skall lyckas er i män!
Till maktens högsta trappsteg, lätt
I skolen klifva upp, om än
I blott lärt stafva jemt och nätt.

Er gubbar, fast på grafvens rand,
Skall tärnan elda med sin kyss,
Och glad er räcka samma hand,
Som gäckande vist bort er nyss.

Och se, I flickor, stora, små
Och vackra, fula — lika godt —
Som än i vårlig fägring stå,
Och I, hvars fägring re'n förgått.

Åt er det medlet trolla skall
Fram friare ur hvarje vrå;
Hvar man skall bli en fotapall,
Som lugnt I kunnen trampa på.

Och medlet? Hvad består det i?
Jo, vill du bli en afgud lik,
Vill älskad, ärad, stor du bli,
Vill du behaga? godt! — *blif rik!*

L K.

Dalakost.

En stockholmsherre reste en sommar för flera år sedan genom Dalarne till Elfdals porfyrverk, som förtjänar att skärskådas, såsom utan like i Sverge. Annorstädes göres blott små snusdosor, där jättevaser, såsom vi veta. När han kom till sista gästgifvaregården måste han lämna kvar, för de höga backarnes skull, sin bekväma vagn, och rida den öfriga delen af resan till Elfdal. Kusken fick stanna hos vagnen med en hund. Kusken var välfödd och lat och fröjdade sig öfver att få hvila efter skakningen hela vägen; han erhöll hederliga kostpenningar och hoppades få trefligt, emedan han på stället upptäckt en täck och vacker dalkulla som hade en mun likt ett smultron, tänder hvita som snö och bruna pigga ögon, som en hind. När husbonden ridit slog han sig ned i det enda gästrummet på en träsoffa blott, men myndig som en bryggare och stadsmajor, och ropade högt: »Jungfru! jungfru!» Medan han väntade slickade han sig om munnen och gnuggade sina händer i glada inbillningar.

Men han fick ropa förgäfves en timma. Ändtligen syntes kullan i dörren, och frågade snäsigt: »hvad skriker an etter, sitter an fast?» Varm af sommarhetta och väfarbete, klädd blott i kjortel och ett hvitt linntyg, med yppigt mörkt hår, tjusade hon honom genast, men han var för lat att våga någon ysterhet, föredrog att fånga henne med storartadt sätt och sade förnämt: »Laga att jag får middag snart, det bästa som finnes. Jag prutar icke!» Derpå klingade han med silfvermynt i sin hand. »Ni har väl biffstek?»

»Biff? tocke djur finns icke här!» — »Landtliga oskuld! biff, det är oxstek på engelska!» — »Oxstek? inte är det gästbåd nu!» — »Så måtte ni väl ha fläsk?» — Inte förrän i jul!» — »Något annat slags kött? Kanske vild? Hare, orre, hjerpe, tjäder, snöripa, elg?» — »Ja, om an vill ta' dem i skogen an ar ju unn me sej!» — »Nå, så gif mig smör och bröd, ägg och filbunke!» — Ja, den som hade tocke! men kräken ä i fäboda, tre mil norrut! Fogelägg kan an få, om an vill klifva upp i träden?» — „Hå!» stönade kusken hjärtängslig: »gif mig då bröd, helst färskt!» — »Ja om an väntar tills vi få skära i höst!» — »Har ni inte bröd en gång, era hottentotter? hvad har ni att äta själfva? Gif mig af er mat!» — »An skulle ha sagt det straxt! kom med mig, så skall an få skrofvet fullt.» Hon sprang ut.

Han gick efter henne på gården; hon öppnade en dörr under förstugukvisten, pekade in på ett kar och sade: »Si der, tag der så mycke an vill men med knif, ty det har torkat nu!» — »Hvad?» skrek han flat, då han såg en brunaktig hårdnad mölja, tull med gropar gjorda af händer, »är det mat?» — »Ja visst, det är *mölja*, af hafremjöl och fårblod!» — »Det kan ingen människa äta!» — »Jo vars, vi ar det till och med på bröllop, stekt i flott heter det brudpigemölja, nu äter vi det torrt, men är an kräsmagad, så kan an gå till spiseln och suda det i vatten.» Derpå sprang hon bort, han stod kvar förbluffad, och sade: »Den slynan vet inte hut, att bjuda en sådan herre som jag på mölja! Hade hon gifvit mig en god middag, så skulle jag kanske ha kunnat bli kär i henne!»

Ett helt dygn var han för stolt att äta mölja, utan svälte på sitt goda hull. Ändtligen, då hunden tjöt af hunger, gaf han först åt denne och luktade endast själf på varan. Han grinade illa, men hans egen mage tvang honom att smaka. Han såg likväl försigtigt omkring sig om han hade vittnen. Då inga funnos fortsatte han. I åtta dagar måste han nöja sig med denna dalakost och började att magra. Ej häller fick han se den vackra dalkullan, hon var som försvunnen. Han gick alldeles miste om det angenäma sällskap han hoppades få i henne, ehuru han ständigt slickade sig om munnen vid tanken på hennes smultronröda läppar. Han fick nöja sig med hunden och en döf gumma, som skötte huset ensam.

En dag gick han utåt landsvägen. Han såg på hafren, harmsen öfver

att axen ej hade ätbara korn. Han såg in i skogen, förargad öfver att der blott fanns furor, och inga fruktträd; han förbittrades öfver den friska vinden, för det att den blott ökade hans hunger, utan att föra stekta sparfvar i hans mun; han var förargad öfver att han ej, som en björn, kunde suga sina egna ramar. »Ack!» ropade han slutligen, »om jag hade en kaka spisbröd nu! Jag, som hemma aldrig kunde äta hvetbröd utan smör och ost.»

Plötsligen fick han syn på en dalkarl, som satt i all sköns ro vid vägen jämte sin häst och sitt lass och skar på något likt en färsk limpa. Mellan karlens ben stod ett matsäcksskrin, hvarur en korf tittade ut, lockande.

Hunden var redan framme och tiggde med fiäcktande svans, men dalkarlen sade: »Ut racka, gå till skogs och tag arar! lätting svälter!»

Kusken studsade för dessa ord, men gick dock fram och bad att få köpa allt ätligt dalkarlen hade. Med svårighet och för dryg betalning lämnade denne en limpa och en korf.

Kusken skyndade till gästgifvaregården, för att riktigt smörja sig med detta dyrbara fynd. Men när han skar upp sin limpa befans den bestå af hårdkokt hafregröt, och korfven var allenast — *mölja*, fastän i skinn!

»Hå, hå!» suckade kusken, »min husbondes hästar må bättre i Stockholm med sitt hafrebröd!»

När husbonden återkom efter fjorton dagar, var drängen så utsvulten att rocken satt som på en klädhängare, och kinderna liknade tvänne tomma påsar. Hemkommen till det stekosande köket i Stockholm och åter mättad, sade han: »Förr vill jag bo på ett fattighus hela min tid, än att göra en ny lustresa i Dalarne. Stackars dalkarlar!»

Om honungens näringsvärde.

(Ur »Meddelande för helso- och sjukvård.»)

Honung är en naturprodukt, som i förhållande till dess stora nytta hos oss är alltför litet efterfrågad och använd. Den besitter många förträffliga egenskaper, bland andra ett särdeles högt näringsvärde. Mångenstädes i vårt land, der biskötseln ännu befinner sig uti sin linda eller såsom näringsfång till och med är förbisedd, kan åt dem, som befläta sig om dess utveckling, skänka större vinning, än de kunna tro.

Honungens förnämsta beståndsdel utgöres af socker.

Det i honungens bildning ingående sockret har förutom sitt höga näringsvärde derjämte den fördel, att det är mycket lättsmältare, ja, till den grad, att det omedelbart kan upptagas i blodet utan att mag- eller tarmsaft det allra ringaste behöfver inverka derpå.

Honung är således ett näringsmedel af första ordningen och borde ersätta vanlig socker vid alla tillfällen och öfveralt, der man vore i stånd att förskaffa sig densamma, och den i öfrigt för sakens skull vore passande. Särskildt egnar sig dess bruk väl för personer med klen mage samt för barn.

Hvilken vinst det vore för vårt land, om produktionen af honung blefve så stor, att den till följd af sin derigenom alstrade prisbillighet kunde komma äfven den fattige till godo, torde ligga i öppen dag.

Tankekorn.

Hvad är ett stort lif? En af den mogna åldern förverkligad ungdomstanke.

* * *

Första regeln för en menniska, som egnar sig åt en stor sak, är att betaga medelmåttorna förmågan att afleda henne från hennes väg.

* * *

Om någon blifvit öfvergifven af tre vänner, tag dig till vara att bli den fjärde.

* * *

Afunden är en medgifven underlägsenhet.

Palindrom.

På mig man plägar sitta
Men, omvänd, "uppå väglös stig"
En vilsefarande af mig,
Lär att till målet hitta.

E.

Rebus.

A A
M M

H—ld B—m.

Obs! Obs!

Prenumeranter å **När och Fjärran** erhålla gratis *Reformationens historia*, rikt illustrerad. Vi tro att detta arbete skall bli väl emottaget, emedan det är både lärorikt och intressant. Början utkommer, som prof, så snart som möjligt och det öfriga skall ej heller låta vänta på sig länge. — Skynda derför att prenumerera å När och Fjärran.

Som bihang

till ill. veckotidningen **Freden** erhålles FRITT Illust. Kyrkohistoria (Professor Sohms) som utkommer häftesvis på svenska. Inom ett år fullständigt (56 sidor med 1:sta N:t). I Teologisk tidskrift och från Upsala universitet säges bl. a.:

»Detta arbete förtjenar att uppmärksammas äfven i vårt land icke blott af teologer och prester utan äfven af hela den öfriga allmänheten.» (I Tyskland utgick detta arbete i fem (5) upplagor på ett år). **Freden** är af religiöst-historiskt innehåll och utgifves i Stockholm hvar vecka. Allt erhålles nu ifrån början nästan **fritt.** Begär å posten **Freden** för helt år mot 50 öre (porto 20 öre).

Fina och eleganta

Permar

till **Nya Testamentet** kan enhvar fortfarande erhålla genom att till exp. af När och Fjärran insända kr. 1: 35 i 10-öres spar- eller frimärken.

Om 9 permar tagas på en gång så erhålles den 10-de *gratis.* Belopp å 5 à 10 kr. torde insändas kontant.

Nyhet!

Sifferlek, ett nytt, ovanligt underhållande och lärorikt nöje under vinterkvällarne för gammal och ung. *Sifferleken* är synnerligt *tankeskärpande* och kan användas vid lemmets härd utan ringaste menliga inverkan på moral eller de allvarligaste grundsatser. Något angenämare och nyttigare nöje än *Sifferlek* finnes icke.

Sifferlek (för 4 personer) kostar med kartong, lådor och reglor 1 krona och kan rekvireras hos undertecknad mot insändandet af beloppet i 10-öres spar- eller frimärken. — Hvar och en som vill sälja *Sifferlek* erhåller 25 % rabatt, då minst fem tagas på en gång. Större belopp torde sändas kontant.

G. Eriksson,
3 David Bagaresgata 3,
STOCKHOLM.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 27. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 19 November. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Martin Luther.

Martin Luther föddes den 10 nov. 1483 i Eisleben, en stad i grefskapet Mansfeld, numera provinsen Sachsen. Föräldrarne, Hans Luther och Margareta, f. Lindemann, voro redliga, gudfruktiga menniskor, af ringa stånd.

Ungefär ett halft år efter Martins födelse flyttade föräldrarne till den närbelägna staden Mansfeld, hvarest fadern erhöll sysselsättning som bergsman och der han sedermera blef förmögen bruksegare. «Mina töräldrar», säger Luther «voro i början mycket fattiga och hafva många gånger fått underkasta sig stora umbäranden för att underhålla oss barn med kläder och föda». Hans Luther hade nämligen 8 barn, 4 söner och 4 döttrar som dagligen liksom de sjelfva behöfde bedja: »vårt dagliga bröd gif oss i dag.»

Så fort den lille Martins begrepp begynte utvecklas fick han börja besöka skolan. Han uppfostrades mycket strängt och fick ofta, för ytterst små förseelser uppbära ganska hård aga. Men till god husordning hörde äfven, jemte passande tukt, en flitig bön. Modren nedlade redan tidigt hos den lille Martin lefvande håg för stilla huslig fromhet och vande honom, innan han knappt ännu kunde tala, att i bönen anropa sin himmelske fader.

Vid 14 års ålder sändes Martin till Magdeburg der han begagnade Lollbrödernas latinskola. »Der gick denne gosse, liksom mången annan ärlig och välmående mans barn omkring och sjöng för allmosor sitt *panem propter Deum*, (gif mig bröd för Guds skull.) Det som en gång skall blifva stort, måste hafva en ringa början.»

Sommaren 1501 skickades Martin nu 18 år, till högskolan i Erfurt, der fadern, ehuru med stora uppoffringar, underhöll honom. Universitetets bibliotek besökte han flitigt. Der sträcktes en gång hans hand, ledd af Guds engel, till en stor bok; — det var *bibeln* på latin, som han förut aldrig sett. Samuels ungdomshistoria (1 Sam. 1: 2) var den första som föll honom i ögonen och så fängslade hans sinne att han knappt kunde lösslita sig från den härliga boken. År 1505 erhöll han magistervärdighet och fick nu sjelf börja undervisa studenter. Fadrens önskan var att Luther skulle blifva jurist hvarför han äfven började studera lagfarenhet. För lagfarenheten hade dock Luther ingen smak; deremot kände han mera böjelse för det andliga ståndet, för hvilket han ju ock var af Gud bestämd. Bibeln blef nu kärare än alla juridiska böcker i verlden. Hans samvete började oroas, hans tro kämpa hårda strider och med ängslan tänkte han nu på att föra ett heligt lefverne, afsäga sig verlden och gå i kloster. 15 juli 1505 bjöd han ännu en gång till sig sina bästa vänner då de fröjdade sig med musik. Fruktlösa voro deras bemödanden att kvarhålla honom. Dagen derpå inträdde han i Erfurts Agustinerkloster och iklädde sig der munkdrägten. Först när klosterportarne slutits bakom honom tog han skriftligen afsked af sina föräldrar och vänner. Detta var en sorglig underrättelse för Luthers föräldrar och hans fader uppfyldes af vrede. 1507 den 2 maj prestvigdes Luther då han fullständigt försonades med fadern.

Från klostercellen i Erfurt törde nu Gud Martin Luther in i ett offentligt läroembete. Kurfursten af Sachsen, Fredrik, med tillnamnet den vise, hade 1502 stiftadt ett universitet i Wittenberg och till detsamma skulle anskaffas dugliga professorer. Bland andra föreslagna märktes äfven Martin Luther. Kurfursten kallade honom och Luther lydde kallelsen. 1508 begaf han sig till Wittenberg in i det offentliga lifvet och sitt vigtiga embete.

Här uppträdde han, väpnad till het strid och kamp för Herrens sak.

1510 föreslog Luther, i Augustinerordens angelägenheter en resa till Rom. Här fick den fromme Luther se Roms gräsligheter, dess penningebegär, sedeslöshet och lastbarheter uti alla samhällsklasser, synnerligen bland de andlige, alla grader igenom, ända upp till påfven sjelf (den krigiske Julius II,); han såg den grofva, köttsliga lusta och fräcka gudsförnekelse som rådde bland de flesta af Kristi tjenare; han såg det gyckelspel, hån och begabberi, de bedrefvo med heliga ting. Hvad som dock mest af allt kallade Luther på den offentliga stridsplatsen var dock det afskyvärda ofog, som i närheten af Vittenberg bedrefs med den skymfliga aflatshandeln, eller påfundet att för penningar lemna befrielse från de syndastraff, hvilka man måste göra bot såväl i detta lifvet, som i skärselden.

1512, den 19 oktober blef Luther högtidligt beordnad till doctor theologiæ, hvartill hans kurfurste betalte omkostnaderna; tillika blef han doctor biblicus, den förste professor, som hållit föreläsning öfver de bibliska böckerna.

Såsom doctor i den heliga skrift ansåg sig Luther böra ifra emot sådant syndigt ofog som att sälja aflatsbref. Han förgrymmades i anden, predikade offentligt emot aflatskrämeriet och anslog å slottskyrkodörren i Vittenberg, Allhelgonaaftonen den 31 okt. 1517 sina namnkunniga 95 theser emot aflatens missbruk och missförstånd jemte uppfordran till en hvar som det försmådde, att deröfver disputera med honom. Inom 14 dagar flögo dessa theser genom hela Tyskland och inom 4 veckor genom hela den kristna verlden »liksom sjelfva englarna varit de budbärare, som förde dem till menniskornas öron.» Öfversatta på tyska och andra språk spriddes de hastigt i oräkneliga exemplar.

Dessa theser blefvo, utan att Luther sjelf anade det, signalen till en kamp, hvilken liksom en gnista, kastad i en torr halmsäck, snart upplågade i en klar flamma.

En af Luthers häftigaste motståndare var den lärde professorn i Ingolstadt Johan Eçk. Denne hade inlåtit sig i en skarp tvist med professorn och statspastorn i Wittenberg. Anders Bodenstein från Karlstadt, Luthers ifrige anhängare, och antog, för att såsom han skrytsamt utlät sig grundligt öfvervinna kätteriet, gerna sin motkämpes inbjudning till en stor disputation i Leipzig. Denne egde rum 1519 i Leipzig på slottet Pleissenburg i närvaro af den reformfiendtlige hertig Georg af Sachsen och räckte innemot tre veckor. Såsom hufvudkämpar uppträdde Eck, Karlstedt och Luther. Flere hundra studenter beväpnade med spjut och hillebarder hade följt med från Vittenberg till Leipzig, för att skydda sin lärare. Häftiga meningsutbyten skedde och vid slutet tillskrefvo sig begge partierna segern. Antalet af Luthers vänner men äfven af hans fiender ökades. Vid denna disputation såg Luther för första gången den man, som på reformationens gång utöfvat ett så vigtigt inflytande, Filip Melanchton, Luthers närmaste embetsbroder och trognaste vän.

Tysklands uppmärksamhet riktades nu på det nya kejsarvalet hvilket genom Fredrik den vises bemedling träffade kejsar Maximilians sonson, konung Karl af Spanien. Luther använde denna korta tid af lugn till allt djupare forskningar i skriften och den kristna kyrkans historia. Eçk hade under tiden ilat till Rom och återvände, rasande af hämnd, med en påflig bulla, i hvilken Luther kallades en kättare m. m., brännandet af hans skrifter befaldes och han sjelf förklarades i bann, om han icke inom 60 dagar återkallade sina kätterier. Hvar och en blef, vid straff af bannlysning, uppmanad att icke skydda honom, utan utlemna honom till Rom. Slutligen uttalade Luther offentligen, genom en djerf handling, sin skillsmessa från påfven och dennes menniskoläror, i det han den 10 december 1520 framför Elsterporten i Vittenberg lät antända en eld och deruti, i närvaro af studenter och doktorer, inkastade den påflige bullan med egen hand.

I början af 1520 utfärdades en ny påflig bulla, som uttalade ovilkorligt bann öfver Luther. Det oaktadt anhöll Karl V att kurfursten måtte till kejsarens första riksdag i Worms medföra Luther för att derstädes låta honom af förståndiga och lärda personer förhöras, En kejserlig kallelse, dateras, 6 mars ankom tillika med lejdebref hvari Luther befaldes att inom 21 dagar infinna sig i Worms. (Forts.)

Martin Luther.

(Ur "Fosterlandet" af Erik B.)

Ensam mot katolska läran Martin Luther trädde upp
Med ett bröst, som brann af kärlek för det rätta, brann af hopp,
Modigt gick han fram i striden, trotsande förakt och hot
Utaf kejsare och påfve hvilka stodo honom mot.

Ty i skuggan utaf korset vägen ständigt bar framåt,
Fastän fienderna alla lade för hans väl försåt,
Fast hans vänner honom bådo lägga ned en fåfäng strid,
Lyda kyrkans öfverherde, lefva uti lugn och frid.

Inför konungar och furstar höjde munken djerft sin röst,
Endast uppå bibelns lära stödjande sitt hopp. sin tröst
Och när måttet blifvit rågadt och han lystes uti bann,
Brände Luther påfvens bulla, den han orättfärdig fann.

Emot Herrens Jesu stridsman ondskans härmakt var för svag.
Och till den förföljdes skara kommo flera dag för dag
Midt i medeltidens mörker vunno hjertan ljus och frid.
Hvilka uti ångest kämpat mången hård och bitter strid.

Löst ur bojan kristendomen sent omsider frihet fick,
Fastän vägen fram till målet genom krigets fasor gick.
Och i dag i skilda länder samlas man i Herrens hus
För att tacka Gud, som genom Martin Luther sände ljus.

Trofast öfver nordanlanden håller Herren än sin hand
Än den rätta tron förkunnas uppå Sveas fria strand,
Och ännu som förr i tiden under glädje, under sorg
Ljuder reformatorns stridspsalm: »Gud är oss en väldig borg!»

I arresten.

(Fri bearbetning)

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Han strök sig några gånger öfver den slätrakade hakan, grep derpå sin hatt och begaf sig långsamt ned för trappan till arresten.

Vilhelm Ström blef i högsta grad öfverraskad, då dörren redan så snart gnisslande vände sig på sina hakar. Hans förvåning nådde emellertid sin höjd, då han i den oväntade gästen igenkände rektor Samuel Müller.

»Nå, Schtrem?» började den värdige pedagogen.

»Hvad önskar herr rektorn?» svarade lärjungen i en ton, som röjde den mest afgjorda hallstarrighet.

»Jag ville bara öfvertyka mik, om tu har kommit till besinningk och inser att ett så tålikt uppförante, som tu viset, er icke förenligt med schkolens och dischiplinens värtighet . . .»

»Jag inser visst icke . . .»

»Hvat säker tu, Schtrem? Tu sätter tig alltso ännu på tine höke häcshter! Men tenk bare en gank hvad tu schkulle göre, om tu vore i mitt ställe! Schkulle tu icke ta tenne oartike, öfvermotige schlyngel, Vilhelm Schstrem, ordentlikt i öronen? Schkulle tu icke?»

»Herr rektor . . .»

»Tu har gjort tik saker till en förbrytelse, som jak altrig schkulle tilltro en anschständik ung gosche af reschpektabel familj, och jak schkall säka tik nåket: Näschta gank tu gör nåket dumt schtreck, så relekterer jak tik från schkolen.»

»Relegerar mig . . .»

»Ja, Schtrem, utann fidare relekterer jak tik. Jak råter tig terför att vara schnäll och hörre opp met te ter tumheterna, som tu sannerliken altrik har nåken äre af. Jak säker än en gank: sätt tik i mitt schtälle!»

Vilhelm Ström lät sitt hufvud eftertänksamt sjunka ned på bröstet. Han kände med sig sjelf att den relegtering hvarmed rektorn hotade, blott var en tidsfråga. Plötsligt for en demonisk tanke genom hans hjerna.

»Eftersom jag ändå en gång skall jagas från skolan, så kan det gärna ske genom en epokgörande händelse», sade han till sig själf.

Han smålog, liksom en förbrytarehjälte i en modern sensationsroman plägar småle efter en fullbordad missgerning och sade derpå med dämpad röst:

»Ni menar alltså, herr rektor, att jag bör sätta mig i ert ställe?»

»Ja, Schtrem, tet mener jak.»

»Nåväl, när herr rektorn sjelf vill så ha det, så önskar jag herr rektorn mycket roligt!»

Med dessa ord sprang han ut genom dörren slog denna i dubbelt lås och öfverlät den olycklige rektorn i hans oväntade öde.

»Schtrem! Hvat er tet tu gör? Jak kör tik från schkolen retan i tak! Vill tu öppne schtrax! Schtrax, säker jak!»

»Jak gifer er to timmers arrescht«, svarade Ström med komisk värdighet. »Ni har sjelf sagt, att jag skulle sätta mig i ert ställe.»

»Schtrem! Tet plir en olycka af! En olycke, säker jak! Öppna schtrax! Jak befaller tik tet!»

»Ni har icke mera något att befalla! Nu är jag rektor! Ni är skolynglingen Ström! Vill ni vara lugn bara! Jak tåler ingen motsäkelse.»

»Käre Schtrem! Jak schkall tillgifa tig för tenne gank! Öppna nu vackert! Tu schkall schlippe met et lintrigare straff. Jak schkall icke köra bort tik, tet lofvar jak! Hör tu, Schtrem!»

Men den »käre Schtrem» hörde icke. Han hade redan smugit sig upp i korridoren och skyndade sig nu ned för trappan att fullborda sin segerrika flykt.

Då han kom till vaktmästarens dörr, fick han ett nytt och, efter hans egen åsigt, lyckligt infall.

Han kikade in genom nyckelhålet. Pettersson stod på en liten trappa med ryggen vänd mot dörren och ansträngde sig med att klistra ett stort stycke papper på väggen. Vilhelm Ström ringde varligt på och ropade derefter in i rummet med det renaste Müllerska uttal, hvaraf han var mäktig:

»Nu kår jak, Petterschon. Var kod och passa på Schtrem. Ten schlyngeln uppför sik som han vore kalen. Han er noch fräck att hålle på met sine tumme schtreck. Låt mik icke schtöre ert arbete. Jag vill bare säka er, att ni unter inga vilkor får schläppa ut honom. Den schlyngeln schkulle utan fidare schpringa sin väk. Hör ni, Petterschon?»

»Som herr rektorn befaller. Jag ber ödmjukast om ursäkt att herr rektorn träffar mig här . . .»

»Blif ni mans lugnt vit arbetet och gör ert klischteri färtig. Nu kår jak. Atjö!»

Vilhelm Ström gick samma väg tillbaka och närmade sig arrestens ensliga trakt.

Rektorn var hörbarligen rof för ett fruktansvärdt raseri. Nu lät det också, som om han hade upptäckt klockströngen, ty i samma ögonblick Ström gömde sig bakom en vaktmästarefamiljen tillhörigt jättestort klädskåp, genljöd huset af ringklockans ihållande larm.

»Hjelp!» tjöt den fångne rektorn. »Hjelp! Peterschon, jak kör er bort från er plats, om ni icke ökonplicklig kommer och öppnar! Hjelp! . . . Hjelp!»

Pettersson blef af det fraktansvärda larmet uppskrämd från sitt fredliga arbete och syntes snart i korridoren utanför arresten. Den spetsfundige Vilhelm Ström tryckte sig fastare in i sitt gömställe. Rektorn hade utmattad och kraftlös satt sig på den enda högst tarfliga trästol, som fans i arresten. Hans bröst häfde sig våldsamt och hans näsborrar arbetade i samma tempo som en stor blåsbälg.

»Herr Ström», sade den hedervärde vaktmästaren i det han liksom varnande bultade på dörren till cellen, »det går inte, det säger jag er.»

»Gut vare lotvat, att ni ändtligen kommer, Peterschon! Öppna schtrax! Ten eläntike schlyngeln har schpärrat mik in här. — Tet är himmelschkriande!»

»Jag säger er, herr Ström, att det der skämtet kan komma att stå er dyrt! Jag har särskildt lagt märke till att ni har vågat att kalla herr rektorn en eländig slyngel!»

»Men är ni tå rent kalen, Petterschon,» utbrast rektorn i en ton som röjde den högsta förbittring. »Jak säker er ju, att tet är Schtrem ten eläntike schlyngeln, som har schpärrat mik in här, tå jak kom tör att besöka honom och tale till hans samfete! Gör nu inga omständighete, utan öppna schtrax!»

»Ni tror visst att jag är mycket dum, herr Ström! Jag har talat med rektorn för ett ögonblick sedan och han har på det strängaste befalt mig, att jag på inga villkor får släppa er ut. Och nu råder jag er att ni uppför er hyggligt och låter klockan få vara i fred, annars så . . .»

»Petterschon! jak schkall sätta er i täschtning, tertör att ni har beröfvat en oskyltik man hans frihet.»

»Hör nu, herr Ström, jag vill med er tillåtelse säga er, att detta evinnerliga efterrapande af herr rektorns stämma, är på det hela mycket barnsligt. Visserligen talar vår gode rektor en liten smula genom näsan, men ett så afskyvärdt snörflande, som ni nu går på med, hör man dock ej hos honom. Och nu säger jag er tör sista gången, att ni skall vara lugn och uppföra er på ett passande sätt, derest icke . . .»

»Och jak försäkrar er än en gank på ära och samfete, att ten ter eläntike, fördömte schkurken har schlakit törren i lås efter mik uten att jak kunte veta hvat han hate i sinnet! Petterschon! Menske! Åschna! Ni måste väl känne mik! Ni måschte väl kunne hörre att tet er jak!» (Forts.)

Mysinge hög.

Knapt någon annan del af vårt land är så rik på minnesvårdar från forntiden som Öland. Öfver alt mötes ögat af tättsådda ättehögar och med väldig styrka sammanförda jättestugor eller kummelgrottor, omvexlande med i slagordning ställda bautahällar. Här och der ser man till rättvisans upprätthållade helgade tingsstenar, resta under allfaders ögon, hvartill kommer en mängd stenrör, skeppsformer och offerhögar. Alla dessa minnesmärken hänvisa till ett slägte, som föddes med nordens kraft och lifvades af dess mod. Från vikingatiden finnes ännu tretton borgar kvar på Öland, och traditionen omtalar flere. De äro alla ringformiga, uppförda utan murbruk och ofta med 5 till 6 meters tjocka murar. Bland alla dessa minnesmärken intager Mysinge hög främsta platsen så väl för sin ålder som för den mängd sägner, hvilka äro förknippade med densamma. I vidskepelsens dagar, ja äfven långt in i vår »upplysta» tid ansåg allmogen denna ättehög vara bebodd af lefvande, fast för dagsljuset skygga varelser, hvilka om natten fröjdas och dansa, men om dagen aldrig visa sig.

Den namnkunnigaste af dessa var Mysingkungen eller vålnaden af en stor sjökonung med samma namn, som lefde under Frode Fredgodes tid och hade sitt säte härstädes samt efter hvilken högen fått sin benämning. Den gängse sägnen om konung Mysing stämmer öfverens med berättelsen i den poetiska Eddan och leder också troligen sitt ursprung derifrån.

Mysing var en väldig sjökonung, men drog sig nu en tid tillbaka från stridens vimmel, ty fred herskade öfver hela verlden. Under kejsar Augusti spira njöt det romerska verldsriket ändtligen fred efter sina många yttre och inre skakningar. I Judalandet föddes fridens konung, och här i höga norden herskade så djup frodefred, att ingen tillfogade en annan skada, äfven om han träffade sin faders eller broders baneman, lös eller bunden. Ingen tjuf fans, utan en guldring kunde i tre år ligga orörd vid allmän väg. Det var nordens guldålder.

Hos konung Fjolner i Sverge funnos två slafvinnor, som härstammade från jätteslägt och voro födda och uppfostrade under jorden samt egde en sådan styrka, att de efter behag kunde flytta sjelfva klipporna. Då konung Frode i Danmark en gång var på gästabud hos Fjolner, köpte han de båda slafvinnorna och förde dem hem till Danmark. Här hade Frode en kvarn med namnet Grotte, som var så tung, att ingen i Dana välde kunde draga densamma. Dessutom hade kvarnen den egenskapen, att hon kunde frammala hvad helst den malande önskade. Frode lät nu leda slafvinnorna till kvarnen och bad dem mala guld, fred och lycka åt sig.

På denna lyckokvarn malde nu de båda flickorna skatter, lust och glädje åt konung Frode; men då han ej gaf dem någon rast hvarken dag eller natt, tröttnade de omsider och önskade Frode en krigshär på halsen. Samma natt kom också sjökonungen Mysing dit med en här, öfvertöll och dödade Frode samt gjorde slut på frodefreden. Bland det myckna bytet, som Mysing förde på sina skepp, var äfven kvarnen Grotte jemte trälinnorna, hvilka Mysing befalde mala salt åt sig. Vid midnattstiden frågade de Mysing, om han ej hade nog salt, men han svarade dem blott, att de skulle mala mera. Länge hade de dock icke fortsatt härmed, förr än skeppen blefvo öfverlastade och sjönko. Af det myckna saltet fick nu hafsvattnet sin sälta, hvilket i sin ordning gaf upphof åt Östersjöns benämning Östersaltet. Konung Mysing säges ha funnit sin graf bland vågorna, och hans folk uppkastade högen till hans minne.

Uttydning af Palindromen i föreg. nr:

Stol—Lots.

Uttydning af rebusen i föreg. nr:

På tu man hand.

Meddelande.

Prenumerationen pågår fortfarande å samtliga postanstalter i riket å **När och Fjärran** med endast **1 kr. 26 öre,** inberäknadt postafgift.

Men då ej **hela** bilagan **Nya Testamentet** får medfölja som bihang, så erhålles denna genom att till Exped. af **När och Fjärran, Stockholm,** insända **postqvitto** öfver verkställd prenumeration — jemte **50 öre** i spar- eller frimärken, som utgör porto för hvarje exemplar af nämda bilaga.

Kommissionärer erhålla hvart 10:de ex. af bihanget **Nya Testamentet och Psaltaren** på så sätt, att om prenumerationskvittot å 9 ex. jemte 4: 50 i 10-öres spar- eller frimärken (som utgöra portot för de 9 ex.), insändas, så fås det 10:de **ex. gratis.**

Obs.! Tidningen medföljer icke gratisexemplaret.

Red. af När o. Fjärran.

Nyhet!

Sifferlek, ett nytt, ovanligt underhållande och lärorikt nöje under vinterkvällarne för gammal och ung. *Sifferleken* är synnerligt *tankeskärpande* och kan användas vid hemmets härd utan ringaste menliga inverkan på moral eller de allvarligaste grundsatser. Något angenämare och nyttigare nöje än *Sifferlek* finnes icke.

Sifferlek (för 4 personer) kostar med kartong, lådor och reglor 1 krona och kan rekvireras hos undertecknad mot insändandet af beloppet i 10-öres spar- eller frimärken. — Hvar och en som vill sälja *Sifferlek* erhåller 25 % rabatt, då minst fem tagas på en gång. Större belopp torde sändas kontant.

G. Eriksson,
3 David Bagaresgata 3,
STOCKHOLM.

Nya Testamentet erhålles genast om prenumerationskvittot jämte portot (50 öre) insändas till exp. af När och Fjärran, **Stockholm.**

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

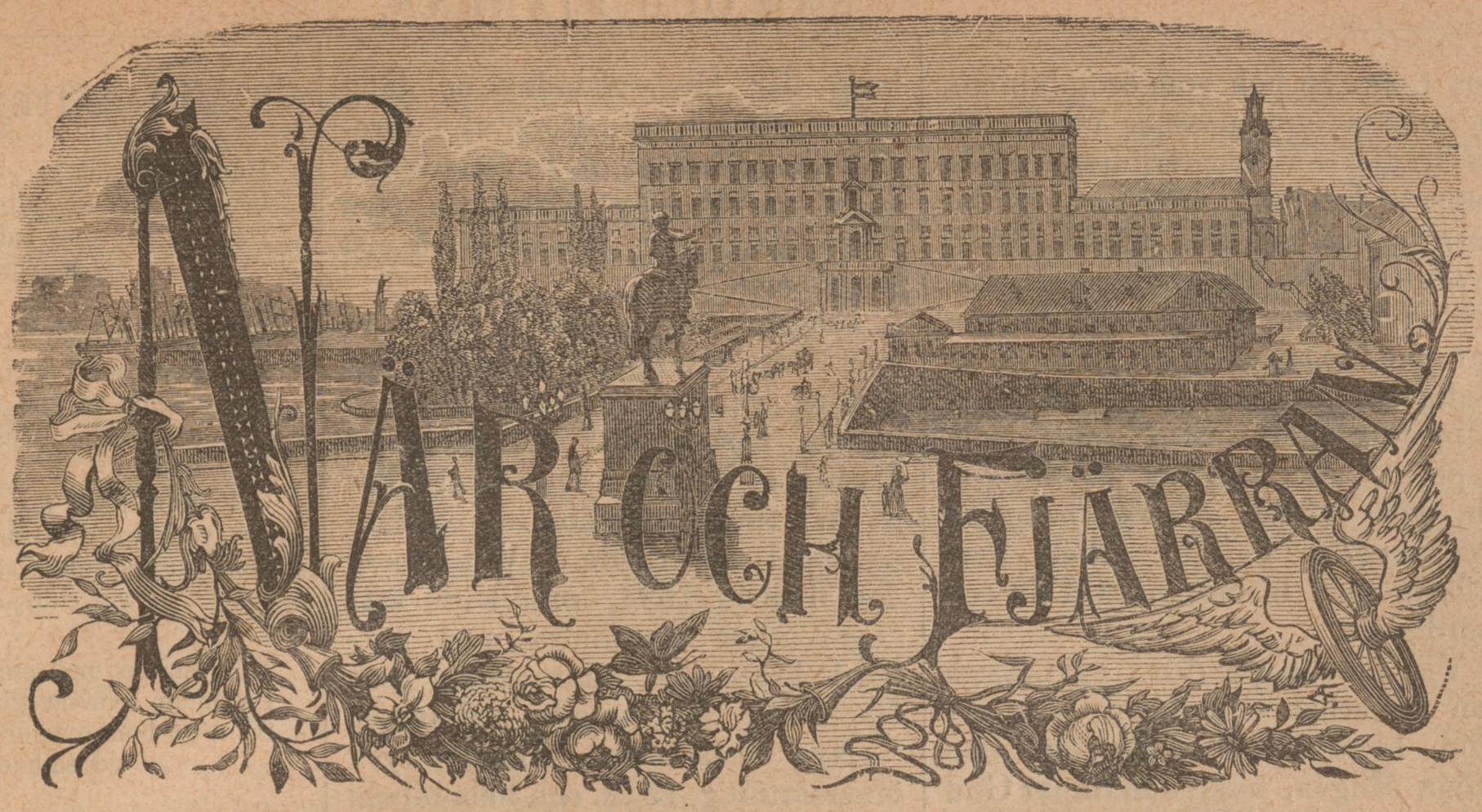

Veckotidning för hemmet.

N:o 28. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 26 November. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Wartburgs slott.

På ett högt berg ser man det stolta Wartburgs tornspiror höja sig mot himlen. På den ena tornspiran har fridens baner blifvit upphissadt och på de andra har korsets symboler blifvit uppsatta till ett tecken att inom dess murar fridens och salighetens evangelium blifvit förkunnadt.

Luther blef under en resa 1521, genom Thüringerskogen af några maskerade ryttare tillfångatagen och förd till detta slott. Det var hans egen kurfurste, som såg i hvilken lifsfara Luther befann sig och som hade utsändt dessa ryttare för att bringa honom i ett godt förvar. Luther fann inom detta slott ett gemak med alla bekvämligheter, böcker, bläck och papper, samt den bästa omvårdnad.

Här kunde han fullkomligt ostörd öfvertänka det stora verk, han påbegynt, och uti gudliga betraktelser hemta styrka till ett samvetsgrant och kraftfullt utförande deraf. Ingen må heller förundra sig deröfver att Luther, när tanken på hvad det ville säga att nära nog omgestalta en hel verld, i all dess storhet framträdde för hans själ, stundom deraf kände sig djupt nedtryckt, äfvensom att satan, för hvilken det heliga verket var idel gift och pestilentia, företrädesvis här på detta ställe lät sin motståndare erfara de hårdaste anfäktningar.

Ja, med lif och stämma bekände Luther sin mästare äfven på Wartburg. Han predikade flitigt för slottets invånare, hvilka ej nog kunde förvåna sig öfver den lärde, fromme, alltigenom anderika riddaren. Dessutom författade han flere smärre skrif-

Wartburgs slott.

ter, t. ex. en bok »om örombikten», en annan »om messans missbruk», en tredje »om klosterlöften». Här begynte han ock skrifva sin *kyrkopostilla*, en samling predikningar, hvaruti de söndagliga evangelierna och epistlarne tydligt och lättfattligt meddeltes. Men hans allra vigtigaste sysselsättning på detta klippslott eller sitt *Patmos* (Joh. uppb. 1), som han ock kallade det för, var *bibelns öfversättning på modersmålet*, hvilket arbete han utförde med beundransvärd flit och ihärdighet.

Vid tanken på den trygghet och den säkerhet som denna borg erbjöd honom, författade han den sköna sången, hvari han liknar Gud vid en *väldig borg* och *ett vapen trygga.*

Martin Luther.

(Forts. o. slut fr. föreg. nr.)

16 april skedde Luthers intåg i Worms. Mer än 2,000 menniskor beledsagade honom till herberget. följande dag kl. 4 fördes Luther inför riksförsamlingen. Blygsamt, men modigt, framskred Luther genom salen till tronen, på hvilken kejsaren satt i sin kejserliga prydnad omgifven af sin broder, erkehertig Ferdinand, 6 kurfurstar, 24 hertigar, 8 markgrefvar, 30 biskopar och prelater, jemte flere andra furstar, grefvar, adelsmän och sändebud. Man hade lagt Luthers skrifter framför honom på bordet och nu frågades i kejsarens namn om han erkände dem för sina och — ville återkalla dem. Luther bejakade första frågan men bad om betänketid för besvarandet af den andra, hvilket äfven beviljades.

Följande dag fördes Luther ånyo inför rådet. Han höll då ett försvarstal sägande bland mycket annat att han ej kunde återkalla hvad han skrifvit och slutade med de väl bekanta orden: »Här står jag, jag kan icke annorlunda. Gud hjelpe mig! Amen.» Många vänner vann Luther genom sitt djerfva tal men på kejsaren gjorde det ett gynsamt intryck Luther afreste den 26 april från Worms. På kurfursten Fredriks föranstaltande hade några vänner öfverfallit Luthers vagn i en skog i närheten af Eisenach och fört honom i säkerhet till slottet Wartburg der han vistades en lång tid och der han, såsom vi i föregående artikel nämt, författade sin *Kyrkopostilla* och öfversatte Nya Testamentet och Psaltaren på sitt modersmål.

Reformationens sak började nu åter lida skada på grund af åtskilliga vänners ovisliga nit och hotade nästan att gå under då Luther ej längre kunde kvarhållas på Wartburg utan som en räddande engel uppträdde i Wittenberg den 6 mars 1522, predikade åtta dagar efter hvarandra med oerhörd kraft och hänryckning och återställde den hotade ordningen.

Nya testamentet utkom i tysk öfversättning 1522 och hela bibeln 1534. 1529 författades Stora och Lilla Katekesen. Redan 1521 gjordes en början till upphäfvandet af presterligt celibatet (ogift stånd) och klosterlöfterna. Luther trädde i äktenskap den 13 Juli 1525 då han äktade en f. d. nunna, Katarina von Bora, med hvilken han 21 år lefde i äktenskap och blef fader till 6 barn.

Reformationens heliga sak utbredde sig nu hastigt och trängde t. o. m. öfver Tysklands gränser till Liffland och Danmark. Oaktadt många heta strider gick den framåt ty saken var ju Guds. Väl rasade ondskans magter men de kunde ej störta den sak som Gud tagit sig an.

Luthers sista verk på jorden var ett fridens verk, i det han den 23 januari 1546 med sina tre söner och en sin tjenare bröt upp från Wittenberg till Eisleben, för att stilla grefvarnes af Manfeld stridigheter. Till hans stora glädje togo de obehagliga tvisterna ett fredligt slut, och söndagen den 14 februari skref Luther till sin hustru, att »han hoppades inom en vecka åter vara hemma.» Kort derefter måste hon dock till sin stora sorg mottaga underrättelsen om en annan hemfärd. Den 17 februari inställde sig hos Luther på ett betänkligt sätt svåra smärtor och bröstlidanden. Han hade länge varit klen men nu försämrades hans onda. Han anade nu att han skulle dö. Utan märkbar oro, kval eller dödssmärtor afsomnade han kl. 2—3 på morgonen den 18 februari 1546 fridfullt och ljuft i Herranom, så att på honom väl kan besannas orden: *"Sannerligen, den som mina ord håller, han skall icke se döden till evig tid."*

Vid saltsjöstrand.

Hur skönt det är i morgonstund
betrakta solens gyllne rund —
Då hon går upp bak' skogens rand
vid saltsjöstrand.

Se tunga molnen skingras re'n
Och solen med sitt gyllne sken
tyck's hölja skogen uti brand
vid saltsjöstrand.

Och uppå höga fästet snart
Ses verldars drottning skimra klart.
Hon ljusets spira bär i hand
vid saltsjöstrand.

Hör, måsen med sitt gälla skri
i rymden sväfvar glad och fri.
Så nöjd hon bygger bo i sand
vid saltsjöstrand.

Och seglar'n — som i storm och regn
mäst' färdas — önskar söka hägn —
Å tryggad plats han går i land
vid saltsjöstrand.

O, hur skönt i aftonstund
betrakta solens gyllne rund,
Då hon går ned bak' skogens rand
vid saltsjöstrand.

Och huru underbart, det är —
Då jorden sig i slöja klär' —
beskåda himlens stjärneband
från saltsjöstrand.

H-ld B-m.

I arresten.

(Fri bearbetning.)

(Forts. från föreg. n:r)

»Hvad behagas? Kallar ni mig för åsna! Säjer ni menniska till mig! Ah, vet ni hvad, det är verkligen en samvetsfråga, hvilkendera af oss som är den största menniskan och den största åsnan! — Det har jag alldrig upplefvat. En sådan der spoling vågar kalla en ärlig gammal man åsna! Det kan ni vara sjelf, förstår ni! Men vänta ni bara!»

»Ni är en åschna och en oxe met!» utbrast rektorn förtviflad. »Ni vill alltso icke öppna?»

»Nej, det ämnar jag visst icke.»

»Kodt! micke kodt!» stönade den värdige rektorn med matt stämma. »Micke kodt! Jak blifer alltso her i arreschten. Hör ni, Petterschon, jak blifer i arreschten!»

»Det skulle glädja mig om ni en gång komme till förnuft. Men låt mig nu vara i fred. Jag har annat att göra, än att höra på era narrstreck.»

»Petterschon!» utropade rektorn med förnyadt raseri. »Jak plir

lugnt sittante her ten ena timmen efter ten antra! Förschtår ni? Timma efter timma! Som en vanartik schlyngel tål jak tenne upprörante behantl ng! Förschtår Petterschon?»

»Nu går jag min väg. Och låt mig nu se att ni håller er tyst.»

»Schtore Gut, det går omkrink för mik! Er jak då verkliken kalen? Menske, so titta då åtminschtone genom nyckhelhålet! So . . .»

»Jaså; . . . för att ni skulle blåsa sand i ögonen på mig! det fattades bara . . .»

»Så kå tå för hin i vält! Mot tumhet må sjelfva gutarne schtrida förgäfves! Men låt mik bare komme ut, säker jak! Tet schkall bli er en tyr hischtorie!»

Pettersson trippade förargad ned för trappan. Den der Ström var verkligen ett praktexemplar af oförskämdhet. Asna hade han kallat honom! Blixt och dunder! Sedan salig fru Pettersson lemnat detta jordiska hade dylikt ej händt honom . . .!

Ack ja, de der skolpojkarne, synnerligen i de högre klasserna, voro några elaka persedlar att ha att göra med.

Rektorn mätte emellertid cellen med stora steg. Hans utseende påminde om de afrikanska lejonen, som den mänskliga vinningslystnaden inspärrar i jernburar, utan att dock kunna få bugt med den stolta vilda styrka, som är egendomlig för deras ädla natur.

Med händerna på ryggen, med hufvudet på hvilket håret stod som en grå lejonman, vemodigt böjdt ned mot den högra skuldran och läpparne fast sammanpressade så vandrade han upp och ned, medan mörka, människofiendtliga tankar rasade bakom den fårade pannan.

Plötsligen kastade ett bredt fullmåneleende en upplifvande ljusning öfver hans drag,

»Tet er och blifver dock luschtigt», mumlade hhn för sig sjelf. »I sanningk! Om jak icke blef sjelf so omedelbart berört af hischtorien, so schkulle jak kunne finne ten micke rolik . . .»

Han blef ett ögonblick stående.

»Behöfer tu egentliken blykes öfer att tu har blifvet luret i fällan, Samuel? Tänk tik riktigt för! Har icke en berömt fransk kung en gank met eken hand hållit steken för en tjuf, som schkulle stjäle ett ur från honom! Och ter gifes många sådane häntelser! Och likväl omtalas tenne kung met ten schtörste beuntran i verltshishtorien. Nej, nej, Samuel! Tin värtikhet som schkolman, som metborgare och som djupsinningk tänkare har ej förloret tet minschta unter denne pinsamme situation. Var terför bara lugn, Samuel . . .!»

Han fortsatte sin promenad i en mera lugnad stämning; men efter en stund tog han åter till ordet.

»Men mine dischiplar!» stammade han bleknande. »När te nu få veta att jag har varit i arreschten! Hur schkall tet kå? Min myntikhet schkall vara schlut met samma! Och te *måschte* veta tet! Jak er förnetrat för alltit! D — hvarför gjorte I mik tette!»

»Herr rektor», hviskade en välbekant stämma vid dörren. »Ni är ännu icke förnedrad! Er myndighet är ännu oantastad.»

»Schtrem!» stammade rektorn. »Schkurk! Vanartike schlyngel! Öppna! Oppna ögonblickligen! Tu kan betrakta tik som tre ganker relekteret från schkolen!»

»Herr rektor, jag kommer för att befria er! Ni bör derföre icke föroämpa mig!»

»För att befria mik! Hvilken oförskämthet! Vill du schtrax öppna eller . . .»

»Vill herr rektorn vara god och höra lugnt på mig! Jag försäkrar att allt skall bli bra igen.»

Rektorn öfverlade några ögonblick med sig sjelf.

»Kodt!» sade han slutligen. »Jak schkall netlåte mik att höre po.»

»Ser ni, herr rektor, jag ville bara visa er, att min konst dock icke är så alldeles utan praktisk betydelse. Jag ber er förlåta om jag dervid åsidosatt något af den högaktning och vördnad, som jag hela mitt hjerta hyser för er. Herr rektor, hvad säger ni om att efterskänka mig mitt straff, taga ert hot om relegering tillbaka och tillåta mig att iakttaga den strängaste tystnad med hänsyn till hvad här har förefallit?»

»Tet kår icke! Tu får unterkå tit schtraff!»

»Jaså! Nå, farväl då, herr rektor. Ring inte för hårdt på klockan!

»Schtrem, hör tu! Jak schkall säka tik nåkot. Schtrem: Tu er i många hänseente en ovanlig gosche Schtrem . . . och jak vill för ten her ganken göra ett undantag. Öppne bare!»

»Efterskänker herr rekton straffet?»

»Ja.»

»Vill ni köra mig ur skolan?»

»Nej, för hin, nej!»

»Ge mig ert hedersord derpå, herr rektor!»

»Schtrem, tu unterstår tik . . .»

»Ert hedersord, herr rektor!«

»Kodt! Jak gifer tik tet. Oppna nu bare!»

«Strax, herr rektor. Ni vill alltså icke ha något horn i sidan till mig?»

»Nej, nej och huntre ganker nej! Vill tu nu bare schläppa ut mik!-

»Ni skänker mig alltså fullständig förlåtelse?»

»Ja, på tet filkor, att tu icke för nåken omtalar hur schvårr tu har försyntet tik. Jak har ju sagt att jak anser tik vare en ovanlik gosche, Schtrem.»

»Jag tackar herr rektorn för den goda tanke ni hyser om mig och jag ger er mitt hedersord på, att så länge ni är rektor för den lärda skolan här i vår värdiga stad sksll icke en enda förrädisk stafvelse komma öfver mina läppar!»

Och dermed öppnade han dörren . . .

Som en fången herrskare från sitt fängelse trädde rektorn ut i den fria luften. Han drog djupt efter andan och strök sig med sin högra hand öfver pannan, som om han dermed ville fullkomligt återvinna sin fattning och sin värdighet.

»Schtrem», sade han, «jak förschtår visserliken skämt micke pra men . . . tu gör mik väl ten tjensten att icke oftere efterrapa mik so, som tu nok vet . . .»

»Er önskan är för mig en befallning, herr rektor!»

»Kodt! Låt oss so ko härifrån. Klockan har ännu icke schlagit tre kvart. Tu kan alltso öfvervara ten sista telen af timmen.»

»Men skall det icke väcka förvåning, herr rektor. Hvar och en vet ju att ni dömt mig till tre dagars arrest.»

»Kodt! Så kår jak met tik upp.»

De gingo tillsammans upp för trappan.

»Petterschon!» ropade rektorn in i vaktmästarens rum.

Pettersson var på ögonblicket tillstädes och sporde tjensteifrigt hvad rektorn befalde.

»Jak har af särskilta anletningkar eftergifvet Schtrem hans schtraff», sade den värdige skolmannen.

»Ah . . .! Det är alltså derför som herr rektorn kommit tillbaka. Hm! Ja! Men hvad jag nu skulle säga, den unge herrn der var för resten mycket oregerlig. Det är icke i någon ond mening jag säger

det, herr rektor. men han uppförde sig lindrigast sagdt, som en . . .»

»Tet er pra, Petterschon. Jak vill af särteles förmiltrante omständikheter för tenne gank låta nåt kå för rätt. Ni kan hängka nyckeln till arreschten på dess vanlika plats.»

Den hederliga Pettersson skakade förundrad på hufvudet.

»So nu er tet i ortning!» sade rektorn. »Kom nu och låt oss kå upp i klaschen, Schtrem!»

De gingo genom korridoren till läsrummet och rektorn bultade på dörren.

»Förlåt, ärete herr kollega att jak schtör er», sade han i det lenaste tonfall hvaraf han var mäktig. »Jak kommer tillbaka med Schtrem. — Schtrandqvist, vill tu skrifva in i journalen: Met hänsyn till Vilhelm Schtrems ångkerfulle uppförante såk man sik föranledt att eftergifva honom det schtraff, han förekåente timma blef åtömdt. So! Och nu schkall jak icke schtöra er längkre, ärete kollega. — Har tu skrifit, Schtrandqvist? — eftergife honom tet åtömta schtraff.»

»Vill ni icke taga plats, herr rektor?» sporde den höflige matematikern.

»Jak tackar so micke, men jak har fått sitte tillräckligt i tak. Schtrem, jak hoppes att tu i hvarje hänseente uppfyller tit löfte om ett bättre uppförante för framtiten. Atjö. herr kollega!»

Med dessa ord försvann den värdige skolrektern i husets labyrintiska gångar . . .

Vilhelm Ström höll samvetsgrant sitt löfte. Från denna dag efterapade han endast de andra lärarne. Rektor Müllers person var honom helig och okränkbar.

Lika samvetsgrant höll han sitt tysthetslöfte, till dess rektorn efter ett halft års förlopp tog afsked och drog sig tillbaka till privatlifvets lugn.

Först då erforo Ströms kamrater hur det tillgått med den oväntade försoningen.

Vilhelm Ströms »uppriktiga ånger» var för stadens innevånare en källa till ett långvarigt nöje. Och den som allra hjertligast skrattade åt farcen var ingen annan än den godmodige och jovialiske Samuel Müller sjelf.

På den hederlige »Petterschon» gjorde sakens afslöjande dock det allra starkaste intrycket och han kunde aldrig riktigt hemta sig från sin förvåning öfver historien.

(Slut.)

Hvarjehanda.

From önskan.

En gammal man var bortbjuden på middag. Okunnig härom hade hans hushållerska som vanligt gjort i ordning middagen äfven denna dag, lika läcker och splendid som hittils. Gubben, som kände sig ganska hungrig, innan han gick, började äta med god aptit — och kände sig omsider ganska välmående. Tiden led, och han skulle emellertid begifva sig i väg till den inviterade middagen.

Utkommen i porten — mötte han en tiggare.

— Goa snälla herrn — gif mig en liten slant att köpa mig en brödbit för, jag är så rysligt hungrig så! — (hvarvid gubben utbrister förargad) Ja tacka Gud för det, du? Jag skulle önska, jag vore detsamma!

Tvetydigt.

(I skolan.)

Magistern: Jakob hvad gjorde Kain med sin broder Abel?

Jakob: Han förrådde honom.

Magistern: Det var inte rätt. Säg du det, Fritz!

Fritz: Kain slog ihjäl sin bror!

Magistern: Det var bra!

Epigram.

En stortjuf yttrade med smak
en gång bland vänners lag och glam:
"Att händigt ta' ur fickor *bak* —
är bästa sätt att" *ta' sig fram!*

H—ld B—m.

Brefläda

Aug. Nilsson, Sturkö, Ryd. — Den ifrågavarande tidningen är död och för länge sedan begrafven.

A. Svensson, S. Åsum — Eder önskan uppfylles. Annonsen om N. Testamentet kommer att vara inne i hvarje nummer.

Nyhet!

Sifferlek, ett nytt, ovanligt underhållande och lärorikt nöje under vinterkvällarne för gammal och ung. *Sifferleken* är synnerligt *tankeskärpande* och kan användas vid lemmets härd utan ringaste menliga inverkan på moral eller de allvarligaste grundsatser Något angenämare och nyttigare nöje än *Sifferlek* finnes icke.

Sifferlek (för 4 personer) kostar med kartong, lådor och reglor 1 krona och kan rekvireras hos undertecknad mot insändandet af beloppet i 10-öres spar- eller frimärken. — Hvar och en som vill sälja *Sifferlek* erhåller 25 % rabatt, då minst fem tagas på en gång. Större belopp torde sändas kontant.

G. Eriksson,
3 David Bagaresgata 3,
STOCKHOLM.

Obs.! I sifferlek (för 4 personer) kunna deltaga från och med 1, 2 och 3 likasåväl som 4 personer. Köpes 2:ne spel så kan det vara från och med 5, 6, 7 och 8 deltagare.

Fina och eleganta

Permar

till **Nya Testamentet** kan enhvar fortfarande erhålla genom att till exp. af När och Fjärran insända kr. 1: 35 i 10-öres spar- eller frimärken.

Om 9 permar tagas på en gång så erhålles den 10-de *gratis.* Belopp å 5 à 10 kr. torde insändas kontant.

Obs.! Ingen bokbindare i landsorten kan tillverka dylika permar till det enormt billiga priset.

Obs! Obs!

Prenumeranter å **När och Fjärran** erhålla gratis *Reformationens historia*, rikt illustrerad. Vi tro att detta arbete skall bli väl emottaget, emedan det är både lärorikt och intressant. Början utkommer, som prof, så snart som möjligt och det öfriga skall ej heller låta vänta på sig länge. — Skynda derför att prenumerera å När och Fjärran.

Sprid NÄR OCH FJÄRRAN!

Nya Testamentet erhålles genast om prenumerationskvittot jämte portot (50 öre) insändas till exp. af När och Fjärran, Stockholm.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

När och Fjärran

Veckotidning för hemmet.

N:o 29. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 2 December. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Georges Cuvier.

En vetenskapens banbrytare.

Flerfaldiga orsaker hafva gjort att botaniken tidigare blef odlad och utbildad än zoologien. Äfven sådana yttre anledningar torde dervid ha spelat en rol, som den att växter lätt kunna förvaras, om de torkas; att de i allmänhet med större lätthet anskaffas, och att samlingen af hithörande slag skryma jämförelsevis litet: nog af zoologien skrider blott långsamt framåt i jämförelse med dess mera gynnade brodervetenskap. Sedan Aristoteles grundlagt dess första period och under medeltiden blott då och då en och annan lärd, spridt ett svagt ljus öfver vetenskapen om djuren uppträder Linné. Botanikens furste inleder zoologiens andra period, men lämnar åt sina efterföljare mera en sinnrik skizz att vidare utföra, än ett färdigt system; först med den store vetenskapsman, hvilkens lefnad vi i några korta drag skola söka teckna inträder zoologien i tredje skedet af sin utveckling. Cuvier öppnade en ny bana för denna vetenskap, uppdrog bestämda gränslinier derinom och indelade särskildt de lägre djuren i bestämda klasser; han införde reda i synonymernas virrvarr och undanröjde en mängd besynnerligheter, som okunnighet, brist på metod och fanatiska föreställningar hopat på hvarandra.

Georges Cuvier.

Georges Léopold Chretien Frédéric Dagobert Cuvier. var född i den lilla staden Montbéliard, som den tiden tillhörde Würtenberg. Hans slägt härstammade från en by i Jura-bergen, som ännu bär namnet Cuvier; fadren hade med utmärkelse tjenat som krigare och hade nu dragit sig tillbaka till Montbéliard, der han blef kommendant. Vid femtio års ålder hade han gift sig och blef far för tre söner, af hvilka likväl en dog späd. Sorgen öfver denna förlust grep djupt hans maka, och det andra barn hon bar till verlden, föddes så klent att det blott var föga hopp om att det skulle tillväxa. Georges blef derför under sin uppväxttid föremål för sin mors

oaflåtliga omsorger och på samma gång dessa kröntes med den lysande framgång, att hennes andre son ej blott fick lefva, utan blef en stor man. Men denna moderliga ömhet stannade icke vid vården om gossens kroppsliga hälsa utan gälde äfven hans andliga väl. Sedan hon lärt honom att vid fyra år läsa, följde hon honom hvarje morgon till skolan, och fast hon sjelf icke kunde latin, läste hon hans lexor med honom, så att han kunde dem bättre än någon bland kamraterna. Hon satte äfven ritstiftet i hans hand och lärde honom därmed aktgifva på yttre föremål; hon väckte med goda böcker hans läslust och värde detta brinnande begär efter kunskaper, som blef drifkraften i hans intellektuella lif. När han gjort framsteg i ritkonsten, lät hon en sin slägting, stadens arkitekt taga vård om denna sida af hans utbildning o. s. v. Vid tio års ålder kunde han begagna undervisningen i ett gymnasium, der han utan svårighet lärde latinet och grekiskan, utom att han i historien och geografien samt de matematiska kunskapsarterna gick framom alla sina jämnåriga. Hvad han en gång läst tycktes han sedan alldrig kunna glömma. Hans intresse för naturhistorien väcktes af ett exemplar med färglagda planscher af den gamle Gossner, som fanns i gymnasiets boksamling och under besök hos slägtingar som egde en fullständig Buffon. Vid tolf års ålder var han fullt förtrogen med däggdjuren och fåglarne, och sysselsatte sig med att afrita och kolorera planscherna i Buffon; äfven sedan han själf gått framom denne författare, satte han honom högt och beundrade hans stil.

Genom en nära vänskap med regementskirurgen vid garnisonen i Valmont, Tessier, kom Cuvier snart i en vetenskaplig förbindelse med vetenskapsmännen i Paris. Dels genom denna och dels genom några uppsatser, han fått införda i några vetenskapliga tidskrifter, föranleddes Cuvier att resa till Paris, der man nu som bäst höll på att återupprätta de lärda anstalter, som revolutionen förstört. Han fick där snart anställning som lärare vid Pantheons centralskola och skref nu för sina lärjungar sin bekanta *Tableau èlémentaire de l'histoirie naturelle des annimaux*, som innehåller det första arbetet, der maskarna förekomma i ett strängt system. Tillfälle till ännu mera passande verksamhet gafs honom då han tillika blef biträde åt den berämda Mertrud, som mottagit plats som professor i jämförande anatomien vid Jordin .des plantes. Hela samlingen utgjorde, då Cuvier tillträdde sin befattning af fem eller sex skelett; med dessa till stam började Cuvier den samling, hvilken genom honom skulle blifva en af de första, som finnas. År 1796 inrättades National-institutet, och Cuvier, hvilkens namn nu började blifva allmänt kändt, blef en af dess förste medlemmar. Deremot afslog han ett anbud af Bonaparte att medfölja expeditionen till Egypten, emedan han ansåg sig bättre kunna handla i sin vetenskaps intresse genom att vaka öfver de ständigt växande samlingarne.

Det blefve tröttande att höra uppräknas alla de utmärkelser som föllo Cuvier till del: vid sin död den 13 maj 1832 var han pair af Frankrike, storofficer af hederslegionen m. m.

I sig själf vän af sansad frihet, hade han under ett par resor i England stärkt sina hit hörande sympatier; också motsatte han sig Karl X:s reaktionära ytterligheter. Han hade alla partiers aktning, och till och med sedan han förlorat gunsten vid Karl X:s hof bemötte honom regeringen med nästan vördnad; så ingåfvo hans helgjutna karraktär och samvetsgrannhet respekt. I sitt umgänge kunde han vara något hvad man kallar »spefogel», och mot den uppblåsta tomhetens anspråk begagnade han ett torroligt skämt.

Snöflocken.

Af Vilhelmina.

Snöflock, du luftiga, lätta och skira,
Fallen ur Vindsvalles glittrande krans
Säg mig *hvarthän?* Månn' dit bort,
för att fira
Stormarnes höfding med yrande dans?
Eller försmälter du blott, för att spira
Upp, såsom blomma, i vårsolens glans?

Dock, du ej svarar mig! — O, att jag finge
Hejda dig något, du dimmornas son!
Sända min suck med din isiga vinge,
Sända min tanke — ack .. långt härifrån!
Bores förstelnade kyss! du mig bringe,
Blott för sekunden, ett sällhetens lån!

Kom, fantasi! Hu! på dörren du klappar!
Väl jag det visste: ej borta du blef.
Lätt från det öppnade fönstret du nappar
Ord efter ord af hvad stormguden skref.
Gör mig en char af de flygande lappar...
Strödda atomer af vindarnes bref.

Ut då på färden! Vi segla, vi flyga
Högt öfver taken, i städer och land
Först dock till rosiga kinder vi smyga
Och till ett vördnadsvärdt gråskägg ibland
Fast .. *mera* fast!. . På den tusenmilsdryga
Vägen vi framila, hand uti hand

Dock — hvad är det? — Har vi kommit för nära
Vintersolstrålarnes värmande krets?
Vill icke snöcharen längre oss bära?
Sjunker den med oss från Gjallarbrons spets?
Hvad har jag nu utaf färden fått lära?...
Att af mitt öfverdåd fallet beredts.

Nyss på inbillningens pilsnabba vingar
For jag från jordlifvets dimmiga strand,
Flög i allt vidare, vidare ringar —
Kände ej gränser och kände ej band —
Dit der den eviga gullharpan klingar,
Diktens förlofvade, herrliga land.

Nu står jag åter vid fönstret, det trånga,
Åter betraktar jag snöbarnens lek,
Skådar med lust hur de jaga och fånga
Ständigt hvarann, under brottning och smek
Sist intill jorden de smyga sig — många
Tätt under roten af ask och af ek.

Må mina tankar, de ensliga, blyga,
Stora som berg och som sandkorn så små
Icke som irrande snökorn förflyga,
Icke bortdunsta i rymderna blå...
Men, intill Allmodrens sköte sig smyga,
För att i eviga skördar uppstå.

(När och Fjärran.)

Hur den ene fick vasen och den andre fångkappan.

Skiss af Lth.

Det var en afton i början af December för några år sedan. Kölden var bister och den kalla nordanvinden jagade några sparsamma snöflingor framför sig, hvilka med sina isiga spetsar stucko vandraren midt i ansigtet. Det lönte knappt mödan att slå upp rock- eller pelskragen, ty de frusna projektilerna letade sig med envishet väg fram till ansigtet, trots alla hinder.

Det gick dock an för den, som ägde en pels eller varm rock och endast behöfde skynda för att upphinna det lugna, varma hemmet, utanför hvars dörr nordanvinden och hans bundsförvandter, köld och snö, sedan kunde rasa hur mycket som helst

Värre var det för den stackars trashanken, som satt hopkrupen bakom en vedtrafve vid Tegelbacken. Skyddet var visserligen något bättre än intet; men nordanvinden, liksom anande, att der bakom fans en varelse, som sökte undkomma honom, borrade sig än rakt genom vedtrafven och före

tog en ringdans kring densamma, hvarvid trashanken skälfvande kröp tillsammans inom de trasor, som sökte skyla honom.

— Det var dock bättre derute, yttrade han halfhögt, i det han blickade snedt öfver Mälaren till holmen der borta, der behöfde man åtminstone icke frysa och svälta.

För tjortan dagar sedan utsläpptes han från fängelset efter undergången bestraffning för andra resans stöld. Han var utblottad på alt och hade sedan gårdagen icke förtärt mat.

Han ruskade på sig. Lemmarne började bli stela af köld.

— Förra natten var det ett himmelrike mot nu i den der ladan, mumlade han. Men i kväll ha de spikat igen dörren. De frukta tör uteliggare, kantänka.

Han reste sig och stapplade i väg åt Kungsholmen, yttrande:

— Den hund, som är ute på språng, kan alltid få en bit, men den, som ligger hemma, får svälta.

Han tog plats vid en lyktstolpe och framräckte sin trasiga hatt åt de förbigående. Men ingen tänkte på tiggaren; hvar och en brådskade endast för att hinna undan köld och blåst.

Då han stått der omkring en timme, påsatte han hatten, bet ihop tänderna och mumlade något, som lät som än svordom.

Derefter fortsatte han vägen fram åt Kungsholmen, vek in på en bakgata och stannade framför en port, som stod halföppen. Sedan han några ögonblick betänkte sig, inträdde han genom porten och befann sig på en rymlig gård, på ena sidan begränsad af ett stort, fyravåningshus, hvars fönster en trappa upp voro rikt upplysta. En liflig dansmusik hördes från våningen och festklädda gestalter rörde sig förbi fönstren. Derinne frös och svalt man icke; det var idel öfverflöd och glädje.

Tiggaren sökte upp en vrå af gården, der det var lugnare. Här satte han sig och förföll i dystra betraktelser.

Inom denna gård, som en gång tillhört hans fader, hade han tillbragt sina barnaår, här hade hans lyckligaste dagar förflutit. Huru annorlunda var det icke nu? Den nuvarande ägaren af gården hade kommit i besittning af densamma på ett sätt, som aldrig riktigt kommit i dagen, ty fadern, den ende som visste det, tog hemligheten med sig i grafven, då han några veckor efteråt i förtviflan bragte sig om lifvet.

Trashanken mindes ännu så väl den morgon, då den nye ägaren kom och lät utkasta de få tarfliga möblerna och alt, som tillhörde den utfattige modern och hennes fyra barn, samt jagade dem själfva på dörren. Möblerna lågo sedan i flera dagar nersnöade och sönderslagna i en hög just i samma hörn af gården, der tiggaren nu satt. Sedan dess hade han aldrig egt något egentligt hem, utan fört ett äfventyrligt lif. Den sorgfriaste tiden hade varit den, då han setat inom lås och bom.

Der uppe i den festliga våningen firades i afton värdens femtioåriga födelsedag. Många bekanta och vänner hade infunnit sig för att lyckönska honom. Själf var han vid det briljantaste lynne. Anrättningarne voro storartade och stämningen bland de talrike gästerna det gladaste.

Vid deserten höjde kamrer X., en af församlingens mest ansedde män, sitt glas för värden och framhöll i ett vackert tal dennes förtjänster, huru han från en ringa början genom egen kraft arbetat sig upp till en aktningsvärd ställning. Få män inom samhället hade öfvat en så gagnande verksamhet och utgjorde en prydnad och heder för den församling, han tillhörde o. s. v.

Värden tackade för det vackra talet, tilläggande, att han af tacksamhet mot försynen, som hittills bevarat honom vid lif och helsa och välsignat hans sträfvanden, samma afton ämnade upprätta gåfvobref à 5,000 kronor till en from stiftelse samt att han dessutom skänkte 100 kronor till extra förplägning åt församlingens fattige.

Och gästerna täflade om att betyga den ädelmodige mannen sin beundran för hans vackra tänkesätt och handlingar.

Plågad af värmen i festvåningen, begaf den ädelmodige mannen sig ned på gården för att finna några ögonblicks svalka och luft. Der upptäckte han trashanken i ett hörn och det var endast ett ögonblicks verk att förpassa denne utom porten. Derefter återvände den välgörande värden glad och nöjd, till sina lifvade gäster.

Emellertid hade tiggaren icke lämnat gården alldeles tomhändt. Under sin vistelse der hade han upptäckt en gammal säck och en liten hög jernskrot. För detta fynd, som väl ingen människa brydde sig om, kunde han väl hos en lumphandlare erhåller en så pass stor slant, att den räcker till stillandet af hans värsta hunger.

— Hvad har du der? röt en poliskonstapel mot honom, då han hade kommit utanför porten.

— Endast litet jernskrot, som jag fått derinne.

— Fått? Det skola vi höra efter.

Och rättvisans väktare hörde efter och fick veta, att trashanken icke var annat än en eländig tjuf, som borde befordras till laga näpst. Den välgörande mannen yrkade detta.

Dagarne efter festen lästes i alla Stockholmstidningar:

»Ädelmodig gifvare. — På sin femtionde födelsedag har husägaren N. N. inom Ulrika Eleonora församling skänkt dels 5,000 kronor till hemmet och dels 100 kr. till församlingens fattige».

Och några dagar senare:

»Dömd tjuf. — För tredje resan stöld dömdes i går förre kronoarbetskarlen Carl Petter Andersson till två års straffarbete och fem års vanfrejd. Värdet af det stulna uppskattades till 50 öre.»

Den ädelmodige gifvaren bär nu »vasen» och trashanken fångkappan. *Rockf.-Posten.*

En jagthistoria.

Herr Andersson är en hjertans from beskedlig människa, om han icke blir förargad. Men det blef han en dag i vintras, då han i en morgontidning läste, att en flock vargar varit synliga på Lidingön. »Det är då förskräckligt», utbrast han, »att sådana skadedjur få fritt husera i närheten af en så stor stad som Stockholm. Men jag skall minsann utrota ynglet.» Derpå kallade han sin gamla hushållerska, gaf henne nödiga instruktioner, och en half timme derefter vandrar herr Andersson med en gammal hagelbössa under armen, kruthorn, hagelpung och jagtväska, innehållande proviant för en och en half dag, vid sidan åstad mot Lidingön.

Dagen var vacker och herr Andersson kände sig helt lätt till sinnes. Han tänkte på hvilket uppseende han skulle väcka, om

han kom hem med en fyra, fem eller kanske sex stycken vargar. Hans namn skulle komma i tidningen och tvifvelsutan skulle han blifva kallad till hedersledamot i alla rikets jagtsällskap.

Upptagen af dessa angenäma tankar gick herr Andersson värdshuset förbi och befann sig snart på den till ön ledande flottbron. Hunnen nära andra stranden varseblir han — en varg, som helt ogeneradt lunkade rakt emot honom. Vår hjelte stannade, förbluffad öfver denna oförskämdhet. Skulle icke det djerfva odjuret ana oråd och taga till flykten? I alla händelser ansåg han det vara bäst att göra sig i ordning att skjuta. Han lägger bössan till ögat och väntar till dess han ser hvitögat på fienden.

Då . . . pang! . . . nej, . . . besitta, geväret klickade. Vargen är nu på några stegs afstånd. Herr Andersson börjar känna sig illa till mods. Vargen kan vara hungrig och . . . nej, rädde sig den som kan, tänker vår hjelte, kastar bössan och tar till flykten.

Så han sprang. Han hade icke på hela tjugu år sprungit så snabbt och han skulle aldrig kunnat tilltro sig en sådan uthållighet. Han kastade en halft förskrämd blick tillbaka och — o fasa! — det fruktansvärda odjuret höll jemna steg med honom, tydligen i afsigt att, då de kommit på andra sidan värdshuset, öfverfalla Andersson och i allsköns lugn äta upp honom. Ångestsvetten stod vår hjelte i pannan; han kände att han snart skulle vara dödens, men sjelfbevarelseinstinkten gaf förnyad spänstighet åt hans af skräck nästan förlamade lemmar.

Tio steg till och han är vid värdshuset. Ursinnig af skrämsel rusar han med hela sin styrka mot den stängda dörren och då den icke ger vika, upphäfver han ett ångestskri, som skulle kunnat väcka en stendöd.

»Hvad står på?» frågar en tjock piga, som kommer utrusande.

»Öppna människa!» vrålar vår hjelte. »Jag har en varg i hälarne på mig!» O, himmel, han känner något bakom sig! Nu gäller det att slåss på lif och död. Han vänder sig om.

»Caro!»

»En . . . *hund!*“

Caro, det odjuret, står med flämtande gap och viftar med svansen. Pigan står förundrad och eftertänker om hon icke har ett förrymdt dårhushjon framför sig — och Andersson mumlar klagande: »Bara en hund!»

Ordlekar och skämt.

Det är släugarne, som göre't — sa' pojken skulle lära sig skönskrifning.

* * *

»Får jag be' om löspengar» — sa' tidningspojken, ville vexla femöringen.

* * *

»Håll dig i skinnet, Pelle — sa' Pettersson, tog på sig pelsen.

* * *

»Gladt och trefligt» — sa' Göteborgaren, föll omkull på isen.

* * *

»*Miss*-tag» — sa' polisen — fick fatt i ett engelskt fruntimmer.

* * *

»De va' tur» — sa' notarien, vann en peruk på lotteri.

* * *

»Nu skall man ut och sprätta» — sa' skräddar'n om söndagsmorgonen.

* * *

»Ingenting att fästa sig vid» — sa' han, som ramlade utför bergväggen.

* * *

»Verlden är upp och ned» — sa' fotografen, tittade i cameran.

* * *

»Kvistigt det här» — sa' Pelle fick smaka riset.

* * *

Det va' baddar'n hva den der hatten klä'r dej bra, Pelle!

Ja ser du Janne — det är just *hufvudsaken* det!

Hallåh!

Prenumeration pågår fortfarande å **NÄR OCH FJÄRRAN** och torde var och en som önskar sig ett fint illustreradt Nya Testamente till julen, skyndsamt prenumerera å närmaste postanstalt med kronor 1:06. Portot (50 öre) för bilagan jämte prenumerationskvittot torde insändas till exp. af När och Fjärran, Stockholm för erhållandet af Nya Testamentet. Ett profnummer af **Illust. Reformationshistoria**, kommer snart att medfölja tidningen

Permar fina och eleganta, med skinnryggar och pressningar i guld, finnas fortfarande till NYA TESTAMENTET å ett pris af 1; 35; Insänd beloppet till tidningens exp. så erhållas de samma genast.

Passande till Julen!

Å Tidningen Fosterlandets Expedition, Stockholm, finnas följande böcker och planscher att köpa:

Himmelsbröd och Tröstedryck, lifsord för hvarje dag i året med verser för Herrens pilgrimer. Efter nya bibelöfversättningen ntarbetad af Predikanten K. A. Johansson. Pris pr ex.: häft. 50 öre; 5 ex. 2 kr ; 10 ex. 3: 75; 20 ex. 0 kr. — Klotband pr ex. 1 kr.; för 5 ex. 4 kr.; 17 ex. 7: 50; 20 ex. 14.

Kristi Pinos Historia af A. W. Dahlgren. Pris pr ex. 30 öre; 5 ex. 1: 30; 10 ex. 2: 50 20 ex. 4 kr. Detta häfte, som är tryckt på fint papper och med 11 fint utförda illustrationer, belyser fullständigt vår Frälsares lidarde och död.

Den förlorade sonen, betraktelse öfver Luk. 15: 11—24 af Pax. Pris pr ex. 25 öre; 5 ex. 1: 15; 10 ex. 2: 10; 25 ex. 5 kr.; 50 ex. 9: 75; 100 ex. 16: 67. Denna broschyr är af ett sådant innehåll, att **hvarje** yngling och jungfru bör läsa den.

Jultankar af A. V. Dahlgren. Pris pr ex 40 öre; 5 ex. 1: 75; 10 ex. 3 kr. — Boken är **fint illustrerad** och försedd med ett vackert omslag i blått färgtryck samt innehållande 12 religiösa berättelser och poem. En för ung och gammal nyttig och passande lektyr.

Kristus inför Pilatus. Tryckyta 30×46 cm.

Kristus på korset. Tryckyta 27×46 cm.

Olyckskvällen i Stockholm den 23 Sept. 1885. (Kristina Nilssons gratiskonsert vid Grand Hôtel, framställd i fyra tablåer.) Tryckyta 17×24 cm.

Dessa tre mycket tilltalande taflor äro tryckta på fint elegant papper och kunna utgöra en riklig väggprydnad för hvarje hem. — Pris pr st. (alla tre) 40 öre; 15 st. 1: 75; 30 st. 3: 25.

OBS.! Likviden för böcker och planscher kunna sändas i postsparmärken eller 10-öres frimärken.

Nyhet!

Sifferlek, ett nytt, ovanligt underhållande och lärorikt nöje under vinterkvällarne för gammal och ung. *Sifferleken* är synnerligt *tankeskärpande* och kan användas vid hemmets härd utan ringaste menliga inverkan på moral eller de allvarligaste grundsatser. Något angenämare och nyttigare nöje än *Sifferlek* finnes icke.

Sifferlek (för 4 personer) kostar med kartong, lådor och reglor 1 krona och kan rekvireras hos undertecknad mot insändandet af beloppet i 10-öres spar- eller frimärken. — Hvar och en som vill sälja *Sifferlek* erhåller 25 % rabatt, då minst fem tagas på en gång. Större belopp torde sändas kontant.

G. Eriksson,
3 David Bagaresgata 3,
STOCKHOLM.

Nya Testamentet erhålles genast om prenumerationskvittot jämte portot (50 öre) insändas till exp. af **När och Fjärran, Stockholm.**

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

När och Fjärran

Veckotidning för hemmet.

N:o 30. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 10 December. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

En mänsklighetens välgörare.

Professor **Robert Koch**, hvars porträtt i dag pryder vår tidning, har på senaste tiden låtit mycket tala om sig. Vi tveka ej att kalla honom en mänsklighetens välgörare, ty genom upptäckten af ett botemedel mot lungsot, detta fasaväckande plågoris som hemsöker mänskligheten, har han skapadt sig ett namn, som aldrig skall dö.

Professor Robert Koch föddes den 11 December 1843 i Clausthal i Harz, der hans fader var anställd vid bergverken. Han studerade medicin i Göttingen 1862—1866, blef sedan assistent vid Allgemeines Krankenhaus i Hamburg och slog sig derefter ned som praktiserande läkare i Langenhagen vid Hannover 1866. Snart nog flyttade han emellertid till Rockwitz i Posen, år 1872 erhöll han plats som distriktsläkare i Wollstein i Bomat. Samtidigt med att på 1870-talet fransmannen Pasteur upptäckte mjeltbrandssporerna hade emellertid äfven **Robert Koch** kommit till ett liknande resultat. På grund häraf erhöll han kallelse till Berlin och ditflyttade 1880 som ordinarie ledamot af medicinalstyrelsen samt fortsatte der sina studier. 1882 upptäckte Koch

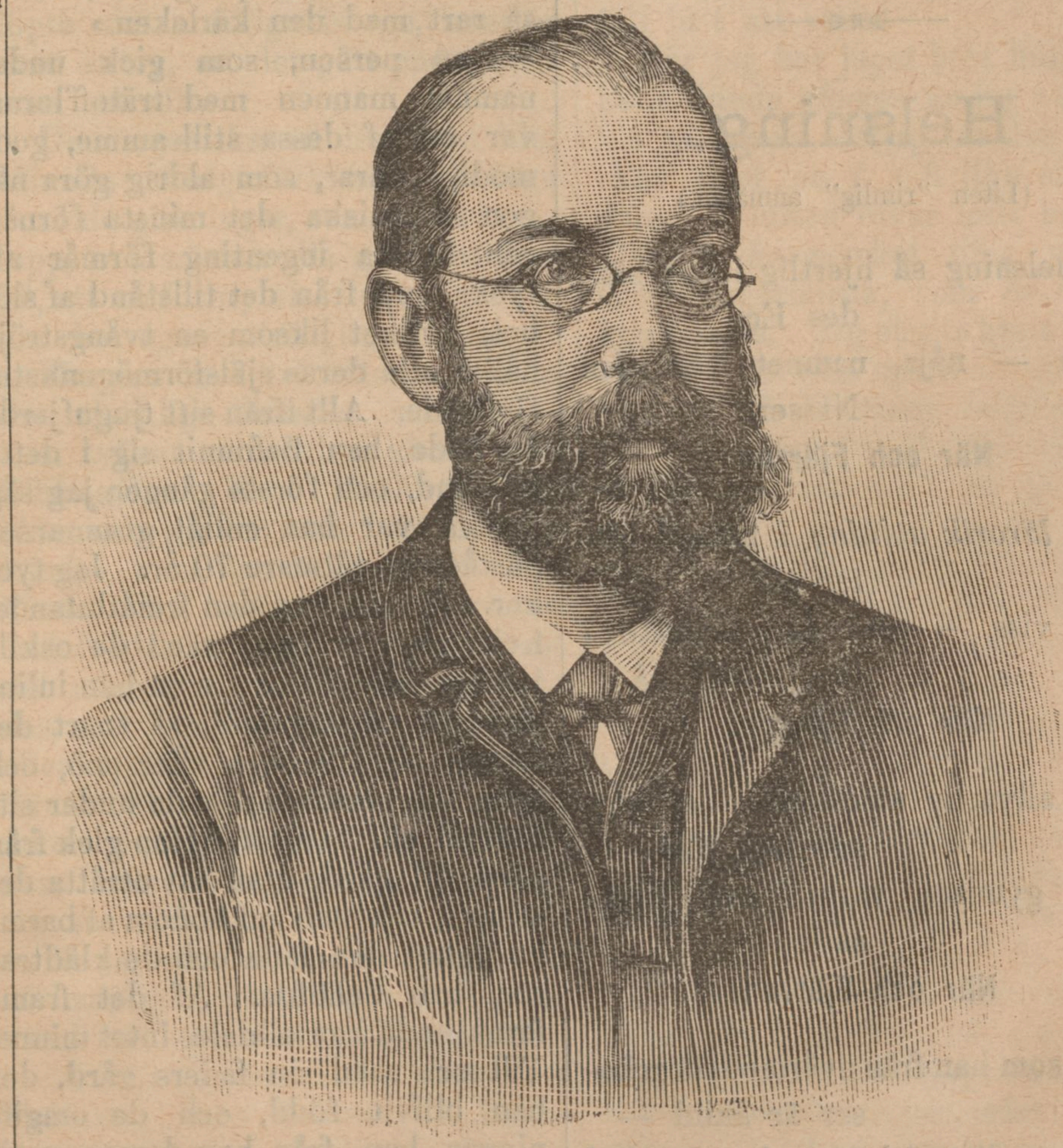

Professor Robert Koch.

tuberkelbacillen, d. v. s. de mikroskopiska odjur, som inom människokroppen framkallar och utvecklar bl. a. den sjukdom, som kallas lungsot. För att upptäcka något medel för att förhindra bacillens utveckling och fortplantning har professor Kochs arbete och ansträngningar under de senaste åren gått ut på och har han nu, vi skola hoppas det, lyckats i sina outtröttliga sträfvanden.

Titeln regeringsråd erhöll Koch efter sin upptäckt af tuberkelbacillen, och 1883 erhöll han uppdrag att såsom ledare för en tysk *kolera*-mission begifva sig till Egypten och Indien, der detta mänsklighetens andra plågoris skulle blifva föremål för särskilda forskningar. Denna resa ledde till kolerabacillens upptäckande och då Koch år 1884 återkom till Tyskland belönades han rikligen samt utnämdes 1885 till professer vid medicinska fakulteten i Berlin.

Genom tidningarne erfara vi dagliga underrättelser från Berlin och vi hoppas att hans upptäckt skall blifva till stor välsignelse för alla land.

Helsning.

(Liten "rimlig" anmälan.)

En helsning så hjertlig i dag sändes Er
Ifrån — nåja, namnet härnedan Ni ser:
När och Fjärran.

Den *lärorik läsning* i mängd hittar på —
Var viss — som den främste i ledet skall stå
När och Fjärran.

Fast allvarlig stundom — ej sorgsen han blir —
Men gynnare varm utaf lifvets satir —
När och Fjärran.

Och som han från svårmodets gränser är skild —
Han treflig förblifver i ord och i bild —
När och Fjärran.

På *tankar* och *småplock* alls icke han spar —
Och *bitar på vers* och på *prosa* han har —
När och Fjärran.

Ja — vinner han blott sin publiks sympati —
Af *text* skall han bjuda *än större parti* —
När och Fjärran.

Sist: Pronumererar Ni blott på ett år —
En värdefull bok genast *gratis* Ni får!
När och Fjärran.

Mannen med trätofflorna.

"Det är så rart med den kärleken», sade mannen med trätofflorna, då vi sporde den stackars dåren, hvarför han beständigt släpade med trätofflorna under armen. »Det är något, som ni icke förstå er på gossar, det är så rart med den kärleken.»

Den person, som gick under namnet mannen med trätofflorna, var en af dessa stillsamme, godmodige dårar, som aldrig göra någon människa det minsta förnär, och hvilka ingenting förmår att rycka upp från det tillstånd af slöhet, hvilket liksom en tvångströja håller alla deras själsförmögenheter fjettrade. Allt ifrån sitt tjugufjerde år hade han befunnit sig i detta tillstånd, och första gången jag såg honom var han enligt grannarnes påstående närmare 70 år. Jag tycker mig ännu se den frmåtlutande, hvithårige mannen med de oskiljaktiga trätofflorna, som han inlindade så omsorgsfullt, så snart det likade sig till regn eller snö, och som han beständigt hade under sitt hufvud när han sof. Han gick från gård till gård, utan att uträtta det minsta, och man gaf honom af barmhertighet den föda och de klädtrasor, han behöfde. Af det framfarna hade han alldeles intet minne. Till och med sin faders gård, der han blifvit född, och de omgifningar han från barndomen varit van att besöka syntes han ej mera känna igen. Icke en gång sina föräldrars eller ungdomsbekantas namn kunde han erinra sig, och då någon uttryckte sin förundran deröfver, svarade han alltid med sitt vanliga tonfall: »det är så rart med den kärleken». För öfrigt var han pratsam på sitt sätt och kunde komma fram med ganska förståndiga anmärkningar om vädret, föret, årsväxten, fisket o. s. v. Deremot tycktes hans begrepp om ställen och personer vara fullständigt utplånade, ja han kunde på intet sätt skilja den ena menniskan eller den ena platsen från den andra. Det inträffade derför aldrig, att han lade minsta märke till, att man exempelvis bygt en ny gård i den trakt, hvarest han brukade färdas. Han gick in på en sådan gård, lugn och utan spår af nyfikenhet, såsom om han hade varit der många gånger förut.

Blott en gång om året tog han sig för att uträtta något; det var några dagar före allhelgonadag, och detta arbete bestod deri, att han förfärdigade ett par nya trätofflor. På aftonen närmast före allhelgonadag voro de färdiga, och då bortkastade han det par, som han hade haft med sig hela det förflutna året, liksom om de varit utslitna, oaktadt de aldrig hade suttit på någon människas fot. Man påstod, att de trätofflor, som han i sina yngre dagar förfärdigade, varit särdeles smakfulla och nätt utstyrda, men att de i samma mån han blef äldre erhållit ett allt gröfre och klumpigare utseende. Dock tyckte han visst ännu sjelf, att de voro vackra, och han blef mycket glad, då någon berömde dem. Men ingen fick lof att röra dem af den orsak, att »det var så rart med den kärleken». Och om någon t. ex. gjorde honom uppmärksam, på att den ena toffeln var ett par tum längre än den andra, låtsade han som om han icke hörde det.

Endast en sak kunde bringa hans sinne ur den vanliga dvalan, och det var åsynen af ett fartyg. Då blef han blek af rädsla och skyndade sig bort för att undkomma synen. Vid sådana tillfällen begaf han sig gerna till skogs och kom först fram igen, då fartyget var försvunnet. Dröjde det en längne tid på samma ställe, plägade han aldrig komma tillbaka, så länge det låg kvar; han tog då vägen ofta öfver stock och sten till en annan del af sitt vandringsdistrikt, som omfattade den socken, der han var född, äfvensom den angränsande socknen. Att fråga honom om orsaken till denna besynnerliga rädsla för fartyg tjenade till ingenting; man fick blott det stående,

svaret, »att det var så rart med den kärleken».

Huru hade han blifvit sädan? Ja, det blef aldrig förklaradt. Intill sitt tjugufjerde år var han en rask och oförderfvad yngling, full af mod och lefnadslnst och dertill en duktig fiskare. • Han var son till en välmående hemmansegare, som utom sonen icke hade andra barn än en äldre, gift dotter, och som arfvinge till en vacker och väl belägen gård ansågs han som ett godt parti. Han var knappast fullvuxen, innan han förlofvade sig med en hemmasegaredotter från grannsocknen, en mycket fager och i alla hänseende bra och duktig flicka, och ingen tvifiade på, att det blifvande paret skulle komma att blifva lyckligt.

Det var fram emot hösten. BröllOppet var bestämdt att hållas nästa år, och dagen före allhelgona dag drog han åstad att besöka sin kärasta, hvars födelsedag inträffade den 1 november. Han hade bland andra presenter äfven med sig ett par vackert arbetade trätoflor, och då hennes hem låg på andra sidan af en större fjord, begaf han sig i en båt. Det var en solblank, stilla eftermiddag han företog den efterlängtade färden. Marken var ännu ej snöbetäckt och på kvällen var det vackert månsken. Icke långt från hans trolofvades hem låg i en uthamn en dansk galeas; den hade lossat korn i närmaste stad och väntade nu på förlig vind för att komma till sjös. Han passerade tätt förbi fartyget och talte ett par ord med lotsen, med hvilken han var personligen bekant. Detta hade han vid framkomsten omtalat för sin blifvande svärfar. Då det sedan började skymma, föreslog han sin käraste, att de i det vackra månskenet skulle ro ut till skeppet för att höra, om det fans att få köpa något, som de möjligen kunde hafva gagn af. Hon samtyckte och följde honom för att aldrig mera vända tillbaka. Då de icke kommo igen, gick man i flickans hem till sängs i den tro, att de blifvit bjudna ombord på traktering. Under natten blåste upp en god bris, och då man i gryningen den följande morgonen drog ut för att uppsöka de saknade, var skeppet borta. Under dagens lopp påträffades båten, som drifvit i land vid en holme, och i densamma låg den unge hemmansegaresonen i sanslöst tillstånd och med ett stort ,gapande sår i hufvudet.

Man förde honom hem, och sedan han under flere månader sväfvat mellan lif och död, började han så småningom att komma sig, så att han vid vårens inträde kunde lemna sängen. Men hans förstånds ljus var för alltid slocknadt; hvarje minne af det framfarna, af slägt och vänner var liksom utplånadt ur hans hogkomst. Om den ödesdigra nattens tilldragelser talade han aldrig, sannolikt af den orsak, att han icke mindes något.

Hans trolofvade var och förblef försvunnen, utan att man trots de noggrannaste spaningar lyckades finna de minsta spår af henne. Länge motsåg man med spänning den dag, då lotsen, som varit om bord på det nämda fartyget, skulle komma tillbaka. Men han kom icke. Efter en våldsam nordvestlig storm fann man hans sönderkrossade båt ute i skäret; af honom sjelf påträffades intet spår. Sedan man uppspårat skeppets hemort, skref presten till vederbörande myndighet, och efter någon tids förlopp anlände det svar, att man hvarken sett eller hört något om skeppet i fråga, sedan det an. löpte det nordliga Norge, hvarför man antog, att det gått under med man och allt.

Den mystiska tilldragelsen blef sålunda aldrig förklarad. Många voro de gissningar, som sattes i omlopp, och nästan alla gingo ut derpå, att en förbrytelse dolde sig bakom den ogenomträngliga slöjan.

Mannen med trätofflorna, såsom den olycklige kallades, lefde i nästan tvänne mansåldrar efter denna tilldragelse. Hans föräldrar föllo ifrån och gården kom i främmande händer, men han märkte det icke. Under sina besök i sin försvunna trolofvades hem yppade han aldrig det minsta tecken till, att han mindes, att han förut hade varit der eller tycktes känna igen sig; alla försök att väcka hans slumrande minne voro fåfänga. Blott den ifver, hvarmed han hvarje höst grep sig an med arbetet på de nya trätofflorna, visade, att det på djupet af hans själ måtte ligga en dunkel erindring om hans lyckliga dagar.

De medel, han ärfde efter sina föräldrar, voro honom till ingen nytta, och han fordrade dem ej heller. Alla hade medlidande med den stackars melankoliske dåren och tillfredsstälde gerna hans små behof. Och det var rörande att se, med hvilken barnslig glädje han mottog t. ex ett gammalt klädesplagg, och med hvilken tillfredsställelse han långa stunder kunde sitta och betrakta gåfvan.

En kall vintermorgon, då han efter hvad man visste skulle hafva uppnått en ålder af omkring 80 år, fann man honom ihjelfrusen i skogen. Han hade dragit tröjan af sig för att skydda sina kära trätofflor mot snöfallet. (V. L.)

Om flugor.

Naturvetenskaplig studie.

Flugan är af naturen begåfvad med ett dåligt samvete och kan aldrig sofva. Den stiger upp kl. 4 eller 5 om morgonen och sätter sig då på ens näsa. Det tjänar ingenting till att försöka köra bort den; den kilar kanske för en stund öfver på pannan eller upp i håret, men den kommer alltid tillbaka på näsan. Somliga påstå, att det sker, emedan flugor ha så dåligt minne. Jag tror snarare, att det beror på egensinne och en onrkefull lust att retas.

När jag har jagat bort flugan ett halft dussin gånger, är jag vanligtvis så vaken, att jag ser den i sällskap med en 7 à 8 lika sinnade dansa i luften öfver mitt hufvud. Dansen är mycket liflig vid ett slags negermusik, som de själfva komponera. Jag skulle hjertligt önska, att de ville spara sin dans till vintern, då de bättre behöfva värma sig. Det är så ansträngande en het sommarmorgon, när det hvarje ögonblick kommer en och sätter sig på min näsa för att pusta litet. Om den bara ville sitta stilla, men den har så fasligt brodtom att plocka på sin toalett och torka svetten ur sitt ansigte och så trippar den med bakbenen af danslust, alldeles som en ung flicka.

All den der lifligheten, som flugan visar, är emellertid endast förklädnad för ett mellankoliskt temperament, ty flugor äro de värsta självmördare man kan tänka sig. De hänga sig i de första bästa spindelnät; isynnerhet föredraga de ett särskildt inrättadt papper, märkt »fluggift». Attikflaskan och senapsburken på en jernvägsrestauration frukta de icke heller. Och kniper det, nöja de sig med att dränka sig i vatten eller i en mjölkflaska.

De äro också i andra hänseenden mycket ogudaktiga gökar, som häll-

re gå på värdshusen än i kyrkan. När de äro i kyrkan, är det sällan för det godas skull.

Jag känner en äldre herre, en präktig och god borgare, som aldrig grälat med sin gumma, och aldrig sagt ett ondt ord, hvarken om domare eller profeter. Han satt härom dagen i kyrkan och andäktigt hörde på presten. Hans själ lyfte sig så högt, den var nära att glömma hans lekamen, och han böjde sitt hufvud och slöt sina ögon för att bättre bruka sin andliga syn. På en gång började det att trippa öfver hans ärevördiga flintskalle, det kittlade honom i näsan och surrade och brummade, tills han plötsligt kände sig tillbakaförd till denna verldens jämmerdal. Det var en fluga, som surrade fram och tillbaka en tum framför hans näsa.

Han sökte åter att samla sitt sinne till andakt ruskade på hufvudet för att hålla flugan borta, men höll upp, då han tyckte att presten såg forskande på honom. Det föll honom in, att predikanten kanske trodde, att han uttryckte sitt ogillande om textens förklaring, och han ville för alt i verlden icke misstänkas för kätterier. Litet derefter såg han flugan tanklöst spatsera fram öfver psalmboken, låg på hyllan framför honom, och han beslöt då att göra sig af med sin plågoande. Han måttade ett slag åt det lilla svarta krypet. Naturligtvis flög flugan triumferande bort, under det psalmboken med stort buller föll ned på golfvet; hela den kristliga menigheten vände sig om och såg förebrående och förargad på den gamle mannen, som raskt böjde sig ned öfver boken, så att menigheten endast såg hans rådnande hjessa.

Dessa små flugor ha en demonisk lust att inkvartera sig i folks öron och surra och sparka, tills man står på vanvettets rand.

Jag känner en ung man, som förlorade sin fästmö för en sådan flugas skull. De gingo i sommaraftonens skymning längs en porlande bäck i den stilla skogen. Plötsligt flög en fluga in i hans öra och snurrade rundt som en kvarnvinge. Han var en mycket väl uppfostrad ung man, men likväl icke mer än människa, och han började derför påkalla en mängd märkliga onda andar, som hvarken Gud eller Jag känner. Det skulle han icke ha gjort, ty Angelika, som är en ärbar och from dam, blef grufligt förargad. Hon låg och grät hela natten, men om morgonen skickade hon ring och bref tillbaka, och nu är hon gift med en komminister på landet.

Jag hoppas för deras äktenskapliga lyckas skull, att han aldrig kommer i samma läge som den förre egaren af hennes hjerta, ty till och med om han är en engel i prestkrage, kan frestelsen bli för stark. Angelika kan nog vara lugn, hon; ty det är ett gåtfullt faktum, att flugor för det mesta lemna kvinfolk i fred.

Jag tror, att så lant sker af ridderlighet. Möjligtvis äro de endast rädda att träffa sina öfvermän i kvicksilfveraktighet. Men det aktar Jag mig att säga högt, ty husfred är ett kosteligt ting.

R. P.

Hvarjehanda.

Också en räknefråge.

Ett skålpund stearinljus kostar 47 öre vid köp af 50 skålpund, men tagas 100 skålpund erhållas desamma till 45 1/2 öre och vid köp af 200 dito 42 3/4 öre. Huru många skålpund skall man då begära för att erhålla varan *gratis?*

På bjudningen.

En kavaljer (till en annan): Rysligt — hvad jag tycker vår vän L., som sitter derborta — är sömnig utaf sig i afton!

Den andre: Undra på det — karlen heter ju *Luhr!*

Hallåh!

Prenumeration pågår fortfarande å **NÄR OCH FJÄRRAN** och torde var och en som önskar sig ett fint illustreradt Nya Testamente till julen, skyndsamt prenumerera å närmaste postanstalt med kronor 1:06. Portot (50 öre) för bilagan jämte prenumerationskvittot torde insändas till exp. af När och Fjärran, Stockholm, för erhållandet af Nya Testamentet. Ett profnummer af illust. Reformationshistoria, kommer snart att medfölja tidningen

Permar fina och eleganta, med skinnryggar och pressningar i guld, finnas fortfarande till NYA TESTAMENTET å ett pris af 1; 35: Insänd beloppet till tidningens exp. så erhållas de samma genast.

Passande Julklapp!

JULTANKAR

af A. V. Dahlgren.

Pris pr exemplar 40 öre; 5 ex. 1: 75; 10 ex. 3: — Boken är fint illustrerad och försedd med ett vackert omslag i blått färgtryck samt innehållande 12 religiösa berättelser och poem. Insänd liqviden i 10-öres fri- eller sparmärken till Fosterlandets exp., Stockholm, så erhålles den genast.

Nyhet!

Sifferlek, ett nytt, ovanligt underhållande och lärorikt nöje under vinterkvällarne för gammal och ung. *Sifferleken* är synnerligt *tankeskärpande* och kan användas vid lemmets härd utan ringaste menliga inverkan på moral eller de allvarligaste grundsatser Något angenämare och nyttigare nöje än *Sifferlek* finnes icke.

Sifferlek (för 4 personer) kostar med kartong, lådor och reglor 1 krona och kan rekvireras hos undertecknad mot insändandet af beloppet i 10-öres spar- eller frimärken. — Hvar och en som vill sälja *Sifferlek* erhåller 25 % rabatt, då minst fem tagas på en gång. Större belopp torde sändas kontant.

G. Eriksson,
3 David Bagaresgata 3,
STOCKHOLM.

Fina och eleganta

Permar

till **Nya Testamentet** kan enhvar fortfarande erhålla genom att till exp. af När och Fjärran insända kr. 1: 35 i 10-öres spar- eller frimärken.

Om 9 permar tagas på en gång så erhålles den 10-de *gr is* Belopp å 5 à 10 kr. torde insändas kontant.

Obs.! Ingen bokbindare i landsorten kan tillverka dylika permar till det enormt billiga priset.

Sprid NÄR OCH FJÄRRAN!

Nya Testamentet erhålles genast om prenumerationskvittot jämte portot (50 öre) insändas till exp. af När och Fjärran, Stockholm.

Med detta nr följer Följetongsbilagan.

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 31. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 20 December. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm David Bagaresgata 3. | 1890.

God Jul!

Julen har kommit med snö uti hågen.
Klär jorden i silfverhvit skrud.
Ytor af is sig utbreda på vågen —
På gator hörs bjellrornas ljud.

Se! Vägarne hvimla af slädar i massor,
Som kila hvarandra förbi.
Minsann nu det lättas på människors kassor —
Ty nöjet är deras mani.

Derinne man fröjdas af julklappars skara,
Som jultomten har på förlag.
Och granen är smyckad med frukter så rara —
Med prydnader — olika slag.

Soupén man serverar! Se, lutfisken ryker —
Hur läcker och god den ser ut.
Och sötgröten sedan? Hur hastigt den stryker —
Man ätit för mycket till slut.

På landet är upplyst i stuga och koja —
På marken ses rimfrostens glans.
I stugan de små höras jubla och stoja
Och fröjdas med lekar och dans.

Men glöm ej de arme, som darra och frysa,
Som sakna båd' föda och hem;
Som julkvällen stå i ett gathörn och frysa —
Vi böra ihågkomma dem!

Från kyrkan hörs flitigt malmklockorna skalla —
Från templet å isbelagd häll,
Att gamla och unga till bön sammankalla
Och fira sin julhögtidskväll.

"God Jul" *öfverallt hos enhvar höres klinga;*
"God Jul" *åt båd' stora och små.*
Ett hjertligt "god jul" vi till Er vilja bringa
Från **"När och Fjärran"** *också!*

H—ld B—m.

En Julbild.

(Skizz af H—ld B—m)

Det var Julafton!

Derute yrde snön i täta flockar utanför de små, fyrkantiga fönstren af den torftiga hyddan, under det aftonsolen så sakta, lugnt och fridfullt sänkte sig i det spegelblanka och oändliga hafvet.

Det var denna stund en högtidlig stämning i naturen!

På afstånd hördes klangen från den i närheten liggande byns små kyrkklockor, hvilka kallade till aftonbön och likasom ville säga:

»Vi skola förklara eder julens betydelse!»

En stund derpå synes en hop människor, begifvande sig till det heliga templet.

Men derinne i hyddan läste den gamla gumman Bibeln högt för de sina små. Hon läste om, huru Frälsaren om julnatten föddes i ett stall; om de tre vise männen, hvilka tackade Gud; om ledstjernan, som hade fört dem på rätta vägen — och allt detta förstodo de små barnen ganska väl, der de på båda sidor om modern sutto på sina pallar. Efter slutad läsning sade det ena af barnen:

— »Mor — de andra gossarne i byn få julgåfvor — få vi inte också sådana?» —

»Ack ja, mamma — det skulle vara så roligt!» —

— »Mina kära» — sade den gamla — »de andra barnen hafva råd att skaffa sig sådana. Vi hafva hvarken penningar eller medel att erhålla några presenter. Låt oss tacka Gud ändå!» —

I samma stund inkom en person i stugan bärande en kanna mjölk samt en karott varm, rykande gröt.

— »Stor-Mats helsar och lämnar detta till Mor Anna» — tillade budet.

Den gamla gumman blef af glädje rörd, ja — så rörd — att hon utbrast i tårar och sade:

— »Gud välsigne honom och er!»

Personen aflägsnade sig.

— »Så der barn — nu hafva också *vi* fått gåfvor på julkvällen!» —

— »Så godt — så godt» — skreko de små — medan de slefvade i sig grötfatets innehåll med de stora träskedarne, ja — så stora — att de små under måltiden fingo gröt både på näsa och kinder.

———

Och under måltiden hördes den högtidliga orgelmusiken från kyrkan och vid de båda barnens hufvuden visade sig två snöhvita gestalter med stora vingar samt med fridens och lycksalighetens rodnad i sina anleten.

Det var nu i den ringa boningen en lycklig Julafton!

Julottan.

(Ett julminne.)

Just som de bägge julljusens lågor sjönko flämtande ned i sina kopparpipor, blåste mor upp den i spiseln förut kolnade brasan och uppstämde med gäll röst:

Ett barn är födt i Betlehem,
Dess fröjdar sig Jerusalem
Halle! Hallelujah!

Den ene efter den andre ruskade på sig, vaknade och instämde i den gamla julpsalmen. När psalmen var utsjungen syntes alla mornade som lärkor; inom kort voro hästarne förspända derute på gården, sönerna tände facklor, och hela hushållet begaf sig af; kvinnorna sutto med sina stora psalmböcker i händerna. Det bar af öfver knarrande snö, med klingande bjellror, under en glittrande blank vinterhimmel; det var så kallt att hästarnes manar och karlarnes hår och skägg pudrades af rimfrost, men allas ansigten lyste af varm helsa och kraft.

Snart hördes det högtidliga dånet af kyrkans klockor; karlarna lyfte på sina hattar, och nu skimrade det gammla templet mellan kyrkogårdens träd i ståtlig ljusprakt.

Snart voro de i kyrkan, som var upplyst af hundratals lågor och inom några ögonblick fyld af folk. När psalmen enstämmigt sjöngs af folket, som den dagen tog ljudet af det lilla orgelverket, tycktes det vara full sanning i dessa ord: »Alle kristne fröjda sig i denna högtid, Hallelujah!»

Den gamle kaplanen höll en så rörande predikan, att jag sedan aldrig hört maken, och nästan hvarenda gumma grät, gubbarne nic-

J u

Likt skatorna i trädets topp,
Som fylla hela gården opp
Långt in uti den skumma natt
med lustigt lefverne och skratt.
Likt fiskar sprittande i lek,
Likt bin, som suga blommig ek,
Så fröjdas här en barnaring
Sin vackra julgran rundtomkrin

Som tonerna på skalan gå
Med stora hufvu'n eller små.
Så bland oss följer ras på ras
Än i diskant och än i bas.

n g.

Som ljusen der i kronans krans
Vi göra ock en fackeldans,
Och liksom deras lågor små
Åt höjden barnens böner gå.

När dagens kungsljus blifvit släckt
Och natten i sin nunnedrägt
Står tigande och stjernbeprydd
Och mången gåta blifver tydd —
Då samlas vi kring mor och far,
Kring dem, som gjort oss glada da'r,
Och då vill hvar och en af oss
Bli deras sista stjernebloss.

v. V--e.

kade åt hvarandra. och bjödo hvarandra på snus. Kyrkstöten behöfde icke slå någon i nacken med sin staf, mer än en enda — men det var en utsockne, en vandrande gesäll.

Efter ottesången firades högmessan, alla utan undantag stannade tysta kvar, till dess välsignelsen lästes, men då blef ett plötsligt bullrande uppbrott; alla karlarne rusade ut och kvinnorna följde genast efter; ingen hade den dagen tid att höra några kungörelser, ty de skulle till sina hästar, för att köra i kapp till byarne.

Inom kort sågs skaror af släder rusa fram åt olika håll; den som först nådde sitt hem skulle först få sin gröda bergad, så är sägnen.

Lyckan, eller rättare sagt, hästarnes snabbhet gynnade min värd, så att vi med tre par kommo först hem till byn. Detta gjorde julglädjen ännu större, vi satte oss till bords, julgalten styckades, och middagen tillbragtes under ymnig välfägnad och skämtan.

Men ölet var starkt, kort efter middagen somnade jag i en vrå, och minnes af den återstående dagen intet vidare.

På annandagsmorgonen skulle ungdomen, efter en gammal sed, kappas om hvilketdera partiet, pigorna eller drängarne, skulle först hinna sköta stall och fähus.

Om detta kappande hörde jag flere historier i byn.

På ett ställe hade drängarne på natten stängt fähusdörren inifrån, krupit ut genom en lucka och fastspikat äfven den, öfvertygade att pigorna icke skulle slippa in följande morgon i fähuset. Men de hade räknat galet, ty pigorna hade före dem krupit upp på foderskullen och gömt sig i halmen, så att de hade allt färdigt på morgonen när drängarne vaknade.

På ett annat ställe hade drängarne hällt vatten i fähusnyckelns pipa och låtit den frysa. När pigorna på morgonen togo nyckeln, hvilken som vanligt satt i knuten, kommo de i svårt beråd, trodde nyckeln var förtrollad, och måste bryta sig in.

På ett tredje ställe hade pigorna gömt drängarnes kläder, men desse brydde sig icke derom, utan rusade ut i stallet, som de voro, i blotta skjortan.

Lejonjägaren.

»Löjtnant Hügelman!» ropade värdinan.

Den ståtlige unge mannen bugade sig ursäktande för den sköna dam, med hvilken han samtalat, och skyndade till husets älskvärda fru. »Er kamrat löjtnant Windelberg har just nyss talat om för mig, att ni kallas »lejonjägaren» och fått detta namn af araberna för edra märkliga bedrifter under er vistelse i Afrika. Nu måste ni berätta för oss något af edra jaktäfventyr!»

»Ack ja, berätta!» ljöd det från alla damerna, och den redan förut intressante officeren blef dubbelt intressant i allas ögon.

Löjtnant Hügelman sökte blygsamt draga sig undan, men sällskapets upprepade böner tvungo honom slutligen att lofva berätta något.

»Tag jakten på det där stora svarta lejonet, du vet, som skaffade dig din hederstitel», sade löjtnant Windelberg; »då få damerna bereda sig på att höra något verkligt nervskakande.»

Lejonjägaren tvekade ett ögonblick, vridande sina väldiga mustacher; uppmuntrad af det spända intresse, som blickade honom till mötes ur allas ögon, började han derpå sin berättelse:

»Det är ungefär tre år sedan min obetvingliga längtan efter äfventyr förde mig till Afrika, där jag också fick min önskan i rik mån uppfyld. Jag sköt bland annat flera vanliga lejon — något som icke är så märkvärdigt eller farligt, som man vanligen målar ut det. Men blott en enda gång har jag haft det oskattbara nöjet att stå öga mot öga med ett svart lejon.

Det svarta lejonet är betydligt starkare än det vanliga bruna och mycket blodtörstigare och farligare att råka ut för. Den svarta manen, hvaraf det bär sitt namn, är lång och yfvig samt ger det ett synnerligen hotande majestätisk utseende. Det svarta lejonet är invånarnes skräck, och äfven de, som modigt taga upp striden med ett brunt lejon, bäfva för att möta det svarta, hvars blixtsnabba angrepp vanligen omöjliggör allt försvar.

Jag satt en dag hos min arabiske vän Aliben-Braham på hans

veranda och njöt af en kopp äkta, doftande mokka, då plötsligt flere förnäme araber några mil bortifrån, som fått kännedom om min ankomst, kommo ilande och i hela befolkningens namn anropade mig att befria deras ort från ett svart lejon, som där anstält fruktansvärda härjningar och senast dagen förut rifvit i stycken ett par araber.

Jag hade just afslutat en jaktfärd inåt landet, som varat två månader, och var ganska trött efter mina strapatser; men detta var ett kanske aldrig återkommande tillfälle att skjuta en af dessa svarte bestar, om hvilka jag hört så mycket talas. Jag följde därför genast med.

Efter ett par timmars vandring kommo vi till en uttorkad flodbädd i en delvis skogbeväxt dal. En frisk källa porlade i skogsbrynet, och tydliga spår visade, att »herrn med det stora hufvudet», såsom invånarne kalla sin fruktade fiende, här plägade taga sin kvällsdryck.

Så snart araberna visat mig detta ställe, fingo de mycket brådt att begifva sig ifrån det farliga grannskapet. Jag utvalde en lämplig väntplats och satte mig så att afbida lejonets ankomst. Jag nekar icke till att mitt hjärta slog en smula hårdare än vanligt.

Det dröjde länge. Den klara fullmånen skred sakta upp på det molnfria himlahvalfvet och insvepte den ödsliga dystra nejden i sitt mystiska skimmer. Af föregående strapatser och den långa väntan var jag så trött, att jag med möda kunde hålla mig vaken.

Plötsligt hörde jag ett svagt buller, och se — där kommer ett lejon med en väldig man, en best så stor och så majestätisk i sin kraft och skönhet, så att jag på alla mina jakter ännu aldrig sett dess like.

Ett stycke från källan stannade lejonet — det hade varseblifvit mig. Dess glödande ögon mötte mina, och det utstötte ett doft, undertryckt rytande, som liknade en aflägsen åska.

Det stod framför mig och erbjöd en utmärkt skottafla; mitt finger låg mot trycket men jag kunde icke skjuta utan först hafva mättat mina ögon med den präktiga synen. Två gånger tog jag sikte och rörde sakta vid trycket, men hvarje gång dröjde jag . . .»

Berättaren gjorde en paus; han var själf upprörd vid minnet af det fruktansvärda ögonblicket. Åhörarinnorna voro bleka af fruktan och vågade knapt andas. Det var så tyst i rummet, att man kunde hört en knappnåls fall mot mattan.

Lejonjägaren fortfor:

»I detta spännande ögonblick for en fasansfull tanke plötsligt genom min hjärna, och den obrottsliga pliktskänsla, som följer en preussisk officer öfverallt, gjorde sig gällande hos mig. Jag sänkte geväret: det var nämligen förbjuden jakttid . . .»

Nu bröts den förtrollning, som hållit sällskapet bundet; herrarne utbrusto i ett skallande skratt, och damerna öfverhopade berättaren med förvånade utrop och frågor. Löjtnant Hügelman bjöd med en gest tystnad och fortsatte:

»Jag var fullt och fast öfvertygad om, att lejonet nu skulle kasta sig öfver mig, och att jag sålunda skulle falla offer för min starka pliktkänsla. Sekund efter sekund borrade sig våra blickar in i hvarandra. Alla mina sinnen voro skärpta till det yttersta.

Då tycktes det mig, som blefve glimmandet i jättedjurets vilda ögon vekare, nästan mänskligt, innebärande ett förstående — ha! Tankens gnista hade sprungit öfver från öga till öga, från hjärna till hjärna!

Med en min sådan som den, hvarmed vi pläga vinka åt vakten, att han icke behöfver gå i gevär, viftade lejonet sakta med högra framtassen, nickade god mening med sitt väldiga hufvud, vände sig majestätiskt om och gick bort.

Lejonet, själf en konung, hade fattat och gillat bevekelsegrunden till min uraktlåtenhet att skjuta . . .»

(G. H. T.)

Anmälan.

"När och Fjärran" anmäler härmed sin andra årgång. Såsom förut kommer tidningen att innehålla historiska berättelser och roande episoder från när och fjärran, och skola vi försöka, att få så många originalberättelser som möjligt.

Som gratispremie medföljer 1891 **Reformationshistoria för skola och hem** af W. Redenbacher med fina illustrationer. Denna bok är särdeles intressant och innehåller den kristna kyrkans strider mot påfvedömets mörker och villfarelser. Särskildt behandlar den Luthers uppträdande och hans kraftiga ingripande i reformationsarbetet, samt huru Guds kyrka, renad från katolicismens villfarelser, slutligen framträder som en sannskyldig sådan.

Vi innesluta oss i våra vänners hågkomst och lofva att i fortsättningen som hittills göra vårt bästa.

Prenumeration kan ske å alla postanstalter och kostar tidningen nu som förut endast 1 krona (postarvodet 20 öre oberäknadt.

Kommissionärer erhålla samma vilkor som förut.

Stockholm i Dec. 1890.

Redaktionen.

Nyhet!

Sifferlek, ett nytt, ovanligt underhållande och lärorikt nöje under vinterkvällarne för gammal och ung. *Sifferleken* är synnerligt *tankeskärpande* och kan användas vid hemmets härd utan ringaste menliga inverkan på moral eller de allvarligaste grundsatser Något angenämare och nyttigare nöje än *Sifferlek* finnes icke.

Sifferlek (för 4 personer) kostar med kartong, lådor och reglor 1 krona och kan rekvireras hos undertecknad mot insändandet af beloppet i 10-öres spar- eller frimärken. — Hvar och en som vill sälja *Sifferlek* erhåller 25 % rabatt, då minst fem tagas på en gång. Större belopp torde sändas kontant.

G. Eriksson,
3 David Bagaresgata 3,
STOCKHOLM.

Nya Testamentet erhålles genast om prenumerationskvittot jämte portot (50 öre) insändas till exp. af När och Fjärran, Stockholm.

1890-1-32.
2 Vol. N. Fam. Tidskrift

Prenumeration

emottages i Stockholm å Tidningskontoren och å Tryckerikontoret David Bagaresgata 3. — I landsorten å närmaste postanstalt.

Red. o. Utgifvare:
G. Erikson,
Dav. Bagaresg. 3.

Veckotidning för hemmet.

N:o 32. | Prenumerationspris: 1: 26, postarvodet inberäknadt. Lösnummer 5 öre. | Stockholm d. 31 December. Stockholm, F. Mällborns tryckeri 1890. | Adress: Red. af När o. Fjärran. Stockholm. David Bagaresgata 3. | 1890.

Vid ett årsskifte.

Af **Lars G:son.**

Tiden hvilar ej; förgäfves
fattar du den brådes töm.
Då han kom, han bjöd dig hoppas;
då han flyr, han hviskar: Glöm!
och med tidens flöde rycks du
som ett flarn på bölja blå,
kan ej ens din farkost styra,
hur du än vill tro det så.

Du med hopp vill framtid helsa:
fruktan blandar sig deri.
Du vill glömma tid af smärta;
minnet lemnar dig ej fri.
Du vill fjättra den minuten,
som bjöd sällhet utan agg;
men han flyr, och den som kommer,
räcker dig blott nöjets tagg.

Kom en dag af ve och plågor,
nå, väl an, du bjuder: Fly!
och han dröjer, som om nästa
morgon aldrig ville gry. —
Vill du härda själ och sinne
att mot hvarje anfall stå;
tiden ler deråt och hittar
din akilleshäl ändå.

Säg, hvad står då menskan åter;
är hon slaf af ödets ok?
Lyser ingen vänlig stjärna
genom tidens sorgedok?
Har det år, som gått till ända,
spårlöst runnit mot sitt haf,
och är det, som nu har randats,
blott en ny förhoppnings graf?

Så jag frågat, och med vemod
sökte jag förgäfves svar,
ty jag glömde då att fråga,
med hvad rätt jag pockat har.
Öfver tiden står en stjärna,
ödmjukhet och tro dess namn,
och den stjärna leder säkert
vilsen seglare i hamn.

Nå, väl an! så vill jag hissa
hoppets vimpel nu på nytt.
År, som kommer, vill jag helsa,
tacksam för det år som flytt,
och, hvad tiden än må bringa,
sorgens eller glädjens bud,
minnas, att utöfver tiden
råder evighetens Gud.

Hemvännen.

Den olyckliges nyårsnatt.

(Fri öfversättning från tyskan af Lorens Hansson).

Under nyårsnatten stod en gammal man vid sitt fönster och upplyfte sina sorgsna blickar mot himlens försilfrade hvalf, der stjernorna glimmade liksom hvita näckrosblommor på en lugn vattenyta. Han sänkte dem slutligen mot jorden, hvarest ingen var så fattig på glädje som han, ty hans graf var icke långt ifrån honom, den var blott dold af ålderdomens snö och icke af ungdomens grönska; och han medförde hit blott fel, synder och samvetskval, en förstörd helsa, en fridlös själ, ett hjerta tärdt af ånger och en ålderdom full af sorg. Hans ungdomsdagar syntes åter för honom och återkallade i hans minne den sköna morgon, då hans fader stält honom vid ingången till de tvenne vägar, af hvilka den högra för till ett vidsträckt och lyckligt land, rikt på gyllne skördar, lyst af en strålande sol och fullt af änglaskaror, under det att den venstra för ned till en mörk, dyster håla, bebodd af hväsande ormar och full af gift.

Ack, ormarna hängde sig fast vid hans bröst, och giftdropparna fuktade hans tunga och läppar och han visste nu hvar han var.

Under obeskriflig ångest riktade han sina ögon upp mot himlen och utropade: »Atergif mig min ungdom! Dyre fader, ställ mig åter på skiljovägen, på det jag må välja annorlunda!»

Men hans fader och hans ungdom hade för länge sedan gått bort. Han såg irrbloss dansa öfver träsken och slockna på kyrkogården, och han sade till sig sjelf: »Se der en bild af mina dårskapsdagar!» Han såg en stjerna falla, glimma till och försvinna. »Det är en bild af mig sjelf!» utropade han med blödande hjerta, hvari ångrens spetsiga taggar ännu djupare trängde sig in.

Hans lifliga fantasi visade honom smygande nattvandrare på taken, kvarnen höjde sina armar liksom till att förstöra och ödelägga, och en mask i det tomma grafkapellet tog så småningom på sig hans anletsdrag.

Ljudet af klockan, som förkunnade det nya årets första dag, från höjden af kyrkans torn genljöd i hans öron som en aflägsen kyrkosång. Då kom han att tänka på alla sina ungdomskamrater, hvilka nu lefde som goda familjetäder och lyckliga menniskor, och han sade: «O, äfven jag hade trygg kunnat sofva denna nyårsnatt, om jag hade velat. Ack jag kunde vara lycklig, kära föräldrar, om jag hade förverkligat edra nyårsönskningar och lärdomar.»

Då föreföll det honom, som om masken med hans anletsdrag reste sig i kapellet och slutligen blef den genom vidskepelsen, som under nyårsnatten ser andar och spöken, en lefvande yngling, hvilken i samma ställning som den sköne ynglingen på Bapitol ur sitt hjerta utdrog en törntagg.

Han förmådde icke läugre se på honom, han slöt ögonen, från hvilka tusen bittra, varma tårar ymnigt strömmade ned i den hvita snön, han suckade blott tyst: «O, ungdom kom tillbaka, tillbaka!»

Och hans ungdom återvände, ty allt detta hade blott varit en dröm, som oroat honom denna nyårsnatt. Endast hans fel hade icke varit någon dröm, men han tackade Gud derför, att han ännu var ung och kunde öfvergifva lastens och beträda dygdens väg, som för till de rika skördarnas land.

Atervänd med honom, unge läsare, om du liksom denne har rusat fram på den onda vägen! Denna förskräckliga dröm skall hädanefter blifva din domare. Om du då en dag, öfverväldigad af smärta, utropar: »Återvänd, sköna nngdom!» skall den sköna ungdomen icke återvända.

Jean Paul (Friedrich Richter.)

Djurlifvet i snön.

Snötäcket kallas ofta naturens liksvepning, och man föreställer sig vanligen, att denna kyliga svepning är dödsstel.

Men om någon tror, att snön är så kall, att i och på densamma icke skulle kunna finnas något lif, så tager han grundligt miste. Trots den låga temperaturen går det ofta utomordentligt muntert och lifligt till i snön. Sålunda kan man emellanåt — för så vidt ens öga är vandt att iakttaga det lilla och till utseendet obetydliga i naturen — på snötäcket få se små, mycket rörliga, maskliknande varelser. Maskar är det emellertid egentligen icke, utan larver af skalbaggar, hvilka man måhända bättre bemärkt andra tider på året, då de anstält jagt på små snyltdjur, som trifvas bland trädgårdsväxterna.

Dessa skalbaggar höra till de mångartade *Telephorus*. Eu af dem är på sin höjd halfannan centimeter lång, svart och beklädd med små fina silkeshår. Under det de om sommaren glädja sig åt lifvet i solljuset, uppehålla sig deras larver vintertiden under stenar, jordkokor, rötter o. s. v. Det är mjuka, långsträckt valsformiga eller en smula tillplattade, med svartbrunt sammetslent hår klädda varelser, hvilka i regeln visserligen framlefva en mycket undangömd tillvaro. Men blir det mildt väder, så komma de fram ibland i massor och tumla muntert omkring på snön. Derför kallas de också på folkspråket snömask, och innan man kände till deras ursprung, gjorde man sig hvarjehanda besynnerliga föreställningar om dem. Att öfvertron inblandade sig i dessa föreställningar behöfver knapt sägas. En och annan ansåg företeelsen såsom varsel för krig, pest och andra olyckor. Andra åter trodde, att snömasken var en lyckoprofet, som angaf, att dolda skatter funnos i jorden.

Ett nästan ännu märkligare djur än snömasken är en liten fluga, hvilkens vetenskapliga namn är *Boreus hiemalis*, »den vinterlige nordbon». Det knapt fyra milimeter stora, mörkt metallgröna, långbenta lilla djuret finnes tidigt på våren liksom om senhösten här och der i buskarne, men om vintern ser man »den vinterlige nordbon» i stora hopar hoppa omkring i snön och isen på de högsta bergen såväl i Sverge som i Norge för att icke tala om Schweiz.

Ett likartadt muntert lif på samma kalla underlag förer den gulgrå *Degeeria nivalis* och likaledes — högt uppe på alpernas glacierer — *Desora glacialis*. Denna senare är svart till färgen och, måhända till skydd mot kölden, helt och hållet luden. Är man så lycklig att på en högfjällstur hitta ett ställe, der hon fins, så får man se detta märkliga snödjur, som framträder så skarpt mot den bländande hvita snön, surra omkring oupphörligt och med en rent af fabelaktig uthållighet.

På en höjd af omkring tre tusen meter träffar man i de europeiska alperna ändå mindre djur t. ex. *Rhyncolophus nivalis*. Enligt Karl Vogts iakttagelser skall den rosenröda *Philodina roseola* genom sin oerhörda mängd göra, att snön i Schweiz ofta har en i ögonen fallande röd färg. Det påstås för öfrigt, att detta lilla djur förekommer äfven i snön uppe på Erz- och Riesengebirge.

Flickans julklappar.

Hela månader och veckor
Re'n med skänker jag mig brydde;
Satt i tysthet dagen genom,
Halfva natten än och sydde.

Skänkte så min far en dyna,
När han trött sig ville luta;
Gaf åt moder min en hufva,
Mjuk, att om sitt hufvud sluta.

Skänkte åt min bror en väska,
När på jagt han skulle dröja;
Och åt systerns lena lockar
Sist en luftig silkesslöja.

Men åt honom, åt den ende,
Okänd än af far och moder,
Knappast anad af min syster,
Aldrig sedd utaf min bröder.

Men åt honom, der i fjärran
Säkert nu på mig han tänkte
Gaf i tysthet jag mitt hjerta,
Mina bästa böner skänkte.

E. v. Q.

Kärlekens lön.

»Jag vet icke,» sade Margareta, »huru vi skola lyckas; men vi kunna ej låta barnet svälta.» Margareta var husmodern i ett tyskt hem, der penningar voro sällsynta och enkel föda ej fans i ymnighet.

En främling hade kommit utefter gatan och stannat vid dörren samt frågat, om han kunde få äta aftonmåltid hos familjen. Han gaf akt på en liten gullhårig flicka. som följde efter Margareta, och det var såsom svar på en af hans frågor, hon hade uttalat meningen, med hvilken vår berättelse börjar.

»Hon är altså icke edert eget barn?» sporde främlingen.

»Nej!» Margareta förklarade, att hon var dotter till en fattig granne, som hade dött några veckor förut, och icke lemnat något för den lilla flickan, ej heller några vänner att gå till, hvarför de hade tagit henne om händer.

»Och kunnen I icke ordna det så, att hon får stanna kvar?» frågade främlingen. »I hafven inga barn sjelfva, förmodar jag?»

»Jo bevars,» och hon skrattade åt det besynnerliga misstaget. »Inga barn sjelfva! Vi ha ju icke mindre än tio!»

När aftonmåltiden var färdig, marscherade de alla in. Hvilken liten här de utgjorde! och huru rena deras ansigten voro! Deras hår var nätt kammadt och deras lappade och slitna kläder sågo ut, som om en hvar af dem hade varit så försigtig med dem som möjligt. Vid måltidsbordet passade en hvar af dem upp på Gretchen; hon fick den största potatisen, som omsorgsfullt skalades af Margareta, modrens namne; lade en smörbit på den, ehuru han icke åt något af sitt eget. Främlingen såg alt detta och mycket mera, ehuru han tycktes tala med fadern och modern hela tiden.

Den påföljande dagen red en krigare i uniform fram till huset och frågade efter husmodern samt gaf henne ett stort bref af ett oformligt utseende, hvilket kom hennes hand att darra, då hon bröt sigillet. Och hvad tänker ni att det stod i brefvet? Jo, att den mannen, som hade ätit aftonmåltid med dem aftonen förut, tyckte så mycket om de tio barnen, och om Gretchen dessutom, att han hade beslutat sig för att gifva dem en gåfva af 100 gulden, som skulle betalas till dem hvarje år så länge de lefde! 1,100 gulden, om året, emedan en främmande person, som åt aftonmåltid hos dem, var så nöjd med deras oegennyttiga omsorg för den fader- och moderlösa Gretchen! Det låter alldeles, som om det vore en diktad berättelse, gör det inte? Och likväl är den sann. Brefvet var undertecknadt: »Josef, kejsare af Österrike». Och han var främlingen, som hade ätit potatis hos dem aftonen förut.

Det är icke utan, att denna berättelse påminner oss om en härlig furste, som lofvat oss mycket mer än penningar för det goda vi i hans namn göra för en af dessa små, som behöfva vår hjälp. Och vi behöfva ej gå långt för att finna dem, som äro i behof.

Ett lappbröllop i Herjedalen.

Östersunds-Posten innehåller följande intressanta skildring af ett allmogebröllop i Sverges folkfattigaste landskap:

Det mest karakteristiska vid brölloppen här är den s. k. motridningen. Huru vida denna vackra sed råder öfver hela Herjedalen känner jag ej, men i Funäsdalen, Hede, Sveg och Vemdalen har bruket åldershäfd.

Den dag bröllopsgästerna väntas samlas byns glada ungdom tidigt å bröllopsgården och till häst — ynglingarne iklädda helgdagskläder och hästarne utstyrda på det grannaste med blommor och rosetter, svansarne pyntade med mångfärgade band o. s. v. Sålunda samlas tolf à sexton ryttare, hvarefter de dela sig i hopar af tre à fyra par, för att på skilda vägar, rida de från olika håll färdande långväga gästerna till mötes — långväga, ty afståndet mellan de flesta byar här uppe är två mil och derutöfver.

När »motridarne» och gästerna mötas, ibland en half mil från byn, helsa de hvarandra på det hjertligaste och de resande förfriskas ur från bröllopsgården medhafda förråd. Snart skiljas dock motridarne från sina gäster för att i sträck traf återvända till bröllopsgården, der de för brud och värdfolk omtala hvar de mötte de väntade, hvilka dessa äro o. s. v., hvarefter de på nytt rida ut med ny traktering för att ännu en gång ensamma återvända till byn. För tredje gången rida de emot de ankommande, hvilka nu ej äro långt ifrån byn, och föra dem i triumf till bröllopsgården.

Detta urgamla, artiga bruk, »motridningen,» torde få leda sin orsak från de långa, svåra vägarne och den oberäkneliga väderleken i fjelltrakterna, der de resande lätt kunna öfverraskas af så svårt oväder att det ofta gäller lifvet.

Inalles voro vid festen nära 200 gäster.

Mat serverades vid ett väldigt häskobord — god mat och mycket mat. Till att taga med sig hem fick hvarje gäst en fjerdedel af en stor rågbulle med smör, mes-smör och ost på. Efter fiolers takt började derefter dansen, som består hufvudsakligen af polska, »ringländare» och gammal vals.

På tisdag skedde »begåfningen»

— frivilliga gåfvor till brudparet. De utgjorde så väl penningar som naturapersedlar, hufvudsakligen renar. 1,000 kr. kontant inflöto. De gifta kvinnorna hade dessutom haft med sig till bröllopet s. k. förning, d. v. s. matvaror af hvarjehanda slag, såsom smör, ost, bröd, grädde m. m.

Efter begåfningen vidtog ett uppträde som kallades käringkalaset. Brudparet ställdes på ett bord, rundt hvarom bröllopsfolket samlades, hvarpå oförmodadt en gift karl tog brudgummen och en gift kvinna bruden och sprungo bort, bärande dem på ryggen. Alla rusade efter, ungdomen för att taga igen de röfvade och de gifta för att nu söka behålla dem i sitt lag. En häftig och kanske långvarig brottning uppstod, tills det äkta ståndet slutligen segrade genom att få brud och brudgum instängda i ett rum, hvars dörr stängdes för de ogifta.

Bröllopet hade nu stått i dagarne tre och det kunde vara tid för gästerna att aftroppa. Till minne af bröllopet utdelade då bruden presenter (»brudgåfvor») bland gästerna: band, vantar, kragar, halsdukar, linnen, ja, hela schalar.

Hvarjehanda.

Intet tvifvel.

Betjenten: Hr baron — i tamburen vänte 2 stumma. som önskar meddela sig med eder!

Baronen: Ä' de verkligen stumma?

Betjenten: Ja — jag vet inte — men *det sa' dom*, åtminstone!

——

Tvetydigt.

A.; Kommer bror verkligen ihåg den der utställningen?

B. (som är landtbrukare): Det tror jag det! Jag hade ju min plats i kreatursafdelningen!

——

Skäl för namnet.

— Fy då Karl inte gå och pulsa så der i snön!

— Hvad gör det, lilla mamma? Hvartör har menniskan annars fått »*puls*»ådror?

Anmälan.

"När och Fjärran" anmäler härmed sin andra årgång. Såsom förut kommer tidningen att innehålla historiska berättelser och roande episoder från när och fjärran, och skola vi försöka, att få så många originalberättelser som möjligt.

Som gratispremie medföljer 1891 **Reformationshistoria för skola och hem** af W. Redenbacher med fina illustrationer. Denna bok är särdeles intressant och innehåller den kristna kyrkans strider mot påfvedömets mörker och villfarelser. Särskildt behandlar den Luthers uppträdande och hans kraftiga ingripande i reformationsarbetet, samt huru Guds kyrka, renad från katolicismens villfarelser, slutligen framträder som en sannskyldig sådan.

Vi innesluta oss i våra vänners hågkomst och lofva att i fortsättningen som hittills göra vårt bästa.

Prenumeration kan ske å alla postanstalter och kostar tidningen nu som förut endast 1 krona (postarvodet 20 öre oberäknadt.

Kommissionärer erhålla samma vilkor som förut.

Stockholm i Dec. 1890.

Redaktionen.

Å Tidningen Fosterlandets Expedition, Stockholm, finnas följande böcker och planscher att köpa:

Himmelsbröd och Tröstedryck, lifsord för hvarje dag i året med verser för Herrens pilgrimer. Efter nya bibelöfversättningen ntarbetad af Predikanten K. A. Johansson. Pris pr ex.: häft. 50 öre; 5 ex. 2 kr; 10 ex. 3: 75; 20 ex. 0 kr. — Klotband pr ex. 1 kr.; för 5 ex. 4 kr.; 17 ex. 7: 50; 20 ex. 14.

Kristi Pinos Historia af A. W. Dahlgren. Pris pr ex. 30 öre; 5 ex. 1: 30; 10 ex. 2: 50 20 ex. 4 kr. Detta häfte, som är tryckt på fint papper och med 11 fint utförda illustrationer, belyser fullständigt vår Frälsares lidande och död.

Den förlorade sonen, betraktelse öfver Luk. 15: 11—24 af Pax. Pris pr ex. 25 öre; 5 ex. 1: I5; 10 ex. 2: 10; 25 ex. 5 kr.; 50 ex. 9: 75; 100 ex. 16: 67. Denna broschyr är af ett sådant innehåll, att hvarje yngling och jungfru bör läsa den.

Jultankar af A. V. Dahlgren. Pris pr ex 40 öre; 5 ex. 1: 75; 10 ex. 3 kr. — Boken är fint illustrerad och försedd med ett vackert omslag i blått färgtryck samt innehållande 12 religiösa berättelser och poem. En för ung och gammal nyttig och passaude lektyr.

Kristus inför Pilatus. Tryckyta 30×46 cm.

Kristus på korset Tryckyta 27×46 cm.

Olyckskvällen i Stockholm den 23 Sept. 1885. (Kristina Nilssons gratiskonsert vid Grand Hôtel, framställd i fyra tablåer.) Tryckyta 17×24 cm.

Dessa tre mycket tilltalande taflor äro tryckta på fint elegant papper och kunna utgöra en riklig väggprydnad för hvarje hem. — Pris pr st. (alla tre) 40 öre; 15 st. 1: 75; 30 st. 3: 25.

OBS.! Likviden för böcker och planscher kunna sändas i postsparmärken eller 10-öres frimärken.

Nyhet!

Sifferlek, ett nytt, ovanligt underhållande och lärorikt nöje under vinterkvällarne för gammal och ung. *Sifferleken* är synnerligt *tankeskärpande* och kan användas vid hemmets härd utan ringaste menliga inverkan på moral eller de allvarligaste grundsatser. Något angenämare och nyttigare nöje än *Sifferlek* finnes icke.

Sifferlek (för 4 personer) kostar med kartong, lådor och reglor 1 krona och kan rekvireras hos undertecknad mot insändandet af beloppet i 10-öres spar- eller frimärken. — Hvar och en som vill sälja *Sifferlek* erhåller 25 % rabatt, då minst fem tagas på en gång. Större belopp torde sändas kontant.

G. Eriksson,
3 David Bagaresgata 3,
STOCKHOLM.

KRONAN

1891.

Denna illustrerade tidning för historiska, nyttiga och nöjsamma kunskaper, utgifves i Stockholm hvarje vecka och fortfarande Illustrerad Verldshistoria som gratisbilaga. Häraf erhålles genast hela *Gamla tidens historia* och *Medeltidens historia* mot ytterst ringa afgift. Se annons i Kronan. 1891 fortsättes med *Nutidens historia* som bilaga (utan afgift). »Kronan med Illustrerad Verldshistoria öfverträffar allt i denna väg hittills försökt». Begär nu å posten endast »KRONAN» för 1891 mot 2 kr. (porto 20 öre). Pris för halft år 1: 20 med porto. Den som prenumererar i god tid för helt år har största förmånen.

Vi tillönska våra ärade prenumeranter ett **Godt nytt år!**

Nya Testamentet erhålles genast om prenumerationskvittot jämte portot (50 öre) insändas till exp. af **När och Fjärran, Stockholm.**